ANTON PANN

POVESTEA VORBII

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC 9

DESPRE CUSURURI SAU URĂCIUNI 14

POVESTEA VORBII 17

Primăvară, -ntâia oară roazele când înfloresc, 17

Spun c-a fost odată un crai oarecare 18

DESPRE PEDANȚI SAU COPILĂROȘI 19

POVESTEA VORBII 21

Doi precupeți tineri se-ntovărăşiră 21

DESPRE VORBIRE 24

POVESTEA ĂLUIA 25

Într-un oraş oarecare, 25

DESPRE VORBIRE IARĂŞI 33

POVESTEA VORBII 34

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind 34

O slugă flecară pe unde slujise 37

DESPRE MINCIUNI ŞI FLECĂRII 39

Un mincinos stând odată zise altui mincinos: 40

Un împărat mare către răsărit, 41

ANTON PANN

POVESTEA VORBII

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC 9

DESPRE CUSURURI SAU URÂCIUNI 14

POVESTEA VORBII 17

Primăvară, -ntâia oară roazele când înfloresc, 17

Spun c-a fost odată un crai oarecare 18

DESPRE PEDANŢI SAU COPILĂROŞI 19

POVESTEA VORBII 21

Doi precupeţi tineri se-ntovărăşiră 21

DESPRE VORBIRE 24

POVESTEA ĂLUIA 25

Într-un oraş oarecare, 25

DESPRE VORBIRE IARĂŞI 33

POVESTEA VORBII 34

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind 34

O slugă flecară pe unde slujise 37

DESPRE MINCIUNI ŞI FLECĂRII 39

Un mincinos stând odată zise altui mincinos: 40

Un împărat mare către răsărit, 41

DESPRE NARAVURI RELE 58

POVESTEA VORBII 59

Povestesc că într-o vreme, dar nu să ştie-n ce ani, 60

DESPRE PROSTIE IARĂŞI 65

Ce-mi e prostul, ce-mi e nebunul! 65

DESPRE NEROZIE 68
POVESTEA VORBII 69
Un nerod odinioară, 69

DESPRE LENEŞI 73
POVESTEA VORBII 75
Căldura după ce trece 75
Să zice că oareunde un împărat curios 76

DESPRE BEŢIE IARĂŞI 77
POVESTEA VORBII 77
Un ungurean oarecare 77
Un grec oarecare, din sate plugar, 80

DESPRE SĂRĂCIE 88
POVESTEA VORBII 93
O femeie sărăcuţă, c-o roche pe ea capot, 93

DESPRE LUCRARE 99
POVESTEA VORBII 102
Doi ţărani când vrură la lucru să plece, 102
Unul avea o nevastă, 105

DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ 108
— Ascultă, mamă Marghioală, — zise fata către ea, 110

DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ 113
POVESTEA VORBII 114
Un împărat oarecare neavând niciun fecior 115

DESPRE VIRTUTE (FAPTĂ BUNĂ) 122
POVESTEA VORBII 124
Bogăţia, Desfătarea, Virtutea şi Sănătatea 124

DESPRE SUPUS SAU SLUGĂ 128
POVESTEA VORBII 130
Pupăza moţata şi frumoasă-n pene, 130

DESPRE NEGOŢ IARĂŞI 131
POVESTEA VORBII 134
Unul când a fost să moară, fiii săi toţi într-un ceas 134

DESPRE AMOR SAU DRAGOSTE ŞI URĂ 137
POVESTEA VORBII 138
Un strein prost într-o vreme în România viind, 138

DESPRE AMOR ŞI URĂ IARĂŞI 140
POVESTEA VORBII 141
O văduvă-n vârstă, bătrână, zbârcită, 141
Un bătrân odinioară de nouăzeci ani trecut, 147
DESPRE CĂSĂTORIE — MUMA ŞI FATA 149
FATA 150
MUMA 150
FATA 151
MUMA 151
DESPRE CĂSĂTORIE IARĂŞI — TATĂL ŞI FIUL 153
POVESTEA ĂLUIA 155
N-a mai rămas, frăţioare, 155
Mulţi doresc singurătatea, dar eu de ea sunt sătul, 157
Oare unde iară bărbaţi şi neveste 161
Povestesc că unui nevasta murind 164
DESPRE NEUNIRE ŞI NEÎNŢELEGERE 167
POVESTEA CÂNTECULUI 170
O, răbdare sfântă, baz mântuitor, 170
PROVERBURI TURCEŞTE CU ROMÂNEŞTE 173
DESPRE IUŢEALĂ, MÂNIE ŞI POSĂCIE 176
POVESTEA VORBII 177
Unul trecând un râu mare, când vru carul a-şi suci, 177
DESPRE IUŢEALĂ ŞI MÂNIE IARĂŞI 178
POVESTEA VORBII 179
Un văcar adese tot se mânia, 179
Unuia sătean odată muierea i s-a-necat, 181
DESPRE AMICIE SAU PRIETENIE 181
POVESTEA VORBII 183
Doi prieteni împreună la un drum călătorind, 183
DESPRE PRICINI DE JUDECĂŢI 183
POVESTEA ĂLUIA 185
Ţiganul când a ajuns împărat 185
POVESTEA VORBII 186
Primăvara într-un nuc, 186
Două pisici dintr-o casă, surori, fraţi vei să le zici, 189
DESPRE OBRĂZNICIE ŞI CALICIE 190
POVESTEA VORBII 190

Un călător într-o vreme lângă un sat înserând 190
Auzim din alte veacuri că un fecior de-mpărat 194

DESPRE FRICĂ ŞI VITEJIE 195
POVESTEA VORBII 198
O vulpe odinioară (povesteau strămoşii mei) 198

DESPRE VICLENIE 207
POVESTEA VORBII 208
Oarecare meşteraş 208

DESPRE CUMPLITATE SAU ZGÂRCENIE 209
POVESTEA VORBII 210
Un ovrei odată în negoţ umblând 210
A fost un zgârcit odată, care mereu grămădea, 213

DESPRE LĂCOMIE IARĂŞI ŞI NEMULŢUMIRE 220
POVESTEA VORBII 222
Unul având poftă să meargă la ţară 222
Un turc, care n-a mai fost 223

DESPRE LAUDE 226
POVESTEA VORBII 227
Mergând la bâlci un ţigan 227

DESPRE CEI CE PLÂNG DE COPII 230
POVESTEA VORBII 230
Un bătrân odinioară sfârşitul său cunoscând 230

DESPRE FĂGĂDUIELI ŞI DARURI 235
POVESTEA VORBII 236
Spun că un sultan odată, care des tiptil umbla, 236

DESPRE SĂNĂTATE ŞI BOALE 253
POVESTEA VORBII 257
Frigura tremurătoarea, 257

DESPRE TIMP ŞI VÂRSTĂ 265
POVESTEA VORBII 266
Unul auzind aceasta prin poveşti a se vorbi, 266
POVESTEA CÂNTECULUI 269
Un timp c-unele se duce, 269

DESPRE TIMP ŞI VÂRSTĂ IARĂŞI 270
POVESTEA VORBII 273
Un sărac bătrân cu totul, cocoşat, încovoiat, 274

.

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE 276

TABEL CRONOLOGIC

1796 (1797 sau 1794) Se naşte la Sliven, Bulgaria, Anton Pann. Tatăl său, Pantoleon Petrov, de meserie a fost căldărar. Răposează de tânăr, lăsând o văduvă (pre nume Tomaida) cu trei copii orfani.

1806–1812 În timpul războiului ruso-turc Tomaida peregrinează împreună cu fiii săi la nord de Dunăre. Se stabilesc la Chişinău. Înrolându-se în armata rusească, fraţii lui Antonache sunt răpuşi în timpul asedierii Brăilei la 1809. Junele Anton se face corist (soprano) la biserica mare din Chişinău. Probabil de aici începe învăţarea limbii române.

1812 Are loc campania lui Napoleon în Rusia. Familia Petroveanu (îşi românizează evident numele de familie) se stabileşte la Bucureşti. Anton Pann devine paracliser la biserica Olari şi cântăreţ la biserica Sfinţilor.

1816–1819 Tânărul paracliser îşi face studiile timp de doi ani la şcoala lui Petru Efesiul (fost elev al lui Agapie Paliermul din Chios, „reformatorul muzichiei”). În tipografia Efesului va deprinde şi meşteşugul tiparului. Împreună cu ieromonahul Macarie şi cu protopsaltul Grigorie (de la Mitropolie), este membru în comisia pentru tălmăcirea în româneşte a cântărilor liturgice şi aranjarea lor în baza noului sistem de psaltichie. Aceştia însă îl păcălesc şi tipăresc pe ascuns la Viena, şi fără numele lui Pann, Teoreticonul*,* Anastasimatarul *şi* Irmologhiul*. Face* şcoala academicească *de la Sf. Sava. După cum îşi aminteşte Ion Ghica, Anton Pann a audiat cursurile lui Gheorghe Lazăr.*

1820 Căsătoria nefericită a lui Anton Pann cu Zamfira Agurezean, cu care convieţuieşte şapte ani. După pronunţarea divorţului aceasta simulează o

sinucidere. Din această căsătorie rezultă un fiu, Lazăr, care se va însura pe la 1848. Va deveni moştenitorul tipografiei părinteşti. Apare Axionul*.*

1821 *Începe „zavera” lui Tudor. Mişcarea eteristă. Anton Pann, ca şi boierii, se refugiază la Braşov. Aici l-ar fi cunoscut pe Ion Barac, dedicând fiicei acestuia de şase ani, Maria, un cântec.*

1826 *Este dascăl la o şcoală aflată sub patronajul episcopiei din Râmnicul Vâlcea.*

Ţine lecţii de muzică maicilor de la Mănăstirea Dintr-un Lemn (de lângă Govora). Aici se întâlneşte cu Anica, nepoata Platonidei, stareţa înănăstirii. Cu „aspida otrăvită”, cum zice el, avu un băiat, Gheorghiţă, mort de mic, şi o fată, „anume Tinca”. Anton Pann la Braşov se avea de bine cu eforii de la biserica Sf. Nicolae*, unde cânta. Cunoaşte pe Ion Barac care „l-au învăţat a compune versuri mai potrivite”.*

Perioada de la Braşov constituie obiectul piesei lui Lucian Blaga. Însă acest mediu nemţesc (adică „european”) din Kronstadt nu-i conveni deloc balcanicului Anton Pann, fapt care îl face să revină mai grabnic la Bucureşti.

1830 *Funcţionează la şcoala de pe podul Mogoşoaiei în calitate de „psalt învăţător de copii în arta muzichiei”. Este cunoscut ca profesor sub numele de Anton Pantoleon. Desfăşoară o activitate susţinută de autor de „cărţi politiceşti”, după ce „românise” materiale palpabile, cântările bisericeşti fără oarecare succese. Văd lumina tiparului* Versurile muziceşti *(*cântece de stea*) şi* Câteva versuri politiceşti (cântece de lume).

Efectuează traduceri, adaptări, colportează, pune pe muzică, tipăreşte şi scrie („poezeşte” şi „româneşte”).

1831 Poezii deosebite sau Cântece de lume*.*

1832 Îndreptătorul beţivilor.

1834 Hristoitie!

1837 Noul Erotocrit.

1840 Apare Sfânta Evanghelie*, „cu o binecuvântare a preasfinţitului episcop Neofit Râmnicu”.*
Se căsătoreşte a treia oară la 10 februarie. Ecaterina, o fată săracă, avea 18 ani, pe când autorul era un stimabil quadragenar. Ea nu-i înşală aşteptările lui Anton Pann, rămânând până la urmă a lui „soţie iubită”. Dar după moarte se mărită grabnic cu un oarecare Oprea Dumitrescu, fost ucenic al meşterului.

1841 Apar Fabule istorice*;* Noul Doxastar*. Vremea prieteniilor lui Anton Pann cu Mănescu („fost vătaf de curte, vătaf de spătărie, judecător la tribunal şi îngrijitor la spitalul Brâncovenesc. Cânta bine la vioară”), cu Chiosea (junior) şi cu Enghiurliu („cei mai mari cântăreţi ai bisericilor din Bucureşti”), cu Marin Serghiescu şi cu Barbu Paris Mumuleanu, apoi cu Nicolae Filimon (care, vorba lui Ion Ghica, „ştia unde se găsea pelinul cel mai bun şi unde se frigeau trandafirii cei mai gustoşi”. Este ahtiat de chefuri cu lăutari „la Deşliu”, la „Ciafer”, La „PanăBuiescu”, după care urmează numaidecât preumblările nocturne pe străzile Bucureştiului.*

1842 Moare Chiosea (senior). Catedra de cântări bisericeşti de la Seminarul Mitropoliei rămâne vacantă, pe care o va ocupa Anton Pann în acelaşi an, la 27 iunie, cu o leafă de 200 lei lunar.

1843 Devine proprietar de tipografie. Pe la 1854 ea era evaluată de către stăpân la o mie de galbeni. Consta din următoarele: „Două teascuri, unul de fier şi altul de lemn, cu cinci rânduri de slove, şi anume: terţia, ţiţero, garmond, note orientale, note europene, toate cu căştile lor; cum şi patru rânduri de ştempi şi de matriţe, dimpreună cu un instrument de turnatul slovelor, două instrumente de linii mici şi o maşină de tăiatul slovelor”.

1845 *Apare* Bazul Teoretic şi practic al muzicii bisericeşti sau Gramatica melodică*. Duce o existenţă precară. Venitul anual constituie 2400 lei. Chiria, „regia” etc. Consumau 1400 lei din această sumă. Adresează o jalbă patetică serdarului Iordache Zosima, şeful cancelariei Mitropoliei: „Eu nu zavistuiesc că ceilalţi profesori au câte un clas şi eu două clasuri, eu nu pizmuiesc călecţiile mele sunt mai grele la predat; eu nu pârăse că ceilalţi să iconomisesc pe lângă seminar mai bine decât mine...”*

1846 Poezii populare*;* Irmologhiu sau Catavasier*;* Epitaful sau slujba înmormântării domnului nostru Isus Hristos*.*

1847 Memorabilul foc mare, întâmplat în Bucureşti în ziua de Paşte1847, martie 23 *(reportaj „poezit”).*
Culegere de proverburi sau Povestea vorbii; Fabule şi istorioare *(reeditare);* Heruvico-Chinoticar*.*

1848 Dialog în trei limbi, ruseşte, româneşte şi turceşte*, cu text pe trei coloane paralele. Conduce corul bisericii Creţulescu. Din cauza holerei părăseşte Bucureştiul. La 11 iunie se declanşează Revoluţia.*

1849 Adiata *(Foaie volantă, semnată de Anton Pann şi prof. S. Sf. Mitr.).*

1850 Înţeleptul Archir cu nepotul său Anadam *(ed. A II-a, 1854).* Spitalul amorului sau Cântătorul dorului *(ed. A II-a 1852), veritabilă„antologie a dragostei”.*

1851 O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu *(vol. I; vol. II, 1852; reeditare 1853).*

1853 Cântătorul beţiei*,* *reapare* Povestea vorbii*.* Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea.

1854 Culegere de poveşti şi anecdote; Noul Anastasimatar*.* Diată*(Foaie volantăcu douăpagini tipărite).*

Se stinge din viaţă la 57 de ani, în ziua de 2 noiembrie, joi, din cauza tifosului. A fost înmormântat în curtea bisericii Lucaci. Pe cruce pot fi citite emoţionantele versuri ale epitafului:

„Aici s-a mutat cu jale
În cel mai din urmă an
Care în cărţile sale
Se citeşte Anton Pann.

Acum mâna-i încetează,
Ce la scris mereu şedea,
Nopţi întregi nu mai lucrează
La lumină cărţi să dea.

Împlinindu-şi datoria
Şi talantul ne'ngropând,
Ş-a făcut călătoria,
Dând în lume altor rând."

DESPRE CUSURURI SAU URÂCIUNI

Aideţi să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nicio treabă.
Fiindcă
Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orice fie.
De multe ori însă
Vorba, din vorbă în vorbă
Au ajuns şi la cociorbă (vătrai de lemn)
Ş-atunci vine proverbul:
Vorba pe unde a ieşit
Mai bine să fi tuşit.
De aceea
Când vei să vorbeşti, la gură
Să aibi lacăt şi măsură.
Adică:
Vezi bârna din ochiul tău
Şi nu vorbi p-altă de rău.
Spre pildă:
Când vei vorbi de mucos,
Nici tu să fii urduros.
Că nu e mai urât când cineva
Face pe frumos că e ponevos
Şi pe cel urât că e aurit.
Altul iar
Trânteşte cuvântul tronc,
Ca cloşca când face clonc.
Şi se pomeneşte vorbind:
Frumoasă nor dobândişi,
Dar se uită cam piaziş.

Şi că
După ce e neagră, o cheamă şi Neagă;
După ce e mută, apoi e şi slută.
Sau
Urât meşter a croit-o,
Rău ciocan a ciocănit-o.
Sau
Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a potrivit.
Şi
Urât tată a avut,
Să-i semene l-a făcut.
Sau
Fă-mă, tată, ca să-ţi seamăn
Ca frate cu frate geamăn.
Dar însă
A semănat castraveţi
Şi au răsărit scăieţi.
Sau că
Tata avea armăsar,
Dar el a ieşit măgar.
Şi aşa,
Cu vorbe îmbolditoare
Îl atinge unde-l doare.
De aceea niciodată
Chelului despre chilie
Să nu-i spui vro istorie.
Şi
Cu pleşuvul când vorbeşti
Tigvă să nu pomeneşti
Şi nici
Să nu râzi de măgar cumva,
Că poate îl încaleci cândva.
Totdauna
Gura care e-mputită
Altui e nesuferită,

Că dacă
Mie-mi miroasă a floare,
Dar altuia a putoare.
Şi în scurt,
Noi râdem de unul-doi
Şi patruzeci râd de noi.
Pentru că
Nu este răsur să n-aibă cusur.

POVESTEA VORBII

Primăvară, -ntâia oară roazele când înfloresc,
C-un fir merse la-mpăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mâna sa cum l-a luat,
Totodată fără veste la un deget l-a-nţepat
Şi întâia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel gust n-o privea;
Cum şi către grădinarul zise: — Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviinţă ca să-l aibă un răsur;
Tu cam te pricepi la multe meserii grădinăreşti,
Ş-asta rază ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuieşti?
— Ba să poate, împărate, — grădinarul a răspuns —
Şi grădinăria are câte un secret ascuns.
— Nu ştiu, — împăratul zise — asta este treaba ta,
Fă-l ca să-i lipsească ghimpii şi un dar vei capăta.
Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,
Să se prinză şi să crească îndestul se nevoi;
În sfârşit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit
Şi mergând la împăratul duse un fir înflorit;
Care-n mâna sa luându-l, foarte bine i-a părut
C-a putut să-l altuiască după cum a fost cerut,

Dar la nas când îl duse, zise către grădinar:

- Ce fel? Acum văz că n-are cel mai mic miros măcar!

Grădinarul îi răspunse: — Împărate, să trăieşti,
Orice lucru firea-şi schimbă când vei sta să-l altuieşti
Şi nimic iar nu se poate ca să n-aibă vrun cusur,
Arburi, plante, flori şi oameni, astfel şi acest răsur,
Care or ca-ntâi să-nghimpe şi să fie cu miros,
Ori niciun miros să n-aibă şi să fie neghimpos.
Fiecare poartă câte un răvaş în spate.
Pe al altuia îl vede şi pe al său nu-l vede.
Fiecare să ţine mai cuminte decât altul.
Fiecăruia i se pare că copilul său e mai frumos,
d-ar fi cât de urâcios.
Şi
Ce e frumos poartă şi ponos.
Fiecare trage spuză pe turta lui.
Lesne a judeca pe altul.
Că
Nu te pricepi să împarţi un pai la doi boi.
Şi că
Cu ce dascăl lăcuieşte
Aşa carte-alcătuieşte.

Aşa e lumea asta:
Râde om de om şi dracu de toţi.
Dracu râde de porumbe negre şi pe sine nu se vede.
Gura lumii numai pământul o astupă.
Fiecare să leagă unde îl doare.

POVESTEA VORBII

Spun c-a fost odată un crai oarecare

Ce avea din fire un nas foarte mare;
El îşi vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gândea cum că poate i să pare.
Supuşii şi alţii, carii întrebase,
Că îi şade bine îl încredinţase.
Căci cine-ndrăzneşte la unul mai mare
Să-i spuie de faţă cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ş-în acea cetate
Era ş-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că ea e în lume cea dintâe rază,
Cu poezii, versuri o încorunase
Ş-a se ţinea zână o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,
Cu alt oarecine având judecată,
Şi văzând că craiul hatâr ei nu-i face
Să vorbească-n parte-i după cum îi place,
Prerumpând cuvântul, zise cu mirare:
— Va - a - ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.
Ea însă părându-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul şi aceasta o-nghiţi cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Şi mai zise iarăşi: — Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă astfel de nas mare!
Se înăspri craiul şi zise: — Cocoană!
Ştii că eşti cu totul ciudată persoană!
Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare
Şi nu-ţi vezi cocoaşa ce-o porţi în spinare?
Şi judeci p-al altui, el ţ-e greutate.
Plecând ea să meargă şi ieşind în tindă,
Zise craiul iară, privind în oglindă:

„Nu a fost minciună ce a zis neştine
Că greu se cunoaşte cineva pe sine!”

DESPRE
PEDANŢI
SAU COPILĂROŞI

Pomul se cunoaşte din roadă
Şi omul din mintea neroadă.
Că el
Nici în cap ce nu-ţi pocneşte
A vorbi se pomeneşte
Şi trânteşte vorba,
Hodorog-tronc! Ca o roată
De la o moară stricată.
Şi
Tot înşiri la gogoşi,
Spuind despre moşi păroşi.
Şi
Vorbeşte neisprăvite,
La-nşiră-te, mărgărite.
Adică:
Să ni se arate va
Că ar fi ştiind ceva.
Dar se cunoaşte
Omul prost din vorbuliţă
Şi nuca din uşurinţă.
Pentru că
Judecata-i e oloagă,
Că-i lipseşte-n cap o doagă.
Om în trup destul de mare
Şi minte de copil are.
Ştie vorbe să îndruge
Parcă tot la ţâţă suge.
Ştie ca calul prost
Să ia hamul de rost.

E bătut la cap
Tocma ca un ţap.
Ştie sfătuiri să dea
Cât ştie şi baba mea.
Ar vrea să facă şi el,
Dar nu ştie în ce fel.
Şi el rosti de să plăti.
Povestea ăluia:
Zile înşirate, fire încurcate,
Pânză rău ţesută şi vreme pierdută.
S-o lovi, nu s-o lovi,
Na-ţ-o frântă că ţ-am dres-o.
Unde chiorăşte şi unde loveşte.
Cel copilăros totdeauna
Gândeşte-n mintea-i adâncă
Numai el pâine mănâncă,
Şi alţii mănâncă paie
Ca vitele din copaie.
Dar însă
Vorba-n colţuri şi rotundă
Fără cercuri se înfundă.

POVESTEA VORBII

Doi precupeţi tineri se-ntovărăşiră
Şi după negoţu-şi prin ţară ieşiră.
Colindând prin sate în lunga lor cale,
Odată-nserară la un sat p-o vale,
Şi să mâie noapte au tras împreună
La o casă care le-au părut mai bună,
Unde-n bătătură le ieşi-nainte
Un bătrân de treabă şi foarte de cinste.

Îi priimi bine, îi băgă în casă,
Şi ei îi cerură întâi ş-ntâi masă,
Zicându-i: — Tătuţă! suntem flămânzi tare,
Fă bine, -ngrijeşte de ceva mâncare.
Bătrânul le zise: — Şedeţi, fiţi în pace,
Că despre mâncare vom face ce-om face.
Până când dar masa moşul să le puie,
De vro veste nouă întrebă să-i spuie.
Vorbind una-alta cu toţii-mpreună,
Ca şi unii-alţii cândva când s-adună,
Ieşind din ei unul afară la treabă,
Moşul găsind vreme pe cellalt întreabă,
Zicându-i: — Jupâne! voi fraţi sunteţi poate,
Că vă văz prea bine semănând la toate?
Tovarăşu-i zise cu scârbă într-însul:
— Aş! n-aş mai vrea frate să am şi ca dânsul,
Că atât doar are, chip şi trup ca omul,
Dar poţi să-i dai paie ca şi la tot boul.
Vorbind ei, soseşte cel ieşit afară
Şi îndată vorba între ei schimbară.
Puţin dacă trece şi acestlalt iese,
Moşul iarăşi, care curios fusese,
Asemeni ş-acestui face întrebare:
— Jupâne! — zicându-i — fraţi sunteţi îmi pare?
Că semănaţi, uite, la chip, cu-ntregime,
Potriviţi întocma şi la înălţime.
Ş-acest iar răspunse: — Ai greşală, tată,
Să-mi fie el frate n-aş vrea niciodată,
Că e măgar mare, care nu mai simte,
Să-i pui să mănânce tărâţe-nainte.

Auzind bătrânul aceste cuvinte,
Către unul-altul nedându-şi ei cinste,
Se scoală îndată, caută copaie,
Merge şi o umple până sus cu paie,
Mai ia încă una, se duce cu dânsa,

Apucă şi pune tărâţe într-însa,
Şi cu amândouă intrând el în casă
Le puse-nainte pe pat fără masă.
Ei, văzând aceasta, îl întreb deodată:
— De ce ne pui aste înainte, tată?
— Poftiţi, — el răspunse — că va dau eu încă,
Boul şi măgarul de aste mănâncă.
Iar ei începură-n ochi să se privească
Şi unul de altul faţa să-şi roşască.

Bătrânul atuncea gura-şi întremează,
Şi învăţătura astfel îşi urmează,
Zicând: — Copii tineri! Rău să nu vă pară
De această glumă ce-o fac astă-seară,
Că, cât are omul în lume viaţă,
Tot mereu învaţă şi nu se învaţă;
Şi voi de aceasta aveţi trebuinţă,
Numai d-aţi lua-o cu bunăvoinţă.
Deşi nu-s atâtă înţelept, cuminte,
Dar tot poci a zice două-trei cuvinte.
De sunteţi tovarăşi or fraţi, eu n-am treabă,
Cum vreţi puteţi zice la cine vă-ntreabă.
Decât zic, e bine că omul vrodată
P-alt să nu defaime, să-i puie vro pată,
Şi mai mult p-acela care-l însoţeşte
Sau altfel cu dânsu-mpreună trăieşte.
Că cine-i de treabă cu prost nu s-adună,
Cinstea cu ocara nu pot fi-mpreună.
Cine îşi defaimă contovaroşia
Îşi arată însuşi necuvioşia.
Că fieştecare cu cinâ se-nsoţeşte,
Ca el prin urmare lumea-l preţuieşte.
A umbla pe sine mai bun să se facă,
Defăimând pe altul nu poate să placă.
Că e o zicală mai de toţi vorbită:
„Omul la om trage şi vita la vită”.

Atunci luând moşul copăile date,
Le puse-nainte pâine şi bucate
Şi îi cinsti bine după cuviinţă,
Făcându-i el astfel greşala să-şi simţă.
Carii cât trăiră tot îl pomeniră
Şi aceasta înşişi ei o povestiră.

DESPRE VORBIRE

Îmbucătura mare să-nghiţi
Şi vorba mare să nu o zici.
Deşi
Îmbucătura cea mare
Se înghite cu-necare.
Căci
Vorbele celor mari sunt ca zmochinele de dulci,
Iar vorbele celor mici sună ca nişte nuci.
Zice un înţelept:
Sau taci, sau zi ceva mai bun decât tăcerea!
Şi
Dacă vei să trăieşti liniştit, să nu vezi, să n-auzi, să taci.
Vorba-şi are şi ea vremea ei,
Iar nu să o trânteşti când vei.
După proverbul turcesc:
Sioileiesem soiz olur, sioilemeisem dert olur,
Adică:
De voi zice, vorbă să face, de nu voi zice, venin să face.
Şi cum zice românul:
Limba vacii este lungă,
Dar la coada-şi tot n-ajungă.
Şi iarăşi,
Sarea-i bună la hiertură,
Însă nu peste măsură.
Că
Unde este vorbă multă,
Acolo e treabă scurtă (puţină).
Totdauna
Cine are limbuţia,
E mai rea decât beţia.
Unul ca acela
Parcă se pune la cioarbă

Una-ntr-altă tot să soarbă,
Astfel nu-ţi dă pas de vorbă.
Până-şi găseşte să-i zică:
Stăi, că nu ţ-e gura chioară,
Ţine rândul ca la moară.
Aici la căşniţă nu e,
Care când o vrea să puie.
Limbutul
N-are cine să-l asculte
Şi el spune, -ndrugă multe.
Şi
Silă de vorbă îşi face,
Tot să troncănească-i place.
Parcă
A mâncat picioare de găină.
Ş-îl tot răcăie la inimă.
De aceea
Săracul n-are nici haină,
Nici la inimă vro taină.
Totdauna
Vorbele cele ferite
În piaţ ş-în moară-s vorbite.

POVESTEA ĂLUIA

Într-un oraş oarecare,
Ca şi Bucureştiul de mare,
Unde lumea în piaţ iese
Şi-ncoaci-încolo să ţese,
Pintre cei ce vând producte
Şi fel de feluri de fructe,
Unde răsună haznale

Trântindu-se pe tablale,
Unde unii iau, dau, număr,
Alţii încarc braţ, mâini, umăr,
Unde glasuri şi guri multe
Nu stau să se mai asculte,
Vorbind orice-n gură mare,
Altul de ei habar n-are,
Unde mulţi casc guri degeabă
Şi de sănătăţi să-ntreabă,
Aici şi-eu ca lumea toată,
Într-o zi umblând prin gloată,
Ş-ascultând cum vorbea unii
Cu glasuri mari, ca nebunii,
Văzui doi înşi se-ntâlniră
Şi cu zâmbet se opriră,
Căciulile îşi luară
Şi astfel se salutară:
— Bună ziua, măi neavere!
— Îţi mulţămesc, dragă vere!
— Ce mai faci, cum îţi mai pasă,
Sunt toţi sănătoşi p-acasă?
— Tari, mari, neavere, ca piatră,
Mănânc cenuşe pe vatră.
— Dar tu, mare, dragă vere
Ai de mâncare, de bere?
Cum o duci cu sărăcia?
Ce-ţi mai face calicia?
— Sănătos, voinic sunt, vere,
Şi trăiesc după putere,
De sărăcie nu-mi pasă,
Că şade supt pat acasă,
Au ouat ş-acum cloceşte,
Ce-o vrea Dumnezeu sporeşte.
Şi de multă datorie,
Umblu beat de bucurie.
— Ba ca să zici, măi neavere.

Vesel eşti, or am părere?
— Dar or nu vezi? Ce pustie!
Tu o să mori în prostie.
Apoi, te uită la faţă
Şi mă-ntreabă de viaţă.
— Ba te văz cu faţa vie
Şi, de deochi să nu-ţi fie,
Eşti la piele ca curcanul,
Galben de gras ca şofranul.
Dar ce mănânci de ţi-e bine
Şi eşti numai os şi vine?
Ce bucată îţi prieşte,
Aşa de te-ngălbeneşte?
— Şi asta mă întrebi încă,
Nu ştii omul ce mănâncă?
— Negreşit, nici fân, nici paie,
Nici bea apă din copaie,
Ci mămăligă cu ceapă
Şi un căuş, doi, cu apă.
— Ba, ba, vere, mă cam iartă,
Că nu ţ-e fasolea hiartă,
Eu am mâncat, ce să cheamă,
Un mezelic de pastramă
Cu un dumicat de pâine,
De sunt patru zile mâine,
Şi uite pe loc mă dete
La o pustie de sete;
Nu faci tu vrun fleac de cinste,
Ca să-mi ud măcar un dinte?
— Bucuros, cu voie bună,
Dar în buzunări nu sună,
Că croitorul, ovreiul,
Mi le-a cusut cu temeiul,
S-au spart până la săptămâna,
Fără să bag într-înşii mâna;
Punga, care n-o am iară,

S-a bolnăvit d-astă-vară
Ş-au ajuns într-o slăbire,
De nu-şi poate veni-n fire.
Şi dintr-asta, cum să vede,
Îţi spui dreptul, de m-ai crede,
De când n-am văzut paraua,
I-am uitat cum e turaua.
— Tpiu! la dracu, pentr-o pungă
Ţinuşi un ceas vorbă lungă,
Aci în mijloc de cale;
Nu intrarăm colea-ncaile
La aceea ospătărie,
Unde pe perete scrie:
„Azi bem şi mâncăm bucate
Pe parale peşin date,
Şi mâine, fără cârteală,
Ospătăm pe cicăleală?”
Astfel zicând, se-mbiară
Ş-a se ospăta intrară.
Mă făcui şi eu cu treabă
Şi-ntrai după ei în grabă,
Să văz ce-o să se urmeze
Şi cum o să ospeteze.
Şezând dar eu de o parte
Şi ascultând de departe,
Văz, ei după ce cerură
Mâncare şi băutură
Şi se săturară bine
De toate, cum se cuvine,
Au venit să-i socotească,
Ospăţul ca să-şi plătească.
Neaverea se scoală-ndată
Şi pe perete arată,
Zicând: — Domnule, azi scrie
Ca să bem pe datorie,
Fiindcă ieri fuse anul

De când trântii colea banul,
De-ţi plătii cum se cuvine
Şi te-ai mulţămit de mine.
— Domnule, — birtaşul zise —
N-ai înţeles cele scrise;
Ia mai câteşte o dată
Şi vezi, zice ş-azi cu plată
Şi iar ca ieri mai la vale
Că mâine fără parale?
— Jupâne, — zise neaverea —
Zi orcum ţ-o fi plăcerea
Şi sporeşte cât de multe
Cui o vrea să te asculte.
Nu trebuia să-mi scrii mie
Vorbe cu iconomie,
Că fiecare cap n-are
C-al dumitale de mare,
Să judece cele scrise,
Că sunt după cum zici zise,
Ci pe şleau le înţelege,
Fără să le mai deslege.
Iacă eu unul sunt care
N-am înţeles ce tâlc are,
De aceea nici n-am vină,
Dumneata eşti de pricină,
De venii fără de parale
După scrisurile tale.
Că-mi este urât, nu-mi vine
Să port parale la mine,
Ba nici acasă în ladă
Nu-mi plac bani să văz grămadă,
Ca şi acum, bunăoară,
Nu e în ea para chioară;
Dar cântecul dumitale,
Fiindcă cere parale,
Şi eu iar, deocamdată,

Ţ-oi cânta ceva drept plată.
— Ce spui? — birtaşul îi zise,
Strigând (cum se necăjise) —
Să-mi cânţi cântece pe plată?
Bani, că te-ncaier îndată!
Eu am dat bani pe bucate,
Nimeni nu-mi dă pe cântate;
Haide, zic, parale scoate,
De nu, te despoi de toate.
Neaverea sfecli de frică,
Gândi, hai, îl ia de chică;
Şi-ncepu cu binişorul
Să moaie pe negustorul,
Zicând: — Jupâne, mă iartă,
Aici nu încape ceartă,
N-am plecat pe uş-afară,
Ca să mă iei la ocară;
Stăi, aici e învoială,
Noi să facem o tocmeală,
Să-ţi cânt şi, dacă nu-ţi place,
Atunci fă-mi orce-mi vei face,
Iar de-ţi va fi pe plăcere,
Atunci n-ai nimic a-mi cere;
Am un cântec, s-auzi numa,
E nou, făcut chiar acuma,
Ia să încep şi ascultă,
Că nu e cu vorbă multă.
Aşa el tuşi dodată
Ş-începu să cânte-ndată:

„Toată vara fără treabă,
O pierdui ca un nerod,
Câţi umbla-nhaitaţi degeabă,
Eu eram cu ei pe pod.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,

De la supă pân’ la poame
Închinam şi chef făceam.
Câte basme firoscoşii,
Undeva spunea-n vileag,
Şi eu ca năbădăioşii
Alergam s-ascult cu drag.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn’ la poame
Închinam şi chef făceam.
Îmi plăcea la cântecele
Să ascult; când auzeam
Frunză verde trei lalele,
Alţi cânta, eu chiuiam.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn’ la poame
Închinam şi chef făceam.
Nu-mi venea să şez în casă,
Nici de lucru să m-apuc,
Lumea unde sta mai deasă,
Mă grăbeam iar să mă duc.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă pan’ la poame
Închinam şi chef făceam.
Câţiva bani ce-aveam în ladă,
Să-i păstrez nu mai gândeam;
Tot luam des din grămadă,
Cheltuiam, galant eram.
Carne cumpărăm şi poame
Şi acasă le duceam,
Dacă mi să făcea foame,
Beam, mâncam şi chef făceam.
Vreme bună pe cât fuse,
Eu la iarnă n-am gândit;

Când din pungă tot să duse,
Iacă şi ea a sosit.
Dacă mi să face foame,
Privesc masa când mă duc,
Nu e supă, nu e poame,
N-am o dată să îmbuc.
Ies pe poduri, viu acasă,
Văz ca şi afară frig,
Nu e pâine, nu e masă,
N-am ce să fierb, ce să frig.
Nevasta acum îmi strigă:
«Bărbate, lemne, mălai»,
Pruncii: «pâine, mămăligă»,
Îmi zbier toţi şi-mi fac alai”.

Sfârşind cântecul, neaverea
Întreabă să-şi dea părerea
De i-a plăcut cântecelul,
Iar de nu, să-i schimbe felul.
Birtaşul îi zise iară:

- Bani, bani, şi curând afară!

De cântec nu-mi pasă mie,
Plăteşte-mi cu omenie,
Iar de nu, ieşi cu necinste!
Ai înţeles de cuvinte?
Scoate colea punguliţa,
Fă-o să-şi caşte guriţa,
Să verse din gât dulci glasuri,
Soprani, secunde şi basuri,
Să vezi cum mă-mpaci cu ele,
Iar nu cu seci cântecele.
Neaverea nu zăboveşte,
Ia punga ş-o descreţeşte
Binişor cu două deşte,

Cântând vorbele aceste:
— Deschide-te, punguliţă,
Cască draga ta guriţă,
Răsună frumos din corde
Ale tale dulci acorde
Şi scoate acele glasuri,
Soprani, secunde şi basuri,
Birtaşului cum îi place,
Ca cu mine să se-mpace.
El încă nu isprăvise,
Dar birtaşul sărind zise:
— Ha, vezi, ast cântec îmi place,
Asta pentru mine face,
Dar nu d-alde pierde-vară,
Fire-ai cu el de ocară!
La aste vorbe, neaverea
Sare îndată cu verea
Ş-apucă pe uş-afară,
Zicând: — Ne plătirăm dară.

Este o zicală:
Boul se leagă de coarne şi omul de limbă.

DESPRE VORBIRE IARĂŞI

Din vorbă în vorbă, vorbă se deschide,
Din vorbă în vorbă iese adevărul.
Din vorbă se face fapta şi din faptă vorba.
Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nici cu armăsarul,
nici cu ogarul.
De multe ori limba taie mai mult decât sabia.
Limba oase n-are şi oase sfărămă.
De aceea
Pune-ţi frâu la gură şi lacăt la inimă
Căci
Gardul are ochi şi zidul urechi.
Vorba rea să duce ca glonţul.
Ce să naşte p-întunerec trebuie să se vază la lumină.
Şi boul are limbă mare, dar nu poate să vorbească.
De aceea
Taci, să-ţi fie casa casă şi masa masă.
Glumele să-ţi fie ca sarea-n bucate.
Ca să nu-ţi zică cineva:
Vorbe bune dar nesărate.
Nu e meşteşug a găti mâncare, ci e meşteşug
a o potrivi din sare.
Limba îndulceşte, limba amăreşte.
Cu râmă mică se prinde peştele mare.
Vorba dulce mult aduce.

POVESTEA VORBII

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind

Şi lângă un sat p-o vale cu caii lor poposind,
Zise unul: — Tu şezi, vere, şi mai ia seamă de cai,
Că eu mă duc l-acea casă să cer o pâine încăi,
Că d-alde alte bucate crez că aici nu găsim,
Ci cu ce vom putea astăzi să şedem şi să prânzim.
Mergând el, vede muierea în mâini cu un făcăleţ
Stând, judecându-şi bărbatul cu răstiri, cu grai semeţ;
Iar bărbatu-i se vârâse pe supt pat, de frica ei,
Şi se bocea cu glas mare, ca pruncii cei mititei.
Călătorul, de la uşă această scenă privind,
Între multa lui mirare zise muierii grăind:
— Ucigă-te crucea, drace! (Şi se închina mereu.)
Ia stăi, femeie, aşteaptă, ce faci, pentru Dumnezeu!
Cum poţi tu să-ţi baţi bărbatul? Oaie e el, vacă, ţap?
Au un ştii că el îţi este dat ţie să-ţi fie cap?

- Tocma d-aceea — ea zise — de-mi voi bate capul eu,

Cui ce-i pasă? Că poci face ce voi vra cu capul meu:
De-l voi lovi de perete ori de vreun bolovan,
La această n-are treabă să mă judece Nan, Bran;
Dar tu ce cauţi aicea, ia cară-te din ăst loc,
C-apoi încarc făcăleţul în spinarea ta pe loc.
— Am venit — el îi răspunse — ca să te rog de ceva,
Să ne dai turtă or pâine, de vei fi având cumva,
Că am isprăvit merindea ce o aveam pentru drum,
Nici aţă n-am tras prin gură de aseară pân acum.

- Piei d-aci! — zise muierea — dacă ai fost cerşetor,

Ce ai venit la casa mea să te faci judecător?
Şi cu zicerea această, asupra-i se repezi,
Ca să-l facă mai cu poftă în acea zi a prânzi;
Care de nu fugea-ndată, precum venea ea să dea,
Vro câteva făcăleţe în spinare-i grămădea.
Ducându-se el în fugă şi la celălalt ajungând,
Câte i se întâmplase le spuse toate pe rând;

Iar tovarăşul său râse ş-îi zise: — Geaba trăieşti!
Nu ştii să te porţi, frăţie, cu firile omeneşti;
Şi cu tine mor de foame! Dar şezi tu, eu să mă duc,
Şi să vezi acum îndată bucate cum îţi aduc.
După ce zise el astfel, plecă ş-acolo mergând
Găsi pe muierea încă pe bărbatu-şi judecând.
Stând el şi privind din uşă, zise: — Ba prea bine, zău!
Eşti bună de-l laşi să plângă ş-îngădui să-ţi stea buzău;
Dar nu ca la satul nostru, când îl vede supt pat tras,
Ţi-l îmboldeşte ş-îl bate până nu mai scoate glas,
Ba încă îi porunceşte şi îi zice hotărât
Să-i cânte şi cocoşeşte cum stă acolo vârât.
Cum îl auzi muierea, lasă acel făcăleţ
Ş-începu să-l îmboldească cu un băţ mai lunguleţ,
Dând şi strigând către dânsul: — Dar nu taci, mă, n-auzi tu?

- Nu tac, fă, nu, — el răspunse către ceea ce-l bătu —

Că nu-s muiere ca tine, ci-s inimă de voinic,
Bate-mă orcât îţi place, că asta eu tot o zic.
— Iartă-l, — îi zise streinul — e sărmanul nătărău!
Nu ştii că este o vorbă, degeaba baţi fierul rău!
Tu îi zici rasă, el tunsă, şi niciodată nu poţi
Prostia cea din născare din capul lui să o scoţi.
Pe când zicea el acestea, femeia stând ş-ascultând
Se-ntoarse către bărbatu-i ş-îi zise cu cuvânt blând:
— Ai văzut tu om de treabă, cuminte şi înţelept?
Ai auzit vorbe bune? Asculţi cum judecă drept?
De ce nu avusei, Doamne, parte d-astfel de bărbat,
Să mă las el să mă bată, iar nu eu să stau să-l bat?
Văzând streinul acuma că femeia s-a-mblânzit,
Socoti că este vremea să-şi capete de prânzit
Ş-îi zise: — Te-aş ruga, dragă, de ţi să-ntâmplă cumva
Vro bucăţică de pâine, or turtă, or altceva,
Să-ţi faci pomană cu mine, că ş-aseară n-am cinat,

Am avut ceva merinde, dar cu drumul s-au mâncat.
— Bucuros, ea îi răspunse şi scoase turta pe loc,
Îi dete totdeodată şi friptura după foc.

- De vei — urmă ea a-i zice — aici să şezi să prânzeşti,

Îţi dau lapte dulce, acru şi zmântână de pofteşti.

- Ba, ba destul — el îi zise — şi îţi foarte mulţămesc,

Calu-mi este la păşune ş-acolo merg să prânzesc.
Aşa el de la femeia prânzuleţul câştigând
Şi la tovarăşul care îl adăsta ajungând,

- Iacă, prietine, — zise — dacă ştii cum să te porţi,

Bucăţica chiar din gura lupului poţi să o scoţi.
De aceea zice:
Cu o lingură de miere mai multe muşte prinzi
decât cu o bute de oţet.
Nu te amesteca nepoftit în vorba altora.
Că
Nepoftitul scaun n-are.

Unde nu-ţi fierbe oala, nu-ţi băga lingura.
Nu te amesteca ca mărarul în toate bucatele.
De multe ori gluma înjură muma.
Şi
Gura aduce ura.
Nu vorbi pe dintregul ca baba chioara.
Că să găseşte vreunul de
Îţi umflă ceafa de pumni şi spatele de ciomege.
Şi
Până la împăratul, rabzi încăieratul.
Ş-apoi
Bătaia şi ocara nu se întoarce niciodată.
Şarpele, până nu-l calci pe coadă, nu să-ntoarce

să te muşce.
Furnica cât e de mică şi tot, dacă o calci pe picior,
capul îşi ridică şi te pişcă.
Însă
Să vorbească şi nea Chilom, că şi el e om.
Dar
Toată paserea pe limba ei piere.

POVESTEA VORBII

O slugă flecară pe unde slujise

Toţi tot îl bătuse şi tot îl gonise,
Încât dintr-aceasta prea rău ajunsese,
Hainele pe dânsul toate să rupsese.
Un negustor astfel portul prost văzându-i,
Odată-ntâlnindu-l l-a-ntrebat, zicându-i:
— Ce o fi pricina de nu-ţi merge bine?
Că eu te ştiu încă de copil pe tine,
Beţiv, curvar nu eşti, cărţi nu joci, îmi pare,
Cum putuşi ajunge-n aşa proastă stare?
De ce nu-ţi vâri capul la vrun om de treabă
Şi tot umbli razna pe drumuri degeabă?
— Jupâne, — el zise — nu-mi e altă vina
Decât căci spui dreptul e toată pricina.
Minciuna nu-mi place, vorbesc adevărul.
D-aceea oriunde mă pisez ca mărul
Şi mă dau îndată pe poartă afară,
De nu-mi găsesc locul şi pacea în ţară.
Îi zise lui omul, auzind aceste:
— Că spui adevărul niciun rău nu este,
Aşa slugă mie chiar îmi trebuieşte
Şi de vei, d-acuma vină de te tocmeşte.

Să tocmiră-ndată şi se învoiră,
În două-trei vorbe zapisu-ntăriră.
Deci îl luă omul ca să-l procopsească
Şi plecă cu dânsu-n piaţ să târguiască.
Cumpără, îi dete un codru slănină
Şi într-o hârtie puţină făină,
Zicându-i: — Na, du-le acestea acasă
Şi zi să gătească ceva pentru masă.
El, dacă se duse la a sa stăpână,
Se uită la dânsa, dându-i-le-n mână,
Şi văzând că cată cam piezis din fire,
Începu să-i zică ei şi să se mire:
— Aolio! cum cauţi chiar ca o găină,
C-un ochi la făină şi alt la slănină!
Ea cum îl aude, luând furca, sare
Ş-îl încarcă bine cu ea pe spinare,
Strigând: — Auzi vorbă! auzi fleac odată!
Tocma un ca tine de min’ joc să-şi bată!
Afară! afară! Slugă blestemată,
Să nu-mi calci în curte, că-ţi sparg capu-ndată.
El fugind pe poartă în drum se opreşte,
Iaca şi stăpânul său îl întâlneşte.
Îl întreabă: — Ce e? Că l-a gonit zise.
Scărpinându-şi locul unde îl lovise.
— Dar de ce pricină? — stăpânul întreabă —
Pe bună dreptate, or aşa, degeabă?
— Văz eu, — el răspunse — e cum se vorbeşte:
Cine spune dreptul loc nu-şi mai găseşte.
Auzind stăpânul din ce i-a fost plânsul,
Începu să zică astfel către dânsul:
— Ba nu-ţi e, sărmane, nimenea de vină,
Ci gura-ţi, flecară, este de pricină;
Să spui adevărul altă se-nţelege,
Nu de unul ş-altul omul să se lege;
Gura ta te bate ş-o să te mai bată
Dacă ea îţi este flecară odată.

DESPRE MINCIUNI ŞI FLECĂRII

Omul care e flecar
Troncăneşte ca un car.
Îl auzi numai:
Hodorog-tronc! vorba îndată,
Ca moara când e stricată.
El
Pentr-un şoarece se-nnoadă
Şi jură că n-are coadă.
Şi
Încornorează ţânţarul
De ţi-l face cât măgarul.
Sau
Vei, nu vei, el cu d-a sila
Face musca cât cămila.
Şi
Purecile când îi place
Cât un elefant îl face.
Da însă
Cu minciuna or prânzeşti, or cinezi,
Pe amândouă nu le închelbezi.
Căci
Vremea cu încetul poate
Să le descopere toate.
Şi mai vârtos
Minciuna are şi ea pe unde să trece.
Povestea ăluia:
Umblă la grădinar castraveţi să vânză,
Şi lui de dânşii îi este acră rânza.
Minciuna ca glonţul în apă se afundă
Şi îndată ca frunza iese în undă.
Şi
Suliţa orişiunde

Nu să poate ascunde.
Dar însă
Mincinos pe mincinos nu poate înşela.

POVESTEA VORBII

Un mincinos stând odată zise altui mincinos:

— Prietene, vezi tu turnul acel nalt şi luminos?
— Da, acesta îi răspunse; şi iar îl întrebă el:

- Dar vezi tu tocma în vârfu-i cum umblă un şoricel?
- Ce mai minciună cu coarne, — zise prietinul său —

Că eu abia zăresc turnul, necum şorecelul tău;
Însă îl auz prea bine cum umblă-n tropot, încât
Parc-ar bubui o toabă ş-ar avea clopot la gât.
— Te crez, acel îi răspunse, văzându-se înfundat,
Fiindcă nu-şi găsi omul cu minciuni de înşelat.
După proverbul ce zice:
A umblat cât a umblat,
Dar acum i s-a-nfundat.

POVESTEA VORBII

Un împărat mare către răsărit,

Care în vechime a fost prea vestit,
Având moştenire de la moşi-strămoşi
Un inel în deget din cei mai preţoşi,
A căruia piatră făcea la minuni,
Tămăduia boale, vindeca nebuni;
D-aceea-mpăratul purtându-l cu drag

Şi fiind în toartă puţintel cam larg.
Jucându-i în deget, într-o zi căzu
Cine ştie unde, şi el nu văzu;
După ce-n palatu-i cătând obosi
Şi nu fu putinţă deloc a-l găsi,
Puse om îndată cu un trâmbiţaş
Ca să publiceze strigând prin oraş
Cum că împăratul, pe uliţi umblând,
A pierdut inelul, din deget căzând;
Şi acela care îl va fi găsit
Cu-mpărăteşti daruri va fi dăruit,
Îi va da şi aur oricât va voi
Şi c-un palat mare îl va dărui.

Acestea pristavul pe când le striga
Şi lumea s-auză spre el alerga,
Un cârpaci de cizme prea sărac fiind,
Care aci-n piaţă sta-ntr-un colţ cârpind
Şi copii o spuză împrejuru-i stând,
Precum şi nevasta-i cu dinşii şezând,
Aşteptau să vie niscai vechituri
Şi să ia parale după cârpituri,
Ca să nu mai ţipe, să cumpere pâini,
Pre toţi să-i împace, dându-le prin mâini;
Auzând atuncea pre pristav strigând,
Ş-împrejur copiii de foame plângând,
Le dete o gură să tacă din plâns,
Să-nţeleagă lumea pentru ce s-a strâns,
Ş-în urechi sunându-i că publicuiesc
De inel şi darul cel împărătesc,
Începu să strige: — Nu mai publicaţi,
Eu îl ştiu inelul, nu-l mai căutaţi.

Ei cum aud gura-i, cu toţi îl apuc
Şi la împăratul îndată îl duc.
Iubita-i nevastă-n urma lor să ia,

Să roagă să-l lase, zicând, vai de ea:
— N-ascultaţi la gura-i, nu credeţi de el, Că nimic nu ştie de acel inel.
Ei însă la vorba-i nici n-au ascultat,
Ci la împăratul l-au înfăţişat,
Zicând că acesta a mărturisit
Precum ca inelul el l-ar fi găsit.
Iar cârpaciul care era cu aceşti,

- Împărate! — zise — mulţi ani să trăieşti,

Nu că-l ştiu inelul, nici l-am găsit eu,
Ci-l poci ghici numai cu zodiacul meu:
Să ţi-l spui anume cine l-a găsit
Din minutu-n care din deşti ţ-a lipsit;
Decât un să poate să-ţi ghicesc pe loc,
Ci patruzeci zile cer să-mi dai soroc
Şi pe toată ziua să-mi dai şi tain (mertic),
Adică pe lângă pâine, rachiu, vin,
Ş-un gâscan cu varză, gras, fript la coptor,
Atât docamdată îţi cei ajutor;
Ş-în sorocul care îl orânduiesc
Cu încredinţare hoţul ţi-l ghicesc.

Acestea dar cereri care le-a propus
Porunci-mpăratul ş-în faptă s-au pus;
Rândui pe unul regul-a păzi
Să-i ducă merticu-n fiecare zi.
Şi mergând cârpaciul la bordeiul său,
Începu nevasta să-l ţie de rău,
Zicând: — Vai de tine! Ce-ţi veni să laşi
Să ţipe de foame bieţii copilaşi,
Să sari ca nebunii, în nevoi să-ncapi,
Să-ţi răpui viaţa şi mormânt să-ţi sapi?
Că-n urma veniră muşterii vro trei,
Având să-şi cârpească, parale să iei.

El curmându-i vorba: — Ci ia taci, — i-a zis —
„Cine ce-o să tragă, la cap îi e scris”;
Taci de cârpacia cu al ei venit,
Sunt sătul de dânsa, ea m-a-mbătrânit;
De azi înainte nu-mi suna-n urechi
Ca să-mi câştig pâinea din cârpituri vechi;
Cârpaci nu-mi mai zice, ci zi-mi ghicitor,
C-o să mănânci gâşte fripte la cuptor;
Că-n toată viaţa am muncit mereu
Ş-un gâscan cu varză n-am mâncat şi eu,
Dar cum zisei astăzi că ştiu să ghicesc,
Câştigai merticul cel împărătesc;
Patruzeci de zile soroc am cerut
Să ghicesc inelul care l-a pierdut.
Îi tăie ea vorba: — Dar ce, nebun eşti?
Şi de unde naiba ştii tu să ghiceşti?
Tocma pe-mpăratul s-amăgeşti te pui,
N-ai gândit că viaţa o să ţ-o răpui?

— Tocma chiar d-aceea — îi răspunse el —
Voi să-mi fie moartea prin acel inel,
Că ce-mi e folosul dacă am trăit,
Alt decât necazuri, ce am dobândit?
Ca sărac necazuri iarăşi o să strâng,
Ştiu că nu voi râde, ci tot o să plâng;
Decât s-am viaţă patruzeci de ani,
Jinduit de toate ca un fără bani,
Patruzeci de zile mult mai mult plătesc,
Când vor fi trăite după cum doresc;
Aşadar vro jale n-o să am că mor
Mâncând fripturi grase, ca un ghicitor.

- Şi pentr-o mâncare — îi răspunse ea —

Te lepezi de suflet, laşi dracii să-l ia?

Pentru o friptură pe Dumnezeu laşi
Şi fără de milă pe ăşti copilaşi
Să umble pe drumuri flămânzind sărmani
Şi să te blesteme cât vor avea ani?
— Ia lasă, nevastă, — îi răspunse el —
Poate să va-ntoarce roata în alt fel,
Patruzeci de zile avem la mijloc,
Câte nu se schimbă până la soroc?!
Tatăl meu în viaţă când orice făcea,
Îl auzeam numai că sta şi zicea:
„Când va vrea norocul să-şi întoarcă pasul,
Nu aduce anul ce aduce ceasul”.
Aşadar (zic poate) va da Dumnezeu
Cumva să-l găsească, şi iacă scap eu.

Când vorbea cârpaciul cu nevasta sa
Şi gândea la gâşte fără a-i păsa,
Vizirul atuncea prea era-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Căci găsind inelul unul din slujbaşi,
Au putut să-l vază şi alţi vro câţivaşi,
Mai pe urmă ş-altor dacă l-arătat
Mergând la vizirul cu toţii l-a dat,
Patruzeci la număr fiind toţi aceşti
Supt vizir ai curţii cei împărăteşti;
Îndată vizirul la toţi daruri dând
Îi şi sfătuise, către ei zicând:
— Să tăceţi ca muţii dintr-acest minut,
Cin’ vă-ntreabă, ziceţi: Nu ştiu, n-am văzut.
Pentru că inelul, după cum era,
Să-l mai dea din mâna-i nu se îndura.

D-aceea vizirul era prea-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Nu cumva să spuie că acel inel,
Slujbaşii găsindu-l, e ascuns de el.

Şi aşa vizirul la întâia zi
Rândui dintr-înşii a se repezi
Un slujbaş d-aceia l-acel ghicitor,
Să-i ducă gâscanul cel fript la cuptor
Şi să vază dacă zice vrun cuvânt,
Căci nu-i venea parcă să dea crezământ
Că va fi cârpaciul vreun ghicitor,
Trenţeros văzându-l ca un cerşetor.

Mergând dar trimisul cel dintr-acea zi,
Cum intră pe uşe, alt nu auzi
Decât zise numai: — Iacă-n căpătâi
Ne veni pe uşe numărul întâi,
Şi pân’ la patruzeci, numărul bătrân,
Trei zecimi şi nouă încă ne rămân.
Adică cârpaciul asta o zicea
Numărând gâscanii carii aducea.

Dar trimisul altfel vorba i-a-nţeles,
Ca cel cu pricină fiind mai ales;
Şi mergând îndată foarte îngrozit
Vizirului spuse că: — Am auzit
Zicând eu sunt unul ce ştiu de inel
Şi treizeci şi nouă încă ştiu de el,
Şi că din aceşti toţi care mai rămân,
Tocma cel din urmă este mai bătrân.
Auzind vizirul pe acest trimis
Cum că ghicitorul în astfel a zis,
A crezut îndată cum că negreşit
Ghicitorul este mag desăvârşit;
Şi cuprins de groază stând tot se gândi
Ce o să se-ntâmple de s-o dovedi,
Cum că împăratul pe el şi pe toţi
O să-i pedepsească ca pe nişte hoţi;
Socotind acestea, se înfiora
Şi în neodihnă prea mare era;

Dar ca să se-ncreză şi mai cu temei,
A doua zi altul trimise din ei
Să ducă gâscanul cel fript la cuptor
Şi să fure vorba de la ghicitor.

Deci mergând trimisul ş-în casă intrând,
Auzi îndată cârpaciul zicând:
— Ei iacă, nevastă, şi numărul doi
C-a venit cu cinste în casă la noi:
Din patruzeci dară dacă îi scădem,
Treizeci şi opt tocma încă mai avem.
După ce se-ntoarse şi acest trimis,
Vizirului spuse: — Iacă ce a zis,
Că am rămas tocma treizeci şi opt noi,
Ş-am intrat în casa-i pân-acuma doi.

Auzind vizirul şi acest cuvânt,
Şi fără-ndoială dându-i crezământ,
După proverbul ce zise:
„L-a mai îngrozit o toană.”
„I s-a făcut faţa ca pământul.”
„A-ngălbinit ca turta de ceară.”
„C-acel care
Se ştie cu cuiul la inimă.”
Zicând:
„S-a îngroşat gluma.”
„Şi de este glumă, dar nu e bună.”
Deci,
Hotărî vizirul ca a treia zi
Să vază şi însuşi ce va auzi,
Şi de gânduri multe tot fiind muncit.
Toată nopticica deloc n-a dormit;
Iar de ziuă-ndată cum s-a luminat,
În necunoscute haine s-a schimbat,
Şi, luând gâscanul cel fript la cuptor,
Se duse cu dânsul el la ghicitor.

Ghicitorul iarăşi ca şi pân-aci,
Cum intră vizirul, capul îşi suci
Şi văzând gâscanul în gheveci adus,
Aburit, fierbinte ş-înaintea-i pus,
Zise: — Iacă astăzi să făcură trei,
Şi treizeci şi şapte mai avem din ei,
Pân-o veni vremea sorocului meu
Să ghicesc inelul, bun e Dumnezeu.

Auzind vizirul, negreşit gândi
Că taina ascunsă o va dovedi,
Ş-începu a zice: — Jupân ghicitor!
Eu te văz prea bine că eşti ştiutor,
Dar sunt la mirare de ce prelungeşti
Şi nu vrei îndată lucrul să-l ghiceşti.

- Şi eu mă mir singur — îi răspunse el —

De tăinuitorul acelui inel,
Cum de prelungeşte ş-îl ţine ascuns,
Sau cum i se pare că va da răspuns
Când mâine-poimâine îl voi spune eu,
Oare nu gândeşte că-i va fi cu greu?
Eu n-am vrut dodată să-l arăt, gândind
Că-l va scoate singur, vremea prelungind.

Iar vizirul care sta ca slujitor:
— Prea bine faci, — zise — jupân ghicitor.
Dar dacă, spre pildă, ar veni cumva
Să-şi dea taina ţie-n vrun fel cineva,
Adică să-ţi spuie că ar fi găsit
Undeva inelul şi l-a tăinuit,
Şi acum de frică ar voi să-l dea,
În vreo pedeapsă spre a nu cădea,
Vrun mijloc ai face ca să nu-l vădeşti,
Făr-a-i spune faţă şi să-l izbăveşti?

- O, Doamne! — răspunse bunul ghicitor —

Eu o ştiu pricina, frate slujitor,
Şi tocma d-aceea vremea prelungesc,
Că îmi este milă lumea să muncesc;
Dar puteam inelul să-l ghicesc pe loc
Şi băgam d-atuncea pe mai mulţi în foc;
Ci crez omenirei, că om sunt şi eu,
Şi greşim adesea toţi lui Dumnezeu;
Dar el ne aşteaptă să ne pocăim,
Nu ne pedepseşte-ndată cum greşim,
Într-acest chip nouă pildă vrând a da
Ca şi noi asemeni să putem răbda,
Şi cu bunătate să ne folosim,
Să nu grăbim rău-n grab să-l pedepsim.

Umilit, vizirul zise către el
(Scoţând totodată şi acel inel):
— Iată dar inelul, că l-am găsit eu,
Şi mă-ncrez în tine ca în Dumnezeu;
Ţi-l dau d-acu-n mână făr’ să mă sfiesc
Ş-o pungă de galbini iacă-ţi dăruiesc,
Să faci cum vei face să nu mă vădeşti,
Că eu sunt vizirul cu care vorbeşti,
Şi încă mai multe daruri o să vezi,
Num-această taină-n tine s-o păstrezi;
Îi vei da inelul or în ce chip ştii
Şi cu mine d-astăzi prieten să fii.
Îi zise cârpaciul: — Banii poţi să-i laşi,
Să mângâi cu dinşii aceşti copilaşi,
Iar inelul ţine-l în păstrarea ta
Ş-în ce chip vom face îţi voi arăta.
Numai de-mpăratul des seamă să bagi
Cam ce fel de lucruri mai mult îi sunt dragi,

Adică ce vite în curtea sa sunt,
Sau ce fel de păsări plăcerea-i încânt.
Răspunse vizirul: — Să-ţi spui şi acum:
Alte la plăcerea-i nu şunt nicidecum,
Decât în grădină-i lebăde având,
Merge, le priveşte cu drag când şi când.

- Vezi, în ele, -ntr-una — îi răspunse el —

Vei băga pe gâtu-i pierdutul inel,
Însă tocm-atuncea când ţ-oi zice eu,
Aproape de ziua ghicitului meu;
Şi făcând aceasta după cum îţi zic,
Să nu mai ai grije mai mult de nimic,
Rămâne asupra-mi orşice cuvânt,
Te-ncrede pe mine, că copil nu sunt.
Deci plecând vizirul de la ghicitor,
Împăcat de gândul cel îngrozitor,
Păzi ziua, ceasul cel orânduit
Să bage inelul cum l-a sfătuit;
Şi când fu cârpaciul chemat la palat
Şi la împăratul s-a înfăţişat
Zise: — Împărate, mulţi ani să trăieşti,
Am ghicit inelul prin zodii cereşti;
Nu e de om însă în vrun fel aflat,
Ci-ntr-o zi-n grădină când te-ai preumblat
Ţ-a căzut din deget de nici n-ai simţit
Ş-o lebădă-ndată de jos l-a-nghiţit.

Zâmbi împăratul vorba-i ascultând
Ş-îl întrebă iarăşi, cu blândeţi zicând:
— Prea bine, să poate să nu fi simţit,
Dar vei putea spune care l-a-nghiţit?

Răspunse cârpaciul: — Mai mult dintr-atât

Nu poci, împărate, să-ţi spui hotărât,
Căci una cu alta seamănă-ntr-un fel,
Destul că la una e acel inel.

Porunci-mpăratul să taie de rând
Şi să le despice, în ele cătând;
Tăind slujitorii cum a poruncit,
Se găsi inelul care s-a ghicit,
Şi de bucurie bunul suveran
Pe cârpaciu-ndată îmbrăcă-n caftan,
Şi încălecându-l pe un armăsar
Care şi p-acesta i l-a dat în dar,
Cu cinste, cu pompă l-au dus omenit
La palatul care i-a făgăduit.

Deci scăpând cârpaciul de traiul cel rău
Şi trăind domneşte în palatul său
Cu averi destule şi cu bogăţii,
Să vesti de dânsul l-alte-mpărăţii,
Cum că-n toată lumea nu poate fi alt
Ca el să ghicească aşa de înalt.

Tot în acea vreme un alt împărat,
Care cu hotarul era-nvecinat,
Pierduse din pieptu-şi la primblarea sa
O cavalerie şi nu o găsea;
Căruia îndată cum i s-a vestit
Despre ghicitorul cel prea procopsit,
Trimise scrisoare c-un tătar aci,
Poftindu-l să vie şi lui a-i ghici
Şi pre împăratul rugând a-l lăsa,
Arătând pricina şi paguba sa.

Ajungând tătarul l-acest împărat
Şi pe loc scrisoarea cum i-a-nfăţişat,
Trimise îndată pe un slujitor

Şi chemă să vie-naltul ghicitor,
Căruia îndată îi şi porunci
Ca fără zăbavă să mearg-a ghici,
Şi chiar curierul care a venit
Conductor să-i fie la călătorit.

Plecă ghicitorul cu acel tătar,
Dar prea trist cu totul şi plin de amar,
Mirându-se-n sine cu ce meşteşug
Ş-acolo să-ntoarcă vreun vicleşug;
Nu contenea ziua, noaptea, a gândi,
Ce să facă dacă să va dovedi
Că n-are ştiinţă şi e un om prost
Şi prin viclenie în cinste a fost;
Socotind acestea, se călătorea
Ş-îşi veştejea faţa de inimă rea;
D-altă parte iarăşi vedea pe tătar
Stând şi el pe gânduri şi oftând amar
Şi i să părea că lui îi ajuta,
Cu dânsul dodată văzând că ofta,
Şi ca când pe dânsul tot îl tânguia,
Ştiindu-i sfârşitul care o să-l ia.

Astfel împreună ei călătorind
Ş-în poarta cetăţii aproape viind,
Aci cu-ntâmplare dând ei printr-un lac,
Să răsturnă-ntr-însul micul lor olac
Şi să-nnomoliră atât de urât,
Încât să umplură mai până la gât;
Acum ce să facă? La o casă trag,
Şi stând se dezbracă d-anteriu, nadrag,
Pun pe o femeie, le spală pe loc,
Le-ntinde la soare toate într-un loc,
Le venea să râză d-asfel de voiaj,
Dar de întristare nu avea coraj,
Se primbla prin curte cu ochii în jos

Şi el şi tătarul se uita mijos.

Astfel ghicitorul pe când se primbla
Privind că ceacşirul vântul îl umfla,
Începu să zică: — Ei, ceacşir, ceacşir!
Te primbli tu acuma, te mândreşti în şir,
Dar te-oi vedea mâine cum te vei umfla
Şi care răspunsuri le vei răsufla.
El zise acestea, dar bietul tatar,
Ce a fost anume Ceacşir chemat chiar,
Căzu la picioare-i, cu amar plângând
Şi cu rugăciune către el zicând:
— O, preaînţelepte jupân ghicitor!
Aibi milă de mine, fii îndurător,
Nu aduce pârâ pentru capul meu,
Că cavalaria am găsit-o eu,
Ş-având pietre scumpe mi-a dat a gândi
S-o ascunz, că poate nu s-o dovedi;
Şi văzând c-acuma pe nume mi-ai zis,
M-ai trezit îndată tocmai ca din vis,
Dându-mi a cunoaşte că geab-o ascunz,
Cum că tu ghicind-o eu ce-o să răspunz?
Ci îţi fă pomană, nu mă arăta,
Na cavaleria d-azi în mâna ta,
Şi când te va pune ca să i-o ghiceşti,
Fă-te că o cauţi cumva ş-o găseşti.

Văzând ghicitorul ce nici n-a gândit,
Îi înflori faţa şi i s-a-nzâmbit,
Zicându-i: — Ceacşire, — către curier —
Eu ştiam prea bine chiar d-alaltăieri
Că cavalaria e în mâna ta,
Dar n-am vrut d-atuncea a mă arăta;
Cu toate aceste, bine ai făcut
De o spuseşi singur şi n-o ai tăcut;
Şi îmi este milă, nu voi să te spui;

Ce-o să-mi folosească dacă te răpui?
Ci numai îmi spune, de vei şti cumva,
De are-mpăratul amor la ceva,
Însă dintre vite, precum câini, pisici,
Sau niscaiva păsări, dar mari, nu prea mici.

- Da, — el îi răspunse — are un căţel

Şi de drag ce-i este umblă tot cu el.
— Aşadară — zise către curier —
Eu, mergând, trei zile soroc o să-i cer,
Şi până atuncea tu or în ce fel
Vei pune prin taină mâna pe căţel
Şi cavalaria-n grab numaidecât
Cu ceva unsoare să i-o-ndeşi pe gât;
Ş-apoi fii în pace, grije să nu ai,
Că n-ai pentru dânsa răspuns să mai dai.

Isprăvindu-şi sfatul, luând s-a-mbrăcat,
S-au pus în trăsură şi iar au plecat,
Şi unul şi altul bucuraţi acum
Sfârşiră-ntr-o clipă rămasul lor drum,
Şi sosind dodată veseli la palat,
Mergând la-mpăratul s-au înfăţişat.
Împăratul, care era doritor
Să vază-n persoană p-acest ghicitor,
Cum îl văzu-ndată mult s-a bucurat
Ş-îl trimise-n pompă la un alt palat,
Să se odihnească câtva timp aci
Ş-în urmă să-l cheme lucrul a-i ghici.

Iar tătarul care era îngrijat
Până să se vază de belea scăpat,
Păzind, găsi vreme pe căţel să-l ia
Prin salon în braţe spre a-l mângâia,
Şi cavalaria el numaidecât,

Gura-n grab căscându-i, i-o dete pe gât;
Dup-aceea-ndată să duse ca-n zbor
Şi isprava-şi spuse către ghicitor.

Sosind dară ceasul să fie chemat
Şi adus cu cinste ghicitorul nalt,
Cum şi toţi miniştrii într-această zi
Viind s-adunase spre a-l auzi,
Ghicitorul nostru gura ş-a deschis
Şi către-mpăratul în astfel a zis:
— Slăvite-mpărate, mulţi ani să trăieşti
Ş-in zile senine să îmbătrâneşti;
Iar pentru ghicirea ce sunt chemat eu,
Astfel se arată în zodiacul meu,
Cum că ai un câine aici în palat
Şi cavalaria de el s-a mâncat;
Care şi acuma e-n stomahul său,
Şi de dânsul poate să vă pară rău,
Că-n alt chip s-o scoateţi din el nu puteţi
Decât fără milă de vreţi să-l tăieţi.

Cât era-mpăratul mult de bucurat,
Pe atât de tare acum s-a-ntristat
Când auzi-ndată zicând de căţel
Că cavalaria se află în el.
Ar fi dat în sumă ce i-ar fi cerut
Numai pe căţelul să nu-l fi pierdut,
Că era un câine care mult făcea,
El ştia ca omul orice îi zicea,
La săltări şi jocuri pereche n-avea,
D-aceea-mpăratul prea mult îl iubea;
Să muncea de gânduri ce a hotărî,
A lasă căţelul, ori a-l omorî!
Sta la îndoială, nu să împăca,
Nu crede-aşa lucru câine a-l mânca;
Dar să-ntorcea iarăşi cu un cuget alt,

Că de unde ştie cum s-o fi-ntâmplat,
Şi răspunzând zice către ghicitor
C-un cuvânt statornic şi hotărâtor:
— Dar dacă în câine nu o voi găsi,
Primeşti cu moarte a te pedepsi?

- Capu-mi să se taie, — îi răspunse el —

De nu vei găsi-o acum în căţel.

Atunci împăratul chemă pe gelat
Şi dete pe câinele nevinovat
Să-l junghe îndată ca p-un mieluşel,
Cum şi despicându-l să caute-n el;
Care totodată porunca-mplinind
Şi cavalaria într-însul găsind,
Să mire-mpăratul, rămâind uimit
Pentru ghicitorul cel prea procopsit,
Cum putu el astfel numa-ntr-un cuvânt
Să ghicească lucrul tocma ca un sfânt
Pentru care foarte mult îi mulţămi
Şi bogate daruri dându-i îl cinsti.

La plecarea-i însă din palat de sus,
Tătarul atuncea care l-a adus,
Parcă îi şoptise la ureche drac,
Şi o vulpe vie băgând într-un sac,
O puse la scară ş-în grab alergând
Drept la împăratul, îi spuse zicând:
— Îmi pare, -mpărate, c-acest ghicitor
Un prost o să fie şi amăgitor,
Ci am pus o vulpe la scară-ntr-un sac,
Vrând un haz să faceţi, glumă să vă fac,
Şi d-aveţi plăcere, puteţi întreba,
Să vedeţi, ghiceşte ce este au ba?

Împăratul dară fiind îndemnat,
Ca spre o cercare l-a şi întrebat,
Zicând: — Filosoafe, vei putea ghici
Ca ce lucru este în ăst sac d-aci?
Iar el, clătind capul cel de tot prostesc,
Ş-a zis singur lui şi proverbul obştesc:
„Ai umblat tu, vulpe, pe cât ai umblat,
Dar tocma acuma ţi s-a înfundat!”
— Bravo! — Împăratul zise către el —
Ai ghicit, aşa e, mergi sănătoşel.

Deci dar ghicitorul la ţara-i plecând
Şi daruri cu sine multe aducând,
Cum sosi, îndată la palat s-a dus
Şi la împăratul scrisoarea au dus,
În care scrisese cellalt împărat
Despre ghicitorul câte s-au urmat,
Ş-îl lăuda foarte că e procopsit,
Cum ş-în ce chip toate frumos i-a ghicit.
D-aci ghicitorul la casa-i mergând,
Spuse întâmplarea nevestii pe rând,
Şi şezând cu dânsa la vorbă şi sfat
Îşi deteră planul în chipul urmat,
Zicând: — Întâmplarea ne-a făcut bogaţi,
Cu bani, cu avere şi destui argaţi;
Acest noroc însă care l-am avut
Poate să mă surpe numa-ntr-un minut,
Ba şi să-mi aducă pieire de cap,
Să nu poci nici starea, nici viaţa să-mi scap;
Că cumva-mpăratul iar d-o porunci
Ca şi pân-acuma ceva a-i ghici
Şi n-oi putea lucrul cumva a-l brodi,
Toat-a mea prostie să va dovedi;
Că acuma, uite, cu tremurături,
„Scăpai scurt de coadă, printre picături”;
„Că minciuna poate până la un loc,

Şi ea ca şi toate este cu soroc;
Întâi te ardică ca fulg din gunoi
Ş-în urmă te-aruncă ca glonţu-n noroi”;
Că n-are nici aripi pe sus a zbura,
N-are nici picioare pe jos a umbla,
Ci noi mai-nainte să ne pregătim
Şi de rău viaţa să ne o scutim.

Chibzuind acestea, mut toate pe loc
Ş-in patru părţi casii îi pun noaptea foc;
Apoi stând la uliţi strig, zbier şi răcneas
Ca să ard cu totul şi să sărăcesc;
Sare lumea-ndată, tulumbe alerg,
Toţi, cu mic, cu mare, ca să stingă merg,
Vine ş-împăratul răul a vedea
Şi la ghicitorul mângâieri să dea;
El iar cum îl vede să făcu pe loc
Că voieşte-n grabă să sară în foc,
Strigând: — Vai de mine! sunt stins, sărăcit,
Că-mi arde în casă cartea de ghicit.
Puse împăratul oameni a-l opri
Ca nu-n desperarea-i în foc a sări,
Zicând către dânsul: — Dar ce, nebun eşti,
Vei pentru o carte să te prăpădeşti?
Iar el striga iarăşi: — Dar cum să ghicesc,
Şi în care case să mai locuiesc?
Împăratul zise: — N-ai ce să-mi ghiceşti,
Ş-îţi fac alte case să te odihneşti.

Astfel el cu planul care-l născoci
Scăpă şi de grije de a mai ghici,
Şi câştigă iarăşi dar împărătesc,
Palate şi alte câte-i trebuiesc.

*

Mulţi sărăci în lume cred în ghicitori,
Fără să-i cunoască că-s înşelători,
Fiindcă se-ntâmplă cu vreun cuvânt
Ceva să ghicească zicând numa-n vânt;
Dar vor lua pildă din acest cârpaci
Prin ce uneltire s-a vestit dibaci,
Şi să nu mai puie-n ghicitori temei,
În bobi şi cărţi date de proaste femei.

DESPRE NARAVURI RELE

Cu şchiopu-ntr-un loc şezi,
Te-nveţi să schiopetezi.
Şi
Cineva când locuieşte
Cu magarul cel trândav,
Or păr din el se lipeşte,
Or că vreun alt narav.
Şi
Cu păcurarul când trăieşti
Trebuie să te mânjeşti.
Şi
Naravu-nrădăcinat
Nu poate fi vindecat.
Pentru că
Cine orce învaţă
Nu uită în viaţă.
Fiecare ştie că
Buba cap nu face
Pânã nu să coace.
Şi
Rana dacă se deschide,
Anevoie se închide.
Şi de multe ori
Din zgăibuliţa cea mică
Bubă mare să ardică.
Totdeauna
Foc după foc, rău după rău,
Dar însă
Toate tot după neam merg, La tulpina lor alerg.
Din rădăcina cea rea
Odrăsleşte smicea rea.
Mulţi zic:

Meserie are bună,
Însă ea nu schimbă firea,
Nici stârpeşte nărăvirea.
Pentru că
Pomul lesne să-ndreptează,
De mic pân’ să-ncovoiază.
Căci orce,
Când o dată să strâmbează,
Anevoie să-ndreptează.
Şi
Firile când să-ncurcă
Anevoie se descurcă.
De aceea
Dă-i, să nu se nărăvească,
Nu-l lasă să se sfinţească.
Că,
Pământul până nu-l calcă,
Oale nu poate să-l facă
Şi
Copilul nepedepsit
Rămâne neprocopsit.

POVESTEA VORBII

Povestesc că într-o vreme, dar nu să ştie-n ce ani,
Că-ntr-un oraş oarecare ar fi fost nişte golani,
Vagabonţi, crai, haimanale, ş-alt orcum vreţi să-i numiţi,
Oameni fără căpătâie, şarlatani neprocopsiţi;
Era de aceia carii părinţii că îi iubesc
Îi ţin tot pe lângă dânşii şi la pieptul mumii cresc,
Lăsându-i într-a lor voie până se fac mari, ştrengari,

Ş-ajung în cele din urmă desfrânaţilor stegari;
Că în loc să se apuce de negoţ sau meşteşug,
Ei p-alţi asemeni cu dânşii găsind fac prieteşug
Şi apuc prin mahalale împreună înhaitaţi,
Umblă, miroasă pe uliţi ca nişte învierşunaţi;
Orce zboară li să pare că îl vor putea mânca,
Întind felurite curse, în mână a-l apuca;
Răsipesc fără de milă părintescul lor rămas,
Dau, până numai în piele şi în cămaşă se las;
Apoi rămâind goi puşcă, ori măcar şi îmbrăcaţi,
Neavând ce să mai toace, după cum era-nvăţaţi,
Or se apuc de hoţie, or de înşelătorii,
Ş-în cele din urmă întră în ocne şi puşcării.
De astfel de caractere era ş-aceşti trei golani,
Marţafoi porniţi spre rele şi de faţă hoţomani,
A cărora istorie vrem aici s-o povestim,
Care, precum ni să pare, nu strică ca să o ştim,
Că vom vedea-n haine bune nişte oameni îmbrăcaţi
Umblând cu meşteşugire ş-înşelând lumea prin piaţ.
Într-o zi ei se adună ş-încep a se întreba
Cum şi ce fel să înşele acum iar pe cineva.
Aşa zise din ei unul: — Eu de peşte îngrijesc.
Al doilea zise iarăşi: — Şi eu untdelemn găsesc.
Iar al treilea răspunse: — Dacă este aşa dar,
Eu trebuie să iau pâine orcum de la vrun brutar.

- Dar pentru vin ce vom face? întreabă unul din ei.
- N-ai grije, — răspunse altul — îţi găsesc cât vrei să bei.

Deci plecând cel pentru pâine şi trei parale având,
Merge la brutar cu ele şi le dă-n mână-i zicând:
— Poftim aceste parale, datoria să-ţi plătesc,
Şi pentru că avui credit îţi prea foarte mulţămesc.
Întrebă brutarul: — Ce fel? dator când îmi rămaseşi?
— Nu ştii, alaltăieri, — zise-o pâine când îmi dedeşi

Ş-asupră-mi neavând parale detot să ţi o plătesc,
Ţ-am zis mâine sau poimâine cusurul ţi-l împlinesc?
Brutarul se gândi-n sine: — Ce ştiu, poate i-oi fi dat,
Şi precum se vede treabă nu ţiu minte, am uitat;
Dar bravo! om drept, săracul, cu frica lui Dumnezeu!
O datorie uitată plăti fără să-i cer eu.

După ce dete parale acela, chip a-i plăti,
Şi puţin încoaci-încolo după ce se învârti,
Veni la brutarul iarăşi, se făcu a cumpăra,
Fără să aibă în pungă măcar o chioară para;
Zise către dânsul: —Frate! eu azi cu grabă plecând,
Am uitat pe masă punga, nişte socoteli făcând,
Ci te rog iarăşi fă bine ş-îmi dă în credit trei pâini,
Şi mâine de dimineaţă îţi dau paralele-n mâini,

- Bucuros, — zise brutarul — mă-ncrez la un om cinstit,

Că văz ceea ce uitasem ai venit şi mi-ai plătit.
Aşa brutarul se-nşală c-uneltitul meşteşug,
Nu-i da prin gând c-o să-i joace un asfel de vicleşug.

Cel cu untdelemnul iară, un mare ulcior luând
Şi pe gură un burete înlăuntru lui băgând,
Se duse la băcănie cu dânsul numaidecât
Şi porunceşte să-l umple cu untdelemn până-n gât;
După ce-l umple băcanul, el atunci cu grai semeţ
Îl întrebă ca să-i spuie cum îl vinde, cu ce preţ.

- Preţul — răspunse băcanul — chiar să ştii şi singur poţi,

Trei lei îi este ocaua, precum îl vindem la toţi.

- Trei lei? — acesta îi zise — toarnă-l înapoi, nu-l iau,

Cu aşa preţ niciodată n-am cumpărat, nici nu-ţi dau;

Îţi dau doi lei jumătate pe oca; de-l dai, să-mi spui.

- Nu poci mai jos, — îi răspunse — mai bine-napoi îl pui.

Şi zicând aceasta-ndată l-a-ntors cu fundul în sus,
De necaz multe zicându-i înapoi în chiup l-a pus;
Atuncea înşelătorul luând ulciorul s-a-ntors
Şi, spărgându-l, din burete destul untdelemn a stors.

Al treilea, ca şi ceilalţi, în pescărie mergând
Şi la un loc un crap mare ca de opt oca văzând,
Porunci (ca un om mare) să-l atârne în cântar;
După ce-l cântări, zise: — Acum să faci bine dar
Să-mi dai un om să mi-l ducă acasă să-i şi plătesc,
Fiindcă n-am bani la mine atâţia câţi trebuiesc.
Pescarul „bucuros” zise şi îi dete un fecior,
Spuind câţi lei să-i răspunză, cel gândit de negustor.

Luând peştele feciorul ş-abia ducându-l de greu,
Merge după el în curtea unuia arhiereu
Şi aci-ntr-un loc oprind-l, îi zise: — Stăi puţintel
Să mă duc să spui în casă câţi bani să-ţi dea pentru el.
Rămâind sluga afară, el intră l-arhiereu
Şi zise: — Venii, preasfinte, cu un biet frate al meu,
Să-ţi faci pomană cu dânsul, vro molitfă să-i câteşti,
Că prea mult se bântuieşte de supărări diavoleşti;
Alte răutăţi nu face, nici nu dă cu bolovani,
Ci tot vorbeşte de peşte şi se ceartă, cere bani.
Îi zise arhiereul: — Unde e? Adu-l aici,
Şi sluga mea ca să-l ţie să vie-n casă să-i zici.

Pescarul biet, ca tot prostul, în casă dacă intră,
De câteva vorbe groase ca să-i zică se păstră,
Ş-îndată: — Părinte! — zise — hai mai curând de-mi daţi bani,

Că n-o să stau eu aicea să vă aştept zece ani!
Ţ-a spus peştele cât face? Este tocma opt oca,
Mi-am rupt mâinele cu dânsul, dar era proaspăt, mişca.
Cuviosul om crezuse că-n adevăr e nebun
Şi chemând doi înşi îndată, iau cu sila, jos îl pun,
Cere-n grab un molitfelnic şi începe a-i citi,
Iar pescarul striga tare peştele a i-l plăti;
Pe care, neascultându-l, îl ţinură jos mereu,
Până-i citi o grămadă bătrânul arhiereu;
Apoi afară scoţându-l, el iar bani cerând striga,
Iar slugile îi ziseră să tacă, că-l vor lega.
Atunci pescarul se-ntoarse la scaunul său, necăjit,
Şi spuse că pentru plată o molitfă i-a citit.

Iar acel', amăgitorul, luând peştele porni
Şi mergând cât mai în grabă cu ceilalţi se întâlni,
Sfătuiră împreună cum şi ce fel a-l găti
Şi vreun meşteşug iarăşi pentru vin a unelti.
Aşa cu toţii dodată la un cârciumar mergând
Îi deteră-n mână toate, învăţându-l şi zicând
Crapul să-l cureţe bine, să-l cresteze frumuşel,
Să-i puie piper şi sare, ş-untdelemnul peste el,
Şi cu o tavă să-l ducă să se frigă la coptor,
În loc de apă turnându-i pe dasupra vinişor,
Şi că ei ceva prin piaţă până se vor învârti,
O să vie să mănânce, după ce să va găti.

După ce dar s-a fript crapul, câteşitrei s-au adunat
Şi au şezut în odaie la un chef îndelungat:
Vin, rachiu, pelin băură până când n-au mai putut,
Şi când voiră să plece, socoteală au cerut;
Stăpânul, dând socoteală unui băiat ce-l avea,
Îl trimise în odaie zicând atâţi lei să dea.
Dând băiatul socoteală, ei pe loc s-au apucat
Şi fieştecare mâna în buzunar au băgat,
Zicând cu toţii-ntr-o gură: — Eu plătesc, ba eu plătesc!

Se fac că unul pe altul a se lăsa nu voiesc;
Sfădindu-se ei în asfel ca la un minut de ceas,
Dintr-înşii se sculă unul şi zise cu mare glas:
— De vreme ce fiecare avem poftă să plătim,
Ce trebuie într-atâta să stăm şi să ne sfădim?
Ci s-aruncăm sorţi mai bine, şi pe cine va cădea,
Atuncea toţi să se tragă şi numai unul să dea.
Răspunse altul: — Prea bine, bravo! aşa vom urma,
Să legăm pe cârciumarul la ochi bine c-o basma,
Şi din noi din trei pe care mână îşi va pune el,
Să numere banii-ndată şi să plătească acel.
Şi cu-nţeles se-nvoiră, cum şi făcură aşa,
Când la ochi legat băiatul prin odaie se-nfăşa,
A şters-o toţi câte unul, pe uşă în grab ieşind,
L-a lăsat să dibuiască, încoaci-ncolo pâşind;
Într-acestea iacă vine stăpânul său după el
Să vază ce zăboveşte şi nu vine niciun fel;
Iar băiatul, care parcă de mijă umbla jucând,
Puse mână-n grab pe dânsul: — Tu, tu să plăteşti! strigând. Iar stăpânul său îi trase câteva şi îl bătu,
Zicând: — Eu plătii o dată ş-acum o să plăteşti tu.

*

L-această-nşelătorie celor trei li s-a-nfundat,
Că în mâna stăpânirii, prinzându-i, legaţi i-a dat;
Unde şi de alte multe, cercetând a dovedit
Şi prin judecată dreaptă la ocnă i-a osândit.

*

Ce nu ar face crăimea de n-ar fi stăpânitori!
De n-ar fi temniţe, ocne şi n-ar fi pedepsitori!
De aceea totdeauna trebuie să mulţămim

Stăpânirii cei înalte, cării supuşi ne numim:
Căci prin marea sa-ngrijire priveghează pentru noi,
Ne apără, ne fereşte, ca şi păstorul pe oi,
Care-şi îngrădeşte turma cu câini vioi ş-învăţaţi,
Ziua, noaptea s-o păzească de lupii înverşunaţi.

DESPRE PROSTIE IARĂŞI

Ce-mi e prostul, ce-mi e nebunul!

Ce-mi e Rada Badea, ce-mi e Badea Rada!
Ia pe unul de picioare şi loveşte pe cellalt în cap,
Cine să apucă să înveţe pe nerodul nu se osebeşte de nebun.
Prostu-nvaţă bărberie la capul tău.
Îi dai un ban să te rază şi doi să te lase.
Cu nebunul să nu-ţi pui nici în clin, nici în mânică.
El nu ştie ce e laie, nici ce e bălaie.
Nebunul nu asudă nici la vale, nici la deal,
Tu îi faci cu ochiul, el îţi face cu capul.
Prostul este:
Caută Nan iapa, şi el călăre pe ea.
N-au ajuns la râu şi ş-a ridicat poalele la brâu.
Nu-l priimise în sat şi el întreba de casa pârcălabului.
Cine îşi pune mintea cu nebunul este mai nebun.
Pe nebunul nu-l aduci la cunoştinţă.
E anevoie să tai pom şi să ciopleşti om.
Ziua bună de dimineaţă se arată.
Viţelul după baligă se cunoaşte ce bou o să se facă.
Puica pe creastă se cunoaşte ce neam o să iasă.
La satul ce să vede, călăuză nu trebuie.
Din coada pisicii sită de mătase nu să face.
În tigvă seacă cât să sufli, nu poţi să o umfli.
Mintea de ar creşte pe toate cărările, ar paşte-o măgarii.
Orbului degeabă îi spui că s-a făcut ziuă.
Prostul face ce vede şi ce aude crede.
Îi pare că câte zbor să mănâncă.
Surdului degeabă îi cânţi de jale.
El este:
— Bună ziua, nea Istrate!

— Doi boboci de raţă, frate.
— Mă Istrate, tu eşti surd.
— Mai era colea un cârd.
Unde dai şi unde crapă!
Tu ce îi cânţi, şi el ce îţi descântă?
Tu îl trimiţi la foc, şi el îţi aduce busuioc.
Tu îl trimiţi la surcele, şi el îţi aduce floricele.
Un neghiob cu totu, -n vremea mai demultă,
Că să-şi ia nevastă făcând şi el nuntă,
De masă, bucate în gând îi venise.
Dar cu ce să fiarbă deloc nu-ngrijise.
Socrul, ca şi dânsul, văzând că nu-s lemne,
Aleargă la horă pe tineri să-ndemne,
Strigând: — Cine este mai voinic de ducă,
Să meargă îndată, lemne să aducă?
Ginerele sare, ia car şi secure:
— Mă duc eu, răspunde şi pleacă-n pădure.
Ajungând se uită la un copac mare:
— Să-l duc întreg, — zise — ce de mai haz are!
I-aş face îndată pe toţi ca să-mi zică;
„Hop o dată, mare! ce mai ginerică!”
Dar numai el singur în car cum să-l suie?
Ş-îi veni-n gând carul alături să-l puie,
Ca tăind să-l culce, drept în car să cază
Şi aşa să-l ducă, nuntaşîi să-l vază.
Făcând dar el astfel şi tăind stejarul,
Cum căzu, îndată îi turti jos carul.
Acum ce să facă? Fluieră, priveşte,
Ş-într-o parte ş-altă stă şi se suceşte!
Văzând că nu-s boii, să-i caute pleacă,
Cu securea-n umăr şi cu hârca seacă,
Şi nemaigăsindu-i, că i-a pierdut crede;
Iacă ş-într-o baltă nişte raţe vede.
Nu-i venea prin minte că o să mai paţă,
Azvârli securea să dea într-o raţă.
Nu înnemereşte, raţele zbor, scapă,

Şi securea cade bâldâbâc în apă.
Pe loc să dezbracă, se aruncă-n baltă,
Negândid nerodu c-o să paţă ş-altă.
Pe când el cu totul se da-n afundare,
Să scoată securea din apa cea mare,
Vine oarecine în ascuns, pe taină,
Ş-îl fură de-l lasă fără nicio haină.
După ce rămase gol numai în piele,
Privind împrejuru-şi văzu floricele,
S-a pus să culeagă zicându-şi: „Nu-mi pasă,
Cu mâinele goale tot nu merg acasă.”
Ş-aşa numa-n piele se duse cu ele,
În loc de surcele ducând floricele.

DESPRE NEROZIE

Eu îi cer ca să-mi dea mie,
Şi el îţi întinde ţie.
Pentru că
Nerodul şi cu nebunul
Amândoi sunt fraţi ca unul
Sau
Unul ş-altul tot un drac,
Amândoi un ban nu fac.
Precum e o vorbă:
S-a-ntâlnit în drum Pacala
Cu frate-său, nea Tândala.
Totdeauna
Nerodu-ntâi o croieşte
Ş-în urmă se socoteşte.
Şi
Nerodul la orice fie
Pe loc zice că îl ştie.
Nerodului se pare
Că toate-n palmă le are.
El e
Barbă lungă până-n burtă
Şi minte până-n gât scurtă.

Câte le gândeşte,
Rău le isprăveşte.

POVESTEA VORBII

Un nerod odinioară,

Cu mintea lui cea uşoară,
Se scoală, îşi ia magarul,
Îi pune-n spate samarul,
S-aruncă-ndată pe dânsul,
Dă cu nuiaua într-însul
Şi pleacă către pădure,
În mână cu o săcure,
Ceva lemne să doboare,
Din copaci crăngi uscăcioare.
Pădurea din întâmplare
Se află pe un deal mare
Şi jos în poalele sale
Spumega un râu la vale;
Aici el dacă se duse,
A privi pe sus se puse
La toţi copacii d-a rândul,
Pironindu-se cu gândul.
La toată învârtitura
Belea ochi şi căsca gura,
Ca să vază crengi uscate
De proprietar iertate,
Fiind verzile oprite
C-obiceiuri legiuite.

Deci privind el spre o parte,
Văzu-n vale, nu departe,
Un copac gros la tulpină,
Uscat pânâ la rădăcină,
Carele crăcile sale
Le pleca spre apă-n vale.
Aleargă-n grab, îl priveşte,
Se bucură şi zâmbeşte

Că i-a ajutat norocul
Să-şi încarce dobitocul.

Nu ştia-n grab cum să saie,
Să se urce ca să taie;
Cum să urcă sus îndată,
Craca-ntâia fu jos dată
Pe loc p-a doua loveşte
Ş-o doboară voiniceşte;
Apoi se urcă la altă,
După aceea la mai-naltă,
Taie, niciuna nu lasă,
Vrând să le care acasă.

Când lăsă lemnul prăjină,
Se uită jos la tulpină,
Să vază grămada dată,
Cum stă la pământ culcată,
Şi uitându-se, săracul,
S-a închinat ca de dracul,
Văzând că crăngile sale
Se duceau pe râu la vale:
Că toate în el căzuse
Şi de apă au fost duse.
Acuma dar ce să facă?
Nu mai rămăsese cracă,
Trebuia acea tulpină
S-o taie din rădăcină;
Se dă jos şi să gândeşte,
În tot chipul chibzuieşte,
Ce fel să o nemerească,
Nu cumva iar să greşască;
Că vrea el cu vreo pază
Copacul spre deal să cază;
Căci şi el căuta încă
Spre prăpastia adâncă.

Dar gândirea a fost scurtă,
Că nu pierdu vreme multă,
Ci până scobeşti un dinte,
Ce să facă-i veni-n minte.
Şi luând funia-ndată
Cea de la samar legată,
Mai ia căpăstru, brâu scoate,
Leagă una d-alta toate,
Face o funie lungă
Mai departe să ajungă.
Apoi urcă dobitocul
Unde era mai sus locul,
Apucă funia-, nnoadă
De samaru-i despre coadă;
D-acolo-n copac se suie,
Vrând pe voaia-i să-l supuie,
Ţapân de vârfu-i o leagă
Şi face o faptă-ntreagă.

D-aci în grab se pogoară
Ca o pisică uşoară,
Apucă securea lată
Ş-începe să saie-ndată.
Taie, mii de ori loveşte,
Stă puţin, se odihneşte.
Şi iar ia securea-n grabă,
Ca un ager l-a sa treabă.
Taie până nu mai poate,
Aschii peste aşchii scoate;
Când s-apropie să cază,
Aştepta spre deal să-l vază
Dar, unde? copaciul mare
Nu vrea să-i dea ascultare,
Ci începând să trosnească
Şi spre vale să pornească

Râdică în zbor magarul,
Cum era cu tot samarul,
Şi în vederile sale
Îl aruncă peste vale.

Iar el, privind la-nălţime
Măgaru-n zbor cu iuţime,
Căzu îndată pe vine
Şi începu să se-nchine,
Zicând: — Ce minune mare,
Din cele în lume rare!
De ce muri bietul taica
Şi nu trăi draga maica,
Să vază măgar cum zboară
Ca o pasăre uşoară?
Ieri de muream, Doamne bune,
Nu vedeam astă minune!

DESPRE LENEŞI

Lenea e cocoană mare
Care n-are de mâncare.
Toţi copacii înfrunzesc,
Dar mulţi din ei nu rodesc.

Plopul e destul de mare,
Dar pe dânsul poame n-are.
Pe nevoiaşul şi leneşul
Cu o funie să-i legi
Şi p-amândoi să-i îneci.
Parcă-i e gură-ncleştată
Şi de ielele luată.
De lene ochii-şi închide
Şi buzele îşi deschide.

I-e lene să şi vorbească,
Dar încă să mai muncească!

După cum a fost sădit,
Astfel a şi răsărit.

Umblă drumurile-n rând,
Podinile numărând.

Toţi pretutindenea sapă,
El duce câinii la apă.

Parcă pentru-o vorbă vie, gura îi cere chirie.

Rumegă vorba ca oaia iarba.

Leneşul fuge de danţ

Ca şi câinele de lanţ.

De lene şi de urât
Tocmai supt pat s-a vârât.

Aşteaptă îmbucătura
Să i-o dea mură în gură.
Însă
Mai bine ar tot mânca
Decât ceva ar lucra.
El
Joacă danţ pe mamaligă
Ş-îi ajunge cât căştigă.
Când în cea după urmă
La o pomană-nghesuit,
Băut, sătul a murit.
A mâncat până încât
I-a venit până la gât.
Leneşul
Are gură-mpiedicată,
Dar taina o spune-ndată.
Şi
De vei sfat la vreo treabă,
Mergi pe leneşul întreabă.
El
Altora le dă povaţă,
Dar pe sine nu se-nvaţă.
Leneşul zice:
Mamă, zi să vină nenea
Ca să mai scuture lenea.
Sau
Ast lucru l-aş face-ndată,
Dar n-am cine să mă bată.

POVESTEA VORBII

Căldura după ce trece
Şi începe vântul rece,
Ţiganul uşor în pene
Nu-şi făcu bordei de lene;
Acum vede că îi pasă
Dar lenea tot iar nu-l lasă;
Iarna iar nedându-i pace,
Ia şi el, un plocon face
Ş-în sat la zapciu se duce,
Grăbind din somn să-l apuce;
Când el în mâini cu ploconul,
Iacă ieşi şi coconul.
— Ce vei, ţigane? -l întreabă.
— Te rog, cocoane, d-o treabă!
Dă-mi un dorobanţ, fă bine,
Ca să stea astăzi de mine,
Cum o şti să nu-mi dea pace,
Un bordei până mi-oi face.

Deci luând el dorobanţul,
Jucă într-acea zi danţul.
Că, când începu a-l bate
Cu gârbacele pe spate,
Bordeiul gata îi fuse
Şi în el copii-şi puse,
Zicând: — Bogdaproste, frate,
Mă cam borduşişi în spate,
Dar îţi mulţămesc de casă,
Că acum de frig nu-mi pasă.
Dar însă
Lenea când este mai mică
Tot ştie şi ea de fricã.

Dar când este lenea mare,
Vede arzând pe el casa
Ş-îi e lene ca să iasă.

POVESTEA VORBII

Să zice că oareunde un împărat curios
Vrea să afle-n ce chip este omul cel mai lenevos,
Şi porunci să-i adune câţiva din ţinutul său,
Însă de cei mai de frunte, ce să lenevea mai rău.
După ce dar îi găsiră şi după ce i-au adus,
Tocma-n marginea cetăţii să şază-ntr-un loc i-a pus.
Câtva timp aşa ţiindu-i, fără să facă nimic,
De la curtea-mpărătească le da bucate, mertic,
Şi întrebând împăratul cum petrec ei şi ce fac,
Îi povestiră slujbaşîi cum că toată ziua zac,
Şi când le dă de mâncare, o mănâncă răsturnaţi,
L-e lene gura să-şi caşce, parcă-s nişte leşinaţi.

De aceasta împăratul auzind, la ei s-a dus
Şi de la uşe privindu-i, să dea casii foc a pus,
Ca să vază ce vor face, vor şedea tot nemişcaţi,
Sau, văzând focul, îndată o să fugă toţi speriaţi?
Dar văzând că privesc focul şi nu se mişcă din loc,
Puse un slujbaş să strige: — Ieşiţi, că ardeţi în foc!
Iar unul din ei răspunse: — Nu-ţ-e-le-ne-să-vor-beşti?
Şi aşa să prăpădiră, arzând în foc, toţi acesti.

DESPRE BEŢIE IARĂŞI

Cine bea în cinste ori în dator se îmbată de două ori.
Că
Una gândeşte cârciumarul şi alta beţivul.
Cârciumarul zice:
Băutura e unde e, mâncarea e o fudulie.
Apa nu e bună nici în cizmă.
Vinul e pentru noi, nu e pentru boi.
Cu vinul şi cu somnul uită grijile omul.
Vinul e toiagul bătrâneţilor şi nebunia tinereţilor.
Însă
Vinul bun şi nevasta frumoasă sunt două otrăvi dulci la om.
Tu îl beai pe dânsul şi el te bea pe tine.
Tu îl bagi în maţe şi el iese în faţă.
Cât să dai ocol, tot te dă de gol.
Mergi pe cărare lină şi dai drept în tină.

POVESTEA VORBII

Un ungurean oarecare

Ce n-au prea avut umblare
Şi nici vie nu văzuse,
Nici vrodată vin băuse,
Şi văzând odată vie,
Bând şi vin pânâ la beţie,
P-alt ungurean întâlneşte
Şi cu el astfel vorbeşte:
— Măi soaţe, văzât-ai tu ghie?
— Am văzât, măi, — zise — ş-o mie.

— No, da cum îi? de-i văzât, spune
— Da au îi, măi, vo minune?
— De n-ai văzât cred potâ să-ţi pară.
— No, mă, să-ţi spun cum îi dară:
Îi albă şi ste-n chişoară
Răscăcănată la soare.
— No, minţ tu, că n-ai văzât ghine,
Să-ţi spun io, cată la mine:
Ghia aie-i pi-un deal pusă,
Tot cu ţepi pin ea împunsă,
Şi cochile, voinici tună
Poama ei de i-o adună,
Şi supt chicioare, împarcă,
Să-i cure zeama, o calcă.
Apoi p-aceea zeamă dragă
O botez ghin şi o bagă
În o scorbură întinsă,
Cu bete d-alun închisă;
De-aci mere o borească,
Ce îi zice cârjmăreasă,
Şi chimă ghinul pi-o boartă,
Ţânând o cofă cu toartă,
Şi ţi-l dea de-l beai cu oala.
Mă, da-i şelău ghinul ala!
Că, când îl beai, te îmbună,
Până banii ţ-îi adună
Şi să duce, nu-i mai pasă,
Cu punga goală te lasă;
Şi să vezi cum, num-ascultă
La hiclenia-i a multă:
Io beui din el odată
O oală ghine-ndesată,
Şi pânâ grăii trei cuvinte,
Mă luă un chic de minte,
Când plecai să meri pe cale,
Drumu oblu-m părea vale.

Că el se ţinea de mine
Ş-îmi da ghes să caz pe vine,
Io dam pe poteca lină,
El mă da-n lături pin tină.
Dac-am văzât că joc îşi face,
Vrui să-l ghirui, să-mi dea pace,
Dar el m-o trântit în tină
Şi mă dete pe hodină.
Când m-o deşteptat o tuse,
Mă uit, să vezi ce-mi făcuse!
La gura-mi se băligase,
Banii din pungă-mi luase
Şi să dusese la dracu
Şi unde i-o fost lui placu.

Vinul, ţuica cui îi place n-are cu ce să se-mbrace.

Beţivul când trece pe punte închide ochii să nu vază apa.

Arama omului la beţie se arată.

Hoţu-nvaţă la hoţie şi beţivul la beţie.

Să bei pânâ ţ-o ieşi păru pân căciulă şi cămaşa pân izmene.

Dar

Cine să ia după muscă ajunge la bălegar.

Că

Cine bea pânâ la-mbătare nume bun în lume n-are.

Şi

Decât să-ţi iasă nume rău, mai bine ochii din cap.

Spune-mi cu cinâ te-nsoţeşti, ca să-ţi spui eu cine eşti.

Cine te vede intrând în cârciumă nu zice
că ai intrat să te-nchini.

Omul a intra în baie şi a nu se îmbăia nu se poate.

Omul este ca oaia, lesne să ia după altul, nu judecă nevoia.

POVESTEA VORBII

Un grec oarecare, din sate plugar,
Plecă şi se duse cu al său magar
Până la o rudă ce-i era cumnat
Şi avea şederea departe l-alt sat.
Cumnatu-său, care prea mult îl iubea,
Ş-în casa-i văzându-l o dată abia,
Îl primi vesel, cum i s-a căzut,
Şi seara la cină cu el a şezut,
Cu vorbe, cu glume tot s-a îndemnat,
Ş-a dat cu paharul până s-a îmbătat.
Culcându-se astfel şi dormind ceva,
A doua zi capul grozav îi urla,
Îi părea mai mare de cum era-ntâi
Ş-îl trăgea să-l puie iar pe căpătâi;
Îl punea, şi geaba, orcum nu-i trecea,
Îl atârna, parcă locul nu-i plăcea,
Necăjit se scoală, greaţa a-şi scuipa,
Vrând şi dobitocul a ş-îl adăpa,
Şi dacă se duse în sat la cişmea,
Fluiera din buze, silindu-l să bea.
Dobitocul însă, dacă a băut,
Îşi ardică capul ş-în loc a stătut.
Deci văzând ţăranul pe al său catâr,
Că la fluierarea-i nu face hatâr
Şi de îmbiere n-are nici habar,
Ca o picătură să-nghiţă măcar,
Zise (clătinând capul): — Hai, dobitoc, hai!
Tu mai multă minte decât mine ai!
De făceam aseară ca tine şi eu,
Nu era să-mi fie astăzi aşa greu.

Fiindcă şi următoarea poveste este
A rădăcinei beţiei, o alăturăm aici.

Când a fost odată pre pământ aleasă
Nobila Gutuie poamelor crăiasă,
Dând oblăduire şi peste legume
Celor ce se află în întinsa lume,
Tronul îşi pusese sus la înălţime,
Întinzându-şi cortul în acea lăţime,
Sta înconjurată ca crăiasă mare
De destule poame până-n depărtare;
Iar în jos pe vale sta în şir supt coaste
Feluri de legume drept vitează oaste.
Astfel dar regina, nobila Gutuie,
Vru în rânduială tronul său să-şi puie
Şi după talente ce ea cunoscuse
Pe vestita Chitra cap a fi o puse;
Rodia alese cum şi pe Lămâia,
Piersica, Naramza pentru treapta-ntâia;
Iar a doua treaptă rândui pe Părul,
Cu Cireşa, Vişina, Zarzăra şi Mărul;
Iar pe supt aceştia Coarna şi pe Pruna,
Cum şi dopotrivă Nuca şi Aluna;
Cu aceştia dară împlinindu-şi suma
Despre toată poama şi despre leguma,
Sta din înălţime, se uita în vale,
Răspândind la toate poruncile sale
Prin Migdalul tainic, ce îi sta la spate
Ş-ii avea credinţă a păzi dreptate.
Deci bubosul Strugur, ce-şi avea şederea
Pe lângă crăiasă cu apropierea,
Pârcălab să fie cinste avusese,
De această slujbă vrednic s-alesese;
Însă el zavistnic către celelalte,
Care ocupase slujbe mai înalte,
Începu cu ură multe pâri să facă,
Socotind reginei astfel să se placă,
Şi pe d-altă parte poamele sărace

Nu avea de dânsul niciodată pace:
Nu-nceta în lături tot să se întinză,
Să se mai lungească, loc să mai cuprinză;
Ş-atârna de une, sugruma pe alte,
N-avea păs în sine de porunci înalte,
Bătăios, zburdalnic dintr-a sa natură,
Supără pe toate prea fără măsură,
Îi plăcea să-şi bată joc de fiecare,
Ameţea o lume ca cu fermecare;
Într-aceste ş-alte cu semeaţă faţă,
Înfoiat în haine, răsucind mustaţă,
Plin de nebunie, cu arţag în sine
Se ardică-ndată, la crăiasa vine
A aduce pâră despre celelalte
Ş-într-acest chip zice cu strigări înalte:
— Mă închin, stăpână, cu supus raport,
Cum am şi poruncă-n slujbă să mă port;
Eu umblând cu toate-n bun prieteşug,
Am aflat în ele mare vicleşug!
Multe din legume rele uneltesc,
Rânduielii bune să împrotivesc;
Mai cu seamă Varza, cea-ngâmfată-n foi,
Umblă să aducă-n toate mari nevoi;
Ceapa cea bărboasă d-altă parte iar,
Ea înlăcrămează prunci şi mume chiar;
Prazul iar, mojicul, cu obrazul tras,
Are nişte fumuri de rup parcă nas;
Când e Usturoiul, el şi mai grozav
Turbură văzduhul cu al său năravv.
Aşti protivnici dară n-au de tine păs,
Ci pre celelalte toate le apăs;
Eu acela care am puteri de mac
Ş-ameţesc simţirea ca un tiriac,
Ei mă veninează cu spirtosul duh,
Şi pe loc m-apucă tusea cu năduh;
Despre care astăzi veste ţi-am adus,

După datorie, ca un mic supus.

Auzind crăiasa vestea cea adusă
De mustosul Strugur, sluga-i cea supusă,
Zise către dânsul: — Ai tu mărturie
Ca să stea dovadă după datorie?
— Am, — el îi răspunse — şi nu o dovadă,
— Ci îţi poci aduce chiar şi o grămadă,
Nu persoane proaste, ci de cinste-n lume,
Şi mă rog ascultă să le spui anume:
Am întâi dovadă pe Piperul care
E la fiecine prea la cinste mare;
Am şi după dânsul pe Ienibaharul,
Chimenul, Molotrul, Cimbrul şi Mararul,
Capera, Maslina, care sunt de frunte
Şi întâi poftite la oaspeţi şi nunte;
Pe lângă acestea am şi pe Ciuperca
Şi cu preacinstita sora-i Minaterca,
Mazărea, Năutul, Cuvioasa Linte,
Care totdeauna e la mulţi în cinste;
Bobul, stingătorul de orce duhoare,
Postnica Fasole, cea prea umflătoare;
Am şi preacinstitul verdul Crasta vete,
Agreşele, cum şi Coacăzele fete,
Şi ghebosul Roşcov, cel supus poruncii,
Cu Smochina care lesne-mpacă pruncii;
Am şi pe Curmaua cea în sâmbur tare,
Cum şi pe Castana cea cu miezul mare;
Am şi pe Stafida, soru-mea cea mică,
D-o fi priimită la ceva să zică;
De voieşti, aceştia gata sunt să vie
Ca să stea să spuie care orice ştie.

Cum simţi aceasta Ceapa totdodată,
Cum e din natură foarte veninată,
Se-mbrăcă îndată, iute, cu mânie,

Douăspreâce haine puse de dimie,
Şi cămăşi atâtea albe, subţirele,
Îmbrăcând binişul roşu peste ele,
Pieptenă şi barba-şi albă şi bătrână,
Scuturând-o bine de pământ, ţărână,
Plecă necăjită-n toat-a ei putere,
Veninând văzduhul de cătran şi fiere,
Pe pământ târându-şi barba sa cea latã,
Sus în deal ajunse la crăiasa-ndată.
Cum intră de faţă gura îşi deschise
Şi cu îndrăzneală într-acest chip zise:
— Să trăieşti, stăpână, pe înaltu-ţi tron,
— Să ne fii la toate pururea patron,
Să-nfloreşti ca măru-n fiecare an,
Aibă-ţi chipul vesel faţa de şofran,
Rog cu plecăciune până la pământ
Multa-ţi bunătate, pentru crezământ;
Mincinosul Strugur multe ne-a pârât,
Că-ntra-a noastră slujbă ne-am purtat urât.
Dar aceste toate câte le-a vorbit,
Însuşi de la sine el le-a născocit.
Te încrede mie, adevăru-ţi zic,
Că am barba albă, nu sunt copil mic;
Poci să-ţi fac îndată orce jurământ,
Spre a te încrede la al meu cuvânt.

Când porni din gură Ceapa jurământul,
Zgudui îndată toată frunza vântul,
Cât de groază multă jos se scuturară,
Paserile-n aer de prin crăci zburară.
Ascultaţi şi ce fel fuse jurământul,
Carea ca un retor ş-au urmat cuvântul:

— Jur cu dreptu-mi cuget să n-am parte eu
Într-această lume de tot neamul meu
Şi să nu mă bucur ca d-acel noroi

De al meu iubitul frate Usturoi,
Cum şi în osândă să ajung să caz,
Ca să plâng de moartea socrului meu Praz;
Să se stingă neamul cuscrului meu Hrean,
Să-l mănânce viermii viu chiar în ăst an;
Să îngrop în viaţă şi să tânguiesc
Fiicele-mi Ridiche, care le iubesc;
Cum şi al meu unul ginere Ardei
Praf să se prefacă-n fiece bordei;
Să ajung eu însămi unchiului meu Nap
Şi mătuşii-mi Sfecla groapa să le sap,
Nici să am în lume parte-n ochii mei
De nepoţii Morcovi şi de Pătrunjei;
Să se rătăcească-n lunci şi prin câmpii
Verele-mi drăguţe Broajbe şi Gulii,
Şi să n-am iar parte de Cartoful văr
De nu spui de faţă dreptul adevăr;
Şi bubosul Strugur de n-o fi minţit,
Moartea mea să fie de tăios cuţit,
Cum şi să mă facă-n mici bucăţi pe loc
Şi să mă prăjască în tigăi pe foc.
Rog dar ca să fie Strugurul adus,
Ce-a bârfit de mine şi minciuni a spus,
Voi prin judecată ca or eu, or el,
Să ni se aleagă dreptul la un fel;
Voi aci acuma la-ntrebări să stea
Şi minciuna spusă-n faţă să se dea.

Auzind crăiasa aste jurăminte,
Porunci Salatei, ce îi sta-nainte,
(Zic) către Marulă şi către Lăptucă,
Că aci de faţă legile s-aducă,
Şi sobor s-adune-ndată prin chemare,
Frunte stând Dovleacul cel cu capul mare,
Pepenile verde lângă el să şază,
Şi slujbaşi să aibă împrejur spre pază

Pe Patlagelele-n roşu îmbrăcate
Şi pe cele-n vânăt, ce sunt veninate;
Bamiile încă, Loboda şi Ştirul
Să se afle faţă, să-mplinească şirul.

Deci acestea toate cum se adunară,
Pe mustosul Strugur îl înfăţişară,
Cumpănă, balanţa aducând porniră
Şi pe cele spuse drept le cumpeniră.
Astfel dar pe Strugur l-au găsit cu vină
Şi că însuşi numai este de pricină;
Iar vinosul Strugur începu să plângă
Şi ceru din partea-i mărturii să strângă,
Dar şi fură-n spate-i trei ce îl iubiră
Şi să-i părtineze singure veniră:
Pepenile galben, Piersica, Caisa,
Dar nu ascultară a acestor zisa,
Ci îl osândiră toţi ca dintr-o gură,
Cum şi hotărârea dintru-ntâi făcură.
Pepenele, care părtinire puse,
Se crăpă în două, c-auzit nu fuse,
Piersica asemeni şi Caisa iară
De necaz şi ciudă-n loc se despicară;
Iar Urzica care sta aci zbârlită,
Vrând să ias-afară iute, necăjită,
Urzică-mprejuru-i pe câţi îi atinse
Şi dintr-asta mare zarvă se aprinse;
Dar crăiasa foarte-n sine supărată
Cu urgie mare se porni îndată
Pe sărmanul Strugur prea greu să blesteme
Şi asupra-i toate relele să cheme,
Zicând:
— Tu-n a ta viaţă, ca un blestemat,
Tot de lemne-n lume să fii spânzurat,
Soare să te arză, să te bată vânt,
Şi să nu-ţi ajungă trupul de pământ;

Ochii ciori să-ţi scoaţă ş-alte paseri mici
Şi de bruma toamnei în bucaţi să pici,
Şi apoi în urmă prin cuţit tăios
Trupul tău să fie dat d-acolo jos,
Şi să n-ai pe nimeni a se umili
Ca să-ţi tragă clopot sau a te jeli,
Ci cu râs, cu cântec a te arunca,
Cum şi supt picioare-n danţ a te călca;
După ce dar astfel, cum zisei te calci
Şi în mici fărâme dacă te prefaci,
Sângele să-ţi stoarcă, trupu-ţi tescuind,
Şi să-l bea voinicii veseli chiuind;
Cu strigări şi jocuri a se bucura,
Cu oalele bându-l, bunuri a-şi ura,
Grijile să-şi uite în acel minut,
Să se socotească cei mai cu avut;
Unii iarăşi limba a-şi împletici,
Iar neîndrăzneţii a se-nvoinici;
Alţii iar, tăcuţii, când îl vor gusta,
Filosofi la vorbe a se arăta;
Alţii când dintr-însul vor ceva sorbi,
La arţag să prinză-n certuri a vorbi;
Alţii iar să meargă pe două cărări,
Câinilor pe drumuri dând întărâtări,
Cum şi ca nebunii vântul ocărând,
Să se tăvălească în noroi căzând;
Alţii iar, cei lacomi, or pe unde mân,
Îndărăt să-l toarne şi să-l verse-n sân;
Alţi cu neruşine a se dezbrăca
Şi golaşi piperu-ntr-alţii a juca;
Alţii iarăşi bându-l, dintr-al lui plecat
Să se bolnăvească şi să zacă-n pat;
Însă toţi aceştia când se vor trezi
Stând să se căiască în ceealaltă zi,
Să se ruşineze chiar de fapta lor,
Neândrăznind să-şi scoaţă faţa la sobor.

Astfel dar blestemul fuse-n acel ceas
Care până astăzi îl vedem rămas.
De aceea
Vinul e dat să-l bea voinicii, iar nu toţi nevoiaşîi.
Că
Toată lumea bea vinul, dar nu-şi bea mintea.
Îşi înoată gura în vin până dă dintr-însul.

Gândeşte să nu mai lase în bute.
Şi
Umblă cu ochii logodiţi.
Pe unul îl vede ca doi.
Ci
Dacă nu eşti vrednic să-l duci, nu te încărca
peste măsură.
Cum a zis ţiganul:
Dacă nenai puterinţă, la ce chichirezi gâlceavă?
Iar nu
Toarnă, umple foalele,
Până-şi udă poalele.
Şi
Vede că nu mai încape
Şi toarnă până să crape.
Ardică paharul strigând:
Dumnezeu să-l înmulţească
Ca şi pe piatră să crească.

DESPRE SĂRĂCIE

Decât toată bogăţia
E mai scumpă sărăcia,
Că până nu-şi va da toate
Să o capete nu poate.

Sărăcia când ţ-e-n vatră,
E ca o stană de piatră.

Sărăcia pretutindinea
Să întinde ca pecinginea.

Necăjita lui viaţă
Se ţine-ntr-un fir de aţă.

De sărăcie nu scapă.
N-are după ce bea apă.

De foame i să lungesc urechile.

De sărac, nici unghii n-are
La vreme de scărpinare.

N-are cer, n-are pământ,
Şade ca într-un mormânt.

Trage neîncetat
Vetrela pe uscat.

E îmbrăcat ca un nap.
Din călcâie până la cap.
Haina lui
Mai mult aţă decât faţă.

De la cel ce e de milă
N-ai ce lua nici cu silă.

Într-un hambar gol, şi şoarecele să cază,
capul o să-şi spargă.

N-are casă, n-are masă.
Unde înserează, acolo doarme.

Casa săracul o are
Toată ca melcu-n spinare,
Îşi ia oaule şi cuibul.

N-are în lume săracul
Unde să-şi plece nici capul.

S-ars, s-a stins într-un ceas,
Numai cu deştul a rămas.

L-a luat sărăcia după urmă
Ca o oaie rătăcită din turmă.

Şi făină ş-aluat tot împrumut le-a luat.
Dacă moare juncul, se răpune jugul.
Se rupe zagazul, îi stă şi sfârleazul.

I-ai luat apşoara, a stătuit şi moara,
Îi zmulgi aripioara, d-aci nu mai zboară.
De foame se învârteşte,
Supt călcâi locul găureşte.

Arzând numai doi tăciuni,
Nu să pot face cărbuni.

Numai într-un tăciune

Nu să face mamaligă,
Nici poate ceva să frigă.

Herghelie de o iapă ciufă
Şi branişte numai de o tufă
Nu să face niciodată.

Murătură din mură nu să face.
Însă
Când n-are cu ce săracul,
Răbdarea îi este leacul.

Să strânge ca melcul în coaja lui.

Când îmbrăcat, când despuiat.
Când mâncat, când nemâncat.

Înghite la noduri cât pumnul
Şi sufere în nas fumul.

Cum a zis un copil:
Tată! noi n-avem pâine nicio coajă
Şi câinii umblă cu covrigi în coadă.

Găina curătură visează şi vrabia mei.
Altul a zis iarăşi:
Melcii îi frig pe cărbuni
Şi ei cântă ca nebuni.
Aşa şi săracul,
Cu necazul se hârseşte, ca unul ce cu el creşte.
Că
Arapul de n-ar vedea pe tatăl său şi pe moşul
să negru, el s-ar omorî.
De aceea şi săracul îşi cântă singur:
Tu, foamete lungă, unde ai iernat?
La săracu-n pungă, şi mai mult supt pat.

Însă
Cei mici vor multe cum şi de toate.
Dar
Sărăcia învaţă pe om ca să fie econom.
Sau
Dascăliţa sărăcie-nvaţă pe om meserie.

Că dacă n-ai să mănânci, munceşti până cazi pe brânci.

Sărăcuţa lelea plăteşte cu pielea!

Calul râios se scarpină de copaciul scrobos.

Ochii săracului sunt în mâinile bogatului.

Bogatul se scarpină şi săracul socoteşte că caută să-i dea.

După toată sărăcia, îl mai mănâncă şi râia.

Dacă-ţi moare calul, îţi vezi pe jos halul.

E destul de rău dacă n-ai al tău.

Un bordei să ai cât de rău, numai să fie al tău.

Te răsfaţă într-al tău ca ariciu-n cuibul său.
Căci
Ajungi în casa altuia, nu poţi şedea cum îţi place.

Ajungi la masa altuia, nu mănânci după cum ţ-e gustul.

Ajungi în patul altuia, nu poţi dormi cum ţ-e voia.

Tot câinele iese din iarnă, dar numai pielea lui ştie.
Că
Orcât de mică piatră e mai grea într-a sa vatră.

Şi
Tot cocoşul pe gunoiul său cântă.

Din pumni streini nu te saturi când beai apă.

Mâna altuia nu te scarpină cum îţi place.

Dacă nu te saturi mâncând, dar lingând, niciodată.

Albina vrednică însă d-orice floare face strânsă.

Dintr-o muncă cât de mică
Dacă nu curge, tot pică.

Acul este mic, dar scumpe haine coase.

Surdul n-aude, dar le potriveşte.
Tot omul
Are ochi, mâini şi picioare,
Poate munci cu sudoare.
Dar
Vara cine îşi căştigă,
Iarna nu se încârligă.
Săracul de ce e sărac? Că
Nu crede ce e în carte.
Ci crede-n lucruri deşarte.

N-are nici ce să îmbrace
Şi şade, sărbători face.

POVESTEA VORBII

O femeie sărăcuţă, c-o roche pe ea capot,

Veche, ruptă, peticoasă şi cârpită peste tot,
Mai mult aţă decât faţă se vedea în al ei port,
De cânepă, în şi lână şi de tot felul de tort.
Fiind astfel îmbrăcată, nici mai bine, nici mai prost,
S-a dus să se spovedească la un duhovnic în post.
Şi mai întâi decât alte începu acest cuvânt,
Zicând: — Cinstite părinte! Nu căci mă vezi precum sunt,
De săracă sunt săracă, dar ori pe unde am fost
M-am păzit ca de otravă şi n-am spurcat sfântul post,
Ba şi în zile de dulce lăsate de Dumnezeu,
Neavând să-mi cumpăr carne, am postit iarăşi mereu.
Decât numai câteodată când îmi dau oameni streini,
Şi când prinz vreo găină venită de la vecini,
Atunci dau şi eu de dulce, atunci mănânc mai pe plac,
Atunci îmi este Crăciunul, atunci Paştile îmi fac.
Dar tot, cinstite părinte, greşii o dată şi eu,
Care păcat ca un ghimpe îl port în sufletul meu.
Că-ntr-o zi, mergând în piaţă şi prin pescării trecând
Îmi veni la îndemână, şi un cosăcel furând,
Uitai că e sânta lunea, fiindcă nu mănânc des,
Cum mersei pe loc acasă, pornii pe gură să-ndes.
Vai! când mi-am adus aminte că chiar sântă luni a fost,
Cât m-am căit, părinţele, că am spurcat sfântul post!
M-am ucis în cap cu pumnii, am băgat degetu-n gât
Şi, să ierţi, toată mâncarea o turnai numaidecât.
Apoi mai o săptămâna zăcui de inimă rea,
De părea că toată carnea şi oasele mă durea.
Aşa, cinstite părinte, păcatu-mi mărturisesc,
Şi orcum ştii rânduieşte-mi canon să mă mântuiesc.
De alde sărbători iarăşi nu ştiu de le-oi fi păzit,
Sunt în iad şi de acestea, d-o fi cum am auzit;
Că este o văduviţă, cu care mă-nvecinesc,
Bogată şi milostivă, mai mult de la ea trăiesc.
Şi nu-i fac vro slujbă mare, ci nimic să zici de vei
Mă trimite să chem numai cât-un prieten d-al ei,
Şi alteori iar mă pune de departe să-ngrijesc,

Când va fi să vie altul, să mă repez să-i vestesc.
Apoi îmi dă mălai, pâine, bucate, rachiu şi vin,
C-un cuvânt, mult bine face la câţi în casa ei vin.
Şi este evlavioasă, să ferească Dumnezeu,
Nici călugăriţă-n lume ca dânsa n-am văzut eu.
Că nu o văz niciodată lucru în mână luând,
Ci orcând mă duc în casă-i o găsesc în pat şezând,
Gătită, împodobită, hainele ei ochii-ţi ia,
Ferice de bărbăţelul ce-o avea parte de ea!
I-am zis odată: „Fetico! fă bine a mă ierta
Să te-ntreb, pentru ce oare azi nu lucrezi dumneata?
Or este vro sărbătoare şi ţii pentru vreun sfânt?
Spune-mi, mă rog, că ştii carte şi toate de pre pământ”
Ea îmi răspunse, zicându-mi: „Mamă, dacă vei să ştii,
Peste toată săptămână găseşti sărbători să ţii,
Că lunea sunt sfinţii îngeri, marţea sfântul Ioan,
Carii şi în alte zile să prăznuiesc peste an.
Miercurea e ziua crucii, d-aceea şi post mâncăm,
Şi furca fiind mai mică-nainte-i n-o ridicăm.
Joia sunt sfinţii apostoli, cum şi sfântul Nicolai,
Vinerea e sânta Vineri, ş-o ţii chiar să n-ai mălai;
Sâmbătă facem colivă şi de răposaţi vedem,
Dumineca-ncai să ştie că trebuie să şedem.
Asta e, mamă, pricină lucru-n mâini de nu iau eu,
Că sunt prea evlavioasă şi mă tem de Dumnezeu;
Iar tu, mamă, eşti săracă şi nu-ţi dă mână să şezi,
Cu voie şi fără voie, trebuieşte să lucrezi.”
Ş-aşa, cinstite părinte, ca o săracă ce sunt,
Nu le-am putut ţinea toate tocmai dup-al ei cuvânt:
Ci alte sărbători numai, a vro câţiva mai mari sfinţi,
Dintr-a mea copilărie, de când eram la părinţi,
Cum am văzut de la dinşîi, le-am ţinut şi le-am păzit,
Chiar şi când n-am avut pâine, să lucrez n-am îndrăznit.
Vinerea n-am tors cu furca, pilipii toţi i-am ţinut,
Nouă marţi şi răpotinii i-am păzit cum am putut.
Joile pânâ la Rusalii eu nu m-am atins de fus,

Şi la circovii Marinii mână pe nimic n-am pus.
Cum şi alte ca aceste, după cum am apucat,
Le-am prăznuit, mi-a fost frică să nu caz în vrun păcat;
Căci, după ce sunt săracă, să n-ajung să mă sluţesc
Să pierz vrun ochi or vro mână şi să mă ticăloşesc,
Şi cu nădejde, părinte, că doar (aceste păzind)
Voi scapă de sărăcie, să nu umblu flămânzind;
Dar văz că şi cu acestea nu poci să mă procopsesc,
Nu pricep ce o să fie, pentru ce nu izbutesc.
Aşa, cinstite părinte, stau şi mă mir ce să fac,
Că-n loc să-mi meargă-nainte, îmi sporeşte ca la rac!
Nu poci deloc să leg două, c-una mă bălăbănesc,
Mai mă rup şi mă sparg încă, în loc să mă mai cârpesc.

— Fiică! — duhovnicul zise — în felul ce te privesc
Puteam, fără d-a-mi mai spune, acestea să le ghicesc.
Chiar portu-ţi mărturiseşte şi te arată curat
C-ai ţinut sărbători multe şi nimică n-ai lucrat.
În deşert dar ţ-e mirarea şi în zadar te ciudeşti
De ce nu-ţi merge-nainte şi de ce nu procopseşti,
Că tocma pentru aceasta, cum zici, toate îţi lipsesc,
N-ai haine, n-ai pâine-n casă ş-alte nevoi te-mbulzesc.
Fiindcă atâtea zile, de sărbători ce le crezi,
Le-ai petrecut în şedere, dormind fără să lucrezi,
Care putea să-ţi aducă îndestul spor şi folos,
Ţ-a pricinuit tot lipsă şi aşa trai ticălos.
Căci Dumnezeu porunceşte şase zile să munceşti
Ş-a şaptea zi, duminica, din lucru să conteneşti,
Biserica iar opreşte să se ţie osebit
Nişte sărbători alese, ce praznice s-au numit.
Aste trebuie creştinii a le numi sărbători
Şi cu evlavie bună a le păzi sunt datori,
Iar nu răpotini şi pilipi să ţii şi să prăznuieşti,
Or marţi, joi, vineri şi circovi, sărbătorile drăceşti;
Care le ţinea norodul în vremile păgâneşti
Şi să închina la idoli, la dumnezei elineşti.

Lepădaţi, zic, rătăcirea, dacă credeţi în Hristos,
Întoarce-vă-ţi la lumină, fugiţi de drumul noptos.
Lăsaţi credinţa deşartă, depărtaţi acest năravˌ
Apucaţi-vă de muncă şi goniţi traiul trândav.
V-aţi învăţat tot în lene şi vă place să şedeţi,
Iar lipsa şi sărăcia deasupră-vă n-o vedeţi.
V-aţi deprins în toată vremea la clopote s-ascultaţi
Ca să tragă în trei rânduri, din lucru să încetaţi.
N-a mai rămas om să moară, că clopot cum auziţi,
Îndată de sărbătoare sunetul îi socotiţi.
Apucă-te, zic, de muncă şi nu umbla haimănind
Şi uşile unei-altei înverigând şi păzind.
Tu zici că nu faci păcatul şi deloc nu socoteşti
Că greşeşti deopotrivă, altei când îl înlesneşti.
Îmi spui că ţii curat postul şi apoi furi la găini,
De pe la pescării peşte, ş-altele de la vecini.
Post curat nu să numeşte când furi şi faci rău mereu, Ci spurcat, scârnav cu totul şi urât lui Dumnezeu.
Post zicând nu să-nţelege numai de a nu mânca,
Ci şi poruncile legii să ţii a nu le călca.
Nemâncând şi făcând rele, nu te poţi tu mântui,
În zadar numai cu postul raiul vei nădăjdui.
Postind şi făcând păcate, pe Dumnezeu nu-l împaci,
Că dracii-n veci nu mănâncă şi nu se mai schimb din draci.
Ci când posteşti, fă şi bine, nu amăgi, nu fura,
Nu pizmui, nu ucide, nu ocărî, nu jura;
Nu face nici tu păcatul, nici altui nu-l înlesni,
Şi a băga în nevoie pe niminea nu-ndrăzni.
Nu râvni la păcătoase, în trai mai bun de le vezi,
Ci să-ţi aperi cât poţi cinstea şi sufletul să-ţi păstrezi.
Nu cădea ca oaia-n râpă văzând p-altele sărind,
Nu face ce face altul, ci îţi fă cruce fugind.
Cu al tău te mulţămeşte, d-al altuia nu dori,
Inima-ţi de vro plăcere n-o răni când vei zări.
Să vorbeşti tot adevărul, minciuni să nu limbuţeşti,

Fugi de fleacuri şi de vorbe nebune şi nerozeşti.
Cinsteşte pe fiecare, pe nimenea nu urî,
Iartă greşalele altor, cu vorbe nu-i amări,
C-atunci postul îţi ajută şi atunci te mântuieşti,
Atunci poţi fără-ndoială creştină să te numeşti.
La praznice şi duminici la biserică s-alergi,
Dacă nu te iartă lucrul ş-în alte zile să mergi.
În sărbători mititele, în care poţi să lucrezi,
Repede-te de te-nchină şi mergi de treabă să-ţi vezi;
Că sfântul nu se cinsteşte cu şederea, nelucrând,
Ci cu păzirea de rele şi cu bunătăţi făcând.
Sfântul nu îţi porunceşte să dormi şi să stai pe brânci
Când îţi lipseşte în casă şi nu ai ce să mănânci.
Sfântul nu va cuiva răul, ci va binele la toţi
Şi nu cere de la tine peste aceea ce poţi.
Suflet curat totdeauna Dumnezeu şi sfinţii cer
Şi orice faptă vei face, să gândeşti întâi la cer.
O asemenea povaţă ascultând ea ş-auzind
Şi lacrimi de pocăintă din ochii ei şiruind,
Cu o inimă înfrântă şi cu suflet umilit
Când a plecat să se ducă, într-acest chip a vorbit:
— O, cât de întunecată şi rătăcită am fost!
O, cât mi-am petrecut anii şi viaţa fără rost!…

DESPRE LUCRARE

Celui cu meserii multe
Casa-i este fără curte.
Căci
Doi pepeni într-o mână nu poţi ţinea niciodată.
Nici
Nu poate omul să şază cu curul în două luntrii.
Ci
Ţine-te numai de una, nu sări din una-ntr-altă.
Că
Decât multe şi tot rele, mai bine una şi bună.

Multe ştie, multe croieşte
Şi niciuna nu isprăveşte.
Totdeauna
Croitorul umblă cu haina descusută.
Şi
Cizmarul umblă cu cizmele sparte.
Însă nu ştie că
Popa cu opinci încălţat
De puţini e ascultat.
Zicând:
De la un calic nu afli nimic.
Că
Ochii înţeleptului văd mai departe.
Pentru că totdeauna
Lumânarea se aprinde pentru cei ce văd,
nu pentru cei orbi.

Omul se uită în faţă
Şi îţi judecă viaţa.
Cum a zis oarecine:
Nu ştie bărbatul, pe cât ştie satul.

Că
Nimenea nu întreabă de casa frumosului,
Ci de casa vrednicului.

Vrednicia omului se cunoaşte după port.
Că
Dacă des sărbători faci,
Nu o să aibi ce să-mbraci.
Deci dar,
Munca e blagoslovită,
Când te ţii de ea, ai pită.
Omul
Cel înţelept îşi găteşte
Încă pân' nu flămânzeşte.
Să luăm pildă că
Furnica îşi strânge hrană
De cu vară pentru iarnă.
Şi
Şoarecelui nu-i lipseşte,
Că din vreme-şi grămădeşte.
Iar
Greierele în vremea agoniselii cântă
Şi iarna cere să se împrumute.
Aşa şi omul nevoiaş:
Vara-ntins la umbră doarme
Şi iarna moare de foame.
Când fiertură în oală,
Şi când mămăligă goală.
Sau
Când florile rodului,
Când frunzele pomului.
Pentru că
Cine şade, coada-i cade, cine mişcă, el tot pişcă.
Şi
La tinereţe cine nu lucrează la bătrâneţe râiază.
De aceea zice un înţelept:

Arvunează din vreme pe ferecita muncă.
Şi
Scoală-te de dimineaţă şi te culcă mai târziu.
Şi
Cine pleacă de dimineaţă departe ajunge.
Pentru că
Un ceas al dimineţii plăteşte cât trei după prânz.
Şi
De multe ori nu aduce anul ce aduce ceasul.
Că
De unde nu gândeşti, d-acolo sare iepurele.

Toate sunt la vremea lor;
Iar nu
Lasă-ţi lucrul ş-îţi ia mucul.
Pentru că
Vorba lungă e sărăcia omului.
Şi
Cine vorbeşte, lucrul nu-i sporeşte,
Iar cine tace mai multă treabă face.
Nu fii
Bun de gură şi rău de lucru.
Că
Numai cu vorba nu se face ciorba.
Şi
Dă din mâini dacă vrei să ieşi la liman.
Mereu
Lucrează pe mult şi pe puţin.
Că
Mai bine ceva decât nimic.

POVESTEA VORBII

Doi ţărani când vrură la lucru să plece,
Nevestele-n casă până a-i petrece
I-au sfătuit ce fel şi cum să urmeze,
Cum să se tocmească şi cum să lucreze.
Una zise: — Frate, vezi de ţine minte
Şi un-a muierii din zece cuvinte;
Eu nu îţi zic alta decât să ştii cum că,
După cum eşti mare şi vrednic de muncă,
Când te tocmeşti, cere să-ţi dea plată bună,
Nu lua în grabă pe nimic arvună,
Să-ţi pierzi surda vremea şi zilele tale
Şi să vii acasă fără de parale.
Iar cealaltă zise: — Bărbate, ascultă,
Lucrează pe plată puţină şi multă,
Cum ţi se întâmplă, nu după plăcere,
Decât să pierzi vremea degeaba-n şedere.
Deci dar ei plecară amândoi dodată,
Ţiind fiecare sfătuirea dată.
În oraş intrară lucru să găsească,
Veniră ş-îndată oameni să-i tocmească.
Cel cu plată mare nu vru jos să lase,
Nevasta acasă cum îl învăţase.
Ăstalalt se duse, lucră, luă plată,
A doua zi iară la alţii fu gată,
A treia zi încă n-o pierdu degeabă,
În scurt, totdeauna se află cu treabă,
Iar cellalt tovarăş stând în aşteptare,
Ca să se tocmească tot pe plată mare,
Mai multa lui vreme era petrecută
Fără de niciun lucru ş-în deşert pierdută.
Ce lua-n trei zile dintr-o săptămână,
Da pe d-ale gurii odihnind p-o rână…

„Ascultă din zece vorbe şi una a muierii.”
Dar

„Sfatul muierii muierilor foloseşte.”

Deci el cu şederea din zi până-n seară,
Se învăţă leneş prin munca cea rară.
Într-aceste vine o văduvă-n piaţă
Şi văzându-i trupul şi viteaza faţă
Zise întru sine: „Ce om voinic mare!
Ăsta crez că-n lucru cât trei puteri are.”
Ş-îndată cât cere îi dă să nu-l scape,
Îl duce la vie ş-îl pune să sape.
Ea, ca o femeie văduvă săracă,
Se dete deoparte bucate să-i facă,
Cugetul zicându-i că, plata ca plata,
Pe om întăreşte la muncă bucata;
Deşi n-am tocmeală să-i dau de mâncare,
Dar văzând se-ndeamnă mai mult la lucrare.
Stând însă într-aceast-a ei gândire bună,
Ascultă şi vede că sapa nu sună,
Aleargă la dânsul: — Ce şezi? îl întreabă.
— Odihnesc, — răspunse — nu şez eu degeabă.
Se scoală-naintea-i, începe, lucrează,
Şi ea iar se duce mâncarea să vază.
Cum îl lasă însă, stătu totdodată,
Sărmana femeie s-a-ntors iar îndată.
Începu să-l certe, zicându-i: ce şade,
Că ea îi plăteşte după cum se cade,
El iar înaintea-i începe să sape.
Ea pleacă la oală să-i ducă să crape;
Dar când se întoarse cu strachina-n mână,
Îl găsi la umbră culcat pe o rână.
— Ce faci? îl întreabă. El: — Stau după muncă.
— Na, scoală de mănâncă ş-apoi iar te culcă:
Că pe trupu-ţi mare te-am ales pe tine,
Gândind să-mi iau bine ş-au fost vai de mine!

„Iată omul dară leneş cum să-nvaţă,

Şi de a sa minte şi de rea povaţă.”

Deci când trece vara şi lucru-ncetează,
Plec şi ei acasă, copiii să-şi vază.
Cel cu plata scumpă duse punga goală,
Trist, galben la faţă şi slab ca de boală,
Iar cellalt umpluse de sfanţi chimiraşul
Şi se duse vesel ca trandafiraşul.

De aceea zice un înţelept:
Foamea se uită la poarta omului muncitor
şi nu îndrăzneşte să între.
Iar cel leneş
Până se încalţă, soarele se-nalţă, şi până
se găteşte, soarele sfinţeşte.
De aceea,
În casa trândavului e sărăcie lucie.
Când mălai are, sare n-are, când sare are, mălai n-are.
Rămâne în sapă de lemn şi în casă fără piemn.
Lenea face pe bogatul a i se urî,
Şi pe săracul în nevoie a se târî.
Într-un papuc ş-o opincă, lipa-lipa, nea Stănică.
Toată vara cu cojoc şi iarna cu curul la foc.
Se încălzeşte la faţă,
Iar spatele îi îngheaţă.
Trăieşte viaţă cârpită cu aţă.
Pică, pară, pică; dac-ai pica, eu te-oi mânca,
iar de nu, acolo îi şedea.
Umblă cu capu între urechi, cască-gură, pierde-vară.
Răsare unde nu-l sameni.
Unde sunt doi, cu el trei,
Încârduit cu terchea-berchea, trei lei perechea.
Şi
Sărăcia de el se ţine ca pulberea după câine.
Umblă pe drumuri tăind câinilor frunză.
Casa-i e în trei pereţi şi cu uşa prin pod.

Sărăcia îi roade urechile.
Umblă gol ca un pistol.
Se-mbracă numai pe dinlăuntru.

POVESTEA VORBII

Unul avea o nevastă,
Leneşă detot şi proastă
Atât, încât pân' la guşă
Se tăvălea prin cenuşă.
Haină nu avea, nici treanţă,
Decât o cămaşă zdreanţă,
Ruptă detot, prăpădită,
În mii de locuri găurită,
Nu să mai ţinea pe dânsa,
I se vedea tot printr-însa.
Bărbatul ei ca ea iară
Umbla capiu până-n seară.
Mai mult şedea pe o rână
Decât lucra-n săptămână,
Căta tot muncă uşoară,
Numai pentr-o pâinişoară.
Nu-i plăcea trupul să-şi frângă,
Să lucreze şi să strângă.
Amândoi se potrivise
Şi la toate se unise,
Câţi îi vedea-n astă stare
Zicea de ei fiecare:
„Ş-a găsit hârbul capacul, tigva dopul şi lelea bărbatul."
„N-a spart Dumnezeu două case."

Dacă ăst bărbat biet pe sine

Vedea, nu să vedea bine,
Dar văzând nevasta-şi goală,
Fără preş şi fără poală,
I să părea cu ruşine,
Deşi ea nu simţea bine,
Şi cu-ngrijirile sale
Strângând un leu de parale,
Zise ai sale neveste:
— Dragă, o zicală este:
„Bogatul mănâncă când voieşte
şi săracul când gândeşte.”
„Paştile săracului este când îmbracă
Cămaşă nouă şi când are pe masă ouă.”

Şi tu azi dar te găteşte,
Te spală, te curăţeşte,
Că merg să-ţi cumpăr cămaşe,
Ca să lepezi ale faşe.
Deci dar ieşind el din poartă,
Ca să se ducă la boltă,
Întâlni în drum pe naşul
Ş-îi ceru la el salaşul.
Finul acum ce să zică,
Punga-i era uşurică,
De cămaşe se lipseşte
Şi de masă târguieşte.
Găseşte o gâscă grasă,
O ia şi pleacă acasă,
Cu naşii săi împreună,
Săltând de părere bună.
Copilul său, cum îl vede,
La mumă-să se repede
Şi de departe o cheamă,
Strigând vesel: — Mamă! mamă!
Tata aduce pe naşa!
Tata cu naşul şi naşa!

Ei îi suflă-n urechi vântul
Şi îi să păru cuvântul:
„Tata aduce cămaşa”
Sau cum zice pruncul: „maşa”.
Şi de bucurie mare,
Pierzându-şi cumpătul, sare,
Numaidecât se despoaie
De treanţa ei cea cu soaie,
Ş-aruncând-o-n foc rămase,
Muma ei cum o fătase.
Şi aşa ca o păpuşe
Iese îndată la uşe,
Să-l adaste să sosească,
Cămaşa să-şi priimească.
Dar când în loc de cămaşe
Vede gâşcă, naş şi naşe,
Aleargă lipan s-adune,
Rupe, împrejur îşi pune,
Şi tocmai ca paparuda
Viind îşi priimi ruda.
Apucă gâşca mai tare,
Ca s-o facă vro mâncare.
Şi până ea să gătească,
Naşu-începu să vorbească,
Zicând: — Rea a fost nevastă
Sărăcia-n lumea astă!
Despuiata cum aude
Întreabă-ndată pe rude:
— Unde aţi văzut-o oare?
Or astăzi în târgul mare?!

*

Cui i-e frică să se-nşoare,
Să-şi ia o nesimţitoare

Ca şi această neroadă,
Şi nu-i va mai cere modă.

DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ

Poartă condei la ureche
Ca să-i zicem logofete.
Şi când îl iei de scurt zice:
Sunt logofăt să te-nvăţ
Cu cuţit să scrii pe băţ.
Că
Este tânăr ş-o mai creşte,
D-o trăi, să procopseşte.
În adevăr,
Nu e nicio îndoială,
Are semn de procopseală.
Dar
S-o procopsi când mi-o creşte
Păr în palmă ş-între deşte
Căci ce folos?
Răsur frumos înflorit
Ş-între spini a răsărit.
Şi
Ştie ce e în carte: slove negre pe hârtie albă.
Că
Îţi câteşte ca în palmă.
Şi
Numai pe deşte
Orice-ţi socoteşte.
Îndată zice:
Una este una, două fac mai multe.
Sau:
Una şi cu una fac două.
Sau:
Tu ştii una, două, eu ştiu pân’ la nouă.
Şi
Pe cât poate, pâinea-şi scoate.

Însă
Tot învăţăm cât trăim
Şi neînvăţaţi murim.
Că,
Trăind omul, când şi când
Află ce nu-i dă prin gând.
Zicând:
De multe-n lume am dat
Şi tot nu m-am învăţat.
De aceea
Câte cuvinte le zici, le vinzi,
Şi câte tu le auzi, le prinzi.
Cum zice un filosof:
Picioarele-ţi să roază pragurile învăţaţilor.
Că
Şcoala face pe-omul om
Ş-altoiul pe pomul pom.

POVESTEA VORBII

— Ascultă, mamă Marghioală, — zise fata către ea,
Ce începuse la şcoală de curând lecţii să ia —
Ce sunt aste borcănele ş-acele clondire mari?
Ce ai de vânzare-n ele, de stau ca la cârciumari?
— Frumuseţe, măiculiţă, — răspunse baba cu haz —
De care şi tu, guriţă, o să-ţi cumperi de obraz;
Vezi tu asta alifie şi acel clondir lucios,
Cei mai urâte stafie îi dă aer drăgăstos.
Copiliţa cea isteaţă de vorba babii râzând,
Cu un glas plin de dulceaţă o-ntrebă iarăşi, zicând:
— Dacă dar poţi chipul face din urât plăcut, frumos,
Şi din smolit a-l preface alb, rumen şi luminos,

Poţi buze largi, deströmate să schimbi, vrând să te apuci,
Şi nasuri lungi, borcănate la măsură să aduci?
Poţi unui chip oarecare, slut, de natură greşit,
Să-i dai o dreaptă formare şi să-l schimbi desăvârşit?
Poţi un trup gros c-osebire, crescut trunci mai mult în lat,
Să-l duci la semuire şi să-l faci mai delicat?
În sfârşit, unui cap mare şi lipsit, sec, vreun fel,
Poţi să-i dai vreo schimbare ori să bagi creieri în el?
Zise baba: — Copiliţă, vorbele ţi le-nţeleg,
Dar nici măcar ferimiţă să fac d-aste nu mă leg.
Eu ştiu numai de la feţe zbârciturile să trag,
Să dau rumeneli, albeţe, şi încolo nu mă bag,
Îi zise copila iară: — După cele ce-mi spui dar,
Drept îţi zic, rău să nu-ţi pară, că toate-ţi sunt în zadar;
Dacă chipul ş-alte toate unui tânăr sau bătrân
Ca să le schimbi nu se poate, ci tot precum sunt rămân,
Surda osteneşti tu, babă, cu ale tale albeli,
În deşert sunt şi degeabă foiţe şi rumeneli!
Ce folos cu măiestrie un perete-l vei spoi,
Dacă nu e din mistrie neted cum va trebui?
În zadar pierde tâmplarul lustr-un lemn nebărduit.
Că măcar să-i dea cu carul tot este nerenduit.
Asemenea şi nevasta ori fata nu va putea
Cu meşteşugirea asta între frumoase să stea.
Nu poate, zic, să se placă numai cu chipul frumos
Şi pe cineva să-l facă s-o iubească mai vârtos,
Ci dacă ea din natură n-are de frumseţi talent,
S-aibă-ncai învăţătură şi lăudat sentiment.
Şcoală, mamă, pe om face să se numească frumos,
Ea pe urât îl preface ca să fie drăgăstos;
Şi ascultă o poveste ce-n şcoală azi mi s-a spus,
Care şi lecţia-mi este şi s-o-nvăţ de rost m-am pus.
Au fost trei fete odată care pe rând s-au născut
Şi d-a lor mumă şi tată pe voia-le s-au crescut.
Două atât de frumoase că ar fi fost se credea,
Încât erau drăgăstoase la toţi de câţi se vedea;

Iar a treia prea urâtă: trup strâmb şi chip slut având,
Necăjită ş-amărâtă trăia în casă şezând;
Căci la vrun bal câtetrele părinţii când le scotea,
Numai cele frumuşele valsul, jocul învârtea.
Ele erau de minune, pe ele toţi le iubea,
Pe urâtă niciun june n-o vedea nici nu-i vorbea,
Ci sta-n seamă nebăgată într-un colţ a se uita
Şi cu simţirea-ntristată întru sine a ofta;
Dar unde e urâciune şi chip slutit, neplăcut,
Mai multă înţelepciune firea să dea s-a văzut.
Aşa şi această fată, prea înţeleaptă fiind
Şi cu bună judecată, socotind şi chibzuind,
Ceru să-i facă părinţii partea ce i să cădea
Şi împotriva voinţii să nu-i facă, ci să-i dea,
Zicând că cu a ei parte are a se ritera,
Să trăiască într-o parte, fără a-i mai supăra.
Ei, ştiindu-o cuminte, bucuros s-a-nduplecat
Şi dup-ale ei cuvinte, numărând, partea i-a dat.
Deci cu a sa zestrişoară profesori buni ea luând,
S-a tras la o moşioară, precum pusese în gând.
Şi acolo, într-o parte, îndată s-a apucat
Să înveţe limbi şi carte, muzică şi orice alt.
La care ea, cu silinţă urmând, toate le-a păşit
Şi avuta sa dorinţă în scurt timp luă sfârşit.
Apoi după ce se roade c-o grămadă de ştiinţi,
Pe profesorii-şi sloboade şi se-ntoarce la părinţi.
Carii în astfel văzând-o în braţul lor o au strâns,
Şi pe grumazi sărutând-o de bucurie au plâns.
Auzind vecinii-ndată şi dorind a o vedea,
Seara fuseră toţi gata pentru dânsa bal să dea.
Mergând iară câtetrele la case ce le-au poftit,
Toţi, lăsând pe frumuşele, la dânsa s-au grămădit;
Iar când îi şi auziră vorba şi dulcele glas,
Cu gurile în uimire căscând la ea au rămas.
Îi da toţi laude sume, de ea nu se sătura,
Cea mai frumoasă din lume li să părea că era.

Astfel, mamă, se preface chipul urât în frumos,
Şcoala pe om îl face şi să fie drăgăstos.
Că d-ar fi faţa născută cât de frumoasă măcar
Şi n-o fi bine crescută, toate-i sunt într-un zadar.
Dageabă va purta nume unuia chip lăudat,
Dacă nu va şti în lume să trateze un bărbat.
Ce folos că-ntâi e dragă, când să cunună ş-o ia,
Ş-în urmă în iad îl bagă cu scârbele ce-i dă ea.
Cu încetul îl răceşte ca fierul ars când îl scot
Şi dragostea îl descreşte pân-o urăşte detot;
Şi atunci acea frumoasă, ce ca un soare-i părea,
I să face-ntunecoasă, urâtă şi cea mai rea.
Neputând să se-nţeleagă, în veac nu se mai împac,
Ajung judecăţi să tragă, de basnu-n lume să fac,
Acestea mica şcolară zicându-le către ea,
Se duse la şcoală iară, altă lecţie să ia.

DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ

Ce înveţi la tinereţe, aceea ştii la bătrâneţe.
Omul în copilărie lesne-nvaţă orce fie.
Meşteşugul la om e brăţară de aur.
Niciun meşteşug nu e rău, ci oamenii sunt răi.
Cine învaţă la tinereţe se odihneşte la bătrâneţe.
Calul bătrân nu se învaţă în buiestru.
Cine ştie carte are patru ochi.
Dar
Orice cu bătaie de cap se dobândeşte,
Pe drumuri nu se găseşte.
Procopseala nu se cumpără cu bani, ci se câştigă cu ani.
Banii nu aduc procopseala, ci procopseala aduce banii.
Omul cât trăieşte învaţă şi tot moare neînvăţat.
Nimenea nu poate să zică: acum le ştiu toate.
De aceea
La orce treabă, pe Stan păţitul întreabă.
Că
Cine întreabă nu greşeşte.
Orbul cu întrebarea a nimerit Brăila.
Dar
Nu cere de la prost învăţ şi de la bătrân băţ.
Că
Orb pe orb povăţuind, cad amândoi în groapă.
Orbul îşi caută acul în aria cu paiele şi surdul îl povăţuieşte unde sună.
Nu cine trăieşte mult ştie multe, ci cine umblă mult ştie multe.
Mult trăieşti, multe auzi; mult umbli, multe vezi;
Mult trăieşti, multe pătimeşti; multe greşeşti, multe-nveţi.
Iar
Găina care cloceşte niciodată nu e grasă.
Dar şi

Piatra care se rostogoleşte din loc în loc nu prinde muşchi. Toată musca nu face miere.

Toate străchinile nu sunt pentru ciorbă.

Procopseala nu e cârpă să o mototoleşti şi să o bagi în sân.

Că

Unde nu e cap, vai de picioare.

A lipsit de acasă nouă ani şi s-a întors cu doi bani.

S-a dus bou şi s-a-ntors măgar.

Căci

Omul sfinţeşte locul, iar nu locul pe om.

Toată lumea este şcoală.

Şi

Vremea învaţă pe aceia ce n-au dascăl.

Adică:

Nevoia învaţă pe om şi nuiaua pe copil.

Ursul nu joacă de voie, ci de nevoie.

De aceea

Pisica răzgâiată nu prinde şoareci niciodată.

Şi

Copilul nepedepsit rămâne neprocopsit.

Copilul răzgâiat rămâne neînvăţat.

POVESTEA VORBII

Un împărat oarecare neavând niciun fecior

Şi fiind la întristare că n-are moştenitor,
Prin rugăciuni şi postire Dumnezeu l-au ascultat
Şi după a lui dorire cu un prunc l-a mângâiat;
Care cu dragoste mare din ceasul ce s-a născut
Părinţii în răsfăţare ş-în răzgâieli l-a crescut.
Atât de mult împăratul asupra lui tremura,

Cât străşnici tot palatul, nu cumva a-l supăra.
Aşa-l lasă pân’ la mare să crească tot în desfrâu,
Pentru orice rea purtare nimeni nu-l ţinea de rău.
Şi când el era-ntr-o parte şi alta purtat pe sus,
Ca să înveţe şi carte un dascăl i s-au adus,
Poruncindu-i să-l înveţe cu mângâieri şi cu joc,
Să-i vorbească cu blândeţe, să nu-l supere deloc,
Să nu-l silească vrodată ori să-l certe-n vreun fel,
Or să-ndrăznească să-l bată, c-apoi va fi vai de el.
Aşadar aceste toate urmate-ntocmai au fost,
Din care un copil poate lesne a rămânea prost.
Câţiva ani dacă trecură, împăratul a cerut
Să vază ce-nvăţătură copilul său a trecut,
Şi aducându-l de faţă începu a-l întreba,
Cu mângâieri, cu dulceaţă, ca să citească ceva.
El începu: — Alfa, vita, gama, delta, omicron,
Capa, iota, sigma, tita, pi, mi, ni xi, ipsilon.
— Bravo! — zise împăratul — num-atât ai învăţat?
— Apoi, — răspunse băiatul — celelalte le-am uitat.
Împăratu-ngrijat foarte de al său iubit fecior,
Că-i rămâne după moarte un prea prost moştenitor,
Pe miniştrii săi în grabă îi adună pentru el,
Cere sfat şi îi întreabă să-l înveţe-n vreun fel
Ce să facă, din ce parte s-aducă vrun iscusit.
Ca să-l poată-nvăţa carte cu vrun metod osebit.
I-au zis miniştrii: —’mpărate, e un filosof aici,
Cu ştiinţi prea minunate la orce vei sta să-i zici;
El ne-a învăţat la carte pe copiii noştri toţi,
Şi am vrea să avem parte de el şi pentru nepoţi;
Pe dânsul, de vei, îl cheamă să-i vezi duhul cel înalt
Şi dă-i copilul în seamă fără să mai cauţi alt.
Acest sfat dar ascultându-l, împăratul a trimis
Şi pe filosof chemându-l de faţă aşa i-a zis:
— Am auzit pentru tine că eşti om prea iscusit
Şi toţi te vorbesc de bine, toţi zic că eşti procopsit;
D-aceea cu râvnă mare te chem şi te rog şi eu

Cu asemenea urmare să-nveţi şi pe fiul meu;
Şi văzând că-ţi pui silinţa mai curând a izbuti,
Pe cât îmi va fi putinţa, şi eu îţi voi răsplăti.
— Preaslăvite împărate, — filosoful i-a răspuns —
Toate sunt adevărate câte de mine v-au spus,
Dar acum sunt bătrân foarte, nu mai sunt tânăr c-atunci,
M-am apropiat de moarte, nu mai am gust să-nvaţ prunci,
M-am dat acum pe odihnă, voi să trăiesc liniştit,
Să-mi petrec viaţa-n ticnă, că destul am obosit;
Fug de zgomot, de nepace, singurătatea iubesc,
Slugă chiar să am nu-mi place, ca să nu mă necăjesc;
Dar ca să nu calc cuvântul şi hatâru-mpărătesc,
Voiesc, de va vrea şi Sfântul, pe cât poci să vă slujesc.
Trimiteţi-l dar la mine, rog să nu fiu strămutat,
Că precum v-am spus, nu-mi vine să vi-l învăţ la palat.
Împăratul zise: — Bine, fie şi aşa cum zici,
Să urmeze şi la tine, dacă nu te-mpaci aici;
Dar însă îţi dau de ştire nu cumva să-l necăjeşti,
Să-l baţi, să-i dai dojenire, ori la el să te răsteşti,
Ci voi cu economie învăţătură să-i dai,
Toat-a ta filosofie cu bine să i-o predai.
După ce-mpăratul zise către filosof astfel,
A doua zi îşi trimise şi pe fiul său la el.
Cum veni, îi dete carte, pe un scăunaş îl cinsti,
Şi îl puse la o parte, poruncindu-i a citi.
Nu apucă să-i arate, ş-indată s-a pomenit
Că câţiva inşi din cetate spre vederea-i au venit;
După ce ceva vorbiră, filosoful a voit
Ca cu ceia ce veniră să puie de gustărit
(Că pe atunci, cum să vede, cafea nu obişnuia,
După cum astăzi se crede că n-ar putea fără ea):
Şi neavând să-i slujască vreun fecior sau argat,
Puse ca să-i posluşască feciorul de împărat;
Îl îndreptă pe fereastră, dându-i în mână un ban,
Zicându-i: — Na, ţine asta şi mergi colea la băcan
Să-ţi dea mezelicuri, pâine şi o carafă de vin,

Cusurul mi-l va da mâine, du-te şi mai curând vin’.
Deci după ce le aduse masă, tacâmuri a pus,
Stolnic, paharnic le fuse, până mai către apus,
Că ei dacă s-apucară de vorbă şi de lung sfat,
De sluga lor îşi uitară că slujeşte nemâncat.
Şi auzindu-l că plânge la spatele lor de post,
Îi zise: — Vino de strânge ş-învaţă să nu fii prost;
Apoi mergi şi tu acasă să mănânci şi să prânzeşti,
Dar să nu spui că la masă te-am pus să ne posluşeşti.
Şi dimineaţă te scoală, ziua pân’ nu s-o-nălţa,
Să vii mai curând la şcoală s-avem vreme d-a-nvăţa.
Plecând copilul se duse cu plânsete, cu văitat,
Şi pe rând mume-sii spuse cum l-a întrebuinţat.
Mumă-sa mâinile-şi frânge, spusele lui ascultând,
Merge la-mpăratul, plânge, bocindu-se şi strigând:
— Vai de mine, împărate, alt dascăl n-ai mai găsit,
De l-ai dat să-nveţe carte la un nebun şi lipsit?
Filosofu-n grab să vie, împăratul l-a chemat,
Şi l-a-ntrebat cu mânie de ce astfel s-a purtat.
— Împărate, ştiut fie — răspunse cel învăţat —
Că azi din filosofie o lecţie i-am predat;
De aceea fiţi în pace, lăsaţi să-l învăţ cum ştiu,
Dacă voiţi şi vă place să aveţi înţelept fiu.
Se domoli împăratul şi îi zise: — Negreşit,
D-aceea-ţi dedei băiatul, ca să-l faci desăvârşit.
Se făcu zahar amarul cu cele ce s-a mai zis,
Şi a doua zi şcolarul la şcoală fu iar trimis.
Filosoful priimindu-l iarăşi d-a citi l-a pus
Şi în casă încuindu-l la trebile lui s-a dus.
Prea mare fiind oraşul, abia s-a-ntors înserat
Şi găsi pe coconaşul plângând acasă-ncuiat.
— Ai, mergi de mănâncă pâine — îi zise — şi prost nu fii
Şi aibi în grije ca mâine de dimineaţă să vii.
Se duse iarăşi băiatul plângând ca-ntâi, cum am zis,
Aude şi împăratul că l-ar fi ţinut închis,
Se necăjeşte şi cheamă pe filosoful pe loc,

Îl întreabă să dea seamă de ce-şi bate de el joc.
El răspunse: — Să nu fie vrodată eu joc să-mi bat,
Ci azi din filosofie iar o lecţie i-am dat;
Şi împărăţia voastră nu mă socotiţi nerod,
Că filosofia noastră are osebit metod.
Se gândeşte împăratul, ciudate lucruri îi par,
Şi zise către băiatul să meargă la şcoală iar.
A treia zi viind iară feciorul de împărat,
L-a luat şi până seară după sine l-a purtat;
Pe unde avea să meargă, sta în loc ş-îl întreba:
— Ştii tu astă piaţă largă cum să numeşte, au ba?
Când îi tăcea la-ntrebare, zicea: — Nu fii dobitoc,
Asta e piaţa cutare, asta e cutare loc.
Mai mergând întreba: — Ştii tu cum se cheamă acest pod?
Când răspundea că nu ştie, îi zicea: — Nu fii nerod,
Asta e podul cutare, asta e cutare han.
Colea şade un domn mare, iar dincoaci cutare ban.
Acestea zicând intrară într-un loc care i-a spus
Şi pe copilul la scară ca să-l aştepte l-a pus.
Unde filosoful iară să şază a trebuit,
Şi tocmai cam către seară ca să plece a ieşit;
Bietul şcolar, vai de dânsul, flămând în frig aşteptând,
Îl găsi îngânând plânsul, tremurând şi suspinând.
După ce merse acasă, porunci către şcolar,
Zicând: — Mergi şi tu la masă, dar vezi mâine să vii iar.
Cum se duse iar băiatul, plângând mume-sii a spus,
Auzind şi împăratul, a trimis şi l-a adus.
Îl întrebă ca să-i spuie de ce l-a purtat astfel.
El răspunse: — Alta nu e, decât lecţii pentru el.
— Nu-ţi poci lecţia pricepe, — împăratul îi rosti —
Eu ştiu că omul începe întâi de la a citi.
— Şi aceasta o să fie, — înţeleptul a răspuns —
Dar la o filosofie cititul nu e d-ajuns.
Am să-i predau şi moralul când l-oi pune la citit
Şi întâi materialul adunăm pentru vorbit.

Se muie iar împăratul cu câte el i le-a zis
Ş-a patra zi pe băiatul la şcoală iar l-a trimis.
Deci cum sosi el la şcoală, dascălul ia o nuia
Şi îi dă pe pielea goală vreo câteva cu ea,
Zicând: — Mai spui altă dată p-acasă câte fac eu?
Mai superi mumă şi tată şi să voieşti răul meu?
Aceste şi alte dară zicând câte i-a plăcut,
I-a dat drumul către seară să se ducă şi bătut.
Pân-aci toate ca toate, împăratul le-a iertat,
Acum să vedem ce poate mintea unui învăţat!
Că cum auzi-mpăratul de cele ce s-au urmat,
Că i-a şi bătut băiatul, cu totul s-a turburat,
Şi nici vru-n faţă să-i vie filosoful cel pârât,
Ci porunci-n puşcărie să-l bage numaidecât.
Ca a doua zi să-l piarză judecându-l cu divan,
Să-l spânzure şi să-l arză ca pe un vrăjmaş tiran.
Aşa a doua zi dară împăratul poruncind,
Miniştrii se adunară ca să-l judece voind;
Deci întrebă împăratul, uitându-se rău la el,
Zicând: — Spune, căci băiatul mi l-ai pedepsit astfel?
— Preaslăvite împărate, aste filosofii sunt,
Şi că sunt adevărate ascultaţi al meu cuvânt.
— Ce fel de filosofie, că tu chiar cum a venit
L-ai pus paharnic să-ţi fie şi stolnic de târguit?
— Împărate, aşa este, eu nu o tăgăduiesc,
Dar i le-am făcut aceste vrând ca să-l înţelepţesc,
Adică: când va ajunge mâine-poimâine-mpărat,
Masa să nu îndelunge, şezând la chef ne-ngrijat;
Iar supuşii pe d-o parte flămânzi împrejur să stea
Ş-alţii pe d-altă parte împărăţia să-i ia.
— Bine, bine, aşa fie, — împăratul iar i-a zis —
A doua zi, spune-mi mie, de ce l-ai ţinut închis?
— Ş-asta e filosofie, lecţia proastă nu-mi e,
Când va fi-mpărat să ştie şi închisoarea cum e,
Iar nu pentr-un fir de aţă or d-altceva vinovat,
Să-l ţie pe toată viaţa în puşcare băgat.

— Şi aceasta aşa fie, — împăratul a urmat —
De ce ca p-o slugă ţie a treia zi l-ai purtat?
— Ş-aceasta e filosofie, căci prin oraş l-am purtat
Şi poduri ş-alte să ştie i-am spus şi i-am arătat,
Iar nu dacă să va face mâine-poimâine-mpărat
De oricare cum îi place să fie de nas purtat.
— Bine, bine, ş-asta lasă, — împăratul zise iar —
Într-atât de mult nu-mi pasă, fie cum zici, n-am habar;
În sfârşit dar spune-mi mie de ce pricină să-l baţi?
— Ş-asta e filosofie ce trebuie la-mpăraţi,
Ca nu cum îi este vrerea pe vinovaţi a-i munci,
Să ştie ce e durerea, puţine a porunci,
Iar nu ca la jucările să strige: daţi şi iar daţi,
Că „cinci sute de nuiele lesne în spate la alţi”.
— Lasă ş-asta la o parte, — împăratul iar a zis —
Dar n-o să-l înveţi la carte, prin urmare şi la scris?
— Anevoie, împărate, că prea mult e râzgâiat,
El de vorbă nu se bate, ţine ce a apucat;
Dea cerul să aveţi parte de fiul-vă cel iubit,
Dar eu mai lesne-nvăţ carte pe un urs nenărăvit.
Se turbură împăratul auzind acest cuvânt
Şi răcni-ncât tot palatul s-a clătit pân’ la pământ,
Zicând: — Auziţi necinste! Vedeţi în râs cum mă ia?
Să cade aşa cuvinte să zică-naintea mea?
Să-ntoarce către el iară şi îi dă acest răspuns:
— De vreme ce tu zici dară că mai lesne-nveţi un urs,
Să înveţi, iar de nu, moarte, aceasta îţi hotăresc!
Zise el: — Bucuros foarte, v-am spus că eu priimesc;
Daţi-mi un urs, dar nu mare, ci să fie mititel,
Ş-în trei luni cu-ncredinţate vă dau examen cu el.
După ce aceasta zise, împăratul hotărât
Pentr-un ursuleţ trimise şi-au adus numaidecât;
Cu soroc, cu legătură deteră pe dobitoc
La a cărţii-nvăţătură, şi-el îl priimi pe loc.
Acasă dacă îl duse, cumpără piei de cizmar
Şi să facă carte puse pentru noul său şcolar.

Făcând aceasta, aduce, bagă fleici prin foi de rând
Ş-ii dă ursului să-mbuce foaie cu foaie-ntorcând.
Ursul, cum e din natură, fleica când vrea să o ia,
Ca, când ar citi din gură căuta şi mormăia.
Mâncarea lui totdeauna din acea carte fiind,
Nici nu împlinise luna ş-îl vedeai mereu citind.
Orcând flămânzea, de voie cartea în mână luând,
Prefira foaie cu foaie şi mormăia, fleici cătând.
Aşadar viind sorocul ursul examen să dea,
Se rândui ziua, locul şi toţi adunaţi şedea.
Iată şi dascălul dară cu şcolarul său cel mic,
Cărui trei zile de vară nu îi dedese mertic
Şi din acea adunare la nimeni nu se uita,
Decât la orce mişcare la dascălul său căta.
Împăratul cu mirare la ursuleţ tot privind
Aştepta cu nerăbdare ca să-l vază şi citind.
Şi pravila-mpărătească având pe masă aci,
Ca să-l puie să citească dascălului porunci.
Ursul pravila cum vede, că e cea cu fleici gândind,
Ca un flămând se repede, o ia-n mâini nezăbovind,
O deschide şi apucă să mormăiască în loc,
Negăsind nimic de bucă, întoarce foi într-alt loc.
Stă, mormăieşte în carte, nu găseşte iar mertic,
Întoarce ş-în altă parte, şi iar nimic şi nimic.
Răsuna de râs palatul d-acest şcolar curios
Şi îi zise împăratul: — Îl văz, citeşte frumos,
Dar nu putem înţelege zisele lui nicidecum,
În ce limbă ş-în ce lege ne citeşte el acum?
— În limba lui, împărate, — zise dascălul grăind —
Cum scrie aci curate le tălmăceşte citind.
Atunci zâmbind împăratul necazul s-a răsipit
Şi iertând pe vinovatul cu daruri l-a slobozit.

Care va să zică:
Mult mai lesne se învaţă un dobitoc simţitor,
Decât să ia de povaţă un neînţelegător.

După proverbul turcesc:
Annaiana bir sivrisinec sazdâr.
Annamaiana daul, zurna azdâr.
Adică:
Celuia ce înţelege ţânţaru-i e trâmbiţar,
Iar celui ce nu-nţelege, tobe, surle-s în zadar.

DESPRE VIRTUTE (FAPTĂ BUNĂ)

Fă bine, ş-il aruncă-n drum.
Că
A face bine e totdeauna mai bine decât a face rău.

Binele, zic, nu se face
Numai la cine îţi place,
Ci binele este bine
Să-l faci la fieştecine.
Chiar şi
La cel ce te duşmăneşte,
Tu cu bine-i răsplăteşte.
Că
De te latră vreun câine,
Astupă-i gura cu pâine.
Ştiind că
Orce la voile tale
Cu răul nu-l scoţi la cale.
Iar
Binele pe om îl scapă
Cu vreme de foc şi apă.
Dar vei zice:
Să ne luăm după lume.
Şi
Ce o face lumea să facem şi noi.
Însă
Ce avem cu lumea? Lumea ca lumea, şi noi ca noi.
Alţii dacă ş-o scoate ochii, şi noi nu o să scoatem.
Alţii de o da în gârlă, şi noi nu o să ne-necăm.
Fiecine ce face, pentru el este.
Cum îşi va aşterne, aşa va dormi.
Cum îşi va găti, aşa va prânzi.

Nu trebuie să imităm decât p-acei ce-i vedem făcând bine.

Că

Setosul bea apă din orce lac

Mulţi zic că

Răul cu rău se goneşte

Şi

Fă-i rău, că te pomeneşte.

Dar

Cât e cerul departe de la pământ.

Atâta n-are

Asemănare.

Pentru că

Omul la rău aleargă cu armăsarul şi la bine merge cu carul.

Răul lesne îl face omul, dar binele anevoie.

Şi

Cu vreme toate se fac bune.

Numai

Vremea ce a trecut nu se mai întoarce.

Dar

Binele ce-l faci la oarecine

Ţi-l întoarce vremea care vine,

Vei auzi numai:

Vine binele ca albinele.

Şi apoi

Bine, bine peste bine,

Când vine e tot mai bine.

Că

Cine face bine, bine găseşte,

Cine face rău, rău-l însoţeşte.

Însă

Totdeauna fapta bună

Este tuturor cunună.

Căci

Fapta bună în viaţă

La norocire înalţă.
Şi
Faptele bune în lume
Îţi las nemuritor nume.

POVESTEA VORBII

Bogăţia, Desfătarea, Virtutea şi Sănătatea

Disputându-se-ntre ele simplu, că cui a da-ntâietatea,
Descriind şi una ş-alta bunul său şi fericirea
Ce din parte-şi totdeauna varsă către omenirea,
Şi mândrită fiecare îşi găsea şieşi dreptate,
Că în adevăr ea este, şi cerea întâietate.
Într-această a lor luptă în cuvinte nepătrunse:
Ardicându-se Virtutea către dânsele răspunse:
— De voiţi cu mulţămire dreptul să se înţăleagă,
Aideţi la zei şi la oameni, lor să cerem să aleagă,
Şi a căruia problemă li se va părea mai bună,
Ei să-i dăm ăst măr de aur şi a premiei cunună.
Şi alegerea aceasta mai perfectă a se face
Va fi timpul d-adunanţă luptelor olimbiace.
Sfătuirea dar Virtuţii s-a părut prea de minune,
Fiecare sperând mărul, bunul cum îşi va expune,
Deci când fu-n Olimp mulţime de popoare adunate,
Alergară fiecare ca să ceară-ntâietate.
Ş-ncepu-ntâi Bogăţia să exprime într-aceste
Că nemărginitul bine numai ea în lume este,
Pentru că e dătătoare de orşice fericire,
Desmierdării şi a Famei şi orcării norocire;
Fără dânsa orşicine pre pământ să tirăneşte,
Ticălos viază-n lume şi cumplit se chinuieşte;

— Mărul dar de aur mie — le zice — mi se cuvine,
De se caută rezonul şi dreptatea de se ţine.
Alergă-n loc Desfătarea şi răspunse-n grab cu stimă
Că-n nedrept va Bogaţia să ia numele de primă:
— Căci pre dânsa fiecare, dupre cum şi ştiţi prea bine,
O trimite prin tot locul să mă caute pre mine;
Eu dar în comunitate sunt dorinţa cea centrală
Şi că-mi este ea servicea nu e nicio îndoială.
Pre pământ vieţuitorii ce bun-simt numai cu tine?
Alt decât amărâciune gust cândva ei făr' de mine?
Fericirea omenirii nu stă în multă avere,
Ci în ceea ce desmiardă sufletele în plăcere;
De n-aş mici eu în oameni durerile cele rele,
N-ar mai suferi cu anii a răbda necazuri grele.
Unde însă eu m-apropii, izgonesc ticăloşia,
Depărtez durerea-ndată şi aduc voioşia;
Eu sunt dar tot bunu-n lume îndeobşte la orcare,
Eu sunt dulcea mângâiere celui mic şi celui mare;
Prin urmare dar şi mărul alta să-l ia nu să poate,
Căci eu covârşesc cu bunul pre acestelalte toate.
Cu asemenea cuvinte începu şi Sănătatea
Că prin ale lor probleme n-au drept să ia-ntâietatea.
Pentru că nici Bogăţia, nici Desfătarea, cum spune,
Nu pot cu nemărginire s-aibă toate cele bune:
— Că de n-aş fi eu în oameni, ar fi toţi cu neputinţă,
N-ar da folos Bogăţia, nici ar fi de trebuinţă,
Şi nici Desfătarea poate să stea pre pământ vrodată.
Dacă nu voi fi cu dânsa împreună totdodată.
Când pe pat cineva zace în dureri şi chinuire,
Cine va putea să-i fie singura lui fericire?
Bogăţia o să strige? Desfătarea o să cheme?
Or pe mine, Sănătatea, mă cere în acea vreme?
Cel bogat fără de mine nicio simţiciune n-are,
Nici la vreo desfătare poate s-aibă aplecare,
Căci atuncea mintea, trupul sunt în nelucrare toate
Şi să aibă mulţămire fără mine nu să poate.

Împăraţii, generalii, c-o zicere şi ostaşii
Fără min-ar fi fiinţe ce nu pot a-şi mişca paşii.
Iar de aş lipsi cu totul în natură şi în nume
Atunci fără îndoială n-ar fi pre pământ nici lume.
Eu îmbărbătez pre omul, eu dau curaj, vitejie,
Eu aduc puteri în suflet, eu dau trupului tărie,
Şi când sunt în judecata celui ce mă preţuieşte,
Făr-avere, desfătarea în natură o găseşte.
Socotesc dar că în lume eu întâi sunt trebuită,
Bătrânimii, tinerimii fără tagă sunt dorită.
Eu sunt bogăţia lumii, eu sunt tot bunul vieţii,
Eu sunt dulcea desfătare şi cununa frumuseţii.
Bogăţia numa-n sine este moartă întru toate,
Desfătarea înaintea-mi nici cât fir de păr nu poate.
D-aceea ca una ce sunt eu nemărginitul bine,
Darul şi întâietatea să le am mi să cuvine.
Deci c-o manieră sfântă stând Virtutea înainte
Începu să-şi spuie dreptul făr-a se lungi-n cuvinte,
Zicând cum că: — Bogăţia, Desfătarea, Sănătatea
Deşi dup-a lor părere singure-şi găsesc dreptatea
Şi deşi fieştecare are şi de baz cuvinte,
Dară însă-ale lor bunuri sunt pământeşti, iar nu sfinte;
Nu că nu sunt şi aceste de la Dumnezeu tot date,
Ci de n-oi fi eu cu ele, sunt de lume defăimate.
Eu sunt bunul providenţei, eu sacrific p-omu-n lume,
Eu fac s-aibă muritorii pre pământ glorios nume,
Eu sunt liniştea vieţii, eu sunt calea mântuinţii,
Eu sunt pacea, eu sunt bunul, eu sunt cârma conştiinţii;
Unde nu mă au pe mine, acolo ameninţ rele,
Vin pieiri, stricăciuni, patimi ş-alte mari greşeli cu ele;
Eu sunt baz zeieştii lege, dau bun nume omenirei,
Eu sunt povaţa în lume către drumul fericirei;
Bogăţia, Desfătarea, Sănătatea, fără mine
Toate-n lume omenirei sunt de sinele ruşine,
Şi nu numai sunt ruşine când lipsesc eu dintru ele,
Ci sunt şi supuse toate pre pământ la multe rele.

Şi d-aceea câţi în lume au fericea astor trele
Tremur, să turbur adesea dacă nu sunt eu cu ele.
Aşadar mărul de aur şi titlul de-ntâietate
Mintea-nţelepciunei voastre să-l dea cui are dreptate.
Atunci zeii ş-adunanţa oamenilor să întreamă
Şi cuvintele Virtuţii le iau în băgări de seamă,
Văzând şi cu osebire manierile ei toate,
Cu sfat de obşte-mpreună se înalţă glasuri gloate,
Strig dodată că Virtuţii să cuvine cu dreptate
Să ia darul şi cununa şi titlul de-ntâietate,
Ş-aşa cu sfatul de obşte, după hotărârea dată,
Dându-i mărul cel de aur, fu Virtutea întronată.

*

Nimică dară pe omul nu-l poate-nălţa în treaptă;
Decât singură Virtutea, prin alegerea cea dreaptă;
Că ea de comunitate se sacrifică în lume,
Ea şi după moarte lasă memorabilul său nume.
Ferice d-acela care ştie să o-mbrăţişeze,
Şi va putea după dânsa paşii să şi-i îndrepteze,
Că este ca diamantul, care ş-în gunoi de cade,
Tot îi zise piatră scumpă şi preţu-i deloc nu scade.

DESPRE SUPUS SAU SLUGĂ

Omul, până nu slujeşte, stăpân nu ajunge.

Copilul stăpânului până e mic nu se osebeşte de slugi. *(Apos.).*

Nimeni deodată nu sare ca cocoşu-n pridvor,
ci se suie pe trepte.

Şi dacă eşti slugă,
Când te trimite la treabă
Mergi şi te-ntoarce în grabă.
Adică
Descalecă iute,
Încalecă, du-te, sat nu face.

Nadă nu face-n prieteşug,
Că nada e bună numai la plug.
Că
Cine lucrează şi tace,
El mai multă treabă face.
Iar
Care tot mereu vorbeşte,
El treaba ş-o zăboveşte.
De aceea
Treaba fă-o cum se cade
Şi şezi atunci când se şade.

Când te apuci la vro treabă
N-o lăsa fără ispravă.
Pentru că
Laşi vreun lucru pe mâine,
Îl vezi că aşa rămâne.

Argat vrednic cine are
Se cunoaşte pe mâncare.
Că
Când mănâncă îi trosnesc fălcile.
Dar sunt şi mulţi de aceia:
La mâncare leu şi la treabă bou.
Care
Nu e vrednic codrul să-şi plătească.
Şi care
Îl blesteamă pâinea care o mănâncă.
Unul ca acela
Slugă va fi cât trăieşte,
Slugă l-alţii îmbătrâneşte,
Şi slugă se prăpădeşte,
Deloc nu se procopseşte.

Umblă gonind vânturile
Şi măsurând câmpurile.

Se zbate ca peştele pe uscat.
Că
Unde nu e socotinţă, socoteala merge rău.
Îi sporeşte ca la raci,
Deşi sunt cu mai mulţi craci.
Aşteaptă ca porcul muchea la cap.
Să nu te blesteme cineva
Să umbli ca banul din mână în mână.
Însă
Omul vrednic se face munte şi punte.
Nu-i mai zice stăpânul:
Ochi având, ai fost ca orbul,
Te-ai dus, m-ai slujit ca corbul
(cel din corabia lui Noe).
Sau
Vrednicia-ţi mi-e oglindă,
Că m-ai slujit până-n tindă.

Sluga nevrednică stăpânii des îşi schimbă.
Ca pupăza îşi umple cuibul.

POVESTEA VORBII

Pupăza moţata şi frumoasă-n pene,
Gunoindu-şi cuibul din năravşi lene,
Îl lăsă şi merse iar în altă parte,
Ş-apucă să facă alt cuib, mai departe;
Dar văzând-o cucul îi făcu-ntrebare:
— Ce faci iar aicea, soru-mea cutare?
— Cuib îmi fac, răspunse; ş-o-ntrebă el iară:
— Dar făcuseşi parcă altul asta-vară?
— Mi-am făcut — ea zise — ş-altul după dânsul,
Dar mai mult nu este d-a şedea într-însul,
Că, după cum, poate, e ştiut şi ţie,
L-am umplut cu totul de necurăţie.
Cucul auzind-o zise iar: — Ei bine,
Dar îţi laşi năravul, or îl iei cu tine?
— Cum, — ea îi răspunse — un năravdin fire
Poate vreodată s-aibă lecuire?
— De vreme ce, dragă, — îi zise ei cucul —
Nu îţi laşi năravul, geaba-ţi este lucrul.
Căci şi de acesta nu o să ai parte,
O să-l umpli iarăşi ca pe celelalte;
Ci întâi năravu-ţi lasă-l, de se poate,
Ş-atunci o să-ţi fie cuibul ca la toate.

*

Astfel e şi sluga cu năravuri rele,

Care nu se poate părăsi de ele,
Ori pe unde umblă, loc nu-şi mai găseşte,
Tot schimbând stăpânii nu se procopseşte,
Şi apoi stăpânii zice că-s de vină,
Ei la toate strică, ei sunt de pricină;
Iar năravu-şi care groaznic îl apasă
Tot cu sine-l poartă în fiece casă.

DESPRE NEGOŢ IARĂŞI

Puţin folos de cel:
Prăvălie cu chirie şi marfă în datorie.
Că stăpânul
Cere să-i dai la soroc,
Parcă te pune pe foc
Şi
Dacă n-ai, din umeri dai.
Îl vezi că-ncepe să zică:
Negustor mare de piei de cloşci.
Negustor greu ca fulgul pe apă.
Cu un ulcior de bragă, negustorie întreagă.
An n-am câştigat, iestim am păgubit, la anul trag nădejde,
Trei lulele în două zambile.
Cumpără d-o para-două şi le dă la o leţcaie nouă.
Nu să alege câştigul din pagubă.
De azi până mâine numai pentr-o pâine,
ca să-i zică doar „jupâne”.
Mulţi zic:
Decât slugă mare, mai bine stăpân mic.
Dar
Omu e născut ca să umble şi pasărea ca să zboare.
Chiria deşteaptă pe chirigiu şi drumul pe călător.
Însă
Drumul soroc n-are, nici pe jos, nici călare.
Baba călătoare n-are sărbătoare.
Mult umbli, multe-nveţi, mult trăieşti, multe vezi.
Găina care cloceşte niciodată nu e grasă.
Dar şi
Piatra care se răstogoleşte din loc în loc nu prinde muşchi.
Că
Cine schimbă stăpânii slugă îmbătrâneşte.

Lac să fie, broaşte multe.
Stăpân nu poţi ajunge, dar slugă când îi vrea.
Dar însă
Cine păzeşte sofraua (masa) mănâncă ciorbaua.
Iar
Negustorul fricos nici nu câştigă, nici nu păgubeşte.
La multe cine gândeşte, niciuna nu isprăveşte.
Cine aleargă după doi iepuri niciunul nu prinde.
Omul vrednic se face munte şi punte
şi trebuie să iasă la liman.
Din piatră seacă scoate banul.
Iar
Omul nevoiaş se îneacă pe uscat.
Ţiganul, când a ajuns la mal, atunci s-a înecat.
Decât să dai cu mâinile şi să alergi cu picioarele,
mai bine să te uiţi cu ochii la marfă.
Că
Fă bine, să-ţi auzi rău.
Mai bine
Peşingea pe ipingea.
Decât
Cu toptanul şi banii la anul.
Te tocmeşte duşmăneşte şi plăteşte omeneşte.
Iar nu
Bună învoială, rea tocmeală.
Ci
Pune aici, bagă aici.
Decât pe urmă
Prinde orbul, scoate-i ochii.
Găina, când îi vine, atuncea ouă.
Dacă risipeşti meiul, anevoie îl aduni.
Verşi cu pumnul şi culegi câte unul.
Din bun sănătos te faci bolnav.
Te găseşte boala gălbinării şi frigurile pungii.
Ţ-a trecut baba cu colaci.
Şi

Dacă cade omul, anevoie se îndreptează.

Ş-apoi,

La copacul căzut toţi alerg să taie crăngi.

O boală dacă vine la om strigă către celelalte:

săriţi, că l-am prins.

Cu toate aceste, coraj,

Barba lasă să se ducă, capul să trăiască.

Greu la deal, rău la vale.

Dar

Nu mi-au nins ca să nu-mi degere, nici mi-a plouat

ca să nu mă ud.

Cine are mult, de multe ori vine vremea să n-aibă nicidecum.

Unde a mers mia, meargă şi suta.

Orzul îl ară boii ş-îl mănâncă caii.

Lupul mănâncă şi din oile numărate.

Unde e marfă, trebuie să fie şi pagubă.

Marfă gată bani aşteaptă.

Şi

Apa trebuie să vie la matca ei şi omul la teapa lui.

La toate urma alege.

Ştie Dumnezeu al cui e sacul cu făina şi podul cu slănina.

De câte ori să bolnăveşte, omul nu moare.

Ce am avut şi ce am pierdut.

Gol m-am născut, gol o să mă duc.

Cine nu e dator e destul de bogat.

Însă

Nu e după cum va omul, ci după cum va Domnul.

Necazurile sunt pentru oameni şi oamenii pentru necazuri. Cu nădejdea omul nu moare.

Dacă datornicu zice:

Slava lui Dumnezeu, am să dau, n-am să iau.

Eu

Nu o să mă omor singur, ca Iuda.

Capul să trăiască, belelele curg.

Sărăcia la om e stană de piatră.

Decât bogat şi bolnav, mai bine sărac şi sănătos.
Cu un rac, tot sărac, cu un lucru mic, tot nimic.
Dacă
Ciung nu sunt, olog nu sunt,
Cap, mâini şi picioare am,
Munca e comoară.

POVESTEA VORBII

Unul când a fost să moară, fiii săi toţi într-un ceas

Viind, patu-i înconjoară ş-îl întreabă de rămas,
Zicând: — Tată! eşti slab foarte şi diată căci nu-ţi faci?
O să te apuce moarte şi nimic nu ne spui, taci?
Noi mai întâi de iertare am venit să te rugăm
Şi aşa şi pentru stare îndrăznim să te-ntrebăm.
Căci pe lângă aste toate câte ţ-a dat Cel-de-sus,
Să n-aibi şi strâns nu să poate, deoparte undeva pus,
Fiindcă aici prin case ştim prea bine că nu sunt
Şi e păcat să se lase să rămâie în pământ.

Noi, tată, nu-ţi cobim moarte, ci pe Dumnezeu rugăm
Sănătos să te mai poarte, să trăieşti ne bucurăm.
Dar a omului viaţă, după cum singur spuneai,
Se ţine-ntr-un fir de aţă şi se rupe gând când n-ai.
Cât mai vârtos când e-n boală i să poate proroci
Că or moare or se scoală, nimeni nu poate ghici;
De ţ-e frică a ne spune nădăjduind să trăieşti,
Ca să scrie încai spune aceea ce tăinuieşti.
Nu poţi zice că n-ai stare, căci ştim că sărac nu eşti,
Poate dovedi oricare de-i vrea să tăgăduieşti.
Vestea e în ţară sfoară că eşti putred de bogat,
Şi că ai găsit comoară o povestesc toţi din sat.

Ei încă număr şi anii când n-aveai para de ac,
Şi acum te joci cu banii turnându-i din sac în sac.
Dar orşicum nu ne pasă, zică lumea ce o vrea,
Fiecare-ntr-a sa casă zice şi bună şi rea.
Noi ştim că un bun părinte copiii nu-şi va urî,
Să-i lase fără de minte săraci a se amărî.

— Copiii mei, — el răspunse — bogat e numai Cel sfânt
Ş-are mii comori ascunse pe faţa ăstui pământ.
Şi cel ce înăduşeşte tot întruna căutând,
Acel negreşit găseşte, cu sârguinţă săpând.
Mulţi nerozi găuresc pământul comori în el căutând.
Dar neştiind cum, pasc vântul, surdă ş-in deşert umblând.
Comoara nu se găseşte când ici, când colea săpând,
Ci lesne se nemereşte când iei pământul de rând.
Ş-în adânc nu e băgată, pe om mult a-l obosi,
Ci d-o palmă e-ngropată, ca să o poată găsi.
De aceea de vă place ca să vă îmbogăţiţi,
Cum am făcut eu veţi face, ş-ascultaţi să auziţi:
Eu vrând să caut comoară ş-în deşert să nu muncesc
Cumpărai o moşioară, dorinţa să-mi izbândesc,
Şi o apucai d-a lungul să caut comoară-n ea,
Când cu sapa, când cu plugul, o săpai cum trebuia,
Ş-adevărat astă treabă mă osteni-n acel an,
Dar şi nu mi-a fost degeabă, că tot găsii un borcan.
Apoi cumpărai bucate şi locul cât îl săpai,
Îl semănai jumătate ş-încolo viţă băgai.
Făcând ţarina şi via am luat grâu, orz şi vin,
Şi suta au adus mia sau un borcan cu vârf plin.
Şi acum acea comoară, fără niciun scăzământ,
O am tot pe moşioară, îngropată în pământ.
De voi muri, împreună veţi merge s-o căutaţi,
Săpând cu-ngrijire bună, moşia să nu stricaţi;
Ci faceţi, zic, cum e bine, adică de rând săpaţi,
Ca să puteţi ca şi mine rod dintr-însa să luaţi.
Abia pân-aci el zise şi ostenind încetă,

Adormi, ochii-şi închise şi nu se mai deşteptă.

Feciorii lui s-apucară (după ce l-au îngropat),
Pretutindenea cătară, loc n-au lăsat nesăpat.
După ce se necăjiră că niciun borcan n-au scos,
Locul cel săpat porniră ş-îl semănară frumos;
Din care cu-mbelşugare în acel an rod luând,
Făcură o sumă mare, cu preţ bun toate vânzând.
Atunci ei cu păreri bune frăţeşte banii-mpărţind,
Le-a venit înţelepciune, şi zise unul zâmbind:
— Vedeţi, fraţilor, comoara de care tata a zis?
Borcanul e moşioara şi banii, cum ne-a descris.
Adică: lucrând pământul, scoatem comoară din el,
De muncă i-a fost cuvântul, iar nu cum gândeam altfel.

Munca e comoară mare ce stă-ngropată-n pământ,
Care sfârşit nu mai are din porunca Celui sfânt.
Şi dacă nevoitorul cu nădejde va săpa,
El îşi va dobândi dorul, comoara a dezgropa.
Munca pe om niciodată nu-l lasă a flămânzi,
Când cu firea-mbărbătată noaptea o va face zi.
Aşadar d-aci-nainte să nu şedem lenevoşi,
Ci, cum ne-a dat tata minte, să muncim mai inimoşi.

DESPRE AMOR SAU DRAGOSTE ŞI URĂ

Mai bine varză acră cu-nvoială,
Decât zahar dulce cu cârteală.
Şi
Mai bine legumă puţină şi dragoste multă.
Iar nu
Mi-e drag ca tăciunele la nas.
Şi
De drag ce-mi e, l-aş băga de păr în sân.
Şi
Se uită la el ca dracu la popa
Şi
Îi stă ca un gunoi în ochi.
Zicând:
Of! îmi vine rău de tine.
Şi
Mă mir ce parte ai avut, bărbate,
Că toţi s-au înecat şi tu ai scăpat.
Şi
Îi stă ca un gunoi în ochi.
Sau
O iubeşte ca sarea în ochi.
Şi ea
Îl iubeşte ca gheaţa în sân.
Şi
Două-trei coade de topor curg din dragoste.
Căci
Iubirea mojicească e ca gluma câinească.
Şi
Face chef de curcă beată.
Despre care e o zicală:
Dintr-o scânteie să aţâţă focul.

Şi
I-a căzut mârlă pe pârlă.
Şi
I-a căzut la inimă tronc,
Ca cloşca pe ouă clonc.
Ş-apoi,
Dragostele prenoite
Ca bucatele-ncălzite.
Este şi dragoste:
Eu leşîn, mor pentru tine,
Şi tu habar n-ai de mine.

POVESTEA VORBII

Un strein prost într-o vreme în România viind,

Şi două-trei româneşte ca să înveţe dorind,
Cătă şi îşi tocmi slugă din sate pe un român,
De calul lui să-ngrijească, fiind el tare bătrân;
Ş-ntr-o zi sluga văzându-l neîncetând de oftat:
— Pentru ce oftezi, stăpâne? îndrăznind l-a întrebat.
Streinul oftând răspunse: — Ah! nu ştii tu, be Ivan, Era sa spunem la tine de mult, el încă de an.
Este una Mariuţa, dincolo de Vadu-Lat,
Eu mult iubeşte la dânsa şi me ranit na ficat.
— Dar ea te iubeşte oare? l-a-ntrebat sluga cel prost.
El, oftând iar, îi răspunse: — Ama eu-ncolo n-a fost,
Tovaroş a spus la mine că este pre mult frumos,
Eu n-am văzut, dar văz poate, daca este sănătos.

DESPRE AMOR ŞI URĂ IARĂŞI

Lelea joacă până-n noapte,
Iar bărbatu-i e pe moarte.
Şi
De focul bărbatului
Joacă-n capul satului.
Şi
Lelea joacă, dănţuieşte,
Iar bărbatu-i pătimeşte.
Şi
Cumetrii bărbatu-i zace
Şi ea face ce îi place.
Zicând:
Dacă m-am căsătorit,
Nu m-am şi călugărit.
Că
De drag ce îl vede,
Din ochi parcă-l pierde.
Şi
Pân-a nu-i muri bărbatul,
Ea a dat mână cu altul.
Şi
În focul lui c-a murit,
În grab s-a căsătorit.
Dar
A dat peste dracu.
Că
Pe dragul a căutat, pe dracul a găsit.
Şi acum
Buna noastră gazdă
Se dete pe brazdă.
Ca căluşaua,
Se dă încoaci-încolo, se loveşte de tânjală,

ş-apoi vine singură la ham.
Şi
Trage ca calul la grăunţe.
Că
Toate îşi au leacul.
Şi
Arţagul îşi găseşte pârţagul.

POVESTEA VORBII

O văduvă-n vârstă, bătrână, zbârcită,
Cu doi dinţi în gură, barba ascuţită,
Nas cât pătlăgeaua, la vorbă-nţepată,
Cu ochii ceacâră, gura lăbărţată,
Fruntea-i cucuiată, faţa mahorâtă,
Peste tot negoasă şi posomorâtă,
Umbla-ntunecată şi tot înnorată,
Nu o vedea nimeni să râză vrodată,
N-o puteai cunoaşte când e mulţămită,
Că ea-n toată vremea era necăjită.

(Cântă-ţi, lele, cântecul, că mi-e drag ca sufletul:
Neaga-Neaga reaua sparge mahalaua.)

Nu putea ei nimeni să-i între în voie,
Din zi până-n noapte zbiera ca strigoaie;
Cu nimenea-n lume nu se avea bine,
Se certa cu sine, când n-avea cu cine;
Slugi, câine, pisică bătea cu sudalme,
Şi pentru o muscă îşi da-n obraz palme.
În scurt, nu ajunge omului viaţă

Ca să-i spuie toate, din fir până-n aţă;
De ar fi (cum zice lumea o zicală)
Cerul tot hârtie şi marea cerneală,
Ca să se descrie, ar fi puţintele,
Toată istoria astei muieri rele.
Dar deşi în astfel era cum ziserăm,
Şi cele mai multe nu i le scriserăm,
Tot să măritase pân-aci o dată,
Şi să se mărite iar era rugată,
Că era vestită şi în stambă dată,
De văduvă grasă, putredă bogată
Şi pentru avere, tocmai ca nebunii,
Să-mbulzea s-o ceară văduvii şi junii;
Nu-i căuta chipul, nu-i căuta anii,
Toată frumuseţea îi era ei banii.
O văduvă însă când va după lege
Cu a doua nuntă capul său să-şi lege,
Ea atuncea zice cum că se însoară,
Iar nu să mărită pentr-a doua oară;
Şi caută-n lume bărbat să găsească,
Ca pe o muiere să-l îmbrobodească;
Ea să fie mare, ce o vrea să facă,
Bărbatu-i la toate ca mutul să tacă;
Şi dacă găseşte vreun la-mă-mamă,
Nu vede, n-aude şi nu-i bagă seamă;
De părere bună, pe carea-ntâlneşte,
Îşi laudă casa şi se fericeşte,
Că ea bărbat are bun peste măsură,
Ca pâinea a bună (cu pruna în gură).
Şi asfel de vorbe vorbind între ele,
Smintesc şi stric casa unei tinerele;
O fac să-şi urască îndată bărbatul
Şi să îndrăgească în locu-i pe altul.
Pentru că bărbatul un amorez nu e
Tot după plăcerea-i la minciuni să-i spuie.
Şi tot s-o mângâie, să o giugiulească,

Cheful şi dorinţa pânâ să-şi isprăvească;
Ci el îi vorbeşte serios la toate,
Că tot chef să aibă omul nu se poate;
Grijile vieţii care îl apasă
La plăceri şi chefuri rareori îl lasă.
Şi ea dacă vede că alt îi zâmbeşte,
Umblă după dânsa şi o curteneşte,
Îi face bezele, versuri îi câteşte,
O-nalţă în slavă, zână o numeşte,
Socoteşte cum că-n toat-a lui viaţă
Din gura-i nu curge decât tot dulceaţă.
Şi să-nnebuneşte după el să meargă,
Lasă copii, casă, la altul aleargă.
Şi văzând c-acela i-a vorbit ei bune,
Tot cu „dragă, dragă”, pân-a o supune,
Lasă-l şi pe dânsul, la alt bărbat du-te,
Ca vinul cel stricat din bute în bute.
Până rămâne
„Nici cu fetele la horă, nici cu nevestele la biserică”
Povestea cântecului:
Fost-ai lele când ai fost,
Dar acum eşti lucru prost;
Ai fost floare, trandafir,
Dar acum eşti borş cu ştir;
Ţ-a mers vestea, când ţ-a mers,
D-acum leţcaia-ţi s-a şters.
Geaba cochetării faci,
Că la nimeni nu mai placi.
Te-au lăsat toţi ş-ai rămas
Ca un odorog de vas;
Cât să te dregi la obraz,
Te-ai trecut, nu mai ai haz.
Gândeai că chipu-ţi frumos
O să stea tot abanos.
Acum poate să plăteşti
Frumoasă să te numeşti.

Aşa şi această văduvă bogată,
Fiind pentru zestre de prea mulţi rugată,
Când venea-n peţite cineva s-o ceară,
Ca să se mărite, să-şi ia bărbat iară,
Ea la acei oameni, bărbaţi sau neveste,
Cu mândrie mare propune aceste,
Zicând: — Mergeţi, spuneţi celui ce mă cere
Că am să-i dau zestre destulă avere,
Bani, casă, moşie, cum şi ştie poate,
Scule, diamanturi, în fiinţă toate;
Dar pe lângă aste am şi din natură
Un arţag, o pală de cam cert din gură,
Şi nu totdeauna aceasta îmi vine,
Ci numai de faţă când e oarecine,
Sau când stau de vorbă la vro adunare,
Din ceva atuncea ţandăra îmi sare
Şi încep îndată ca să-mi cert bărbatul,
Să-l fac de ocară faţă cu tot satul.
Iar el la necazu-mi îl voiesc să tacă,
Să-mi sufere toate, nimic să nu-mi facă;
Îi cer dinainte condiţia asta,
De mă priimeşte, eu îi sunt nevasta.
Câţi auzea d-aste fugea ca de ciumă,
Li se tăia pofta de astfel de glumă.

Mai pe urmă însă îşi găsi ea unul,
Cam lovit cu leuca, făcând pe nebunul.
Ş-îi trimite vorbă că o priimeşte,
În felul ce zice şi cum ea voieşte;
Dar îi dă să ştie că din întâmplare
Şi el fără voia-i un pârţag mic are,
Care în an numai o dată îi vine
Şi ca şi un praznic într-o zi îl ţine.
Şi el cum să leagă să-i rabde arţagul,
Şi ea să se lege să-i rabde pârţagul.

Spuindu-i aceste, zise ea-ntru sine:
„Zău că nu să poate din aşa mai bine!
Nu e lucru mare, într-un an o dată,
Un pârţag, cum zice, şi lui să-i abată.”
Şi cu chipul ăsta dacă se legară
Amândoi îndată se şi cununară.
Mireasa acuma găsindu-şi norocul,
De părere bună nu o-ncăpea locul.
„Îşi pierduse cumpătul,
Ca găina umbletul.”
Şi luând la masă de coadă purceaua,
Cum era strâns satul, făcu şi safteaua,
Vro câteva vorbe trânti după lege,
D-ale nodoroase, ca nişte ciomege.
Ginerile l-aste trebuia să tacă,
C-aşa să legase, n-avea ce să facă.
Făcând ea safteaua, îi păru mult bine,
Văzând că bărbatu-i legătura-şi ţine.
A doua zi iară ş-urmă obiceiul,
A treia zi încă şi mai cu temeiul.
Iar el la niciuna cheful nefrângându-i
Le suferea toate, în gându-şi zicându-i:
„Lasă să taie dracului bureţi.”
„Lasă să se scalde în apele ei.”
„Lasă să-şi alerge calul cât o vrea.”
„Lasă să latre ca căţelele la lună.”
„Acum e la largul ei şi la strâmtul meu.”
„Până mi-o veni şi mie palele nebune.”
„Îi tai eu de unghişoară.”
„Eu îi sunt doftorul ei.”
„Cum îşi aşterne, aşa va dormi.”
„Muierea, poale lungi, minte scurtă.”
„La baligă moale, puţintică apă trebuie.”
„Cu vreme şi cu paie, muşmulele să moaie.”
„O să-i iasă toate pe nas,”
„I s-a urât cu binele.”

Deci,
A patra zi dimineaţă pe loc cum se scoală,
Începe să geamă ca un prins de boală,
Zicând: — E! nevastă, azi te-a călcat focul,
M-a găsit pârţagul, i-a venit sorocul.
Şi zicând aceasta, o cam ia de coadă,
Şi pe după mână frumos mi-o înnoadă,
Ş-începe să-i care mai în jos de spate,
Cam pe piele goală, gârbace-ndesate.
Ea îi zicea: — Frate! bine, ce e astă?
El răspundea, dându-i: — E pârţag, nevastă.
— Până când te ţine? ea îi zise iară.
El, dându-i, răspunde: — Numai până seară.
Şi rabdă, nevastă, cum îţi rabd eu ţie,
C-astfel n-e legatul şi mult n-o să ţie.
— Mă rog, bărbăţele! mai stăi! conteneşte!
Stăi să ne-nţelegem, puţin odihneşte!
Eu îmi întorc vorba, pui lacăt la gură,
Dacă e pricina pentru legătură.
— Nu, dragă nevastă, „năravul din fire
Lesne nu se poate s-aibă lecuire”.
— Mă rog, bărbăţele, dă puţin cu milă,
Că nu ştiu bătaie de mică copilă.
Aoleo, ajunge! aoleo, mă lasă!
Văz eu că cu zapis nu să ţine casă.
Mă leg, mă jur ţie că d-azi înainte
Nu-ţi voi mai răspunde nici două cuvinte.
— E! bine, — zise el — dacă-ţi laşi arţagul,
Iacă şi eu dară îmi opresc pârţagul.
Numai îţi păzeşte cum zici jurământul,
C-apoi iar îmi vine (să păzească Sfântul).
Aşa ei d-atuncea cu pace trăiră,
Şi singuri aceasta o şi povestiră.

Aşa am cumpărat-o, aşa o vânz.

Ei mai zicea că:
Toată pasărea pe limba ei piere.
Şi că
Învăţul îl dezbară băţul.

Pentru că
Gâlceavă fără-ncăierare niciun haz nu are.
Şi
Eu fac, eu trag p-altu-n belea nu bag.
De aceea
Maţele în om să ceartă, dar om cu om!
Lasă-i să-şi scoată ochii, că ei o da seamă.
Cine ce face, lui şi face.
Nu-ţi pune obrazul pentru altul.
Să nu te pomeneşti cu un doamne-ajută pe spinare.
Ei se ceartă, ei se iartă.
Zicând că
Câteva coade de topor curg din dragoste.
Însă
Lesne a ierta, dar anevoie a uita.

POVESTEA VORBII

Un bătrân odinioară de nouăzeci ani trecut,
Care aştepta să moară în orce ceas şi minut,
Într-o zi cu pipa-n gură cam pe gânduri el şezând,
Scoase o răsuflătură, lung din inimă oftând.
Feciorul său cel mai mare auzindu-l l-a-ntrebat:
— De ce, tată, aşa tare şi desşirat ai oftat?
Iar tatăl său nu ascunse ce inima îi rodea,
Ci către dânsul răspunse, spuind ceea ce gândea:
— Mă gândii la vârsta-mi fragă, că eu când m-am însurat

N-am găsit pe mă-ta-ntreagă, şi d-aceea am oftat.
— Te văz, — îi zise el — tată, că ai minţi copilăreşti,
Dacă ce-au trecut o dată stai de îl mai socoteşti.
Şi ce-a ieşit dintr-aceasta? Ce pagubă ai avut?
Nu cumva ţ-a fost nevasta cu vrun mădular pierdut?
Cusurul mamii-l ţii minte, îl zici şi îl pomeneşti,
Dar tu oare mai-nainte puteai sfânt să te numeşti?
Bătrânul trăgând din pipă şi la dânsul ascultând,
Cum tăcu tot într-o clipă, îi zise iarăşi oftând:
Nu-mi e, fătul meu, atâta de ceea ce s-a-ntâmplat,
Cât mi-e inima-amarâtă de ceea ce-au mai urmat.
Căci ea se jura pe soare, cu cel mai straşnic cuvânt,
Cum că este ca o floare, neatinsă nici de vânt,
Şi după ce fu săracă, zestre mai nimic având,
O făcură alţi să-mi placă, lăudând-o şi zicând
Că: „Tu, dacă eşti cu stare, o fată săracă ia,
Că întâi, precum ne pare, îţi faci pomană cu ea,
Ş-al doilea iei soţie să-ţi dea cinste la cuvânt
Şi credincioasă să-ţi fie pân’ va intra în mormânt.”
Într-acestea oarecine ducându-se pe la ea
Şi pomenind pentru mine de va de soţ să mă ia,
Ea înălţând ochii-n grindă, că vede cerul gândind,
S-a întors către oglindă ş-a zis, asupra-şi privind:
„Ah! nu sunt eu norocită să iau astfel de bărbat,
Că m-aş ţinea fericită şi la el m-aş fi-nchinat.”
Crezând-o dar eu aceasta, că e cum am auzit,
O şi luai de nevastă, la altele n-am gândit.
Şi după nuntă în grabă am înghiţit acel nod,
N-am vrut pentru aşa treabă să fim de râs la norod,
Ci gândind că fac cuminte, uitând toate, o iubii,
Îi făcui îmbrăcăminte, frumos o împodobii.

Astfel ea mergând odată ş-în oglindă căutând,
Văzându-se-nţoţonată, o auz p-ascuns zicând:
„Ah! acum mă cunosc bine! acum văz cine sunt eu!
Acest bărbat ce mă ţine nu e de obrazul meu!”

Ş-începu d-aci-nainte detot a se desfrâna,
În urmări şi în cuvinte la om nu mai semăna,
Până când ea din cinstită păşi şi-n drumul urât,
Fu de lume povestită şi eu vecinic amărât.

— Cât pentru aceasta, tată, — îi zice feciorul iar —
De ai avea judecată, nu te-ai necăji-n zadar.
Căci cu o astfel de faptă legea ea de au călcat,
Răsplătirea o aşteaptă pentr-acest al ei păcat.
Ea singură va da seamă, nu tu, ori altul, ori eu;
Ea trebuie să se teamă de faţa lui Dumnezeu.
Care cum îşi va aşterne, aşa se va şi culca,
Pe pământ gol sau pe perne capul său îşi va pleca.

*

Iată omul cel cuminte, iată cum cel înţelept
Se sileşte prin cuvinte ca să facă strâmbul drept.
Astfel cineva împacă la mânie p-un obraz
Iar nu încă să-l mai facă să turbeze de necaz.

DESPRE CĂSĂTORIE — MUMA ŞI FATA

FATA

Mamă, bărbat îţi cer şi voi să mi-l dai acum.
Că orzul în copt a dat
Şi trebuie secerat.
Şi văz că:
La toată casa bate coasă, numai la mine n-are cine.
Ş-apoi,
În loc să plângă fetele,
Se vaietă nevestele,
Care au avut luaţi
Câte doi şi trei bărbaţi.

MUMA

De! că te-om mărită.
Şi
Nu te uita chiondorâş la mine.
Că încă
Nu ştii să torci, nici să teşi,
Numai la horă te-ndeşi.
Nu ştii că
Calul bun din grajd se vinde
Şi mai bun preţ pe el prinde.
Iar tu
Păzeşti casa cu praştia.
Şi

Una-două la Maricǎ,
Mucii tot la ea îţi picǎ.
Şi parcǎ
Sunteţi două rudişoare,
C-aţi uscat rufe la un soare.
Şi
Te-ai fǎcut cu dânsa rudǎ,
După mǎmǎligǎ crudǎ.
Şi
Amândouǎ mâncaţi dintr-un ciob.
Şi
Amândouǎ vǎ lingeţi mucii.

FATA

Puiul pene dacǎ face,
Tot ca sǎ zboare îi place.
Cǎ
Ştiu şi traiul de acasǎ.
Şi
Nu-mi plâng copiii de foame.
Şi
Pe cine îl doare, sǎ-i pese.
Eu îţi zic:
Or dǎ-mi bǎrbat, or cǎ plec
Sǎ mǎ duc sǎ mǎ înec,
Unde-o fi lacul mai sec,
Cǎ astǎzi sǎ lasǎ sec.

MUMA

O să-ţi vie mintea, mamă,
Când mi-o creşte păr în palmă.
Tu eşti aceea:
Plete lungi şi minte scurtă.
Că
Gândeşti că e măritişul păpuşă.
Că una cum a zis:
Bărbatu-l gândeam păpuşă
Şi el nu-ncape pe uşă.
Şi nu ştii că
Măritişul te leagă de mâini şi de picioare.
Că
Până la anul şi găvanul.
Şi pe urmă nu poţi zice:
Ducă-se, n-am tors pe el.
Şi
Da-l-aş lui Satana
Plocon de pomană.
Că
Sunt sătulă de aşa sculă.
Ci
Dacă te prinzi în horă, trebuie să tragi danţul.
Şi
Cine intră în cuşcă trebuie să cânte cocoşeşte.
De aceea e mai bine
Nici drac să-ţi iasă-nainte,
Nici să stai să-i dai plăcinte.
Că încă eşti mică şi
Nu ştii pe unde se pişă găina.
Şi
Câte zboară pe sus încă,
Toate-ţi par că se mănâncă.
Şi
Pe câţi îi vezi cu nădragi,
Toţi îţi sunt frumoşi şi dragi,
Ca şi aceia,

Oriunde vede muiere, parcă îl lipeşti cu miere.
De aceea
Nu grăbi cu Paştile.
    Că
Niciun părinte nu-şi îneacă copiii.
    Iar de nu vei asculta,
Poama bună porcii o mănâncă.
    Că
Ascultarea e viaţă, iar neascultarea moarte.
    Şi
Blagoslovenia părinţilor
Întăreşte casele fiilor.

DESPRE CĂSĂTORIE IARĂŞI — TATĂL ŞI FIUL

Fătul meu!
Omul o nevastă şi o pisică trebuie să aibă în casă.
Că
Toate sunt până la o vreme.
Şi
Dacă inima îţi cere,
Te-nsoară ş-îţi ia muiere.
Ca
Să-ţi car la nuntă apă cu ciurul (zăpadă).

Scumpul meu tată!
Omului cu sila poţi să-i iei, dar să-i dai nu poţi.
Că
Lesne e a se-nsura
Şi greu a se dessura.
Că
Muierea are nouă găuri şi multe cere.
Şi
Decât să zic pe urmă „vai de noi”, mai bine să zic „vai de mine”
Că
Nevasta nu e cârpă, să o descoşi şi să o lepezi.
De unde ştie omul ce noroc va nimeri!
Că pe mulţi îi văz
Duminică cununie
Şi luni la Mitropolie,
În adevăr,
Nevasta cu minte bună
E bărbatului cunună.
Dar
Rar la om aşa noroc.

Cum a zis unul:
Fă-mă, de poţi, prooroc,
Ca să te fac cu noroc.
Că
Ce e frumos la toţi place,
Dar nu ştie-n el ce zace.
Că te uiţi,
Dinafară măr frumos
Şi înlăuntru găunos.
Şi
De departe trandafir,
De aproape borş cu ştir.
Şi
De departe calu-ţi bate,
De aproape ochii-ţi scoate.
Şi atunci,
Cu lăutari şi cu masă
Aduci pe dracu în casă.
Că
Până nu pui cu omul în plug,
Nu-i ştii boii cum trag la jug.
Şi
Până nu încaleci calul,
Nu-i poţi cunoaşte năravul.
Sau cum a zis unul:
Cu lăuta şi cu toaba,
Adusei în casă gloaba.
Şi
Am gândit că iau pe Stana
Ş-am fost luat pe Satana.
Că
E mică şi a dracului,
Sare-n capul bărbatului.
Că
Alăuta zice din strună:
„O, ce frumuşică junǎ!”

Iar toba zice: „Lasă, lasă,
Ca s-o vedem şi mireasă.”
Ş-apoi
Viespea, miere după ce nu face,
Sare şi te împunge cu ace.
Şi
Vai de mine, de urât
Sunt sătul până în gât!

POVESTEA ĂLUIA

N-a mai rămas, frăţioare,
Cineva ca să se-nsoare,
Că precum câştig nu este,
De vom lua şi neveste,
Pas apoi de mai trăieşte,
Or în lume pribegeşte.
Că ele nu te întreabă
D-ai negustorie slabă,
Ci: ad-o, dă-i, cheltuieşte,
La mode mereu croieşte,
Dă bani pe pălărie,
De n-ai, ia în datorie.
Ele privesc la cocoane
Şi la alte mari persoane,
Ce în toată săptămâna
Să-şi croiască le dă mâna;
Astfel şi ele se-mbracă,
Nu lasă modă să treacă,
Tot îţi cer, tot te frământă
Până văd că cucu-ţi cântă

Apoi atunci or te lasă,
Or de tine nu-i mai pasă,
Cât trăieşti nu mai vezi pace,
Casa-n iad ţi se preface;
De ocări şi de blesteme
Îmbătrâneşti fără vreme;
Perii în cap îţi albeşte
Şi obrazu-ţi încreţeşte.
Urăşti lumea, urăşti viaţa
Şi nu-ţi mai veseleşti faţa;
Amărât îţi priveşti groapa
Şi mângâierea-ţi e popa.

E! el fătul meu!
Cine caută nevastă fără cusur neînsurat rămâne.
Şi
Alege, alege până culege.
Şi atunci,
Dacă n-are frumos, pupă şi mucos.
Că precum
Bărbat bun şi usturoi dulce nu se poate
Aşa şi nu se poate
Lânoasă şi lăptoasă şi grasă,
Să vie şi devreme acasă.
Că nu se poate iar
Moarte fără bănuială
Şi nuntă fără căială.
Şi vine vremea să zică:
Din pricina lui Nicolai urâi şi pe Sfântul Nicolai.
Dar însă
Rău este cu rău, dar e mai rău fără rău.
Că
Ceea ce săvârşeşte muierea, nimenea nu poate săvârşi.
Şi prin urmare,
Cine-ncălecă măgarul,
Să-i sufere şi năravul.

Că
Unde sunt oi, acolo-s şi foi.
Ci
Cu Dumnezeu înainte.
Şi
Cum ţ-o fi partea.
Că
Ce e scrisa omului trebuie să o pătimească.
Fă şi tu ce face toată lumea.
Şi
Ori te însoară, ori te fă ostaş, ori fă-te călugăr.

POVESTEA ĂLUIA

Mulţi doresc singurătatea, dar eu de ea sunt sătul,
I-am cunoscut bunătatea, mi-a venit acră destul.
Un om singur într-o casă şade ca un surd şi mut,
Mănâncă fără de masă, doarme fără aşternut;
Când pleacă din cas-afară, drumu-i e fără soroc,
Umblă ca un pierde-vară, zăbovind din loc în loc,
Prânzeşte unde-i e foame, mănâncă ce o afla,
Unde înserează doarme, aşterne ce s-o-ntâmpla,
În case familiare cu văz bun nu-l priimesc,
E greţos la fiecare, deşi-n faţă îl cinstesc.
De s-ar purta cât de bine şi d-ar umbla ca un sfânt,
Tot îl defaimă orcine şi îi zice paşte-vânt.
Fieştecare îşi teme nevasta, fata de el
Şi se sfieşte să-l cheme să petreacă-n vreun fel.
El cât de mult să postească şi să umble nemâncat,
Maţele să-i ghiorăiască, tot îi zic că e-mbuibat.
De să duce la vro treabă mai des unde sunt femei,
Curtezan îl fac în grabă, ş-îşi râd de el între ei.

De să duce la primblare, umblă singur ca un cuc
Şi priveşte cu jind mare la câţi de braţet se duc.
Unde vede vro figură, vro tânără, vrun pantof,
Stă, să uită, cască gura şi se alege cu of!
Acasă iar dacă vine, trăieşte cu totul prost,
Rareori mănâncă bine, mai mult uscături şi post.
Când e bolnav, n-are cine un pahar apă să-i dea,
Moare până când îi vine un cunoscut a-l vedea.
De are bani, tot găseşte câte un mai doritor
Şi vine de-l linguşeşte, să-l lase moştenitor;
Iar de este sărac moare cu zile din necătat,
De patru, fără plânsoare, în groapă e aruncat
Şi se pierde după lume, ca o pulbere în vânt,
Neamul său şi al său nume merge cu el în mormânt.
Nu-i rămâne în viaţă pomenire c-a trăit,
Trăieşte fără dulceaţă, se duce cum a venit.
Iată dar singurătatea, pe care mulţi o slăvesc,
Asta e, zic, bunătatea traiului filosofesc.
Fie, fie dăruită dintru tot sufletul meu
Aibă-o cui e dorită, mai mult nu o voiesc eu.
Cu Dumnezeu înainte, îmi iau inima în dinţi,
Mă-nsor, cunună, părinte, şi zică-mi toţi că n-am minţi.
Cunoscut şi ştiut este c-am mai fost căsătorit,
Am ţinut două neveste şi niciuna n-a murit.
Una mă lăsă pe mine, pe una o lăsai eu,
De am trăit rău sau bine, să ne ierte Dumnezeu.
Şapte ani trăii cu una şi mereu m-am judecat,
Gâra-mâra totdeauna, dar în sfârşit am scăpat.
Cu a doua făcui casă şi la al zecilea an,
Vrând să se facă mai grasă, mă urî ş-imi fu duşman.
Sărace fuseră toate, săracă şi acum iau.
Cu doar, c-o fi şi cu poate peste mai bine să dau.
Dar însă deloc nu-mi pasă orşicum d-oi nimeri,
Unde o ieşi să iasă, sunt deprins a suferi.
Ca un soldat ce-n războaie mai de multe ori a fost,
N-are frică şi nevoie ca acel recrut şi prost.

Cine n-a umblat cu armă, i-e fricǎ-n mâini să o ia,
În ochi îi e ca o spaimă, îl mănânc câinii cu ea.
Iar cel învăţat îndată o ia ş-o are de joc,
Se aprinde şi stă gata se între cu ea în foc;
Îl vezi cu fruntea semeaţă peste armaţi tăbărât,
Pe moarte or pe viaţă, nu-i pasă, e hotărât.
Aşa şi cel ce se-nsoară ş-a tras danţul căsnicesc,
L-a doua ş-a treia oară, frici, spaime nu-l îngrozesc.
Gâra-mâra nu-l sfieşte, cântecele i se par,
Când se-nvaţă ş-îi lipseşte, duce dorul l-al lor rar.
Omului de orce bine îi vine îmbuibături,
De dulceţuri greaţă-i vine, doreşte şi acrituri.
Pelinul amar ca fierea ca o doftorie-l ia
Şi mai cu gust decât mierea pe nemâncate îl bea.
Mângâierea aşa iară satură, des când o vezi,
Ş-începe a fi amară, de n-o fi şi ceva sfezi,
Că unde sunt iubiri multe, sunt şi multe-ntristăciuni,
Ca plânsurile la nunte şi râsul la-ngropăciuni.
De când lumea, astfel toate a fost şi vor fi cum sunt,
Nici s-a putut, nici se poate împotrivă-le cuvânt;
Cui dar pielea să-nfurnică nevastă-n casă să-şi ia,
S-o lase cui nu i-e fricǎ să tragă danţul cu ea;
Dar nici ne-nsurat, în urmă, să umble prin sat hârbar,
Că-şi găseşte de îi curmă drumul din sat vreun par;
Pentru că-n Sfânta Scriptură e-nvederat şi citim,
Unde dă învăţătură în lume cum să trăim.
Ca una din trei la număr să-şi aleagă cinevaşi:
Or însurat, or călugăr, or să se facă ostaş.

Iubite tată!
Toate fonfoloagele
Îşi aştept noroacele.
Şi
Măgarul se vinde tot în oborul armăsarilor.
Ş-acolo
Şi pentru calul şchiop se găseşte surugiu.

Dar
Cioara în loc de privighetoare nu se poate vinde.
Că
Unuia îi place popa, altuia preoteasa şi altuia fata popii.
Şi
Gustul dispută n-are.
De aceea zice:
Caută muiere să-ţi placă ţie, iar nu altora.
Şi
Cu funia altuia nu te lăsa în puţ.
Că
Nu e frumos ce e frumos, ci e frumos ce îmi e frumos.
Şi
Nu este bun ce este bun, ci este bun ce-mi place mie.
Dar însă
Ce-mi e drag fuge de mine
Şi urâtul calea-mi ţine.
Ş-apoi
Cine cade de sine
Să plângă i-e ruşine.
Că
Nebunul pe mai-marele său nu-l cunoaşte.
Ţara piere de tătari şi ea bea cu lăutari.
Şi
Totdeauna gâra-mâra şi trai cu vătrai.
Nu crede, bărbate, ce vezi cu ochii, ci crede ce-ţi spui eu.
Muierea
Îţi judecă pe dracul şi ţi-l scoate şi dator.
Şi
Atunci îţi iei ale trei fuiere şi lumea în cap.
Şi
Te duci opt cu a brânzii.
Sau
Te duci unde au dus mutul iapa şi ţiganul cârlanul.
Că
Muierea a-mbătrânit pe dracu.

POVESTEA VORBII

Oare unde iară bărbaţi şi neveste
Au mers să peţească, obicei cum este;
Priviră, văzură, vorbiră de fată
Şi se învoiră cu mumă, cu tată.
Acuma rămase să bea aldămaşul
D-alde cuscru, socrul şi de alde naşul.
Aşa el şi zise: — Draga tatii fată,
Du-mi-te de scoate niţel vin îndată.
Ea luând o oală, o spălă, o şterse
Şi în grab cu dânsa în pivniţă merse.
Dacă văzu tat'-său că prea zăboveşte,
Mumi-sii îndată zicând porunceşte:
— Du-te curând, dragă, dumneata de scoate,
Că, pe cum bag seamă, copila nu poate.
Mergând ea, găseşte în plâns pe copila
Şi privind la dânsa i s-atâţă mila,
Se sperie, -ntreabă: — Ce ai, drăguliţă?
Ia spune-mi şi mie, spune-mi, măiculiţă.
Atunci fata-ncepe şi îi zice: — Mamă!
Acum, cum vezi bine, mă mărit să cheamă,
Aşa, să zic dară, o şi făcui asta,
Ş-am rămas grea-ndată, ca toată nevasta.
Am făcut acuma, să zic, şi pruncuţu
Şi îi puse naşu numele Vlăduţu;
Îl vezi gras la faţă, frumos ca un soare,
Creşte, se înalţă, merge ş-în picioare;
Umblă şi aleargă, să joacă prin curte,
Cu izmene albe şi cu haine scurte,
Încalecă băţul, sare tăietorul,
Se duce îndată, apucă toporul,

Abia îl rădică, pe umăr îl pune
Toporul greu foarte puterea-i supune,
Neputând să-l ducă, cade, îl doboară,
Îi retează gâtul şi aci-l omoară.
Aceasta când zise, începu să strige:
— Of, Vlăduţu mamei! moartea ta mă frige,
Inima-mi răneşte, viaţa-mi scurtează,
Că n-o să mai poată mama să te vază.
Muma cum aude plânsul fiicei sale,
Şi ea se porneşte să strige cu jale:
— Of! vai! Duţu mamii! of, drag nepoţele!
Prea avuşi în lume zile puţintele!
Tatăl logoditei, văzând că acuma
Cu vin nu mai vine nici fata nici muma,
Pleacă după ele, -n pivniţă se duce
Să vază ce este, vin de ce n-aduce.
Şi dacă le vede plângând amândouă,
Începu să-ntrebe: — Ce vă este vouă?
De ce e vă plânsul? spuneţi-mi şi mie!
Minunea ta, Doamne, asta ce-o să fie?
Atuncea şi muma şi fata se puse
Şi îi povestiră cele de sus spuse.
Aceste cuvinte auzind şi dânsul,
Cu ele-mpreună porni şi el plânsul:
— Of! of! vai de mine! cum ne calcă focul!
Of! cum, nepoţele, te omorî jocul!
Făcut, crescut gata, scos din tot necazul,
Cum nu trăişi încă să-ţi mai văz obrazul!
Aşa ei grămadă rămâind să plângă,
Făcură pe oaspeţi la ei să se strângă.
Dacă îi întreabă şi le spun pricina,
Le-au răspuns cu toţii: — A voastră e vina,
Căci lăsaţi toporul încolo-încoace,
Ca să-l ia copilul, cu el să se joace;
Dacă tăieţi lemne, nu-l băgaţi în casă.

Plângeţi dar acuma, nouă nu ne pasă.
Iar unul dintr-înşii vrând să-i mai mângâie:
— Lăsaţi, — zise — frate, plânsul să rămâie,
Casa nu vă spartă c-a murit băiatul,
Sunteţi încă tineri ş-o să faceţi altul.
Un vecin, l-aceste ce prin gard privise
Şi auzând toate, către dinşii zise:
— Unde a tunat de v-a adunat!

Dar însă
Nu trebuie să râdem de zidirea lui Dumnezeu.
Că
Cine a făcut pe bunul
A făcut pe nebunul.
Şi
Cine a făcut pe bogatul
A făcut şi pe argatul.
De aceea să nu zicem:
Urât tată l-a făcut (sau a avut).
Şi
După ce e prost, îl cheamă şi Vladu.
Şi
După ce e urât, bea şi tutun.
Şi
Parcă e lovit peste obraz cu leuca.
Şi
L-a băgat mumă-sa în ladă şi l-a mâncat moliile.
Că adesea
Mai multă înţelepciune găseşti în feţele
cele urâte decât în cele frumoase.
De aceea
Nu te uita-n pocitura-i,
Ci vezi ce iese din gura-i.
Dar
Unde e minte multă, e şi nebune multă.

POVESTEA ĂLUIA

Povestesc că unui nevasta murind
Şi plin de-ntristare văduv rămâind,
Se însură iarăşi ca un om sărac,
Socotind la jalea-i să-şi găsească leac:
Luă o fetică care îi plăcu
Şi ca cu întâia casă îşi făcu;
Ei trăia prea bine, că ea îl iubea
Şi el pentru dânsa prea mult se robea;
Decât despre alte câte îi făcea
De-l mulţămea una, alta nu-i plăcea;
Mai cu seamă lapte dulce când mânca,
Deloc, niciodată el nu se-mpăca,
Ci oftând adesea în sunet vorbea:
— Nu ştiu răposata ce fel îl fierbea,
Că de când, sărmana, o am îngropat,
Lapte fiert o dată cu gust n-am mâncat!
Biata lui nevastă, astfel de cuvânt
Auzind adesea răsunând în vânt,
Se mira săraca cu ce îngrijiri
Să-l fiarbă mai bine, s-aibă mulţămiri!
Spăla, freca vasul, punea, îl fierbea,
Păzind să n-afume ş-în foc să nu dea,
Dar geaba, bărbatu-i la gust nu-i venea,
Tot pe răposata, oftând, pomenea.
Aşadar, nevasta văzând şi văzând
Că pe plac nu-i este orşicum făcând
În cele din urmă îl puse pe foc
Ş-il năpusti-n vatră, ne-ngrijind deloc.
Laptele dar singur fierbând ca uitat,
Dacă-l bătu fumul şi în foc a dat,
Turnând îi aduse, şi el cum sorbi

Plin de mulţămire către ea vorbi:
— Ah, draga mea! astăzi m-ai îndatorat
Cu laptele dulce, de când te-am luat,
Că uite întocmai acest gust avea,
Biata răposata oricând îl fierbea.
Dar cum făcuşi, dragă? ce ai uneltit
Şi aşa de bine astăzi l-ai brodit?
Vezi dar, ţine minte tot aşa să-l faci,
Apoi totdeauna să ştii că mă-mpaci.
Auzind nevasta zicându-i astfel:
— Apoi, bărbăţele, — zise către el —
Eu după părerea-mi am greşit acum,
Că nu purtai grije să nu ţi-l afum,
Fiindcă cu treaba pe foc l-am uitat
Şi gustând în urma îl văz afumat,
Ba îmi era încă că o să mă certi
Şi vream de greşală să cer să mă ierţi.
Bărbatu-i răspunse: — Nu ştiu ce-ai făcut,
Decât ştiu atâtă, că azi mi-a plăcut;
Şi cu aste vorbe mă faci nătărău,
Că la ce-mi e gustul să zici că e rău;
Nu voi niciodată să m-aibi de nebun,
Ci ce zic că-mi place, zi şi tu: e bun,
Şi nu-mi spune mie c-ai făcut greşeli,
Că cu aşa vorbe nu poţi să mă-nşeli;
Gându-ţi niciodată nu l-oi sfinţi eu,
Ca să nu-mi fierbi lapte după cheful meu;
Aşa îl voi tocmai cum fuse acum,
Şi curs în foc fie şi, cum zici, cu fum.
Biata lui nevastă pe loc o sfecli,
Gândind că cu pumnii o va năvăli;
Decât cu tăcerea care o făcu
Îl aduse-n stare şi el de tăcu.
Zicând:
Lasă să ningă, să plouă, numai vreme rea să nu se facă.

Dar tu, copilul meu,
Să-ţi iei nevastă de casă,
Nici urâtă, nici frumoasă.
Că
N-o să o pui cadră-n perete.
Nici
N-o să o atârni cercel la ureche.
Nici
N-o să o scoţi în târg de vânzare,
Ci
Să-ţi ei nevastă de potriva ta.
Precum am mai zis, adică:
Cum e sacul, şi peticul.
Şi
Cum e tingirea, şi capacul.
Că
Ce nu-ţi este de potrivă,
Îţi va fi tot împotrivă.
Nici,
După gustul altora să nu-ţi alegi nici materie, nici nevastă.
Ci
E destul să-ţi placă ţie.
Iar nu ca acela:
În hatârul dumneavoastră,
Iacă m-arunc pe fereastră.
Ca ţiganul care
În hatârul prietenului său s-a spânzurat.
Cum a zis unul:
Că a greşit croitorul,
S-a spânzurat spoitorul.
Ci tu
Eşti stăpân pe capul tău,
Or pe bine, ori pe rău.
Că
Voia este la tine

Ca să faci cum îţi vine.
Cum zice vorba:
Mie nici nu-mi intră în pungă, nici nu-mi iese.
Eu ştiu că
Silita căsătorie e frigură de Livie.
Numai
Nu face din capul tău calendar.
Ci, când vei să te-nsori,
De eşti tu viţă de jos, să nu iei neam de sus,
ca să nu-ţi zică: scoală tu, să şez eu.
Şi
De n-ai bani, nu lua cu zestre, ca să nu-ţi zică:
taci tu, să vorbesc eu.
Ci
Ia-ţi nevastă săracă ca să-ţi zică: fă ce ştii tu.
Şi atunci
Nu vă scoateţi ochii unul altuia.
Ci
Trăiţi ca în sân de rai.
După.

DESPRE NEUNIRE ŞI NEÎNŢELEGERE

Boii uniţi la păşune
Lupul nu-i poate răpune.
Şi
O nuia în mână lesne se-ncovoaie,
Dar când sunt mai multe se frâng anevoie.
Şi
Oaia retrasă din turmă
Lupii o iau după urmă.
Şi
Vai de acea însoţire
Unde nu este unire!
Că
Nu poate fi nălbitorul
Tovarăş cu văpsitorul.
Nici care
Va s-o-nnegrească din albă,
Va şi mâini albe să aibă.
Şi
De va fi să nu voiască
Muierea să plămădească,
Şade, cerne până mâine
Şi tot nu frământă pâine.
Şi
Să munceşte, s-amăreşte
Şi nimica nu-i sporeşte.
Şi
Îl joacă cu viclenie
În ciur fără văcălie
Zicând:
O, amărâţii de noi,
Nu ne unim amândoi!
Că

Eu zic tunsă şi el rasă,
Nu ştiu la ce o să iasă.
Şi
Eu strig încât capul mi se descleieşte
Şi bărbatu-n lene abia mormăieşte.
Unul zice:
Nu ne putem înţelege,
Un fel nu ni să alege.
Altul:
M-a înzăbălat muierea
Şi mă joacă cum i-e vrerea.
Şi
Mă fierbe în oală seacă,
Zi, noapte, nu va să tacă.
Of!
Şi ca gheonoia copaciul
Mă ciocăneşte ca covaciul.
Când se necăjeşte.
Strigă şi ţipă ca din gură de şarpe,
De mă iau fiori din creşteţ până-n talpe.
Şi
Zbiară tocmai ca o proastă
Parcă-i pune sula-n coastă.
Blestemând:
Doamne, ia-mi moartea şi zilele bărbatului meu.
Că
Nu poci scăpa de el ca de dracul.
Şi eu nu-i zic decât:
Ci mai zi, zice-ţ-ar popa la cap.
Şi orunde mă duc
Se ţine după mine (n-ar fi să mai zic),
Întocmai ca dracu după copilul mic.
S-a lipit de mine ca scaiul de câine.
Şi
De prea mult ce mă iubeşte,
Ca cocoşul mă chiorăşte.

Mă chiorăşte parcă va să mă împuşte.
Cum zice vorba:
Nici nu te lasă să te prăpădeşti,
Nici nu te lasă ca toţi să trăieşti.
Că
M-a îmbătrânit, mi-a scos peri albi.
Şi ea
Şade tot abanos, ţapăn şi vârtos.
Că
Dracul cât trăieşte nu îmbătrâneşte.
Şi
Drac mort n-a văzut nimenea vrodată.
Se vede că
Are nouă suflete ca pisica.
Iar mie
Ziua şi noaptea îmi roagă moartea.
Iacă
Nişte zile amărâte,
Necăjite şi târâte.
Dar într-o zi
Era să lepede potcoavele.
Şi
I-a avut Dumnezeu de ştire,
Şi puţintică norocire.
Că
A zis hopa şi a sărit groapa,
Dar de mult era să-i cânte popa.
Şi
A dat mâna cu moartea.
Dar
N-a dat zapis cu Dumnezeu.
Eu ştiu însă,
Dacă moare nevasta mea, se duce lumea jumătatea,
Dacă mor şi eu, se isprăveşte lumea.
De aceea
Rabdă, inimă, şi taci, că n-ai altă ce să faci.

POVESTEA CÂNTECULUI

O, răbdare sfântă, baz mântuitor,
Liman de scăpare tu eşti tuturor!
Din copilărie tu mă-mbrăţişaşi,
La toată nevoia lupta-ţi protejaşi.
D-orce-mprejurare tu mă izbăvişi
Ş-orce veninare tu mi-o îndulcişi.
Multele-mi necazuri a ţi le descri,
Îţi sunt cunoscute, nu mă părăsi.
Tu şi la-nsurarea-mi cu mine venişi
Şi multele valuri mi le stăvilişi.
Râuri de necazuri, ce vrea m-a-neca,
Le puseşi hotare a nu mă călca!
Furtuni când băturã, mă adăpostişi,
Vrăjmaşi se sculară şi îi risipişi;
M-ai trimis cu gându-n veacul bătrânesc,
Ca să-l iau de pildă, să mă răcoresc;
Mi-ai pus de icoană pre câţi te-au urmat,
Câţi te-mbrăţişară şi au triumfat;
Scorpii, şerpi, bălauri ei au biruit,
Tu le-ai dat putere, şi s-au izbăvit.
Răbdare! răbdare! zid sprijinitor!
Îmi cunoşti consoarta, vezi că îmi dă chin,
Vino şi mă scapă de cumplit suspin,
Nu-mi zugrăvi plată, desfătări cereşti,
Nu poci să mai sufer zile tiraneşti.
Pentru neînţelegeri amărât trăiesc,
Ah! viaţa-mi scurtă rău o cheltuiesc!
Vezi dacă să poate stavilă să pui,

Să-mi rădici nevoia, că-ndreptare nu-i.
Soarta-mi împilează viaţa la pământ,
N-am trai, n-am odihnă, n-am nici crezământ.
O, răbdare sfântă! dă-mi a imita
Ş-a lua de pildă chiar numirea ta.
Solomoane drepte, tu pilda ne-ai scris,
Tu cu-nţelepciunea ai cântat ş-ai zis:
Leii şi bălaurii tot se îmblânzesc.
Iau de-nvăţătură, se domesnicesc,
Iar a relii boală n-are niciun leac,
N-are îmblânzire, ea e crudă-n veac,
Ca vierme ce roade pomi verzi şi copaci,
Ca rugina fierul, şi n-ai ce să-i faci;
De consoartă bună câţi sunt norociţi,
Le sunt cununi scumpe, viez liniştiţi.
Erou răbdare! dă-mi un bun răspuns,
Nu-mi curma viaţa, vezi cum am ajuns!
Nu mai am putere, viaţa nu-mi răpi
Şi petec de petec nu mi-o tot cârpi.
Ştie Cel puternic cât d-amărât sunt,
Care soarte-mparte la toţi pre pământ.
Ştie ce consoartă e pre capul meu,
Care îmi răspunde ca un dumnezeu.
Prin răbdare, zice, vă veţi mântui
Despre câte rele vă veţi bântui.
Vino, dar, răbdare, vino, nu-nceta,
Vino, că prin tine voi înainta.
Trista mea viaţă tu o sprijineşti,
De orce ispite tu mă mântuieşti,
Tu mi-ai fost şi şcoală, tu învăţător,
Te-am avut în patimi ca un protector.
Ale tale sfaturi mi-au fost de folos,
Mi-ai dat mângâiere-n timpul dureros,
Tu pe câţi te-ascultă aşa-i îmbunezi,
Le dai cereşti daruri ş-îi încununezi
Nu-n flori împletite ce se veştejesc

Şi putrezitoare, lucru pământesc,
Ci de raze sfinte luminând mereu,
Drept răsplată bună de la Dumnezeu.
O maică răbdare! nu mă părăsi,
Tu îmi eşti sperarea sprijin a-mi găsi.
Sunt pierit atuncea când mă vei lăsa
Fii-îmi mie razim şi nu-mi va păsa.
Voi să mor cu tine, să mă-ncununez,
Cu tine-n braţ viaţa-mi voi să o-ncetez.

Aşa e omul,
El de boală pătimeşte
Şi p-alţi de leac sfătuieşte.
Însă
Găina-ntr-un loc cotcorogeşte
Ş-într-alt loc oul se găseşte.
Şi
El într-un fel o ursea
Ş-altfel ieşi la văpsea.
Căci
Urşii c-ursul ursăresc
În danţuri nu se lovesc.
Vorba e că
Joci cu tichia chelului,
Ajungi şi tu-n felul lui.
Adică:
Cu cel ales, ales vei fi,
şi cu cel îndărătnic te vei îndărătnici.
(*Psalm.* David)

PROVERBURI TURCEŞTE CU ROMÂNEŞTE

(Să se ştie că, la cele mai multe vorbe,
turcii tonul îl au la sfârşit)

Ectiini bicersân, ettiini bulursân.
Ceea ce semeni seceri, ceea ce faci găseşti.

Damlaia, damlaia, gheol olur.
Picând, picând, baltă să face.

Fudul olan dinşchiun calâr.
Cine să mândreşte rămâne scăpătat.

Işten artmase dişten artsân.
Din lucru de nu-ţi prisoseşte, din dinţi mai opreşte.

Danişan daa aşar.
Cine întreabă munţi sare.

Uslu olan rahatlanâr.
Cine este liniştit se odihneşte.

Az caz, uz caz, boiungeac caz.
Puţin sapă, neted sapă, după statu-ţi sapă.

Az sadaca cioc belea savdârâr.
Puţină milostenie de multe nevoi scapă.

Gailesiz baş bostanda biter.
Cap fără de griji la bostan

creşte.

Chemicsis dil chemic cârar.
Limba fără oase sfărâmă.

Coructan petmez olur.
Din aguridă miere se face.

— Neilen? — Sabârâlen.
— Cu ce? — Cu răbdarea.

Sabâr selemettrâr.
Răbdarea e mântuire.

Tuzlan ecmec hazâr iemec.
Pâine cu sare e gata mâncare.

Musafir umduunu iemes, bulduunu ier.
Oaspetele nu mănâncă ce gândeşte, ci mănâncă ce găseşte.

Işîn iocse şeit ol, paran ciocse chefil ol.
De n-ai treabă, fă-te martor, de ai bani mulţi fă-te chezaş.

Dud iapraândan atlaz olur.
Din frunza de dud atlaz se face.

Muft sirche baldan tatlâlâdâr.
Oţetul degeaba e mai dulce decât mierea.

Iochiuze boinuz ve cuşa canat iuc deildâr.
Boului coarne, pasării aripi povară nu sunt.

Chiopec chiopei iemes.
Câine pe câine nu mănâncă.

Iatan ilana basma.
Nu călca şarpele care doarme.

Chendi iazâsânâ ocumaian eşee benzer.
Cine nu-şi poate citi scrisoarea lui, măgarului să aseamănă.

Ichi reiz ghemii battârâr.
Doi cârmaci o corabie o îneacă.

Bacşiş ia verese icen ichi cheret sarhoşi olur.
Cine bea în cinste or în dator să îmbată de două ori.

Chioriun istedii nedâr?
Cererea chiorului ce este?

(Ichi gheoz.)
(Doi ochi.)

Dişin aardââ ierde dil docanâr.
La măseaua care doare limba atinge (totdeauna).

Iuriuzgheara tiuchiuren iuziune tiuchiuriur.

Cine scuipă în vânt, în obrazul său scuipă.

Acâllâ duşman acâlsâs dostan eidâr.

Vrăjmaşul înţelept e mai bun decât prietenul fără minte.

Insan eti ve derisi nici bir şee iaramas.

Carnea şi pielea omului nu sunt bune de nimic.

Annaiana, bir sivrisinec sazdâr, annamaiana, daul, zurna azdâr.

Celuia ce înţelege, un ţânţarâi e trâmbiţă, celuia ce nu înţelege, tobe, surle sunt puţine.

DESPRE IUŢEALĂ, MÂNIE ŞI POSĂCIE

El chiar singur a stricat
Şi iar el s-a mâniat.
    Şi apoi
Dă şi cu coasa şi cu gresia.
    Nu judecă,
Unde o ieşi să iasă.
Ori că tunsă, ori că rasă.
    Că
Focul când se încinge
Anevoie se stinge.
    Însă
Cine se iuţeşte curând osteneşte.
    Şi
Cine să oţeţeşte, să bea oţet să-i treacă.
    Că
Cela ce se pripeşte adesea se poticneşte.
    De aceea
Să nu te pripeşti, că o greşeşti.
    Totdeauna
Măsoară de multe ori şi croieşte o dată.
    Însă
Sunt firi între firi, de nu ştii cum să te miri.
    Unul
Şade posac şi tăcut,
Parcă este surd şi mut.
Parcă i-am fript şerpi pe burtă.
Parcă i s-au înecat corăbiile.
Parcă toată lumea i-e datoare.
Parcă mi-a tors şi nu i-am plătit.
Parcă i-a murit curca cu oul în cuib.
Parcă tot îi plouă şi îi ninge.

Parcă i-am tăiat lefeaua.
Parcă i-am tăiat apa de la moară.
Parcă i-am tăiat iapa de la gard.
Parcă îşi jeleşte părinţii.
Când râde, soarele răsare,
Când se necăjaşte, tună şi fulgeră.
Îşi pierde şi cumpătul şi umbletul.

POVESTEA VORBII

Unul trecând un râu mare, când vru carul a-şi suci,
Cu-ntâmplare deodată rupe oiştea aci.
El necăjit stă, se uită, fluierând şi înjurând,
Îşi dă palme, bate boii, dă-n car şi-n toate de rând;
Dup-aceea ca s-o lege o funie de tei ia
Şi începe să o scuipe, s-o poată ceva muia,
Dar, din contră, şi l-aceasta înjura, se necăjea,
Că cum vrea el să o moaie, scuipatul nu-i ajungea;
Iar un om ce sta deoparte şi la dânsul se uita
Începu de el să râză, zicând: — Vai de mintea ta!
Mă! omule, dar nebun eşti? Moaie funuia în râu!
Ce tot stai şi scuipi din gură, când ţ-e apa până la brâu?
— Da, bine zici, — el răspunse — că mai ştiu ce fac şi eu!
Parcă-mi lipseşte o doagă, acum la necazul meu.

*

Unii de necaz când dau
Pierd şi mintea ce o au;
Iar alţi de el nu mai scap
Şi tot au simţit în cap.

DESPRE IUŢEALĂ ŞI MÂNIE IARĂŞI

Omul îndărătnic toate d-a-ndaratele le face.
Tu umbli să-l îmblânzeşti
Şi mai rău îl îndrăceşti.
El
Pentru o muscă îşi dă palme.
Şi
Pentru un purice îşi arde plapoma.
Pentru un şoarece,
Lasă să arză şi moara,
Numai şoarecii să moară.
De aceea zice:
Răul ce ş-îl face omul singur, nimenea altul
n-ar putea să i-l facă.
Că
Oţetul tare vasul său ş-îl strică.
Omul îndărătnic
Ce apucă se usucă.
Şi
Toate d-a-ndaratele îi merg.
Adică:
După ploaie, chepeneag.
Şi
După moarte, cal de ginere.
El nu ştie că:
Toată graba strică treaba.
Şi
Cine se grăbeşte curând osteneşte.
Iar
Încet, încet, departe ajungi.
Că
Lucrul bun anevoie se dobândeşte.
Şi

Cu încetul se face oţetul.
Şi
Copacul mare dintr-o aşchie nu să taie.
De aceea,
Nu te grăbi ca fata mare la argea
şi ca văduva la măritat.
Ci
Cu răbdare şi cu tăcere
Se face agurida miere.
Că niciodată
Două pietre tari nu pot măcina bine.
Iar
Cine să iuţeşte la mânie pentru orce fie, e dobitocie.
De aceea
Nu fii iute ca piperul în toată vremea.
Şi
Nu umbla cu ţifna în nas.
Nu fii ca
Văcarul care s-a mâniat pe nevastă şi nasul ş-a tăiat.

POVESTEA VORBII

Un văcar adese tot se mânia,
De care sătenii nimic nu ştia;
Aşa el odată iar s-a mâniat
Şi o zi întreagă nimic n-a mâncat.
Seara dacă vine la nevasta sa,
Cu părere-n capu-i că lumii păsa,
O-ntreabă, zicându-i: ce zicea prin sat?
Le păsa de dânsul, căci el n-a mâncat?
Nevasta lui, care era ca şi el,
Prea cu minte mare, ca de copăcel,

Îi zise: — Zău nu ştiu, ei nu mi-au vorbit,
Poate şi pe mine s-o fi necăjit,
Că orcâţi cu carul pe la noi trecea
Asupra-mi nici ochii nu ş-îi întorcea,
Ci-şi biciuia caii, boii îşi bătea,
Ca când de la dinşîi necazu-şi scotea.
— Fie! — el zise — tot nu mă împac,
Nu mănânc nici mâine, ca să vezi ce fac.
Aşa el se duse, ca un sec şi prost,
Şi ţinu, săracul, ş-a doua zi post.
Seara iar întreabă ce au zis de el
Şi ea îi răspunde tot în acel fel.
El iar se-ntărâtă, cum o auzi,
Şi: — Nu mănânc — zise — nici a treia zi.
Dar răzbindu-l foamea n-a mai întrebat,
Ci îi părea miere codrul cel uscat.

Prin urmare dar,
S-a mâniat rău pe sat
Şi trei zile n-a mâncat.
Şi
Le-a făcut-o pe piele.
Că
Nu mai putea de dânsul.
Însă,
Omul îndărătnic şi pizmaş ca racul
îşi mănâncă carnea singur.
Îl auzi strigând:
Nu mă plec, d-aş şti că m-aş târî
cu inima pe pământ. Omul răutăcios şi necăjicios,
De nu poate strica altui, îşi strică luişi.
Ca
Ursul când n-are de mâncare îşi muşcă din labe.
Muierea rea singură îşi dă palme ş-îşi bate capul de pereţi.
De vreme ce pe

Muierea înţeleaptă o bate cineva şi i-e ruşine să plângă,
Iar muierea rea numai dintr-o vorbă ardică mahalaua în cap.
Ţipă ca când o beleşte cineva de vie.
Şi
Ca când îi frige cineva şerpi pe inimă.
Şi
În necaz că i-a zis neroadă ş-a tăiat din rădăcină coada.

POVESTEA VORBII

Unuia sătean odată muierea i s-a-necat,
Când la un râu împreună cu altele s-a scăldat.
El cu o prăjină-n mână în vârfu-i cu cârlig pus
Se ducea tot căutând-o pe cursul apei în sus.
Altul trecând îl întreabă ce tot umblă căutând;
El spuindu-i totdodată îşi ceru şi sfat, zicând:
— Mi s-a-necat, frăţioare, nevasta colea mai jos
Şi cum să o găsesc nu ştiu, că caut fără folos.
— Bine, — acela răspunse — ce cauţi pe râu în sus?
Că apa-ncolo la vale trebuie să o fi dus.
— Nu crez, frate, — el zise — să fi mers pe apă-n jos,
Că ea cât trăia în viaţă toate le făcea pe dos,
Şi socotesc că şi moartă d-a-ndaratele s-a dus
Şi trebuie prin urmare s-o caut pe apă-n sus.

DESPRE AMICIE SAU PRIETENIE

Timpul trece cu azi, cu mâine,
Iar vecinul rău tot rămâne.
Însă
Cine a aflat în lume prieten adevărat,
El o comoară bogată-n viaţa sa a câştigat.
Căci
Pe câţi îi credem de prieteni
Ne sunt ca nişte cunoscuţi,
Numai din vedere văzuţi.
Iar
Pe câţi îi numim cunoscuţi
Ne pot fi vrăjmaşi nevăzuţi.
Cei mai mulţi sunt
Prieteni ai mesii, iar nu ai nevoii.
Care zice:
Îl cunosc ca pe un cal alb.
Ş-aleargă să te-ajute-n grab.
Iar nu care
Se răspândesc ca potârnichile.
Zicând:
De-l voi mai vedea o dată, se face de două ori.
Zice un proverb:
Cuiul cel nou scoate pe cel vechi afară.
Însă
Niciodată pentru un prieten nou câştigat nu lepădă pe cel vechi.
Că
Prietenul vechi este ca vinul, care pe cât se învecheşte
p-atât mai cu gust să bea.
Prieten adevărat este acela cate te sfătuieşte spre bine,
iar nu care îţi laudă nebuniile.
Precum zice alt proverb:

Dacă din nenorocire ai prieten nerod, tu fii înţelept.
Iar de este
Bun ca pâinea a bună, îi iei îmbucătura din gură.
Zice alt proverb:
Dacă prietenul tău este miere, tu nu umbla să-l mănânci tot.
Cum a zis unul:
Tu zici că-mi voieşti binele şi mă-nghimpi ca albinele.
Prietenul la vreme de nevoie se cunoaşte.

POVESTEA VORBII

Doi prieteni împreună la un drum călătorind,
Un urs le ieşi-nainte, cu groază spre ei viind.
Unul dintr-înşii, de fricã, văzând ursul furios,
Se sui şi se ascunse sus într-un copac stufos;
Cellalt, într-acest pericol singur dacă s-a văzut,
S-a-ntins la pământ îndată şi în mort s-a prefăcut.
Ursul dar totdeodată asupra lui cum sosi,
Pe la nas, pe la ureche, se plecă a-l mirosi;
Iar el îşi ţinu suflarea, să nu-l simţă că e viu,
Că ursul mort nu mănâncă, după cum zic cei ce ştiu;
Şi aşa, de mort gândindu-l, cum sta nesuflând lungit,
Nicidecum neatingându-l, l-a lăsat şi a fugit;
Iar prietenul său, care sta în copacul stufos,
După ce se duse ursul, l-a-ntrebat, dându-se jos:
— Ia spune-mi, mai frăţioare, ursul ce lucru-ţi şopti
Când se puse la urechea-ţi? (Şi-ncepu a hohoti.)
— Mi-a poruncit — el răspunse — să ţiu minte să păzesc
Şi c-un prieten ca tine să nu mai călătoresc.

DESPRE PRICINI DE JUDECĂŢI

Judecata e în capul omului.
De aceea zice:
Pune-ţi căciula înainte şi te judecă singur.
Că
Judecătorul când ţ-e protivnic, cu cine o să te judeci?
Dacă va, şi
Face hatârul corbului ca să învinovăţească porumbu.
Şi
Cine plânge înaintea judecăţii îşi pierde lacrimile.
Că, de e vinovat,
Îl întinde ca pe o opincă scurtă.
Şi
Îl poartă pe la icoane.
Sau
Îl poartă de nas pe unde îi place.
Că
Şchiopătura oilor e bucuria lupilor.
Pentru că
Lupii totdeauna se bucură în timp de furtună.
Că
Două ouă când se tot ciocnesc, unul trebuie să se spargă.
Însă
Gardul cu proptele bune
Nu cade-n timp de furtună.
Şi
Cine dă din mâini nu se îneacă.
Că
Darea trece marea.
Şi
Aurul deschide raiul.
Şi
Sabia de aur taie mai mult decât cea de fier.

Ci
Bate-te cu săgeţi de argint, de voieşti să biruieşti.
Că
Banul e ciocoi de uşi multe,
Are trecere-n orce curte.
De aceea
Or să fii cu miere-n gură, or cu mâna-n buzunar.
Că totdeauna
Bogatul greşeşte şi săracul cere iertăciune.
Deşi
Dreptatea iese ca untdelemnul deasupra apei.
Dar
Mai bine o învoială strâmbă decât o judecată dreaptă.
Căci
Dreptul totdeauna umblă cu capul spart.
Ş-apoi
— Cine ţ-a scos ochii? — Frate-meu. —
D-aceea ţ-a scos aşa adânc.

POVESTEA ĂLUIA

Ţiganul când a ajuns împărat

Întâi pe tatăl său a spânzurat.
Că
Prieteşugul judecătorului e pe genuche.
Dar însă
Corb la corb nu scoate ochii.
Şi
Dacă vei să nu scârţâe carul, unge osia.
Că
Dacă o ungi, merge mai bine.
Cum a zis unul:

Carte nu ştie, dar calcă popeşte.
Cum a zis altul:
Ştie bine vlădica
Pe cine ia de chică.
Că
Dacă pui untdelemn în candelă îţi va lumina.
Şi
Când pui piemn mai mult, se face mămăliga mai mare.
Pentru că
Boul nu treieră cu gura legată.
Şi
Cine slujeşte altarului, din altar mănâncă (Apost.).
Şi
Cine va să se roage sfântului duce lumânare şi tămâie.
Şi atunci
Olarului unde-i place, acolo pune mânuşa.
Că rareori
Buturuga mică răstoarnă carul mare.
Ci mai bine
Fă-te cu dracu tovarăş până treci puntea.
Şi
Zi că e laptele negru.
Decât să strigi:
Cu judecata, nu cu lopata.
Adevărat,
E ştiută că pricina nu ajută.
Dar
În ţara orbilor cel cu un ochi este împărat.
De multe ori
Rămâi bătut, ocărât şi cu banii daţi.

POVESTEA VORBII

Primăvara într-un nuc,

Stând şi cucuind un cuc,
Doi proşti, cum îl asculta,
Porniră a se certa:
Pe unu-l chema Pălmuş
Şi pe cellalt Ciomăguş.
Pălmuş privind la cuc sus
Şi văzându-l spre el pus
Zise: — Or văzuşi tu, mă,
Că cucu mie-mi cântă?
Ciomăguş zise: — Minţi tu,
Că cucu-n nuc cum stătu
La mine-ntâi se uită
Ş-apoi atuncea cântă.
— Dar nu vezi — Pălmuş a zis —
Cu ciocu-ncotro e-ntins?
Dacă ţie ţ-ar cânta,
La tine s-ar şi uita.
Ciomăguş se-ntărâtă
Şi bâta îi arătă,
Zicându-i: — Nu-mi tot vrăji,
Că de mă voi necăji,
Cu asta-n cap te pocnesc,
Ai auzit ce-ţi vorbesc?
Ţ-am spus că când a cântat
Întâi în ochi mi-a cătat.
— Ce — e? tu să mă baţi zici?
Tu pe mine? Na dar! — plici!
— Ce dai tu în mine, mă?
(Şi ciomagu-şi întremă)
Na! — poc! — Mă! — plici, şap! — Na! — buf!
Aolio! — Stăi! — Mă! Uf!
— Ho, ho, ce aveţi de gând?
Strigă Bunea alergând,
Ş-apucând îi dăscâlci.

Pe un, pe alt îmbrânci,
Pe amândoi ocărând,
Judecându-i şi zicând:
— Fire-aţi porci-de-câini să fiţi!
V-aţi pornit să vă sluţiţi!
Pălmuş, aprins grozav foc,
Merge la zapciu pe loc,
Şi spuind cum s-a certat,
I-a dat bani şi l-a rugat
Ca, când îi va-nfăţişa,
Să zică ca el aşa,
Că cucul lui i-a cântat
Şi să certe pe cellalt.
Ciomăguş, p-ascuns şi el
Mergând în acelaş fel,
Pe zapciu unse pe bot,
Dând cât avea-n pungă tot,
Şi să zică l-a rugat
Că cucul lui i-a cântat.
Deci când i-a înfăţişat
Şi jalba le-a ascultat,
Zapciul, puţin mişcând
Şi genuchiul ardicând,
Supt saltea le-a arătat
Banii ce i-a fost ei dat,
Zicând: — Şi un ş-alt minţiţi
Şi ca nebunii vă sfădiţi,
Că cucul, să ştiţi curat,
Numai mie mi-a cântat;
Şi voi, zic, vă împăcaţi,
Să n-auz că vă certaţi,
C-apoi iau gârbaciul meu
Şi vă împac cum ştiu eu.

Vezi aşa,
Cine face ca mine, ca mine să paţă.

Capul face, capul trage.
Unde nu e cap, vai de picioare.
Mulţi zic că
Banul e ochiul dracului.
Şi că
Banul te bagă afund, banul te scoate în und’.
Dar
Culcă-te pe urechea aia.
Şi
Îi fi bun cât îi fi.
Căci
Bolnavul multe zice şi sănătosul face ce ştie.
Că
A băga mâna în miere şi a nu-ţi linge
degetele nu se poate.

POVESTEA VORBII

Două pisici dintr-o casă, surori, fraţi vei să le zici,
În cămară după masă intrând ca nişte pisici,
Mirosiră, cotiliră din taler în taleraş
Ş-între altele găsiră şi o felie de caş.
Sar amândouă deodată, asupra-i să grămădesc,
Pentru el vor să se bată, fac gură, se gâlcevesc.
Şi una şi alta rele, mârâia şi miuia,
Să-l împartă între ele nicidecum nu se-nvoia.
Şi ca să nu se mai certe merg la cotoi, cer la el
Ca prin dreaptă judecată să le-mpace la un fel.
Cotoiul, ca un cu minte, le-a zis: — Nu vă mai certaţi,
Ce folos mii de cuvinte? eu ştiu cum vă împăcaţi:
Care le împacă toate e cumpăna pre pământ,
Şi împotriva-i nu poate nimeni să zică cuvânt.
Zicând aceste, apucă şi cumpenele pe loc,

Ceru caşul să-i aducă, îl rupe drept prin mijloc,
Pune într-o parte ş-alta caşul cel în două frânt,
Înalţă cu mâna-ndată cumpăna de la pământ;
Dacă vede că-ntr-o parte atârna mai greu niţel,
Ia din cealaltă parte şi muşcă ceva din el.
Îl pune iar, iar rădică, acum dincoaci greu văzând,
Muşcă şi d-aci niţică, ca să potrivească vrând.
Apoi iar şi iar şi iară, când aci, când colea greu,
Vrând lor rău să nu le pară, el a muşcat tot mereu,
Pân’ se săturǎ pe sine şi lăsă părţile mici;
Atunci le potrivi bine şi le dete la pisici.
Ele dar silite fură astfel a se mulţămi,
Dacă minte nu avură singure a-l împărţi.

DESPRE OBRĂZNICIE ŞI CALICIE

Ce-mi este mojicul,
Ce-mi este calicul?
Unul ş-alt obraznic
Şi în zi de praznic.
Că
Omul calic şi obraznic merge nepoftit la praznic.
El
Ca porcul dă năvală.
Dar şi
Duce la tăvăleală.
De multe ori,
Ca oala, de mânuşe
Ajunge după uşe.
Obraznicul este:
Lasă-mă supt pat, lasă-mă în pat.

POVESTEA VORBII

Un călător într-o vreme lângă un sat înserând

Trase aci la o casă, femeii sălaş cerând.
Femeia însă răspunse, zicând: — Nu poci, dragul meu!
Că bărbatul mi-e la moară şi-s singură numai eu.
— Şi ce vatămă — el zise — să priimeşti un drumaş,
Carele nu-ţi cere alta, decât numai un sălaş?
— Adevărat, — ea răspunse — aşa e după cum zici,
Că de te-oi priimi-n casă, nimică nu o să-mi strici.
Decât un e cu cădere unei tinere femei
Să doarmă cu altu-n casă, când e dus bărbatul ei.
— Nu, nu dragă, — el îi zise — nu cer cu tine-ntr-un loc,
Mă mulţămesc aci-n tindă şi la ziuă plec pe loc.

Se înduplecă femeia, auzind acest cuvânt,
Şi zise: — Aşa să poate, tot eşti l-adăpost de vânt.
El aşezându-se-n tindă, ca un foarte mulţămit,
Ea se închise în casă şi mai mult nu i-a vorbit.
Pe la miezul nopţii însă el, nelinişstit de gând,
Se sculă, bătu în uşe: — Lele, lele — ’ncet strigând —
Fă bine şi îmi deschide, te rog pentru Dumnezeu,
Că vântul bate prea rece şi mor tremurând mereu,
Ci lasă-mă după uşă, că tot e-n casă oricum,
Nu-ţi face păcat cu mine, să mă duc bolnav pe drum.
Femeia fiind miloasă, deschizând, îl primi,
Ca aci, precum ceruse, după uşă a dormi.
Nu trecu două minute ş-începu iar a striga,
Zicând: — Lele! lele, dragă! îndrăznesc a te ruga,
Că tot ţ-ai făcut pomană şi în casă m-ai băgat,
Fă bine-ncai de mă lasă să viu acolo supt pat,
Că prin crăpătura uşii vine vânt săgetător
Şi m-a îngheţat cu totul, de tremur parcă să mor.
Femeia cea-ndurătoare iarăşi se milostivi
Şi supt patul ei să doarmă nu i să împotrivi.
Trecând însă puţin încă, iar îl auzi strigând:
— Lele, lelişoară dragă! şi aci mor tremurând,
Că vine vânt şi mai rece din peretele crăpat,
Ci fă bine de mă lasă într-un colţişor în pat.
Păn-aci văzând femeia că i-a vorbit tot cinstit
Ş-într-un colţ aci în patu-i să doarmă l-a-ngăduit.
Dar el, neastâmpăratul, în pat dacă a trecut
Şi văzând-o că ea toate voinţele i-a făcut,
Îşi lungi nasul şi zise: — Dragă lele! tot mi-e frig,
Aici încă mai rău tremur, uită-te cum mă-ncovrig,
Ci tot ţ-ai făcut pomană, te rog fă-o-ncai deplin
Şi mă lasă lângă tine să mă încălzesc puţin.
— Omule! — femeia zise — dar prea obraznic ai fost,
Întâi ceruşi numa-n tindă să te las la adăpost,
Apoi ceruşi după uşă, şi de acolo supt pat,
Până în cea după urmă, cerând, ş-în pat te-ai urcat;

Eu iar ţi le-mplinii toate, gândind că eşti om cinstit,
Dar tu, că ţ-am făcut bine, de proastă m-ai socotit,
Şi în loc de mulţămire, ca un om neruşinos,
Te-ntinzi cât nu ţi se cade cu obrazul tău cel gros.
Zicând astfel ieşi-ndată, strigă să vie Grivei,
Îi arată pe streinul cel lungit în patul ei,
Şi sumuţându-l asupra-i, şi el iar cum îl zări,
Îl făcu-n grab să nu ştie uşa cum a nimeri;
Auzindu-i lătrătura şi fraţii lui din vecini,
Sărind şi ei deşteptară căţel, purcel şi găini;
Şi aşa toţi cu paradă, cu muzică de lătrat,
Cu subţiri şi groase glasuri, îl petrecură din sat.

Obraznicului însă
Orice o fi nu-i pasă,
Unde o ieşi să iasă.
Că
Porcului aci îi dai bice,
Şi el se-ntoarce şi zice;
Anţerţ mă bătea p-aicea.
Omul obraznic,
Cineva or de-l cinsteşte,
Ori cu vorbe-l ocăreşte,
El una le preţuieşte.
Îl vezi numai,
Îţi stă înainte cu cracii
Ca ursu-n spinarea vacii.
Şi
Nu-ţi mai caută-n obraz,
Îţi dă cu liuleaua-n nas.
Şi
Îngroaşe obrazul.
Ia ruşinea-n nas în fiece ceas.
Că este
Cu obraz gros şi semeţ
Şi cu gură de orbeţ.

Însă
Orşice obrăznicie
Curge tot din mojicie.
Şi
Tot cam după neam merg toate,
Din ce este nu-l poţi scoate.
Căci
Calicu-mpărat s-ajungă,
Cât de mulţi bani s-aibă-n pungă,
El până când nu va cere,
Nu mănâncă cu plăcere.

POVESTEA VORBII

Auzim din alte veacuri că un fecior de-mpărat
Preumblându-se prin ţară îmbrăcat în port schimbat
A văzut cu întâmplare-n marginea unui oraş
O preafrumuşică junǎ, cu chip ca de îngeraş;
Care într-atât de dânsa inima i s-a rănit,
Cât asupra-i deodată gândul i sa pironit;
Ş-astfel, cu desăvârşire în amorul ei căzând,
Începu să pătimească, somnul, liniştea pierzând;
Se afla în toată vremea fel şi chip a se gândi
Cum şi ce mijloc să facă el spre a o dobândi!
Şi de neamu-i vrând să ştie a trimis cercetător,
Care i-a şi spus că este fata unui cerşetor.
— Fie, — zise el — nu strică, slobod este la sultani
Ca să-şi ia soţii chiar roabe, cumpărându-le cu bani;
Legea văz că nu ne-nvaţă ca să căutăm la neam,
Dacă toată lumea-ntreagă este de la un Adam.

Asfel el după ce zise, o aduse în sarai (palat),
Unde ca o-mpărătească trăia ca în sân de rai;

Dar însă acele bunuri nu o mulţămeau pe ea,
Îi părea că cu cerşutul cu mult mai bine trăia;
Acele mâncări luxoase nu o puteau împăca,
Când le mânca „îi părea că după umeri arunca”;
Mai de multe ori ea încă la masă dacă şedea
Se scula mai mult flămândă, de dânsa nu să prindea;
Dar însă şi nemâncată vreodată nu umbla,
Ci după masă în urmă se-ndopa când se scula,
Că mergea pe la dulapuri, se ducea pe la cămări,
Unde se afla în vreme feluritele mâncări,
Ş-nchizându-se-năuntru mâna la ele-ntindea,
Zicând: „Faceţi-vă milă!” şi cerşea, ca când să-i dea;
Ş-apoi lua rămăşiţe d-ale mesii şi mânca,
Până se sătura bine, şi astfel se împăca.

DESPRE FRICĂ ŞI VITEJIE

În vremea războiului e mai scump fierul decât aurul.
Şi
Cine e viteaz, în urma războiului se cunoaşte.
Că
După război se vede capul viteazului şi urma fricosului.
Lupului de i-ar fi frică de ploaie, ar purta plângea.
Şi
Leoaica numai un pui face şi bun.
Şi
Omul voinic nu se sperie de toate muştele.
Mulţi se laudă zicând:
Dezlega-voi sacul, vedea-vei pe dracul.
O să cauţi în gaură de şarpe să te ascunzi.
Şi o să strigi:
Ieşiţi, morţi, să intrăm noi, că e vremea de apoi.
Dar
După război mulţi viteji se găsesc.
De cei
Cu curaj de găină moartă.
Ş-apoi
Nu ţ-e necaz când te izbeşte un armăsar,
ci când te trânteşte un măgar.
Dar
Când geme mortul, şi dracul moare de necaz.
Însă
Vulpea nu se sperie de ăl de să laudă seara,
ci de ăl de mănâncă dimineaţa.
Sunt mulţi:
La plăcinte înainte şi la război înapoi.
Sau
La război în coadă şi la fugă în frunte.
Zicând:

Fuga e ruşinoasă, dar e şi sănătoasă.
Şi
Îşi face spaimă singur, ca calul de vânt.
Şi
Fuge ca dracul de tămâie.
Strigând:
Apropie-te, crâng, depărtează-te, câmp.
Şi
Fuge, ca când îl goneşte cu bici de foc.
Şi
Stă pitit ca iepurele şi ciuleşte urechile.
I se face în cap părul măciucă.
Şi
Tremură de parcă îl găsesc toate năbădăile.
Şi
Parcă i-a dat cineva mătragună.
Şi
I se face faţa ca turta de ceară.
Că
Omul fricos totdeauna umblă cu gheaţa în sân.
El
Se sperie de toate burienile.
Şi
Părul în cap i se zbârleşte
De frică, când povesteşte.
Şi
N-are-mprejur biet nimica
De unde să-şi lege frica.
Zicând:
De frică inima-n mine
Se lasă în jos pe vine.
Şi
Se sperie de umbra lui
Şi se uită-n urma lui.
Fricosului
De o gângane mică

Păru-n cap i să ardică
Şi pielea i se-nfurnică.
Când vede groaza,
Fuge ca câinele cu coada între picioare.
Că
De o umbră, d-o nălucă,
Frigurile îl apucă.
Numai când
Este la largul lui şi la strâmtul altuia.
Zice:
Înfricoşază-ţi cusurul, să nu-ţi umple…
Şi
Dacă n-ai bătut cur mic,
Nu-nfricoşa p-ăl voinic.
Că numai
Babele cu sânge bătrân
Să sperie şi scuipă-n sân.
Iar când
Îl iei la trei parale.
Atunci
Mai multe din e… b…
Decât la tabaci meşini.
Şi
Bea niţică apă rece,
De sperietură a-i trece
Şi altădată, ca şoarecii când cântă jucând hora:
Sus de mână, jos de vână şi mai aproape de gaură.
Cu toate acestea,
Frica păzeşte pepenii.
Şi
Câinii sunt paza oilor.
Că
Mai rău se sperie cineva din auzit decât din văzut.

POVESTEA VORBII

O vulpe odinioară (povesteau strămoşii mei)

Mergea seara să vâneze, după obiceiul ei,
Şi mai cu seamă adese se ducea la moară-n sat,
Unde găsea gâşte, raţe şi găini pentru vânat.
Aşa şi un cotoi iară venea pe lângă taraşi,
Că găsea să prindă şoareci şi mari şi mititei, graşi.
Aci vulpea cu pisoiul întâlnire des având,
Amândoi se-ndrăguliră, unul altuia plăcând.
Intrară şi în tocmeală d-a se lua amândoi,
A trăi în căsnicie ş-a se mângâia-n nevoi.
Aci făcură şi nunta, puind masă de vânat,
Mâncară, se veseliră şi să joace s-au sculat.
Pisoiul îşi drese struna şi răsună grosul bas,
Iar vulpea cântă cu vorbe, slobozind ascuţit glas:

— Bine este doi cu doi
Şi noi, neică, amândoi,
Bine era mai de mult,
Dar noi, neică, n-am ştiut…

Când era ea să mai zică, un câine îi auzi
Ş-ndată şi el la nuntă pe fugă se repezi,
Dorind şi el să se prindă cu aceşti tineri la danţ
Şi să joace vreo polcă, vreun vals sau cotrodanţ;
Dar cotoiul pierdu cheful îndată cum l-a zărit.
Vulpea tăcu cântecelul, îl lăsă neisprăvit.
Şi croindu-o la fugă spre pustie amândoi,
Tocmai în crâng se opriră a se uita înapoi.
Ocărând aci pe câine vulpea cu glas înţepat
Nu vrea nicidecum să-l ierte (deşi era el în sat),
Zicând: — Ai văzut mojicul cu obraz gros, necioplit,
Cum venea-n fugă la nuntă, fără bilet, nepoftit?!

Ce? Te-ai speriat, bărbăţele? Răspunse el: — Aş! nimic!
Nu se prea sperie lesne o inimă de voinic;
Dar n-am vrut să fac gâlceavă, la nunta mea, c-un netot,
Că ţi-l făceam să se lingă de cinci-gheara mea pe bot;
Şi repezindu-mă-n grabă mă suiam în vreun loc,
Stam aci fără să-mi pese ş-îmi băteam de dânsul joc;
Dar îmi era pentru tine, că din mână te pierdeam,
Ş-atunci, cu inima friptă rămâind, mă prăpădeam.
Mireasa l-aceste vorbe negreşit că ar fi plâns,
Dar nu-i putea veni jale de gâdilituri şi strâns,
Ci cu hohote şi râsuri, fiind departe de câini,
Ca să piarză supărarea îl luă iarăşi de mâini,
Şi cu el hora, sărita, vizuina-ncunjurând,
Răsuna cu glas din gură acest cântecel, zicând:

— Bărbăţelul meu,
Voinicelul meu,
Mult e inimos,
Mult e nefricos.
Deşi am fetit,
Dar am nimerit,
Luai pui de drac,
Tocmai după plac.
N-am frică defel
De nimeni cu el.

Cumătrul lup, care-n vreme umblă ca un vătăşel,
Trecând p-aci cu-ntâmplare ş-auzind joc, cântecel,
Cu raport despre aceasta degrab în fugă s-a dus
Şi la leul, împăratul dobitoacelor, l-a dus.
Leul, cum citi raportul, pe lupul a întrebat:
— Dar n-ai aflat tu pe cine a luat ea de bărbat?
— Nu ştiu, — îi răspunse lupul — că în casă n-am intrat,
Dar fără să văz îmi pare că pe dracul a luat.
— Cum aşa? — zise-mpăratul — după ce ai cunoscut?

— După cântec, — el răspunse — că cam nu prea mi-a plăcut.

Când vorbea acestea, iacă cuviosul urs veni
Şi cu smerenia toată-naintea-i se ploconi.
Mistreţul grof după dânsul îndată intră şi el,
Gras, gros, umflat ca cu ţeava, şi se închină la fel.
Porunci leul îndată să le dea câte un jeţ,
Puind pe ursul în dreapta şi-n stânga porcul mistreţ.
Apoi le citi raportul de rând în jos şi în sus.
Pentru măritişul vulpii, care lupul l-a adus.
Se uitară toţi la dânsul şi cruciş şi curmeziş
Şi se zbârliră de groaza a acestui măritiş,
Zicând: — D-o fi luat vulpea chiar pe dracul de bărbat,
Ne-a făcut pe toţi papară, suntem pieriţi, ne-a mâncat;
Dar, după povestea vorbii, niciun lucru să nu crezi
Aşa, din auzit numai, cu ochii până nu vezi;
Însă altfel nu se poate decât un prânz să gătim
Şi pe vulpea cu bărbatu-i la masă să o poftim;
Şi de va fi chiar şi dracu, cum suntem noi grămădiţi,
Luptându-ne împreună, tot putem fi mântuiţi,
Decât câte unul-unul prin păduri a ne afla,
Şi cu noi prea cu lesnire pântecele a-şi umfla;
Iar de nu va fi bărbatu-i drac, după cum auzim,
Atunci îl facem prieten şi împreună prânzim.
Zise leul: — Prea bun este acest sfat care mi-l daţi,
Dar şi aşa ciudat vine ca să fim asiguraţi;
Căci pe dracul vreodată din noi cine l-a văzut?
Şi ca să-l putem cunoaşte este prea de necrezut.
De unde ştim alb e, negru, galben, roşu, ori altfel,
Şi cum l-om zări îndată să zicem că este el?
Noi auzim că-n oraşe, prin acest mare pământ,
C-ar fi multe dobitoace şi nu le ştim ce fel sunt:
Că noi la ele nu mergem, nici ele la noi nu vin,
Nu ne-am văzut unii p-alţii chiar o dată cel puţin;
Asemenea şi de dracu numai doar cât auzim

Că ar fi cea mai rea fiară şi-ar fi făcând mari cruzimi.
Dar până-ntr-acest ceas Sfântul ne-a ferit ca să-l vedem,
Fie de ăst loc departe, d-al vedea lipsă n-avem.
Dar dacă vrăjmaşa vulpe legea cumva a călcat.
Ca numai rău să ne facă cu dracu s-o fi-ncurcat,
Trebuie prin chibzuire să facem toţi vreun plan,
Ca să ne ferim de răul acestui cumplit duşman;
Cu toate aceste, lupul să se ducă a-i pofti
Şi în grab să se întoarcă cu răspuns a ne vesti.
Apoi vom vedea ce-om face, atuncea vom hotărî,
Vom găsi fieştecare loc capul a ne vârî.
După ce se sfătuiră în felul de mai sus zis,
Gătind masa, fu îndată vătăşelul lup trimis,
Ca să poftească pe vulpe la prânzul împărătesc,
Cu soţul ei dimpreună, să vie, că îi doresc.
Se repezi lupu-ndată ca un grabnic curier,
Ardicând pulbere-n urma-i ca norii până la cer.
Şi tocma drept vizunia tinerilor când veni,
Începu-ncet să pâşască, corajul îi conteni;
Nici nu îndrăzni să între, ci tăcerea-şi dezlegă
Şi cu sfială d-afară, din depărtare strigă:
— Cumătră! Cumătră vulpe! — Cine e? ea a răspuns. —
Ia poftim până afară, îi zise el, stând ascuns.
— Dar ce vei? întreabă vulpea, până la uşă ieşind.
— Sunt trimis, — răspunse lupul, de prin stuf capul ivind
—
A auzit împăratul cum că te-ai căsătorit
Şi prea mult îi pare bine că soţ bun ţ-ai nimerit.
De aceea vă pofteşte ca să veniţi mai apoi,
Fiindcă azi are masă, să prânziţi şi amândoi.
Zise ea: — Cât pentru masă, din parte-mi bucuros eu,
Dar să-ntreb, să văz, voieşte să meargă bărbatul meu?
Auzi, bărbate! ne cheamă, spune-mi ce răspuns să dau.
Mergi la masă-mpărătească? Răspunse el: — Mârâmiau!
„Mârâmiau” auzind lupul, i s-a părut prea ciudat
Şi dete înapoi fuga cu totul înspăimântat.

Ajungând la împăratul şi de frică tremurând,
Ostenit, cu limba scoasă, sufla şi spunea zicând:
— Împărate! nu e bine, să ştii că ne-am prăpădit.
Îl întreabă leul: — Spune-mi, ce ţi-a făcut? Ce-ai păţit?
— E! d-aş fi stătut, — el zise — ce ştii ce mi se-ntâmplă?
Crez că mă învăţa minte curier a mai umbla.
— Ei bine, — îi zise leul — l-ai văzut? Ce fel era?
— Nu l-am văzut, — el răspunse — dar glasu-i mă-nfiora.
Vorbi o limbă pocită, pentru care eu mă leg
Şi mă prinz pe capu-mi cum că numai dracii i-o-nţeleg;
Decât ea bucuros prinse, dar nu ştiu de vor veni,
Şi mai bine ar fi dacă bărbatu-i nu va voi,
Auzind leul aceste, ceru de la ceilalţi sfat,
Zicând: — Spuneţi ce să facem, că nu e de amânat,
Ci trebuie mai în grabă vrun fel a ne folosi.
Că ei o fi plecat poate şi îndată vor sosi;
Eu găsesc de cuviinţă că aici să nu şedem,
Ci mergând să ne ascundem care pe unde putem
Şi pre ascuns cu ocheanul în drumul lor să privim.
Ca din cale depărtată uitându-ne să-i zărim;
Şi de va fi, cum să zice, bărbatul vulpei vrun drac,
Să nu faceţi vro mişcare, ci să tăceţi şi să tac;
Că ei, negăsind pe nimeni, o să şază ce-o şedea
Şi o să plece acasă, de treaba lor a-şi vedea.
Aste vorbindu-le leul, toţi ziseră-ntr-un cuvânt:
— Câte le-ai zis, împărate, toate înţelepte sunt.
— Dacă e aşa, — el zise — faceţi-vă toţi în părţi,
Că eu m-ascunz dup-o stâncă pe marginea astei bălţi.
— Eu iar — îi răspunse ursul — sus în ăst copac mă sui
Şi prin frunza lui cea deasă orice voi vedea vă spui.
Porcul zise: — Şi eu iarăşi jos în frunzet mă-nvelesc,
Să scoţ o ureche numai, ca să-i auz ce vorbesc.
Lupu-şi găsi şi el locul, vârându-se într-un stuf,
Ca să poată fugi lesne când va vedea vrun zăduf.
Vulpea dacă întră-n casă şi cotoiului a spus,
Zise el: — Dragă nevastă! Eu pân-acum nu m-am dus

Să văz împăratul cum e, precum şi pe mine el,
Nu ne ştim unui pe alţii, cum suntem şi în cel fel;
Ba nici nu ştiu înaintea-i cum să mă înfăţişez,
Nici cum să mănânc la masa-i, nici pe scaunu-i să şez.
Ci ia să şedem mai bine în căscioara-ne aici
Şi de va fi vro-ntrebare, doar vei şti tu ce să zici.
Cineva cu o minciună scapă de alte nevoi,
Dar încă de la o masă să nu putem scăpa noi?
Îi zise ea: — Ba, bărbate, ai să mergem să mâncăm,
Că se mânie-mpăratul hatârul dacă-i stricăm;
Chiar şi politica cere să mergem să-l salutăm,
Să-i facem închinăciune şi mâna să-i sărutăm,
Necum să fim poftiţi încă şi să urmăm în alt fel,
Să ne purtăm mojiceşte şi să nu mergem la el!
— Dacă e aşa, — răspunse bărbatul ei — bine dar,
Apucă de te găteşte, şterge-ţi ăl cojoc murdar.
Se sculă vulpea îndată şi în cel mai grabnic pas
Se scutură de ţărână, se linse pe bot, pe nas.
Cotoiul iar, ca şi dânsa, scuipă în labă pe loc
Şi la cap se netezeşte, la coadă şi într-alt loc;
Apoi luându-şi nevasta de braţet ca un bărbat,
Plecară pe potecuţă să se ducă la palat.
El însă, zglobiu la fire, tot în jocuri se ducea,
Sărea şi glumea cu dânsa, mii de comedii făcea.
Leul, cum sta după stâncă, tot adese întreba
Pe urs, zicând: — Cuvioase, vede-să ceva, au ba?
Ursul răspunse că vede cu vulpea un ce viind,
Cu mult mai mic decât dânsa şi ca un drac tot sărind.
Îi zise lui împăratul: — Poate îţi pare aşa,
Unde îl vezi de departe, dar nu te înfricoşa;
Întinde ocheanul bine şi te uită mai frumos,
Ţine-l tot spre acea parte, nu-l lăsa din mână jos,
Ca nu cumva făr’ de veste cu ei să ne pomenim.
Cum vorbim să ne audă şi ceva să pătimim.
— Coraj! coraj! să n-ai frică, — strigă porcul către leu —
Căci când vor veni aproape, paşii lor îi auz eu.

Deci, precum am zis, mâţoiul cu vulpea pe drum viind
Şi într-o parte şi alta făcând zglobii şi sărând,
Văzu pe o coţofană sus într-un copac cântând
Şi se opri aci-ndată, către mirească zicând:
— Nevastă! Iacă ploconul, îngăduieşte niţel
Să ţi-l prinz ca să ne ducem la împăratul cu el.
Aceasta zicând, îndată se urcă în copac sus
Ş-într-o clipă cu iuţeală gheara pe dânsa a pus.
Ursul, care aste toate cu ocheanul le-a văzut,
Că ar fi chiar necuratul desăvârşit a crezut;
Şi de spaimă cu cutremur zise-mpăratului leu:
— Suntem pieriţi toţi, stăpâne, după cele ce văz eu;
Dacă el o zburătoare o prinse din vârf, de sus,
De m-o vedea şi pe mine, apoi, ait! atunci m-am dus;
A avut dreptate lupul într-atât de s-a speriat,
Dar să-ă! staţi în tăcere, că iacă s-apropiat.
Stând ei astfel în tăcere şi ascunşi, cum am zis toţi,
Ajunseră şi intrară în casă tinerii soţi;
Care văzând masa-ntinsă şi pe nimenea aci,
Fu pricina ca să iasă la uşă, d-a se suci
Ş-a privi când de o parte, când de alta neîncetat,
Că doar vor vedea să vie marele lor împărat;
Dar şezând cu amânare pe verdeaţă ş-adăstând,
Un tânţar din întâmplare dintr-un loc în alt zburând,
Viind s-a pus pe urechea a mistreţului ascuns
Şi fără ceva să-i pese, înfigând botul, l-a-mpuns.
El tot scutura urechea să fugă, a nu-l pişca,
Până când zări pisoiul frunzele care mişca
Şi gândind că şoareci umblă, deodată s-a sculat,
Zicând către vulpe: — Dragă! o să mai prinz un vânat,
Să te uiţi acuma numai cum ţi-l mănânc viu, nefript.
Şi în loc sărind cu gheara, dinţii-n urechea-i ş-a-nfipt.
Mistreţul îngrozit foarte, gândind că n-o mai scăpa,
În râu ca nebun dând fuga, din puteri strigând, ţipa:
— Fugiţi! fugiţi, vă mănâncă, pe mine m-a şi răpus!
Cotoiul de spaimă sare să scape în copac sus,

Ursul, părându-i că vine şi pe el a-l nimici,
Din copac jos să aruncă şi să lungeşte aci,
Făr-a putea alt să zică decât numai: — Mor! mor! mor!
Lupul, cum auzi iarăşi, alergă la leu ca-n zbor,
Strigând: — Ce stai, împărate? Că mâncă pân-acum doi,
Şi acum îndată vine să ne piarză şi pe noi.
Leul auzind pe lupul dându-i asfel de raport
Zise: — Decât viu în gheara-i, mai bine în apă mort.
Şi închizând ochii-ndată în valuri s-a aruncat;
Lupul şi el după dânsul asemenea a urmat.
Cotoiul în acea clipă pe ursul sus când văzu
De spaimă sărind îndată ca o minge jos căzu
Şi se-nfipse-n ţandăra unui copac rupt de vânt,
Care era ca o ţeapă ardicată de pământ.
Vulpea iar în acea groază de spaimă fierea-i plesni,
Somnul cel lung o cuprinse şi nu se mai pomeni.

DESPRE VICLENIE

În faţă una-ţi vorbeşte
Şi în dos alta-ţi croieşte.
Şi
În ochi cu gura te unge
Ş-în dos cu ac te împunge.
Şi
În faţă dinţi îţi albeşte
Şi inima îşi negreşte.
Şi
În faţă te netezeşte
Şi în spate te ciopleşte.
El este
C-albina, -n gură cu miere
Ş-în coadă cu ac şi fiere.
Vicleanul
Fâţâie coada ca vulpea, în toate părţile.
Îl vezi numai,
Bună ziua toată ziua şi din cap la toţi mereu moţ.
Şi
Te mângâie cu ghimpi
Şi
Te atinge cu bumbac.
Pe vicleanul
Cât să umbli să-l pipăieşti,
Nici în piua nu-l nimereşti.
Cum a zis unul:
De scund este scund,
Dar nu-i dai de fund.
Cu un cuvânt,
Este taler cu două feţe.

POVESTEA VORBII

Oarecare meşteraş
A trimis un băieţaş
Cu un taler rudăresc,
Cu două feţe, prostesc,
Ca să ia de la băcan
Icre roşii de un ban;
Îi mai dete şi alţi doi
Să ia icre negre moi.
Băiatul cam prosticel,
Cerând icre de un fel,
Le-a pus pe taler aci
Şi altele porunci.
Băcanul dacă i-a dat,
— Unde le pui? l-a-ntrebat.
El talerul întorcând
Şi icrele răsturnând:
— Pune-le aici, a zis,
Ş-a mers d-unde l-a trimis.
Acolo când s-arătat,
Stăpânul său l-a-ntrebat:
— Celelalte unde sunt,
Or nu-nţelegi de cuvânt?
Copilul iar întorcând
Şi: — Iacăte-le, zicând,
Căzură ş-acele jos,
Nimica fiind din dos.
Stăpânul său, necăjit,
Îndată l-a pălmuit,
Zicând: — Vezi, minte să ţii
Şi păzeşte să nu fii
Cu două feţe şi tu,
C-ăst' taler ce te bătu.

DESPRE CUMPLITATE SAU ZGÂRCENIE

Omul nu trebuie să fie nici prea-prea, nici foarte-foarte,
Nici carnea să arză, nici frigarea.
Adică:
Nici prea econom, nici prea galantom.
Că
Cine strânge nu mănâncă.
Banii strângătorului în mâna cheltuitorului.
Lopata grămădeşte şi sapa risipeşte.
Bogăţia rămâne la nebun.
Care
Nici pe sine nu se procopseşte, nici pe altul nu foloseşte.
Nu ştie cum se câştigă paraua.
Pentru că
Cine dumică ştie, cine mănâncă nu ştie.
Dar şi
Dac-o socoti cineva câte foi intră în plăcintă,
niciodată nu mănâncă.
Omul cumplit de toţi e clevetit.
Şi
Când nu tace o gură, nu tace o lume întreagă.
Zicându-i: frige-linte,
Îşi mănâncă de supt tălpi (de supt unghii).
Pentru o para îşi pune ştreangul de gât.
Pentru bani îşi vinde sufletul.
Îi tremură mâna de milostenie (care nu o face).
Ar da tămâie lui Dumnezeu şi nu se-ndură să dea parale.
Punga-i e mare şi gură n-are.
Însă el zice:
A cui e punga mai mare? — A cui se vede.
Scumpului niciodată să nu-i zici „dă-mi”, ci totdeauna „na”.

Zgârcitul numai stângă are (care ia),
dreapta îi este uscată (care dă).
Scumpul cu înşelătorul lesne se-nvoiesc.
Îi făgăduieşte marea cu sarea ş-îi dă ce nu curge pe apă.
Vulpea în pădure, şi el îi vinde pielea în târg.
Îl face să umble după potcoave de cai morţi.
Ş-a găsit icoană să se închine.
Scumpul cumpără stafide şi cere să-i adaoge piper.
Pune brânză în strachină şi întinge p-alăturea.
Umblă să scoaţă două piei după o oaie.
Dar totdeauna
Scumpul mai mult păgubeşte şi leneşul mai mult aleargă.

POVESTEA VORBII

Un ovrei odată în negoţ umblând
Ş-în Constantinopol la marfă mergând,
Mai mult decât toate ce îi trebui,
La ceşti şi filgene întâi târgui;
Ş-într-un zimbil mare după ce i-a pus,
Umplându-l grămadă cu vârf până sus,
Chemă să i-l ducă un hamal la han
Şi îi ceru plată de opt lei un ban.
Chemând el pe altul şi mai mult ceru,
Or pe câţi aduse, niciunul nu vru.
Văzând dar ovreiul, stând se socoti
Cu înşelăciune dulap a-nvârti.
Apucă şi zice unui alt hamal:
— Voinice, mi-e milă că eşti în ăst hal!
Dar de îmi vei duce ăst coş pân’ la han,
Fără să-mi ceri de dus niciun ban,
Numai trei cuvinte să te-nvăţ să ştii

Ş-îţi ajunge-n viaţă procopsit să fii.

Auzind hamalul pe ovrei zicând
C-o să-l procopsească aşa de curând,
Zise întru sine: „O fi, ce ştiu eu!
Ai să fac şi-o slujbă în norocul meu.”
Ş-ardicând îndată zimbilul cel greu,
— Ai, ardică-l — zise — pe umărul meu.
Se cocoşă, duse pân’ la un soroc,
Şi să odihnească puind la un loc:
— Jupâne! — îi zise, ia spune-mi acum.
— Hai la han, — răspunse — nu poci aci-n drum.
— Spune-ncai o vorbă, — hamalul a zis —
Ca să merg gândind-o pe drumul întins.
Deci văzând ovreiul că în loc şedea
Şi pân’ nu i-o spune să plece nu vrea:
— Aşa, — îi răspunse — să-ţi spui una dar
Şi o ţine minte, să nu mă-ntrebi iar!
„Cine îţi va zice că e mai bine călare decât în
căruţă, să ştii să nu crezi.”
Asta este zisă de un înţelept
Ş-în adevăr, bravo! a vorbit prea drept.
Auzind hamalul iarăşi se sculă
Cu zimbilu-n umăr şi drumu-şi urmă.
Merse iarăşi, merse pe drum cât putu
Şi să odihnească la un loc stătu.
— Jupâne! — iar îi zise — una îmi spuseşi
Şi de procopseală văz mă umpluseşi
Ia îmi spune încă unică măcar,
Să merg cu ea-n gură procetind-o iar.
Văzând iar ovreul că nu vrea altfel:
— Şi a doua este, — zise către el —
„Cine ţ-o zice că e mai bine pe jos decât călare,
iarăşi să nu crezi.”
Ţine-o şi asta în minte ca-n scris,
Că iar de un mare înţelept s-a zis.

Cu aceste vorbe întru al său gând,
Plecă iar hamalul şi ceva mergând
Iar să odihnească puse la pământ
Ş-întrebă să-i spuie şi cellalt cuvânt.
Cam cârmi ovreiul, dar chiar şi nevrând
Trebuia să-i spuie, şi urmă zicând:
— „Şi cine ţ-o zice că e mai bine slugă decât stăpân,
să nu crezi iar niciodată.”
Ai mai auzit tu astfel de cuvânt?
Cine l-a zis, bravo! a fost un om sfânt.
Văzând dar hamalul că l-a înşelat,
Ardicând zimbilul iarăşi a plecat
Şi mergând cu dânsul acolo la han,
Îl trânti îndată de un bolovan
Ş-îi zise: — Jupâne, şi tu chiar să vezi
Că-s aci filgene, eu zic să nu crezi.
Scumpul cu galantomul sunt doi vrăjmaşi neîmpăcaţi.
Şi
Bumbăcarul nu să uită cu ochi buni la câinele alb.
Zgârcitul nici el nu mănâncă, nici pe altul
nu va să vază mâncând.
Însă
Cine se culcă nemâncat se scoală fără vreme.
Stăpânul vinde şi telalul nu se îndură să-l dea.
Câinele osul nu-l roade şi nici pe altul nu lasă să-l roază.
Scumpul nu e stăpân pe banii lui, ci banii îl stăpânesc pe el.
Şade dracul cu curul pe banii lui.
Tot el la masa altuia, şi la masa lui nimenea.
Adică:
Orbul de la toţi, şi de la orb nimenea.
Caută tot să răpească.
Zicând:
Nici lupul flămând, nici oaia cu doi miei.
Va să ia şi lâna şi pielea.

Bucatele de la masa altuia sunt mai cu gust.
Găina vecinului e mai grasă.
Punga altuia e mai mare.
În sfârşit,
Mai bine trăieşte un sărac lipit decât un bogat zgârcit.

POVESTEA VORBII

A fost un zgârcit odată, care mereu grămădea,

Zi şi noapte totdeauna pe bani dormea şi şedea;
Şi de cumplitate multă trăia singur, singurel,
Nu ţinea-n casă nici slugă, nici pisică, nici căţel.
Nu putea să se îndure să cheltuiască un ban,
Să mănânce şi el bine măcar o dată-ntr-un an,
Ci trăia tot caliceşte, mâncări proaste cumpărând,
Privind cu jind cele bune, ca şi un sărac de rând.
Aşa el la o zi mare, când la peşte dezlega,
Văzând că fieştecare la pescării alerga,
Se duse şi el să vază d-o găsi vrun cosăcel,
Să-şi cumpere, să mănânce, ca să se spurce şi el.
Ajungând în pescărie, începu a se plimba,
De la un loc pân' la altul şi de preţuri întreba.
Umblă vro două-trei ceasuri pretutidenea cercând
Şi nu-i venea să-şi cumpere, mai ieftior căutând.
Deci când sta în două gânduri, ca să ia or să nu ia,
Şi când scumpetea cu pofta în el nu se învoia,
Vede viind un fin al său, carele dulgher era,
Cu banii câştigaţi din muncă vrând peşte a-şi cumpăra;
Şi fără să zăbovească or să întrebe de preţ,
Alese un peşte mare ş-îi trânti banul semeţ.
D-acolo trece îndată alăturea l-alt pescar,
Alege alt neam de peşte şi îl pune în cântar.
Scumpul privind cu mirare la finul cumpărător,

Care îşi târgui peşte ca fiece negustor,
Când plecă ca să se ducă, după dânsul s-a luat,
Ş-ajungându-l după urmă: — Ce faci, fine? — l-a-ntrebat —
Cum văz, ţ-ai cumpărat peşte? — Da, — îi zise — am luat.
L-a-ntrebat iar: — Pentru tine, or altui l-ai cumpărat?
— Ba pentru mine — el zise — şi pentru casa mea chiar.
— Dar ce-o să faci cu atât mult? — scumpul l-a întrebat iar.
— O, Doamne, naşule! — zise — pentru mâncare te miri?
Pe lângă copii, nevastă, să găsesc şi musafiri;
Şi la o zi ca aceasta mai dai şi la un vecin,
Ce nu i-a dat mâna să-şi ia, or şi l-alt sărac strein.
Dar dumneata-ţi luaşi peşte, or eşti la alţii poftit?
— Ba nu sunt poftit, — îi zise — d-aceea am şi venit;
Şi eram şi eu să-mi cumpăr, dar iarăşi am judecat
Că cine să mi-l gătească! Şi aşa nici n-am luat.
— Ai dar la noi, — finul zise — împreună să serbăm,
Deşi nu avem gătire pe un naş să ospătăm:
Şi vei avea să vezi astăzi cum trăiesc nişte mojici,
Dar ne vei ierta cusurul, ca la nişte fini mai mici.
Finul vorbe d-alde aste şi altele îndrugând
Şi cu naşul împreună la casa sa ajungând,
Cu destulă bucurie pe oaspete au priimit,
Până una-alta fuse şi prânzu-ndată gătit.
Aşezându-se dar masa şi bucate aducând,
Şezură, o-mprejurară, puind şi plosca în rând.
S-apucară să mănânce, vorbe vesele spuind,
Şi cu înzâmbite feţe unii la alţii privind;
Plosca încunjura masa de la un la alt mergând
Ş-îndemna să se mângâie, pe toţi în guri sărutând;
Îi înduplecă îndată pe ea a o asculta,
Şi ca să-i facă pe voie începură a cânta:
Una în coarda subţire, altul bâzoiul ţinea,
Mic şi mare îşi da glasul, la care cum îi venea.
Zgârcitul, care-n tăcere era-nvăţat a mânca,

Şi carele cu plăcere la aceşti gura căsca,
Prea mult minunata ploscă sărutându-l tot des, des,
Şi la curaj îndemnându-l, fără niciun interes,
Îl aduse şi pe dânsul în stare d-o asculta
Ş-începu şi el cu toţii împreună a cânta.
Ş-într-atât se simţi vesel, ş-într-atât s-a mângâiat,
Încât toată zgârcenia îndată i s-a muiat;
Ş-începu să zică: — Fine, tu văz că ştii să trăieşti,
Tu dar voiesc şi pe mine ca să mă chiverniseşti.
Toată a mea bogăţie, de la moşi-strămoşi miras,
Câtă o fi, o dau ţie astăzi, chiar din acest ceas.
Na cheile, mergi acasă şi în pivniţă intrând,
Vei vedea stând zece chiupuri tot cu galbeni puşi în rând.
Şi cu desagi, sac or traistă, cu ce ştii şi cu ce poţi,
Cară-i aicea la tine până deseară pe toţi!
Fă tu ce vei vrea cu dânşii, fii şi economul meu,
Cheltuieşte cum îţi place, nici să-ntrebi, nici să văz eu!
Că moşii mei şi părinţii să trăiască n-au ştiut,
Nici vrodată în viaţă aşa chef ei n-au făcut,
Ci s-au chinuit să strângă şi să grămădească bani;
Când au murit, îmi lăsară nouă chiupuri sau borcani,
Sfătuindu-mă-n diată ca să urmez lor şi eu,
Iar de nu, să mă ajungă blestemul lui Dumnezeu;
Adică: din nouă chiupuri zece în rând să le fac,
Ş-am trăit ca vai de mine, mai rău decât un sărac;
Umblai pe uscat, pe ape, m-am căznit ca un tiran,
Am răbdat foame şi sete, închinându-mă la ban;
Nu m-am îndurat o dată un sărac să miluiesc,
Numai şi numai borcanul să-l umplu, să-l vârfuiesc;
Ăst rău mi s-a făcut fire, nu poci alt să mă prefac,
Nu-mi vine să dau paraua, nici mie un prânz să-mi fac.
De aceea dar acuma du-te unde te-am trimis,
Ia traistă, sac, orce-ţi place, şi fă după cum ţ-am zis.
Bietul fin, cu bucurie pe loc desagii luând,
Alergă tot într-un suflet şi în pivniţă intrând,
Cum s-apropie de chiupuri mâinele a-şi împlânta,

Auzi un glas dodată d-aiurea a-l spăimânta.
Strigându-i: — Nu te atinge, teme-te a nu greşi,
C-apoi d-aicea zdravăn să ştii că nu vei ieşi.
Răspunse el către glasul care îl înfricoşa:
— Apoi naşul mă trimise, n-am venit singur aşa.
Glasul îi răcni deodată atât de înfricoşat
Încât pivniţa şi casa parcă s-au cutremurat,
Strigând: — Ieşi, zic, mă-nţelege, n-aştepta şi alt cuvânt,
N-are treabă el aicea, aceşti bani ai lui nu sunt,
Ci ai diaconului Badea, el e pe dânşii stăpân.
Bietul om fugi afară speriat, scuipându-şi în sân;
Merse la naşul să-i spuie cum s-a-ntâmplat şi ce fel
Şi cum că diaconul Badea este stăpân, iar nu el.
Naşul său cum îl aude se necăjeşte pe loc,
Plosca-l aţâţă mai tare, de să făcu numai foc.
Că ea are multe daruri, aci face pe om bun,
Şi aci îl întărâtă de-l preface în nebun.
Se scoală totdeodată şi răcneşte ca un leu:
— Dar cum să poate — el zise — să nu fiu stăpân p-al meu?
Cine e diaconul Badea? Şi ce treabă are el
Cu banii mei, pentru care m-am trudit de mititel?
Stăi, mă! Să văz acuma dacă eu stăpân nu sunt!
Şi plecă acasă iute, înspulberat ca un vânt,
Intră-n pivniţă îndată, se uită, îi dă în gând
Şi spre negoţ o grămadă pive de cireş având,
Băgă aurul prin ele şi cu alt lemn le-ndopă,
Până către miezul nopţii l-aceasta se ocupă;
Şi pe dinaintea porţii fiind un râu spumegat
Aruncă pivele toate şi a mers de s-a culcat.
Ş-asfel el din bogat putred, a sărăcit de s-a stins,
Îşi vindecă cumplitatea şi zgârcenia-i s-a-ntins.
Iar pivele, toată noaptea după ce au înotat,
S-au oprit într-o vâltoare la marginea unui sat,
Unde avea locuinţă un slujbaş bisericesc,
Anume diaconul Badea, om cu totul sufletesc.

Acesta prea de dimineaţă totdeauna se scula
Ş-în marginea acei ape se-nchina şi se spăla.
Aşa-n acea dimineaţă ca şi alte dăţi mergând
Şi pivele în vâltoare învârtindu-se văzând,
Le-au tras câte una-una, până când toate le-a scos
Şi văzându-le-ndopate şi prea grele mai vârtos,
Se apucă cu toporul, despică una pe loc,
Şi ca să vază-n ea ce e, şi ca să puie pe foc.
Dar câtă mirare-i fuse, cât s-a bucurat văzând
Acea mulţime de galbeni cu strălucire curgând!
Vă las să judecaţi singuri ce i s-a mai întâmplat
Şi din celelalte pive aurul când l-a aflat!
Decât să vă spui acuma ce fel a-ntrebuinţat
Acea avuţie multă şi cu dânsa ce-a lucrat;
Câţi săraci ştia în satu-i, câte unul i-a chemat
Şi prin taină fiecărui a dat şi l-a ajutat;
Unuia-i cumpără vacă, altuia-i dărui boi,
P-alt scăpă de datorie şi p-alt de alte nevoi;
Apoi zidi un han mare, de săraci priimitor,
Şi găzduia fără plată pe fiece călător;
Încât ducându-se vestea prin cei mângâiaţi în plâns,
A putut ca să auză şi zgârcitul ce i-a strâns
Cum că un diaconul Badea, acel nume c-un cuvânt
Ce i l-a fost strigat glasul că acei bani ai lui sunt.
Care şi plecă îndată ca să se ducă la el,
Cu o trăistoară în umăr ş-în mână c-un toiegel.
Din sat în sat cu-ntrebarea şi hrană cerşind mergând
Ş-in sfârşit la acel diacon cu încetul ajungând,
Ceea ce-l făcu pe dânsul mai tare de se-ncrezu
Fu o piuă, ce drept treaptă-n uşa-i care o văzu.
Stând şi lung privind la dânsa şi din cap tot legănând,
A ieşit diaconul Badea şi îl întrebă, zicând:
— Eşti un strein, cum să vede, şi cauţi să-ţi dau sălaş?
— Aşa este, — el răspunse — sunt un strein şi drumaş;
Dar mă uit la piua asta ş-îmi căiesc capul cel prost,
Că cu altele-mpreună ea-n pivniţa mea a fost,

Care-ntr-o zi beat pe toate cu galbeni le îndopai
Şi gândind că fac rău altui, tot în râu le aruncai.
După ce zise aceasta, săracul zgârcit s-a pus
Şi cu amăruntul toate cum s-a întâmplat i-a spus.
Ascultând diaconul Badea la povestirea lui tăcut,
Deloc a nu-i înţelege vorbele s-a prefăcut,
Dar în inima sa foarte mult l-a căit şi l-a plâns
Că s-a pedepsit atâta în cumplitate d-a strâns;
Şi fiindu-i de el milă, îi răspunse: — Fătul meu!
Eu am îndestulă stare, dar mi-e de la Dumnezeu
Şi fac pomană cu dânsa, eu dracului nu o dau,
Ajut cu economie pe câţi îi cunosc că n-au;
Prin urmare şi tu dară, de te plângi că sărac eşti,
Rămâi în curte la mine, hrana să-ţi agoniseşti;
Nu ai să-mi faci nicio treabă, ci de urât, să nu şezi,
Să-ngrijeşti de una-alta, de argaţi şi slugi să vezi.
Cuvântul bun şi blândeţea ăstui diacon cuvios
Înduplecă pe zgârcitul şi priimi bucuros.
Rămâind, cum zic, în curtea-i, era ca şi un stăpân,
Fiindcă diaconul Badea era de vârstă bătrân;
El sta pentru fiecare socotelile să dea,
În care cu prisosinţă zgârcenia-i să vedea;
Dreptul de la unul ş-altul tot să rupă îi plăcea,
Şi fără să cheltuiască, iar strânsoare îşi făcea.
Diaconul Badea văzându-l făcând acestea de rost,
S-a-ncrezut fără-ndoială că banii ai lui au fost;
Şi gândindu-se-ntre sine de cugetul ce-l mustra,
Că cel ce-l îmbogăţise acum slugă îi era,
Socoti să-l depărteze cu oarecare mijloc,
Supt ascuns ceva bani dându-i să trăiască într-alt loc;
Ş-ntr-o zi porunci-n casă să facă câteva pâini,
Însă de făină neagră şi albă, de două mâini;
Şi coaca pâinilor albe cu un cuţit despicând,
A băgat pe tainâ galbeni, câte-o sumă numărând;
Ş-asfel după ce le coapse şi le scoase din coptor,
Îl chemă ca să-l trimiţă la un sat mai depărtşor,

Zicându-i: — Ia şi înşală calul cel iubit al meu,
Cu care din sărăcie m-a ridicat Dumnezeu;
Însă cu ale lui toate, deşi nu sunt aşa noi,
Dar poate din norocirea-i să-ţi vie banii-napoi;
Şi na aste trei pâini albe să le mănânci tu pe drum,
Na de prisos ş-una neagră, că nu strică orşicum.
El dar cum înşelă calul, după cum i-a poruncit,
Şi a plecat să se ducă la satul cel rânduit.
Dacă merse o bucată, aproape de un alt sat,
S-a rupt chinga, fiind veche, şi şaua-i s-a răsturnat;
El zgârcit fiind din fire, să nu dea din mână-i ban,
A luat o pâine albă ş-o dete unui sătean,
Cerând să-i dea pentru dânsa o chingă veşcoară iar,
Care ş-îndată îi dete, bucurându-se de dar:
De aci-ncălecând iarăşi şi la drumul său plecând,
I s-a rupt pofilu-ndată, pe o vale coborând.
Cu destulă greutate ajungând iar la un sat,
Să cumpere de la hanuri cu bani nu s-a îndurat
Ci luă iar altă pâine din albe care avea
Şi unui sătean o dete, un pofil mai vechi să-i dea.
De acolo plecând iarăşi şi mergând pân’ la un râu,
I s-a rupt în bucăţele şi putregaiul de frâu;
Acum scoase din desagă şi acele două pâini,
Una neagră ş-altă albă şi stând le privea în mâini,
Zicând: „De voi da pe neagra ca să cer un frâu cuiva,
Nepreţuind-o atâta, pentru dânsa nu-mi va da,
Dar dându-i aceasta, alba, ştiu că prinde bucuros.”
Şi mergând o dete-ndată pentru un frâu ruginos.
Sătenii aceia însă pâinile albe luând
Şi de ele fiecare întru sine judecând,
Cel dintâi zise în gându-şi: „Ce jimblă, ca cozonac!
Cine ştie din ce parte o avu acel sărac!
E bună să o mănânce binefăcătorul meu,
Că ce folosesc c-o pâine, să stau să o mănânc eu?”
Zicând el aceasta, -ndată pe un căluşel s-a pus
Şi la moş diaconul Badea să o dea plocon s-a dus.

Al doilea sătean iarăşi, la pâinea albă privind,
Zise şi el întru sine, ca şi cel dintâi gândind,
Şi mergând în grab se duse cu pâinea de căpătat
Tot la moş diaconul Badea, carele l-a ajutat.
Al treilea astfel iarăşi în gându-şi a hotărât
Şi lui moş diaconul Badea o duse numaidecât.
Care câte una-una, aceste trei albe pâini,
După cum le-a dat, întocmai viindu-i iarăşi în mâini,
S-a mirat diaconul Badea, zicând: „Una gândeam eu
Şi altele împotrivă văz că face Dumnezeu!”
După trei zile zgârcitul, când s-a-ntors din acel sat,
Chemându-l diaconul Badea pâinile i-a arătat,
Spuindu-i cum şi în ce chip sătenii i le-au adus:
— Şi iată (despicând pâinea) galbenii care i-am pus;
Aşadar nu-s ai tăi banii ce zici că i-am găsit eu,
Ci poţi mărturisi singur că mi-a trimis Dumnezeu.

DESPRE LĂCOMIE IARĂŞI ŞI NEMULŢUMIRE

Lăcomia de multe ori strică omenia.
Că
D-aia n-are ursul coadă.
Ochii omului sunt din mare, că se bucură tot la mare.
Dar ce folos d-o fi
Lacom la bogăţie şi sărac la minte.
Că
Musca pentru puţină dulceaţă îşi răpune viaţa.
Şi
Şoarecele nu-ncape pe gaură şi ş-a legat ş-o tigvă de coadă.
De multe ori,
Cine îmbrăţişază multe puţine adună.
Căci
Doi pepeni într-o mână nu se pot ţinea.
Cu curu-n două luntri nu poţi şedea.
Deşi
Ochii văd, inima cere, dar e rău când n-ai putere
Şi
Ţ-e drag cu doi peşti în oală şi cu coadele afară.
Lacomului cât să-i dai, el nu zice ba.
Mănâncă până dă din el.
De la cinci pâini miezul şi de la nouă colaci coaja.
Să închină pântecelui.
Zicând:
Două bătăi strică, dar două mâncări nu strică.
Lacomul de puţin nu se mulţămeşte.
Dar
Cine nu să mulţămeşte de puţin pierde şi cel mult.
De aceea
Cel nemulţămit trăieşte nefericit.

El
Nu să mulţămeşte nici în car, nici în căruţă,
nici în sanie, nici în teleguţă.
De multe ori însă,
Vrând să aibă armăsar, ajunge din cal la măgar.

POVESTEA VORBII

Unul având poftă să meargă la ţară

După trebuinţă, într-o zi de vară,
Ducându-se-ndată la un oarecare,
Ceru armăsarul, ştiindu-l că are.
Acel îi răspunse: — Frate, rău îmi pare
C-a-ţi sluji l-aceasta nu-s acum în stare,
Că nici trei minute nu sunt încă bine
De când l-am dat altui prieten ca tine.
El îl rugă iarăşi, zicând: — Dă-mi dar calul.
— E! frate, — răspunse — când i-aş spune halul,
De milă i-ai plânge şi nu mi l-ai cere,
Că stă-n grajd, săracul, numa-n trei picere.
El îl rugă iarăşi: — Dă-mi încai măgarul.
— Apoi l-am dat — zise — tot cu armăsarul.
Când zise aceasta, în grajd dobitocul
A zbierat îndată, viindu-i sorocul.
El auzind zise: — Cum nu e aice?
Uită-te, el singur că e în grajd, zice.
— Frate! — îi răspunse — n-am cinste la tine
Dacă crezi măgarul mai mult decât mine!
Tu nu ştii că-n lume e zicala asta,
Că „să nu-ţi dai altui calul şi nevasta”.
Şi pe lângă asta mai e o poveste:
„Frate or nefrate, brânza pe bani este.”
Aşadar

Omul la nevoie miroasă şi ce nu-i e voia.
De dorul fragilor, mănâncă frunzele.
Sau
Înghite la răbdări prăjite.
Căci
Lucrul strein nu ţine de cald.
Că
Tocmai când îţi pasă, fără dânsul te lasă.
Şi
Dacă nu ţi se trece vorba, nu-ţi mai răci gura.
Că
Dacă nu eşti vrednic la o treabă,
Nu-ţi bate capul degeabă.
Precum zice:
Nu-ţi este puterea cât îţi este vrerea.

POVESTEA VORBII

Un turc, care n-a mai fost

Întru niciun fel de post,
Ducându-se a cerut
Un post care i-a plăcut.
Cadiul l-a cercetat
După jalba ce a dat
Şi văzându-l tinerel,
Neavând păr alb defel,
Cunoscându-l şi cam prost,
Nevrednic de acel post,
Îi zise lui: — Fătul meu!
Voia ţ-aş împlini eu,
Dar de postul ce-l voieşti
Încă foarte tânăr eşti,
Ci un altul să-ţi alegi,

După ale noastre legi,
Iar în acel post poţi fi
Barba când îţi va albi.
Însă prea mult dorind el
A-l orândui-n acel,
Cu mintea lui ca de prunc
Răspunse marelui turc:
— Efendim, sunt ihtiar,
Barba-mi este albă, var,
Dar drept să-ţi mărturisesc,
Eu o cănesc ş-o-nnegresc;
Iar de cere acel post
Ca să fiu alb cum am fost,
Poci fără să zăbovesc
Să o spăl şi s-o albesc.
Deci dar astfel el minţind
(Că o va albi gândind),
Voia dacă ş-a luat,
După leacuri a plecat;
Ş-ncoaci-ncolo umblând,
Pe unii-alţii-ntrebând,
Câţi îl auzea râdea
Şi că e nebun credea.
Dar el seamă nu băga,
Vrea să se facă aga.
Şi umblând din uşi în uşi,
Întreba babe, mătuşi,
Cu făgăduieli de bani,
Să-l facă de mai mulţi ani.
Şi abia când obosi
O şarlatană găsi;
Care i-a făgăduit
Că-l va albi negreşit,
Numa-ntâi să-i puie ei
În mâini cinci sute de lei
Şi îl va face degrab

Ca colilia de alb.
El auzind, bucuros
Puse banii-ndată jos
Şi spre a o mulţămi,
Încă o mai dărui.
Mătuşa banii luând
Îl opri aci, zicând:
— Şezi până să târguiesc
Acele ce îmi lipsesc.
Şi mergând în acel ceas,
Îi aduse într-un vas
O apă ce a vrut ea,
Numai banii ca să-i ia.
Ş-începu a-l învăţa
Cum a o-ntrebuinţa,
Zicând: — Iacă! (vai de el!)
Şi să faci într-acest fel:
Acasă acum mergând
Şi asta apă luând,
Să torni într-un vas din ea
Ş-începi barba a-ţi muia,
Frumos de jur împrejur,
Să nu rămâie cusur,
Şi în trei zile de rând,
Tot aşa cum zic făcând,
O să te vezi cum albeşti,
Tocmai după cum doreşti.
Aşadar el ascultând
Şi la casa sa mergând,
Cu acea apă a dat,
După cum l-a învăţat,
Ş-în loc barba a-i albi,
Începu a năpârli,
Încât într-un sfert de ceas
A rămas ca de brici ras,
Ş-atunci cunoscu c-a fost

Nevrednic de acel post.

Prin urmare,
Cămila vrând să dobândească coarne şi-a pierdut şi urechile.
Omul nemulţumit fuge de bine şi dă peste mărăcine.
Sare din lac în puţ.
Şi
Ajunge de la moară la râşniţă.

DESPRE LAUDE

Vede binişor în pungă,
Are ochii ce să-ţi ungă.
Că
A dat cu mâinile-n foc.
Şi
E gros la ceafă, are de ros.
Are cheag la inimă (chimirul).
Şi
E ca un stup neretezat.
Şi
Trăieşte din seul său.
Are de moară, nu-i e frică să moară.
Dar
La părul lăudat, cu sacul mare să nu te duci.
Când eşti poftit la vro masă, pleacă sătul de acasă.
Dar
Nepoftitul scaun n-are
Şi
Găina care cântă seara dimineaţa n-are ouă.
Lauda de sine pute.
Că
Cine se laudă singur se ocărăşte pe sine.
Ci
Lumea să te laude, câinii lasă să te latre.
Vorba ăluia:
Pe mine câţi câini m-a lătrat, toţi au turbat.
Însă,
Cine are vecini răi se laudă singur.
Sau
Ia-l după mine că-l omor.
Şi
Laudă-te, gură, că pumnii cură.

Cum se lăuda,
Când eram la mama şi eu ştiam să cos, că mama
împungea şi eu trăgeam acul.
Tot ţiganul îşi laudă ciocanul.

POVESTEA VORBII

Mergând la bâlci un ţigan

Să-ntâlni cu un ţăran
Şi stând se rugă de el,
Zicându-i: — Măi românel!
Tot mergi la ăl bâlci în deal,
De ce nu-mi lauzi ăst cal?
Fă-l tânăr, fă-l mânzuleţ,
Ca să-l poci vinde cu preţ;
Fă-mi ăst bine, românel,
Că ţ-oi drege vrun ciurel,
Or ţ-oi pune vrun potlog
Laudă-l, aşa mă rog!
Ţăranul fiind iar un
D-ăi de palavre cam bun
Ş-altă treabă neavând,
Cu ţiganu-n bâlci mergând,
Stătu cu el în obor,
Să-i fie lăudător.
Şi zăbovind ei câtvaşi,
Iacă vine ş-un geambaş,
Care era iar ţigan,
Geambaş fără niciun ban.
Privi calul colea, ici,
Îi dă de încerc un bici,
Şi la dinţi dacă-l cătă:

— Ce îmi ceri — îl întrebă —
P-astă mârţoagă de cal,
Ca să-l arunc după mal?
Românul ce aci sta
Şi la dânsul asculta:
— Ce! jupâne, — zise el —
Nu te uita că-i astfel,
Uite, zboară ca un zmeu,
N-am bani, că l-aş lua eu;
Întrece pe armăsarul,
N-are ce-i face ogarul.
Să-ţi spui drept, păcat că-l vinde,
Dar nici cu dânsul nu-l prinde,
Că nu îi ştie merchezul
Şi să-i pipăie lui miezul;
El e stăpân, cum vezi bine,
Şi nu îl ştie ca mine;
Mergi cu el la vânătoare
Şi uite, îţi fac prinsoare,
Iepurele-n pârlitură,
Dai cu el prin arătură
Şi în fuga lui a mare
Îl prinzi cu mâna călare.
Ţiganul ce l-a adus
Şi să-l laude l-a pus,
Cum căsca gura la el
Şi îl auzi astfel,
Zise: — Zău! uite aici,
D-ar fi calul meu cum zici,
Că e armăsar şi mânz,
Pre legea mea, nu-l mai vânz.
Dar geambaşul, neaoş hoţ,
Deprins la aşa negoţ;
— Stăi — zise — să-l încerc eu,
Să-mi dau şi cuvântul meu.
Şi cum l-a încălecat,

Drept la Giurgiu a plecat.
Ei au rămas aşteptând,
Cine ştie până când
(Lăudărosul râzând
Şi vânzătorul plângând).
Şi săracul păgubaş
Tot căutând pe geambaş,
Îl găsi după un an
În cârciuma unui han;
Şi ducându-l în obezi
La ispravnic, cu dovezi
Pentru calul cel furat,
Ispravnicul l-a-ntrebat:
— Ce eşti, ţigane? — Geambaş.
— Dar calul cum îl furaşi?
— Să mă bată Dumnezeu
D-oi fi furat calul eu,
Calul, zău, e vinovat,
El pe mine m-a furat.
— Auzi, auzi, cal mişel!
Cum te-a putut fura el?
— Coconaşule! să-ţi spui,
Eu vrând pe el să mă pui,
Să fac împrejur un cerc,
Să văz cum e, să-l încerc,
El, cum l-am încălecat,
Spre Giurgiu a apucat;
Şi fugi! fugi! pogoară, urci!
Ca să mă vânză la turci;
Când la Giurgiu ne-am văzut,
El turceşte n-a ştiut,
Ci cât ştiam eu niţel,
Ceat-pat, l-am vândut pe el.
— Dar banii ce i-ai făcut,
Dacă zici că l-ai vândut?
— Mă temui de niscai hoţi

Ş-îi băui pe loc pe toţi.

DESPRE CEI CE PLÂNG DE COPII

Decât să fii bogat (de copii) şi să n-ai ce mânca, mai bine
să fii sărac şi să aibi bani mulţi.
Sau
Să fii cât de sărac, numai să ai bani mulţi.
De copii, de barbă şi de coate goale
să nu te plângi niciodată.
Decât să zici „vai de noi!”, mai bine „vai de mine””
Decât orb şi călare, mai bine şchiop şi pe jos.
Chelului ce-i lipseşte? Tichie de mărgăritar.
Zamfirica toate le avea, numai ţopi îi lipsea.
De copii case sparte nu s-au văzut.
Dar
Creşte pui de şarpe, să te muşte.

POVESTEA VORBII

Un bătrân odinioară sfârşitul său cunoscând
Şi văzând că o să moară, bani, avere nelăsând,
Chemă să vie la sine pe fiul său cel iubit
Şi cu cuvinte puţine în astfel l-a sfătuit;
— Fătul meu, eu mor acuma şi alt nimica nu-ţi las,
Decât trei cuvinte numa în cel mai din urmă ceas.
Care ca p-o bogăţie să ţi le păstrezi de mic,
Să le aibi la bărbăţie, aceste ce ţi le zic:
P-al tău stăpân sau mai-mare cu dreptate să-l slujeşti,
Dar bani sau vro-mprumutare să nu-i dai, să te păzeşti.
Pe nevasta ta-n viaţă din inimă s-o iubeşti,
Dar nici cât un fir de aţă taina-ţi să nu-i dezveleşti.
Pe copiii tăi fireşte o să-i iubeşti d-or trăi,

Dar fiu de suflet nu creşte, că-n urmă te vei căi.
Aste ale lui cuvinte ca o diată fiind,
Le ţinu fiul său minte, ce-nchipuiesc neştiind.
Omul însă din natură este făcut curios,
Cât să-i dai învăţătură, îi este făr’ de folos;
Căci el până nu încearcă orşice va auzi,
Neted lui nu-i vine parcă odihnit a le păzi.
Să-i spui c-o să pătimească, să-i spui că se va jertfi,
El va să le pipăiască, să vază, aşa vor fi?
De aceea dar ferice de cel ce va priimi
Ceea ce lui i se zice până a nu pătimi!
Aşa ş-acest prin urmare lângă un stăpân fiind
Şi cu buna sa purtare mai multă vreme slujind,
Crescu, veni-n bărbăţie, fu cuminte, bani făcu,
Se-nsură, luă soţie o fată care-i plăcu.
Se iubea cu osebire, unul p-alt se mângâia
Ş-în cea mai mare unire în viaţa lor trăia;
Îi venea în multe rânduri să-i spuie câte ceva,
Dar se oprea, stând pe gânduri să nu greşească cumva.
Într-aceste vine vreme, fără el a cugeta,
Ca stăpânul său să-l cheme să-i cear-a-l împrumuta,
Zicând că-i trebui acuma o mie de lei să-i-dea,
Ca să împlinească suma pentru graba ce-o avea;
Şi că, de la oareunde nişte bani cum i-o veni,
Îndată îi va răspunde, fără a mai pomeni.
El îşi iubea pe stăpânul, cum şi pe loc a gândit
Cum că tatăl său bătrânul să nu dea l-a sfătuit;
După socoti iar în sine că poate n-o fi nimic:
Ia să-i dau eu lui mai bine, că bătrânii multe zic.
După ce-i dă, stă, se uită să-i răspunză banii daţi,
Stăpânul său iarăşi uită că bani are-mprumutaţi.
Dacă vede că tăcere de banii lui s-a făcut,
Merge într-o zi ş-îi cere să-i dea acel împrumut.
Stăpânul său auzindu-l bani împrumutaţi cerând,
Îl ocărî izgonindu-l cu înjurături, zicând:
— Ce bani sunt dator eu ţie? Om viclean şi prefăcut!

D-unde ai tu bogăţie să-mi dai mie împrumut?
Nu-mi eşti tu, tu, slugă mie de atâţia ani trecuţi?
Eu îţi dau ţie simbrie, ş-apoi tu să mă-mprumuţi?
— Ţ-am dat, săracul de mine! dar să vede c-ai uitat,
Ia adu-ţi aminte bine şi nu intra în păcat.
— Auzi! auzi! vicleşuguri! să nu ştiu eu ce lucrez!
Ia vezi cu ce meşteşuguri va să mă facă să crez!
Ieşi afară de mă lasă, nu mă face să turbez,
Şi să nu-mi mai calci în casă, că mă pui de te pisez.
Eşti un hoţ, un păr-de-câine, nu voi să te văz mai mult,
Nu eşti vrednic d-a mea pâine, fugi, piei dintr-acest minut!
Ieşi bietul om îndată, necăjit şi amărât,
Să nu sară să-l şi bată, că destul l-a ocărât;
Pe drum zicând întru sine: „Iacă una s-a-mplinit
Din cele trei ce pe mine tatăl meu m-a sfătuit „”.
Trecând ceva dup-aceasta şi copiii lui murind,
Luă un sărman nevasta, să-l crească c-al ei dorind;
Vrând şi el ca să nu plângă pentru care i-a născut,
Nu vru voia să-i înfrângă, o lăsă şi l-a crescut.
După ce făcu aceasta, cugetul tot îl muncea:
„Acest copil şi nevasta ce mi-o face? — el zicea —
Nu o fi degeabă zisul şi sfatul cel părintesc,
Voi însă-n grab să-mi văz visul, ş-apoi să mă odihnesc.”
Aşa-ntr-asta cugetare fură el un copilaş
D-ai stăpânului, pe care îl duce în alt oraş;
Apoi după ce îl lasă, o cămăşuţ-a lui ia,
O sângerează ş-acasă se-ntoarce în grab cu ea,
Zicând: — Dragă nevestică! o taină să-ţi spui aş vrea,
Dar mult mă sfiesc de frică că n-o vei putea ţinea.
Răspunse ea: — Vai de mine! De asfel mă socoteşti?
Aşa cinste am la tine? Ş-într-atâta te fereşti?
— Mă iartă dar, — el îi zise — tu ştii că stăpânul meu
Când i-a trebuit, trimise de l-am împrumutat eu,
Şi în loc să mi-i plătească m-a-njurat, m-a necinstit,
Ca p-o albie porcească m-a făcut şi m-a gonit;

D-acel necaz şi eu dară sâmbetele i-am păstrat
Şi tocmai în astă-seară cum am vrut mi-am răzbunat;
Că-ntâlnind cu întâmplare pe al său copil urât,
Îl momii ş-în depărtare ducându-l l-am omorât;
Numai astă cămăşuţă având pe el, o luai,
Ca să prinz vro părăluţă, cu dânsa nu-l îngropai.
Dar să taci, dragă nevastă, să nu îţi iasă cuvânt,
C-apoi ait! din lumea astă, cum vei spune, pierdut sunt.
Nevasta-ncepu să zică: — Vai! cum poci eu să crâcnesc?
Nu vezi că tremur de frică numai unde mă gândesc?
Ba să tăcem, zău, ca zidul, că nu-i lucru să-l vorbim.
De să va afla ucidul, cu toţii ne prăpădim.
Lăsându-o dar bărbatul în făgăduială ei,
Aştepta să vază sfatul de va avea vrun temei.
Stăpânul său prin tot locul copilul îşi căuta,
Mumă-sa-l jelea cu focul ş-îndestul se văieta.
Într-aceste ucigaşul, ca să zic acum astfel,
Ce omorî copilaşul, cum a spus nevestii el,
Nu ştiu pentru ce pricină cu nevasta s-a certat
Şi la acea a ei vină câteva palme i-a dat.
Ea pe loc ieşind afară inima-n gură îşi ia,
Şi ţipă, răcneşte, zbiară, aolio şi vai de ea!
— Săriţi, mă ajunge bărbatul, hoţul, tâlharul de crâng.
Cum omorî şi băiatul stăpânilor săi, ce-l plâng.
Oamenii, cum auziră, au alergat de l-a spus
Şi îndată străji veniră de îl duseră pe sus.
Ducându-l la judecată, după cum a fost pârât,
Fără prelungire-ndată la moarte fu hotărât.
Care văzând vinovatul se rug-a-l îngădui
Ca diata sau legatul pe scurt a îşi rândui;
Ş-începu-n vileag să zică: — Eu am treizeci mii de lei,
Dragii mele nevestică îi las zece mii din ei;
Cinci mii lei las la băiatul ce-l crescui neavând prunci
Şi ceilalţi îi las la gâdea ce m-o agăţa de furci.
Auzind băiatul suma ce gâdii o hotăra,
Uită mila, ca şi muma, şi sări a-l spânzura;

Îi aruncă ştreangu-ndată, zicând: — Gâde mă fac eu,
Am drept l-această diată, ca la a tatălui meu.
Deci după ce-n pază mare pe vinovatul l-au dus,
La locul cel de pierzare şi îl înălţară-n sus,
Şi când tocmai se suise gâdea cu ştreangul de gât,
Atunci gura îşi deschise cel de moarte hotărât
Ş-începu o cuvântare în auzul tuturor,
Pe care o striga tare în chipul cel următor:
— Staţi, creştini, nu mă răpuneţi ş-ascultaţi al meu cuvânt,
L-altă pedeapsă mă puneţi, c-atât vinovat nu sunt.
Dau stăpânului meu veste ş-îl rog să-mi fie milos,
Că copilul mort nu este, ci e viu şi sănătos;
El este în depărtare dat de mine-n pansion
Ş-în prea bună căutare se află ca un cocon.
Decât asta a mea faptă numai cercare a fost,
Pentru povaţă-nţeleaptă tatălui meu celui prost,
Care mi-a zis să ţiu minte sfatul său cel părintesc,
Şi aceste trei cuvinte cât trăiesc să le păzesc,
Adică: „P-al mai-mare sau stăpân nu-mprumuta,
Taina îţi păzeşte tare de către nevasta ta
Şi să nu iei în viaţă copii de suflet să creşti,
Păzeşte a mea povaţă, de vei să nu te căieşti.”
Dar eu nu m-am putut teme c-oi pătimi vreun rău,
Ci le-ncercai după vreme, ca un prost şi nătărău!
Mi-a zis tatăl meu, bătrânul, şi eu nu l-am ascultat,
Împrumutai pe stăpânul şi ură mi-am câştigat.
Spusei în urma nevestii o taină ce o făcui,
Şi după pâra acestii iată viaţa îmi răpui.
Crescui copil, uite-l, gâde! el îmi e spânzurător,
Lumea plânge şi el râde, că îl las moştenitor.

DESPRE FĂGĂDUIELI ŞI DARURI

Ce e în mână nu e minciună.
Decât o mie de vrăbii pe gard mai bine una-n mână.
Decât la anul un bou, mai bine azi un ou.
Că
La anul, or armăsarul, or samarul.
Decât doi „ţ-oi da”, mai bine un „na”.
Tragi nădejde ca spânul de barbă.
Cum a zis o fată:
Până nu m-oi vedea cununată, nu mă ţiu că sunt măritată.
Că
Eu de făgăduieli am o ladă îndesată cu genuchele.
E o vorbă:
Caprelor, mugurul ala voi o să-l mâncaţi.
Şi
Trăieşte, murgule, la Paşti iarbă verde să paşti.
Decât în faţa ariei, mai bine în capul locului.
Că
Făgăduiala dată e datorie curată.
De aceea
Nu făgădui ce nu poţi împlini.
Că
Pe unde iese cuvântul, iese şi sufletul.
Să nu fie vorba aia:
Un înţelept făgăduieşte şi un nebun trage nădejde.
Că
Un nebun aruncă o piatră în gârlă şi o mie înţelepţi nu pot să o scoaţă.
Numai miere zicând, gura nu se îndulceşte.
Vorba asta e de când cu moşii putrezi.
Dar la dar merge şi cinstea împrumut.
Ce ţie nu-ţi place, altuia nu face.
Însă

Măgarul de dar nu se caută pe dinţi.
Iar
Darul nemulţămitului se ia.

POVESTEA VORBII

Spun că un sultan odată, care des tiptil umbla,
Ieşind la marginea mării, spre a se mai preumbla,
A văzut aci pe unul şezând şi peşte undind,
Şi de curiozitate aproape de el viind,
Începu să-şi facă vorbă şi ceva a-l întreba,
Zicând: — Prietene, prins-ai vreun peştişor, au ba?
Răspunse el: — „Slabă viaţă, târţa-pârţa, mai nimic”
Vro câteva fâţişoare, după proverbul ce zic:
„Oaspătul nu mănâncă ce gândeşte, ci mănâncă ce găseşte.”
Şi
„Cine n-are frumos pupă şi mucos.”
„De pofta fragilor mănâncă frunzele.”
„Mănâncă gheorghinele şi îngână măslinele.”
Văzându-l sultanul golan şi cu curaj răspunzând,
Îi plăcu să mai vorbească şi îl întreabă, zicând:
SULTANUL
De unde eşti?
PESCARUL
De unde mi-e nevasta.
SULTANUL
Din ce ţară? Care ţ-e patria?
PESCARUL
„Patria omului este acolo unde-i e bine.”
SULTANUL
Ai copii?
PESCARUL
„Unul în poale şi altul în foale.”

SULTANUL

Ai vro stare?

PESCARUL

Proverbul îmi e dovadă:
„Ce e pe mine ş-în ladă.”

SULTANUL

De ce eşti sărac?

PESCARUL

„Sunt sărac pentru că nu sunt bogat.”

SULTANUL

Cum trăieşti?

PESCARUL

„Te uită în faţă şi mă-ntreabă de viaţă.”

SULTANUL

Eşti nenorocit?

PESCARUL

„Norocul se ţine după mine ca pulberea după câine.

SULTANUL

Mai ai acasă vreun ajutor?

PESCARUL

„Numai eu sunt topor de oase.”

SULTANUL

Sărac eşti de fel, ori scăpătat?

PESCARUL

„Dacă tatăl meu a fost domn şi eu nu sunt om, ce folos?”

SULTANUL

Te văz scăpătat şi nu te plângi.

PESCARUL

„Cine cade de sine nu plânge.”
„Omul singur ceea ce-şi face, niminea
nu i-l poate desface.”

SULTANUL

„Copilul până nu plânge, muma ţâţă nu-i dă.”

PESCARUL

„Până vine cheful bogatului, iese sufletul săracului.”

Că
„Sătul la flămând nu crede.”

Atuncea zâmbind sultanul şi haz de dânsul făcând,
Scoase din sân portofeiul şi scriind i-a dat, zicând:
— Na acest bilet şi dute la vizirul mai curând,
Ca să-ţi dea lei una mie şi nu sta, vreme pierzând.
Luând pescarul biletul, atunce el a văzut
Că a vorbit cu sultanul şi nu l-a fost cunoscut.
Sărmanul de bucurie rămâind în loc uimit
Târziu ş-a adus aminte că nici nu i-a mulţămit.
Deci alergă într-un suflet, inima în el săltând,
Numaidecât la vizirul a ajuns nepricepând;
Intră, îi dete biletul şi vizirul îl citi,
Şi numărând lei cinci sute că să ş-îi ia îl pofti.
Că
„Cine împarte parte-şi face.”
Şi
„Din gura lupului anevoie scoţi întreg.”
Văzând că nu-i dă pe toţi îi zise: — Apoi ce fel?
Nu scrie să-mi dai o mie? De ce-mi dai mai puţintel?
Vizirul cu necaz zise: — Şi ce, nu te mulţămeşti?
I-ai dat cu împrumutare şi nu vei să-i priimeşti?
Şi porunci să-l împingă pe uşă cum a venit,
Zicând: — Nu-ţi dau nici pe ăşti, dacă nu te-ai mulţămit.
Şi cu câtă bucurie când venea a alergat,
Cu atâta întristare la casa lui a plecat.
Întâi îi părea că zboară şi de pământ n-atingea,
Ş-acum parcă-l încărcase cu plumb, aşa-ncet mergea;
Se ducea şi drumul parcă tot mereu i se lungea,
Ca când cineva din spate-i să atârna ş-îl trăgea.
Dacă ajunse acasă, se trănzi, şezu oftând,
Şi nevestii sale spuse toată-ntâmplarea de rând.
Ea cum auzi îndată asupra-i s-a necăjit
Ş-începu să-l ocărască, la gură cum i-a venit,
Zicând: — O, om făr’ de minte! o, om ticălos şi prost!

Cum lăsaşi darul din mână, măcar oricât să fi fost!
Nu vezi că n-ai cinci parale, la copii pâine să iei,
Şi n-ai avut mulţămire că-ţi da cinci sute de lei?
— Nevastă! lasă-mă, — zise — mi-ajunge necazul meu,
De-mi va ajuta norocul, acei bani tot îi iau eu.

NEVASTA

„Departe griva (nume de câine) de iepure.”
„A zburat o dată de la mână, s-a dus.”
„Tragi nădejde ca spânul de barbă.”
„Săracul de ce e sărac? că n-are minte în cap.”

PESCARUL

Nevastă! „Taci, să tac.”
„La cuptorul cald puţine lemne trebuiesc, „
Nu aţâţa foc peste foc.
Că
„Îmi ajunge mie necazul care îl am.”
„Nu-mi tot îndruga la verzi şi uscate.”
„Ce tot tai dracului bureţi?”
„Hor, hor, hor, pentr-o coadă de topor, „
„Joacă ursul la cumătru, vezi să nu vie şi la noi, „
„Vezi-ţi de furcă şi de câlţi.”
„Nu-mi aprinde paie în cap.”
Că
„Omul zice şi isprăveşte.”
Iar nu
„Toată ziua clanţa-clanţa din gură.”
„Ce am avut şi ce am pierdut?”
„Din vânt a venit, în vânt s-a dus.”
Cu toate aceste
„Am nădejde la Dumnezeu.”
„Dumnezeu nu lasă pe om”
„După întristare vine bucurie.”
„După ploaie trebuie să răsară soare.”
„Necazul e de la dracu.”
Pescarul d-alde aceste după ce multe a spus

A doua zi dimineaţă iar să undească s-a dus.
Deci când trecu vreme multă şi când toate s-a uitat,
Iată iar tiptil sultanul a ieşit la preumblat,
Care văzând pe pescarul şi zicându-i „merhaba!”
Iarăşi ca şi mai-nainte începu a-l întreba:

SULTANUL

Ai prins, prietene, ceva?

PESCARUL

„Pe câţi i-am prins, nu îi am,
pe câţi nu i-am prins, îi am.”
(El vorbea de păduchi.)

SULTANUL

Ce ai zis?

PESCARUL

„Pentru o babă surdă, popa nu toacă de două ori.”

SULTANUL

Scump eşti la vorbă.

PESCARUL

„Vorba puţină şi mâncarea puţină niciodată nu strică pe om.”
Că
„De multe ori tăcerea e mai bună decât răspunsul.”

SULTANUL

Socoteam că-i fi murit.

PESCARUL

„Banul roşu nu se pierde lesne.”
Şi
„Câinele de stârvuri nu moare.”

SULTANUL

Mă cunoşti?

PESCARUL

„Nu e numai un câine scurt de coadă.”

SULTANUL

Aşa vorbeşti la un om de treabă?

PESCARUL

„Gura mai lesne vorbeşte adevărul decât minciuna.”
„Numai cu un găinaţ de cioară marea nu se spurcă.”

SULTANUL

Nu ţii minte că am mai vorbit amândoi?

PESCARUL

„Ochii ce nu văd se uită.”

SULTANUL

Nu-mi dăruieşti un peşte?

PESCARUL

„Cine cere nu piere, dar nici nume bun nu are.”
Însă
„Ceri la văduvă bărbat şi ea îi duce dorul.”
„Degeaba n-a dat nici mama tatii.”

SULTANUL

Să ţi-l duc acasă.

PESCARUL

„Nu dai eu izmene pe călător.”
„Nu-mi spune la palavre de aste.”
„La grădinar castraveţi să nu vinzi, că inima lui e acră de ei.”
„Tu unde aduni surcele, eu am tăiat nuiele.”

SULTANUL

Mă faci duşman.

PESCARUL

„Ce mai jaf în ciuperci.”
Ce?
„O să-mi iei boii, să mă laşi cu caru-n drum?”
„Ştiu că n-o să beau bragă cu tine.”
Şi
„N-o să cânte cocoşul meu pe gardul tău.”

SULTANUL

Poate să mori din mână unui duşman.

PESCARUL

„O dată o să mor, n-o să mor de două ori.”
„Şi d-oi muri, nu o să dea cu tunul pentru mine.”

SULTANUL

Nu-ţi place să trăieşti?

PESCARUL

„Nici n-am la ce muri, nici la ce trăi.”
„Mângâierea săracului e moartea.”

SULTANUL

„Omul cât de rău să trăiască, tot nu se îndură să moară.”
„Se hârşieşte cu necazurile.”
Şi
„Se învaţă ca viermele în hrean.”

PESCARUL

„La oraşul ce se vede, călăuză nu trebuie.”
„Mi-am văzut visul cu ochii.”
„Mi-a trecut făina prin traistă.”
„Ce-a fost verde s-a uscat, ce-a-nflorit s-a scuturat.”
„De acum înainte nu o să mai fac boi bălţaţi.”
„Tot alba (căluşa) în doi bani,”
„Tot două oale-mi fierb, una seacă ş-altă goală.”
„Destul am fost topor de oase.”

SULTANUL

Vrei să te dăruiesc cu ceva?

PESCARUL

„Întrebi pe bolnav: vrei să-ţi dau pernă?”
„Numai bolnavii se întreabă.”
Dar
„E rău când aştepţi de la mâna altuia.”
Că
„Bogatul mai tare se plânge decât săracul.”
„Până a geme boii, scârţâie carul.”

SULTANUL

„Numai un cerşetor de ar fi, toţi cu zahar l-ar hrăni.”

În sfârşit, văzând sultanul că nu-l cunoaşte defel,
Scrise un bilet şi iarăşi dându-l a zis către el:
— Na această hârtiuţă, mergi la vizirul cu ea
Şi de la dânsul acuma lei tocmai două mii ia.
Săracul pescar atuncea pe sultanul cunoscând

Căzu, sărută pământul, multe mulţămiri zicând.
Sultanul însă cu vorbe d-aste era-ndestulat
Şi nici stătu să-l auză, ci îndată a plecat.
Deci plecă iarăşi pescarul, biletu-n mână ţiind,
Făcând în capul său planuri şi întru sine vorbind:
„Acum pe toţi banii iarăşi nedându-i de voi vedea,
O să-ncep cu rugăciune să-l înduplec să mi-i dea,
C-atunci i-am cerut cu zorul şi d-aia s-a supărat.”
Şi gândind la d-alde aste, a şi ajuns la palat.
Dând vizirului biletul, el tăie iarăşi din ei
Ş-îi numără înainte numai o mie de lei.
El văzând că îi opreşte jumătatea banii iar,
Începu ca să se roage să-i mai dea ceva măcar:
Să-i facă Dumnezeu parte de orce să va ruga,
Să-i dea sănătate, zile şi altele îndruga.
Vizirul, vorbe d-aceste nevrând nici a auzi,
L-a dat pe bete afară ca ş-în cealaltă zi,
Zicând: — Pe sărac d-aceea nu-ţi vine să-l miluieşti,
Să-l scoţi din noroi afară, ci încă să-l îmbrânceşti;
Îi dai lui banii cu pumnul şi nu poţi să-l mulţămeşti,
Din pepenii tăi te scoate, de îţi vine să plesneşti.

Pescarul iarăşi, săracul, văzându-se izgonit,
Îi venea să se omoare ca un deznădăjduit.
Merse, spuse iar nevestii, ea iarăşi a început
Să-l certe, să-l ocărască, cu câte s-a priceput,
Nerod, nătărău făcându-l, nătăfleţ, guguman prost,
Şi că vorba bătrânească adevărată a fost.
Adică:
„De puţin cine nu se mulţămeşte,
Nici de mult nu se învredniceşte.”
Şi
„Nemulţămitului i se ia darul.”
Îi zise el: — Nevastă!
„Nu mă călca pe colţul işlicului.”
„Cinste la cinste merge, şi darul împrumutat.”

„O mână spală pe alta şi amândouă obrazul.”
„Îmi zici hârb, îţi zic ciob.”
„Îmi zici urâtă, îţi zic slută.”
„Tu nu ştii pe unde se udă găină.”
„Sfatul muierii muierilor foloseşte.”
„Maimuţa e tot maimuţă, de i-ar fi sfatul aurit.”
„Am eu glagole în cap.”
„Nu mă învăţa să-mi înec copiii.”
„Înveţi pe dracu să dea cu puşca.”
„Toată ziua gâra-mâra.”
„Eşti un drac împeliţat.”
Dar
„Asta e boală cu leac, am eu de cojocul tău ac.”
Deschide ochii, că,
„Cât sunt de necăjit, să dau cu cuţitul în mine, sânge nu iese.”

MUIEREA

„Fierbe sângele în tine ca într-o coajă de rac.”
„Bun de gură, rău de lucru.”
„Cu suflet viteaz şi cu trup leneş.”
„Viermii te mănâncă de viu.”
Nu-ţi vezi casa?
„Când mălai are, sare n-are; când sare are, mălai n-are.”
„Îţi ghiorăiesc maţele de foame.”
„N-ai o para chioră şi lenea te doboară.”
„Am ajuns de poveste-n ţară.”

BĂRBATUL

„Cine râde gura-şi întinde.”
„Gura lumii numai pământul o astupă.”
„Nu o să îndreptez eu lumea cu umărul.”
„De poale ridicate nu râde nimeni, ci de poale călcate.”

MUIEREA

„Întreabă pe leneşul să te înveţe minte.”
„Ţ-ai întins vrejul ca dovleacul ş-ai umplut
lumea de castraveţi.”

BĂRBATUL

„Tronc Marico!” (Aşa o chema.)
„Loveşte-mă, lele, -n spate, să-ţi dau un
bulgăre de iască.”
„Se lovi ca nuca în perete, ca mireasa la moară
şi ca musca în lapte.” „Unde dai şi unde crapă!”
„Na-ţ-o frântă, că ţ-am dres-o.”
„Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun, că bâlci se face.”
„Ai vorbit de te-ai prăpădit.”

MUIEREA

„Şi eu acătare poamă nu sunt, dar nici fiece
pasere nu mă mănâncă.”
„Soarele să-mi fie bun, luna să o mănânce vârcolacii.”
„Câinele nu fuge de codru, ci de ciomag.”

BĂRBATUL

„Mi se aprind călcâiele de doru-ţi.”
„De dragă ce-mi eşti, te-aş bagă de păr în sân.”
„Lac să fie, broaşte multe.”
„Mumă şi tată nu găsesc, dar muieri câte voiesc.”
Pe muiere în toată viaţa o porţi în spinare şi o dată să o
laşi jos, iar ea să vaietă că a ostenit.”
Povestea ăluia:
„Câte belele, câte bube rele, tot în capul nevestii mele.”

Aceasta zicând îndată undişoara lui îşi ia
Şi ca şi până acuma pleacă la mare cu ea,
Zicând: — Asta mi-a fost soarta, geaba umblu eu să scap,
Trebui să trăiască omul cum i-o fi scrisă la cap!
Aşa undind totdeauna şi vreme multă trecând,
Ieşi iar tiptil sultanul, ş-încoaci-încolo umblând,
Zări aci pe pescarul şi iar veni lângă el.
Stând: — Colai ghele, îi zise. El: — Colai se, senda ghel!

SULTANUL

Au un e lesne?

PESCARUL

„Lesne, pune viţă şi bea vin.”

Sau:

„Ară, macină, mănâncă.”

SULTANUL

Vrednic eşti!

PESCARUL

„Apa o beau pe picior, ca o pasăre din zbor.”

„Gândeşti că e floare la ureche.”

Să

„Cauţi acul în caru cu fin.”

Adevărat,

„Lesne a băga în urechile acului când vezi.”

SULTANUL

Nu ne potrivim la vorbă.

PESCARUL

„Cei ce se potrivesc lesne se împrietenesc.”

SULTANUL

Mi se pare că te cunosc.

PESCARUL

„Mi se pare, poate, o fi şi vom vedea,

sunt toate sor cu minciuna.”

SULTANUL

De nu te cunoşteam, nu veneam la tine.

PESCARUL

Adevărat,

„Fiecare unde cunoaşte, acolo trage.”

Adică:

„Omul trage la om şi dobitocul la dobitoc.”

SULTANUL

Îţi sunt prieten.

PESCARUL

„Prietenul omului este punga cu banii şi sacul cu mălaiul.”

Povestea ăluia:

„Cu rudele să bei şi să mănânci, daraveră să n-aibi.”

SULTANUL

Poate că ai gândit că o să-ţi cer vreun peşte?

PESCARUL

„Şi pisicii îi place peştele, dar când trece puntea închide ochii.”

SULTANUL

Să n-ai grijă, nu-mi place.

PESCARUL

„Pisica unde n-ajunge zice că pute.”

SULTANUL

Cum văz, eşti sărac!

PESCARUL

„Bani au şi ţiganii.”

Dar şi

„Vasului gol toţi îi dau cu piciorul.”

Şi

„Nu e mai grea boală decât pungă goală.”

SULTANUL

Eu îţi sunt voitor de bine.

Şi

„Îmi vorbeşti una de la răsărit şi alta de la apus.”

PESCARUL

„Cunosc de care pomană mă îngraş eu.”

Deci văzând iarăşi sultanul că necunoscut a fost
Şi îi vorbea după haine, cum şi era-mbrăcat prost,
I să făcu iarăşi milă, văzând că e tot golan,
Fără a şti că vizirul nu i-a dat măcar un ban,
Gândea în sine că poate o fi fost cumva dator,
Ori a întâmpinat alte, ca un sărac muncitor.
Socotind aceste, scoase o hârtie din sânet
Şi scriind într-însă zise: — Na, îţi mai dau un bilet;
Aici scriu către vizirul ca să-ţi dea trei mii de lei,
Aleargă acum îndată şi numaidecât să-i iei;
Dar să nu te văz ş-altădată trenţeros ca pân-acum,
Îngrijeşte de te-mbracă, că nu-ţi mai dau nicidecum.
El văzând că e sultanul căzu iarăşi la pământ

Şi i-a fost frică să zică de vizirul vrun cuvânt,
Ci ducându-se la dânsul, să tacă a hotărât,
Să nu-i zică nicio vorbă, de îi va da orşicât.
Intră, îi dete biletul, stătu căutând smerit;
Vizirul îşi ştia treaba, că după ce l-a citit,
Îi opri ca ş-înainte iar jumătatea din ei
Ş-îi dete, adică, numai o mie cinci sute lei.
Pescarul cu bucurie banii-n căciulă trăgând,
Începu să-i mulţămească, vorbe multe îndrugând;
Dar când să gătea să iasă vizirul l-a-ntors din drum,
Zicând: — Vezi, aşa te-nvaţă, iar nu ca până acum;
O para chiar să-ţi dea omul de pomană, eşti dator
Să o iei cu bucurie şi să fie mulţămitor;
Cât scria-ntâi să-ţi dau ţie? El iar: — Una mie de lei.
Vizirul: — Cât al doilea? El iar: — Două mii de lei.
— Aşa! — Vizirul îi zise — ş-acum trei mii, şase fac,
Un capital cumsecade pentr-un om cât de sărac;
Na-ţ-îi pe toţi, pân' la unul, şi du-te cu Dumnezeu,
Şi nu fii prost, ţine minte-nvaţul ce ţi l-am dat eu.
Luând el banii grămadă şi cu mulţămiri plecând,
I se părea că visează, către casa lui mergând;
Tot îi pipăia cu mâna, cu ne-ncrederi se uita,
Se temea că îi va pierde, dacă se va deştepta.
Ajungând ca-n zbor acasă şi ca din simţiri ieşit:
— Ce fac eu, nevastă, zise — dorm, or sunt învălmăşit?
— Vai de mine! — ea îi zise — doar nu vei fi-nnebunit?
Vino-ţi în simţiri, ce ai? Ce nevoi iar te-au găsit?
— Uită-te la mine bine, — către ea vesel a zis —
Am scăpat de sărăcie, de nu va fi cumva vis;
Că de multe ori în somnu-mi cu banii-n mâini m-am visat
Şi când mă sculam la ziua rămâneam iar întristat;
De aceea tocmai mâine o să mă văz ce fel sunt.
Zicând aceasta îndată turnă banii pe pământ;
Nevasta cu bucurie repezindu-se îi ia,
Se-mbată de păreri bune, mai ca şi dânsul şi ea.
Nu-i prinde somn toată noaptea, tot şedea ş-îi număra

Şi cu grijă să nu vie vreun duşman a-i fura.
A doua zi dimineaţă, apucând din căpătâi,
Merge la telal îndată, se-mbracă pe sine-ntâi;
Cumpără nevestii roche şi zmochine la copii,
Zicându-i ea: — Dar lor haine? El îi zise: — Tu nu ştii,
„Copilul numai ce mănâncă e halal, ce îmbracă e haram.”
„Lasă-mă în boii mei.”
„Aşteaptă întâi să vedem alb în căpistere.”
„Copilului dă-i cu palma peste cur, să-i vie minte la cap.”
„Muma unde loveşte, carnea creşte.”
„Decât să plâng eu, mai bine să plângă ei.”
„Cui i-e milă nuiaua să nu-şi frângă, el mai pe urmă copilul o să-şi plângă.”
Atâta îţi zic:
„Ajungă un ciomag la un car de oale.”
Dar
„Surdului degeaba îi cânţi de jale.”
„Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziua.”

După ce pescarul nostru se-mbracă curat de rând,
Îşi mai ia chesea bună şi-un ciubuc mare, zicând:
„Decât toată vara cioară, mai bine-ntr-o zi şoim.”
„Boierul e tot boier, măcar d-ar fi-ncins cu tei.”
„Apa curge, pietrele rămân.”
„Când va Dumnezeu cu omul, vine şi dracu cu colaci.”

Zicând d-alde aste pleacă către mare,
Cu ciubucu-n mână, ca în preumblare,
Unde cu sultanul se tot întâlnise,
Ca-mbrăcat să-l vază, cum îi poruncise;
Şi cum să-i vorbească când el făcea planul,
Tot într-acea vreme, iacă şi sultanul.
El cade-naintea-i, se face jos broască,
Sultanul nu poate acum să-l cunoască.
Se uită la dânsul: — Ce vei? îl întreabă.
— Eu sunt, eu, pescarul, — răspunde în grabă —

„Lupul pe unde a mâncat măgarul, tot dă ocol câteodată.”
Eu sunt acela,
„Dă-mi Doamne, ce n-am gândit, să mă mir ce m-a găsit!”
„Caprii îi pică coada de râie, şi ea tot sus o ţine.”
Îi zise sultanul: — Vezi, aşa se cade,
Ai văzut acuma ce bine îţi şade?
Aş vrea să ştiu numai cum că tu de mine
Ai vro mulţămire că ţ-am făcut bine.

PESCARUL

„Găina bea apă şi se uită la Dumnezeu.”
„Sunt gata în foc şi în apă să mă arunc.”
„Nu sunt vrednic să mulţămesc.”
„A vrut norocul cu mine.”

SULTANUL

Lasă aste vorbe, s-a isprăvit gluma;
Cer şi eu o slujbă la tine acuma.
Tu ştii, mi se pare, ostrovul cutare,
Care un puţ are adânc foarte tare
Să te duci îndată acuma la dânsul,
Să te pui la gura-i şi să strigi într-însul:
Care e norocul sultanul ce-l are?
Şi ieşind la vorba-ţi să facă-ntrebare,
Tu să zici: „Noroace, m-a trimis sultanul
Să-ţi fac întrebare: de ce-i eşti duşmanul?
Ce te-ai pus în pizmă ş-îi tot dai avere?
Să roagă prin mine şi milă îţi cere
Să-ţi conteneşti ura d-a-i da bogăţie,
Că loc nu mai are unde să o ţie.”
Pescarul îndată în luntre se puse
Şi drept la ostrovul acela se duse;
Găsind pe loc puţul şi strigând într-însul,
Ieşi o fantomă îndată la dânsul,
Cu schiptru în mână ca o-mpărătească,
În chipu-i frumseţe de cea mai aleasă;
Hainele, porfira-i cu totul galante

Şi împodobită numai cu berlante,
De părea că este o rază sorească,
Astfel nu putea om la ea să privească.
Aceasta fantomă, zic, sau nălucire,
Făcu întrebare c-o dulce zâmbire,
Zicând: Ce e vrerea? Pentru ce o cheamă?
Pescarul, sărmanul, tremurând de spaimă,
Îi zise: — Noroace, m-a trimis sultanul,
Se roagă prin mine să nu-i fii duşmanul;
Ce-i tot dai avere? Că el sărac nu e,
Nici loc nu mai are unde să o puie.
Fantoma îi zise: — Du-te de îi spune
Că el dator este a mi să supune,
Şi să nu să-ncerce a-mi da supărare
Cu aşa cuvinte de îngreţoşare,
Că mă pui în pizmă încă şi mai tare
Şi îi mai dau încă de trei ori cât are.
Auzind pescarul astfel de cuvinte,
Speriat peste fire şi ieşit din minte.
Se-ntoarce, se pune în luntre şi pleacă,
Vreo întrebare fără să-i mai facă.
Când plutea pe mare, îi veni-n gândire:
„Nu întrebai — zise — d-a mea norocire.”
Şi cât mai în grabă înapoi se-ntoarce,
Merge la puţ, strigă: — Noroace! Noroace!
Care e norocul lui Udrea pescarul,
Care pe sultanu-l făcu să-i dea darul?
Şi îndată iese un negru c-arapul,
C-o tambură-n mână şi sărind ca ţapul.
El cum îl zăreşte, groază îl apucă,
Se-ntoarce în fugă, grăbind să se ducă;
Iar norocul negru zornăind tambura
Începu deodată la dânsul cu gura,
Strigându-i: — Fugi! du-te! să nu-ţi văz obrazul,
Că nu mi să stinge nici acum necazul;
Ţ-a slujit, sărace, ţie mititelul,

Că mi se rupsese la tambură telul,
Ş-îmi pierdui cu dânsa atuncea eu ceasul,
De-i îndreptai tonul ş-îi ascultai glasul;
Dar de n-aveam treabă, cum nu am cu anii,
Tu de la vizirul tot nu pupai banii;
Dar îţi coc eu turta, nu te las în pace,
Am de furcă încă cu tine, sărace!
Şi fugind pescarul pe mare cu vasul,
I se părea încă că-i aude glasul.
„Săracul de mine, — zicându-şi în şoapte —
Mult îmi este frică că-l visez la noapte!”
Când gândea aceste de spaimă, sărmanul,
Şi era aproape s-ajungă limanul,
Iese totodată o furtună mare
Ş-îi împinge luntrea înapoi pe mare;
Valuri mari cât munţii să ardic cu spume,
Se turbură cerul, nu mai vede lume
Luntrea lui ca paiul săltând peste valuri,
Când se trăgea-n mare, când se da de maluri;
Se legăna omu-n biata lui luntriţă;
Cum legeni copilul într-o copăiţă;
Sta când aci valul în ea să se toarne,
Când pe dincoaci altu-n mare s-o răstoarne.
El văzând că este-n primejdie mare
Şi de mântuire nădejde nu are
Începu cu jale pieirea să-şi plângă,
Să se tânguiască, mâinile să-şi frângă;
Şi când el de groază plângea, spuind multe,
Vine un val mare tocmai cât un munte,
Îi repede luntrea, o sparge de-o stâncă
Şi el se afundă în marea adâncă;
Înghite la apă, -ncepe să se umfle,
Încât nu mai poate deloc să răsufle;
Şi când el cu lupte în apa cea rece
Se afla în chinuri ca să se înece,
Se deşteaptă-ndată din aceste vise

Şi gândind la ele întru sine-şi zise:
„Dracu-şi bate joc de om la bătrâneţe!”

DESPRE SĂNĂTATE ŞI BOALE

E mai bună sănătatea
Decât toată bogătatea.
Că
Când eşti sănătos, bărbat,
Eşti îndestul de bogat.
Dar şi
Când nu-ţi sună-n buzunare.
Pătimeşti de galbinare (galbeni n-are)
Şi de friguri grele-n pungă,
Cu scuturătură lungă.
Căci
Nu e altă mai grea boală
Decât când e punga goală.
Atunci
Este bolnav foarte greu
Şi ar mânca tot mereu.
Că
Cu toat-a lui gemătură,
Duce lingura la gură.
De aceea
Bolnavul credinţă n-are
Când geme cerând mâncare.
Dar însă
Nu-ntreba pe om la boale:
Voieşti să-ţi dau pernă moale?
Sau:
Numai bolnavul se-ntreabă
(Vrei să-ţi dau cutare treabă?)
Cum a-ntrebat ţiganul pe fiul său:
— Ce-ai mânca, tată? spune!
— Of! cum aş mânca căpşune!
— Lungeşte-i, Doamne zilele

Pân-o creşte căpşunele!
Asta se potriveşte cu:
Trăieşte, murgule, pân’ la Paşti,
Ca să-ţi dau iarbă verde să paşti.
Căci
Toate la vremea lor date
Sunt ca şi o sănătate.
Şi
Lucrul la timp dăruit
Preţuieşte îndoit.
Că
Geaba binele cu sacul,
După ce moare săracul!
Precum zice el:
După ce-nchiz ferestrele,
Joace-mi măcar măiestrele.
Că
Ce foloseşte orbului obrazul frumos?
Ci
Când mi-e foame, să-mi dai pâine,
Iar nu-mi zice: vino mâine.
Şi când mi-e sete să-mi dai apă,
Iar nu fierea după ce-mi crapă.
Unii însă zic:
Bolnavul zice o mie,
Doftorul face ce ştie.
Iar babele
Nici nu-l scoală după boală,
Nici nu-l lasă să moară.
Ele mai zic că
Boale să dea Dumnezeu, că leacuri sunt destule.
Însă,
Leacul fie or nu fie,
Colacul babii să ştie.
Şi pe urmă,
A murit că i s-au isprăvit zilele.

Că
Cămaşa veche umbli să o cârpeşti şi mai rău o spargi.
De aceea, la orce,
Întreabă pe pătimaş,
Nu întreba pe drumaş.
Însă,
La orşice bolnav greu,
Doftorul e Dumnezeu.
Dar orcum,
Nimenea n-o să trăiască,
Lumea să o moştenească.
Şi
Nimenea n-a dat zapis cu Dumnezeu cât o să trăiască.
Că
Lumea e înşelătoare,
Moartea hoaţă, răpitoare.
Şi
În deşert sunt toate
Dacă este moarte!
Că
Astăzi câţi mâncăm şi bem
Şi mâine nu mai suntem!
Şi
Vremea toate le mistuieşte!
Că
Mulţi copaci pe dinafară se văd frumoşi
Şi pe dinlăuntru sunt putrezi, scorburoşi.
Şi apoi,
E mult de la mână pân’ la gură, dar de
astăzi până mâine!
Rar găseşti
Om tare de sfânt.
Şi cum zice vorba:
Are nouă suflete, ca pisica.
Sau să poţi zice:
Moşul traiul ş-a nimerit!

Şi ca vultur a-ntinerit!
Şi
S-a lungit firu-i de aţă,
Pentru puţină viaţă.
Şi
Avu zile grămădite
Cât carul cu patru vite.
Şi
Era să-i cânte popa,
Dar a sărit groapa.
Şi
Târâş-grăpiş bietul moş
Sări afară din coş (coşciug).
Sau:
Cam târâş, cam grăpiş,
Ajunge la suiş.
Şi
Picioarele-şi împiedică,
Dar sărind rupse piedica.
Şi
A fost până la calea-ntoarsă.
Că
I-avut Dumnezeu de ştire
Şi l-a păzit de pieire.
Dar mai mulţi sunt carii
Au umblat, tot au umblat,
Până când pe brânci au dat.
Şi
Când a dat fugă, atunci s-a isprăvit pământul.
Şi
N-a zăcut degeabă, deşi nu muri în grabă.
Că
Nu i-a fost boala sănătoasă.
Cum a zis un băiat:
Nu este prea bine vacii
(I-a trecut baba cu colacii),

Că vine tata, îmi pare,
Cu pielea ei în spinare.
Şi
S-a îngroşat gluma,
C-o să-i plângă urma.
Că
I-a cântat popa aghiosul.
În sfârşit:
Nimic nu e ca sănătatea.
Că
Boala intră ca prin roata carului
Şi iese ca prin urechea acului.
Şi atunci,
Ce foloseşte bolnavului patul de aur!
Dar este
Parigorie de om bolnav.
Zicând că
Omul şi din necătare
Moare şi zile când are.

POVESTEA VORBII

Frigura tremurătoarea,
Lingoarea aprinzătoarea
Şi Ciuma cea rea cu ele,
Fiind surori câtetrele,
Plecară toate nălucă
Prin oraşe să se ducă,
Şi pe drum între vorbire,
Neputând sta la-nvoire,
Ajunseră la gâlceavă
Şi la sfădire grozavă,
Cerând drept fieştecare
Spre a se numi mai mare;

Şi după multe cuvinte:
— Staţi, — zise cea mai cuminte —
Rău ne putem înţelege,
Alţi de nu ne vor alege.
Aideţi să curmăm din cale
Şi să mergem colea-n vale,
L-acel cioban ce se vede
Păscându-şi turma-n livede;
Dar însă nu toate ceată
Să ne arătăm deodată,
Ci pe rând fieştecare
Stând să-i cerem de mâncare,
Să vedem de cine-i păsă
Şi cui dă mai bună masă,
S-o ospeteze cum cere,
Cu mâncări după plăcere;
Şi de care, prin urmare,
Va avea frică mai mare,
Ea mare să se numească
Şi gâlceava să lipsească.
Deci după ce sfătuiră
Şi în astfel se-nvoiră,
Merse Frigura îndată,
În cerşetoare schimbată
(Trăgându-se celelalte
Supt nişte măguri înalte,
De departe stând să vază
În ce chip se ospătează);
Şi pe loc dacă se duse
La ciobanul ce-l văzuse,
Fără să se milogească.
Ceru să o găzduiască,
Numindu-se călătoare
Şi pe aci trecătoare.
Ciobanul ca pe o babă
O şi priimi în grabă

Şi cu plăcute cuvinte
Îi aduse înainte
O glugă în loc de masă
Şi mămăligă rămasă,
Puindu-i şi brânzişoară,
Zise: — Poftim, mămuşoară,
De vei vrea, îţi voi aduce
Şi puţintel lapte dulce.

Frigura de masa dată
Îi răspunse supărată:
— Geaba puseşi aci brânza,
Că nu mi-o sufere rânza,
Şi lasă, nu-mi mai aduce
Nici lapte acru, nici dulce,
Care pe om nu-l hrăneşte,
Ci mai vârtos îl slăbeşte;
Un miel nu e lucru mare
Să tai, să-mi faci de mâncare!
Ciobanul îi zise: — Lele!
Eu sunt stăpân p-ale mele
Şi alt când îmi porunceşte
Necinstit se izgoneşte;
Şi ce eşti tu, ia îmi spune,
De-mi ceri mie mâncări bune?
— Eu sunt Frigura — răspunse —
Şi îmi plac mâncări tot unse.
Nu fac haz nicidecum postul,
Îl las să-l mănânce prostul.
Zise ciobanul: — Ei! dragă!
Şi cine-n seamă te bagă?
Fii tu or slabă, or grasă,
Mie nicidecum nu-mi pasă,
Ci ia cară-te cu bine,
Pân’ nu-ncarc caţa pe tine.

Frigura-nsălbătăcită,
Sare pe el necăjită
Şi îndată se porneşte
Să-l scuture vrăjmăşeşte.
El iar fără a se teme,
Deloc nu mai pierde vreme,
S-aruncă gol să o-nece,
Supt în jgheab de apă rece;
Şezând muiat pân’ la guşe,
Bând şi câteva căuşe,
Frigura îşi pierdu rostul
Ş-îndată lăsând pe prostul
Începu-n fugă să saie,
Ca un scăpat din bătaie.
Prin crâng, prin câmpie lungă,
Silind mai curând s-ajungă,
Nu vedea nici mărăcine
Uitându-se după sine.
Frică intrase într-însa
Că s-o lua după dânsa
Ş-o goneşte s-o apuce
În apă s-o mai arunce.

Ajungând la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Ele pe loc o-ntrebară:
— Soro, cum te ospătară?
Ea, tot suflând ostenită,
Le răspunse necăjită:
— De unde ştie ciobanul,
Mojicul şi bădăranul,
Ce fel să te priimească
Şi ce fel să te cinstească?
Lingoarea-ncepu să zică:
— Cunoaşte-te dar de mică;
Ia să mă duc eu la dânsul

Şi să vezi ce scot dintr-însul.

Zicând astfel, merse-ndată,
Într-o bătrână schimbată,
Şi ceru s-o găzduiască
În coliba-i ciobănească.
El o priimi în grabă
Şi pe dânsa ca p-o babă,
Ş-aceeaşi masă îi puse,
Aceleaşi mâncări îi duse.
Dar Lingoarea şi ea iară
Începu alte să ceară
Şi mai vârtos să-i înfigă
Un ieduleţ şi să-i frigă.
Ciobanul îi zise: — Bine,
Dar ce rudă eşti cu mine?
Or ce cuconiţă mare
De-mi ceri astfel de mâncare?
— Eu sunt Lingoarea — îi zise —
Carea vântul mă trimise,
Să dau boale grele foarte
Şi să chinuiesc de moarte.
— Şi ce? — urmă el să zică —
Vrei să te am eu de fricã,
Ca să-ţi dau orice-mi vei cere
Şi masă după plăcere?
Ia cară-te mai în grabă
Dacă vrei să fii de treabă,
C-apoi mă vei înţelege
Cu vro câteva ciomege.

Lingoarea iar supărată
S-arunc-asupra-i îndată,
Ş-începând să-l chinuiască,
Aci moartea să-l găsească,
În dureri, junghiuri băgându-l,

Să răsufle nelasându-l,
El iarăşi ştiindu-şi leacul,
Aproape fiind şi lacul,
Intră supt jgheabul cel rece
Şi începu să se frece;
Făcând aceasta ciobanul,
Îşi spăimântă pe duşmanul;
Că nemaiputând Lingoarea
Să-i sufere recitoarea
Îşi apucă-ndată drumul
Şi pieri în grab ca fumul.
Ajungând la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Îndată o întrebară
Pe ea cum o ospătară.
Lingoarea le zise: — Geabă,
N-am găsit omul de treabă,
Cine suntem să-nţeleagă
Şi umblăm să ne aleagă;
Cunoaşte el, dobitocul,
Cui de ce îi e cojocul?
Ia aideţi voi mai-nainte
La oameni zdraveni, cu minte;
Prin cetăţi şi prin oraşe
Să vedeţi case, sălaşe,
Să vedeţi aşternut moale,
Iar nu fân şi burieni goale;
Să vedeţi acolo mese
Şi mâncări bune, alese,
Iar nu post, pâine cu apă,
Ş-în loc de bucate ceapă.
— Ba! ba! sunteţi mititele,
— Zise Ciuma către ele —
Şi de voi puţin îi pasă
Să vă cinstească cu masă;
Dar ia să vedeţi acuma

Cum tremură el de Ciuma.
Zicând aceasta îndată
Către cioban se arată
Ca o babă furioasă,
Ţiind în mână o coasă,
De să-ngrozea om de dânsa
Când scotea vorbă dintr-însa.
Carea văzând-o ciobanul,
Se cutremură, sărmanul!
Şi o-ntrebă zicând: — Mamă!
Unde mergi şi cum te cheamă?
— Ciumă-mi zic — zise —anume
Ş-am plecat să cosesc lume,
Numai, dragul meu, fă bine,
Până odihnesc la tine,
De-mi pune puţină masă
Ş-îmi fă o friptură grasă,
Că am foarte mare grabă
Să merg, să-mi caut de treabă.
Ciobanul pe loc se duse
Şi aşternut îi aduse,
Zicând: — Şezi puţintel, mamă,
Să-ţi frig, să-ţi fac o zeamă.
Apoi îndată aleargă,
De frică tremurând vargă,
Făcu slugilor strigare,
Fu şi friptura-n frigare.

Deci pe când se frigea mielul
Şi fierbea în oală felul,
Stând el cu neîndrăzneală
Îi zise ei cu sfială:
— Mamă! te rog, de se poate,
Până vor fi gata toate,
Ia deschide acea carte
Să vezi, sunt eu în vro parte

Scris anume, Ion Bucur,
Ca să plâng, or să mă bucur?
Îndată el cum îi zise,
Ea catalogu-şi deschise
Ş-începu pe toţi din lume
Să-i spuie de rând anume;
Şi sfârşind zise: — Nepoate!
Astea sunt numele toate;
Şi precum auzişi bine
Tu nu eşti trecut la mine.

El vrând spre încredinţare
Să vază de nu îl sare,
Îi zise ei iarăşi: — Mamă!
Eu nu prea am băgat seamă;
Ia mai citeşte o dată,
Să-mi stea inima-mpăcată.
Vrând ea să-i facă pe voie,
Îi citi iar foaie, foaie,
Şi isprăvind zise: — Iată,
Nu eşti scris, ţ-am spus o dată.

Auzind el, ia frigarea
Ş-îi arde cu ea spinarea,
Zicând: — Scolă, boală urâtă,
Ca să nu-ţi trag şi vro bâtă.
Dacă nu sunt scris la tine,
De ce ai venit la mine?
Du-te, cere de mâncare
Unde de frică te are!
Atunci ea înspăimântată
Plecă şi fugi îndată;
De ruşine ce îi fuse
Pe alte drumuri se duse,
Lăsând d-atunci pe acele
Ca să umble singurele.

Prin urmare dar,
Omul boala singur ş-o caută.
Ş-apoi,
O boală când vine la om, strigă către
celelalte: săriţi, că l-am prins.
Însă
A dat Dumnezeu şi boale, dar a lăsat şi leacuri.

DESPRE TIMP ŞI VÂRSTĂ

Frumuseţea veştejeşte,
Dar înţelepciunea creşte.
Că,
Când n-aveam în gură dinţi,
N-aveam atunci în cap minţi.
Că
Nu să poate omul să fie cu două, şi tânăr şi cuminte.
Dar însă,
Este tânăr între tineri şi bătrân între bătrâni.
Şi
Cine n-are bătrân, să-şi cumpere.

POVESTEA VORBII

Unul auzind aceasta prin poveşti a se vorbi,

O gândea în toţi de obşte fără a mai osebi,
Pentru că nu auzise ş-ăst proverb zis de români:
Că „sunt tineri între tineri şi bătrâni între bătrâni.”
Într-acestea se însoară şi cu întâmplare ia
O copilă prea de treabă ş-orfană ca el şi ea;
Dar moralul şi virtutea ce asupra-i se vedea
S-arăta că se silise muma-i creştere să-i dea;
Că blândeţea în cuvinte şi unirea-ntre bărbat,
Era pildă-n alte case, şi amorul neschimbat;
Totdeauna ea pe dânsul într-acest chip îl trata,
Chiar ca în ziua de nuntă, când cu drag se mărita;
El în toat-a ei purtare, mulţămirea ce-o simţea,
Pe răposată ei mumă-n inima sa o sfinţea,
Zicând: — „Ah! cum n-avui parte soacra mea să fi trăit,

Să mă-nchin ei ca la sfântă ş-în suflet s-o fi iubit!
Carea într-a ei viaţă acest înger mi-a născut
Şi o asfel de consoartă pentru mine a crescut.”
Dar orşicum chiar tot omul de familie stăpân
Este bine ca să aibă în casa sa un bătrân.

Aşadar,
Mulţămit tânăru-n sine
Că trăia tihnit şi bine,
Dorea s-aibă soacră numai,
S-o iubească ca pe muma-i;
Însă din reaua lui soartă
S-a-ntâmplat să fie moartă;
Dar când vrea omul să facă
Lesne inima-şi împacă;
Ş-în dragostea soţii sale,
Puse îndată la cale
Şi mergând dete arvuna
Să-i facă de ipsos una;
Care după ce fu gată,
El cu faţă bucurată
Ia ş-în dulap o aşază,
Unde mai des să o vază.
Deci într-o zi cu-ntâmplare,
D-a casii cutremurare,
Cade soacra, îl loveşte
Şi capul îi ameţeşte.
El atunci de usturme
Zise soacrei cu asprime:
— Tu n-ai suflet ş-îmi spargi capul,
Nu te-a mulţămit dulapul?
Dar vai! de erai şi vie,
Ce-mi făceai, Dumnezeu ştie!

În adevăr,
Este bătrân, să te-ntinzi,

Cu patru mâini să-l cuprinzi,
E şi de care să fugi,
Opt cu-a brânzii să te duci.
Cum a zis unul:
Soacră, soacră,
Poamă acră
De te-ai coace
Cât te-ai coace.
Poamă dulce
Nu te-ai face.
Că
Umblând să mă prinz în danţ,
Dând un ban, intrai în lanţ (horă).
Şi de voie dau cinci, şase,
Ca să scap şi să mă lase.
Babele însă zic:
Am ajuns să ne ia copiii în picioare.
Zicând:
N-are dinţi să roază pâinea şi-i cere
inima mere acre.
Şi
Nu să lasă nicio babă,
Căci e bătrână şi slabă,
Ci pentru că îi zic „mamă”
Şi n-o mai bagă în seamă.
Şi că
Pruncul şi bătrânu-n toate
Fără doică nu se poate.
Şi,
Când ai pisică bătrână,
Şoarecii-n casă-ţi fac stână.
Că
Parcă are orbul găinilor.
Dar,
D-ar avea şi baba ca oamenii barbă,
Atuncea i-ar zice: ce mai moş de treabă!

Însă,
Ştiu d-aci-nainte bine
Că n-o să fac doi din mine!
Sau:
D-acu-ncolo bine vezi
Că n-o să fac eu boi brezi!
Şi
Lasă să latre-n spatele mele,
Ca căţelele seara la stele.
Că
Ursul de lătratul câinilor nu se sperie.
Ei nu ştie că
Ceasul umblă şi loveşte,
Iar vremea se odihneşte.
Şi
Trebui sa vie şi ei
Ca mâine la anii mei.

POVESTEA CÂNTECULUI

Un timp c-unele se duce,
Câte le-a adus cu el,
Ş-alt timp altele aduce,
Osebite ş-în alt fel.

Unul vine şi desface
Câte celalt a făcut
Ş-altul vine, iar preface
Din plăcut în neplăcut.

Totdeauna fiecare
E c-unelte încărcat

Şi se află în lucrare
Zi şi noapte neîncetat.

Noi dormim şi el veghează
Şi lucrează când şedem,
Din zi-n zi ne-nfăţişază
Câte-un ce nou să vedem.

Vezi p-un tânăr în putere,
Cu cuvânt viu şi cu ton,
Azi bătrân fără vedere,
Răzimat p-al său baston.

Vezi pe unul ce în lume
Era-n sărăcie stins,
Astăzi între alţi cu nume,
Cu moşii şi cu coprins.

Vezi pe unul ce-n mărire
Era groază celor mici,
Azi căzut din fericire,
Ocolit şi de amici.

Deci dar toate sunt deşarte
Ale lumii c-un cuvânt,
Câte timpul le împarte,
Unul ş-altul pre pământ.

Lumea este ca o roată
Ce se-ntoarce tot de rost,
Fără cineva să poată
Să rămâie-n ce a fost:

Frumuseţea cea mai sfântă
Nu stă-n punctul fericit,
Azi frumoasa ce se-ncântă

Mâine vezi că s-a zbârcit.

Multe lucruri trecătoare,
Griji, necazuri de nimic,
Sunt la om vătămătoare,
Frumuseţea care-i stric.

Astfel tu dar, prin urmare,
Câte-ţi zic de nu le crezi,
Şi frumseţea-ţi în ce stare
Va ajunge o să vezi.

DESPRE TIMP ŞI VÂRSTĂ IARĂŞI

De ani e mare şi minte n-are.
De care
A învăţat carte până la glezne.
Şi e
Trecut prin ciur şi prin dârmon.
Povestea ăluia:
Moş Ion ştie, el să vie să vă spuie.
Că
A fost o dată la moară şi de două ori la căşniţă.
Şi
A învăţat alţii ce a uitat.
De aceea
Din tigvă amară în zadar iei sămânţă.
Că
Nu cine trăieşte mult ştie multe, ci cine umblă
mult învaţă multe.
Iar nu,
A lipsit d-acasă doi ani şi s-a-ntors cu doi bani.
Că
Fierul care nu să-ntrebuinţează rugineşte.
Prin urmare şi răul rămâne:
Om bătrân şi cu minte de copil.
Adică:
Vrabia e totdeauna pui.
Că
Copilul ce vede cu ochii cere.
El este:
Vino, tată, să-ţi arăt pe mama.
Şi
Mintea lui nu plăteşte o ceapă degerată.
Că
Pomul dacă-mbătrâneşte,

Pune-i paie ş-îl pârleşte.
Şi
Calul bătrân, un maestru
Nu-l poţi învăţa-n buiestru.
Şi
Armăsarul când îmbătrâneşte
La căşniţ-ajunge de căşneşte.
Că
Şi măgarul e bătrân, dar îl încalecă copiii.
Însă
Lupul când îmbătrâneşte, toate javrele îl latră.
Că
Valea e tot aia, dar nu e poteca aia.
Şi
Dacă la patruzeci n-am putut, la optzeci ce o să poci?!
D-aci-nainte sapa şi lopata.
Şi
Viaţă cârpită cu aţă.
Că
Vorbeşte cu duşii după lume.
Totdeauna
Şade, dormitează
Şi deştept visează.
Când îl întrebi, îţi răspunde:
Curând şi degrabă, a treia zi după înfierbinţeală.
Căci e
Cu un picior în groapă şi cu altul afară.
Şi
N-a apucat să-i iasă sufletul ş-îi dă cu
„Dumnezeu să-l ierte”
Îşi cheamă singur moartea:
Treci, zi, treci, noapte, apropie-te, moarte.
Dar
Omul cât să-mbătrânească tot cere să mai trăiască.

POVESTEA VORBII

Un sărac bătrân cu totul, cocoşat, încovoiat,
Abia umbla pe picioare, de moarte fiind uitat,
Plecă odată-n pădure să-şi adune uscături,
Vârfuri de lemne tăiete şi de vânt dărămături;
După ce cu osteneală alergă, îşi adună,
Şi după ce în spinare cu dânsele se-ncrosnă,
Când a vrut să se ardice, se plecă, se opinti,
Dar părându-i-se grele, pe spate jos se trânti;
Se mai opinti o dată, ş-încă de câteva ori,
Şi degeabă, n-avea cine să-l scoale de subsiori;
El atuncea cu oftare începu a se ruga,
Zicând: — Moarte, moarte, vino! Cum şi altele-ndruga.
Moartea nefiind departe, numele-şi cum auzi,
Ca-ntr-o clipă-n acea oară la dânsul se repezi
Şi îl întrebă să-i spuie că pentru ce l-a chemat,
Iar el văzând-o grozavă îi răspunse cu oftat,
Zicându-i: — Mă iartă, mamă! şi de-i vrea să te supui,
Fă bine şi mă ardică, mână d-ajutor să-mi pui,
Că, cum vezi, neam de om nu e aci într-acest ocol,
Ca să vie să-mi ajute cu lemnele să mă scol!

Asta e asta,
Stau să-i pice potcoavele şi tot cere să mai trăiască.
Dar însă,
Moartea nu vine la om atuncea când o cheamă,
Ci aleargă la dânsul, de ea când nu-i e teamă.
De aceea,
Cine sapă groapa altuia, intră el întâi într-însa.
Că
Mai multe sunt piei de miei decât de oi bătrâne.
E ştiut că
Tot omul are şi moarte şi viaţă.

Cum zice un proverb:
N-am omorât eu pe tata şi pe mama, ci au murit că
n-au avut zile.
Şi
Tot omul trăieşte pentru sine.
Cu toate acestea,
Cinsteşte pe bătrâni, căci şi tu poţi fi bătrân.
Şi
Bătrâneţele nu vin singure, ci cu multe nevoi.
În sfârşit trebuie a şti că
Ştiinţele sunt uşi, iar cheile lor sunt cercetările.
Şi
Omul la tinereţe trebuie să se păzească de desfrânare,
La bărbăţie de trândăvie şi la bătrâneţe de filarghirie
(iubire de argint).
După toate acestea,
Sfătuieşte-te cu cel mic şi cu cel mai mare şi pe urmă
hotărăşte tu însuţi.

.

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

[...] În timp ce Eminescu şi Caragiale sunt astfel de creatori de vers şi de proză românească încât prestigiul lor constituie unul din titlurile intangibile ale culturii noastre, Anton Pann, atât prin natura talentului său, prin destinul operei lui cât şi prin cele câteva umbre misterioase ale biografiei lui se situează de la început într-o zonă nu tocmai centrală, la oarecare distanţă de pritaneul marilor clasici. [...]

Anton Pann este înainte de toate un scriitor, mai mult, un artist şi despre darurile lui de meşteşugar al verbului şi

versului românesc cată să vorbim, cel puţin în măsura în care a fost cinstită, şi cu bună dreptate, latura utilitaristă a scrisului său, imensele servicii pe care întinsa circulaţie a tipăriturilor lui le-a adus culturii româneşti. […]

Anton Pann este, în configuraţia literaturii noastre, unul din cazurile ei singulare. El este şi unul din miracolele literaturii noastre, dacă luăm în seamă tainele biografiei lui […].

Cine vrea să se convingă de originalitatea lui Anton Pann în materie pare miologică să compare într-un sector oarecare proverbele din Povestea vorbii *cu corespondentele lor nude din marea colecţie, atât de preţioasă sub atâtea alte aspecte, a lui Iordache Golescu. […]*

Talentul lui Anton Pann a fructificat şi sporit nu numai cultura obştească în proporţiile ce se cunosc, dar a şi primenit apele izvoarelor noastre lirice. Scriitor popular şi poet în înalta accepţie a cuvântului, locul lui Anton Pann este, aşa cum i l-a fixat Eminescu îneădin 1870, printre marii clasici ai literaturii noastre […].

Depozitar al tezaurului popular, cum îl socotea Vasile Alecsandri, şi clasic dintre cei năzdrăvani, prin proteismul întrupărilor sale de la cea mai telurică şipânăla cele sublime, cum îl socotea Eminescu — Omir al poporului său, într-unfel — aşa va rămâne de-a pururi în fastele literaturii noastre, Anton Pann.

PERPESSICIUS, La centenarul lui Anton Pann*, în vol. Perpessicius,* Menţiuni de istoriografie literară şi folclor *(1948–1956), Editura de Stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957, p. 444, 445–446, 466, 476, 477.*

Vechea istoriografie care făcea mare caz de apartenenţa folclorică a materialului din Povestea vorbii *ignora de fapt esenţialul: aportul direct al scriitorului. Căci din punctul de vedere al artei literare ceea ce interesează în primul rând nu e identitatea motivului, ci unicitatea expresiei. De altfel,*

în afară de ceea ce Pann a împrumutat, mărginindu-se doar să cizeleze, şi în afară de marele număr de piese pe care le-a făurit el însuşi, care sunt atât de pătrunse de spirit popular încât concurează în mod convingător folclorul, trebuie să ţinem seama că Povestea vorbii *sau* O şezătoare la ţară *nu reprezintă folclor pus cap la cap, ci cărţi construite cu meşteşug, în care se exprimă energia unei personalităţi, o anume viziune despre lume, o forţă expresivă de o savoare specifică.*

În Povestea vorbii *şi* O şezătoare la ţară *ceea ce învederează aproape fiecare pagină, fiecare rând este o mare măiestrie — rod al unui talent puternic, deşi frust, neşlefuit, al unei remarcabile capacităţi de a manevra instrumentul lingvistic.*

Izbitoare e din capul locului modalitatea structurării materialului. Povestea vorbii *nu e o compilaţie seacă de parimii. Proverbele sunt clasate pe capitole:* Despre cususuri sau urâciuni, Despre minciuni şi flecării, Despre năravuri rele *etc. Înăuntrul capitolelor proverbele se succed după principiul sinonimiei, iar sensul fiecărui grup de proverbe e tălmăcit de câte o povestire. În felul acesta cartea n-are nimic din uscăciunea unei lucrări didactice, e sprintenă şi îmbietoare, o adevărată„poveste” a vorbei.*

O şezătoare la ţară — *care din păcate a rămas neterminată — grupează un bogat material folcloric, alcătuit din strigături, ghicitori, snoave, istorioare, în cadrul unei şezători de sat, la care din întâmplare asistă eroul povestirii. Expunerea se săvârşeşte pe două planuri, ca în* Hanu Ancuţei *a lui Sadoveanu: pe de o parte e evocată petrecerea veselă a ţăranilor adunaţi în jurul focului; pe de alta sunt recreate istoriile şi vorbele lor de duh. Construcţia e slobodă, pretextul care unifică materialul bine găsit, atmosfera cuceritoare: realitatea se întreţese cu fabula, zămislindu-se acea stare de farmec inefabil caracteristică povestirilor orientale.*

Pe de o parte snoavele şi istorioarele; pe de alta, proverbele, laolaltă grupate şi constituind osatura Povestii

vorbii *şi* Şezătoarei la ţară— *iată cele două aspecte majore ale talentului scriitorului, genurile cultivate de el cu predilecţie, acelea în care arta sa literară a înflorit în cele mai rotunde şi mai memorabile izbutiri ale ei.*

Anton Pann e un excelent povestitor, crescut la şcoala imaginaţiei fabuloase şi a înţelepciunii Orientului, dar evoluat prin asimilarea experienţei literare mai noi, de tip folcloric sau cvasifolcloric, în direcţia încadrării realiste a naraţiei şi a adâncirii ei pe linie psihologică şi caracterologică. Raţiunea adâncă a oricărei povestiri e scoaterea unei moralităţi. Dacă însă scopul iniţial constă în transmiterea unei învăţături, pe drum autorul găseşte atâta plăcere şi ştie să pună atâta culoare în depănarea întâmplărilor şi în zugrăvirea năravurilor umane, încât istorioarele sale devin, ca la Boccaccio sau Cervantes, nişte opere literare de sine stătătoare, oglindind viaţa reală în cele mai diverse înfăţişări.

Vechile mituri, legende şi pilde capătă sub condeiul lui o vibraţie proaspătă; sună atât de firesc, sunt atât de implântate în lumea românească, au un timbru atât de autentic, încât suntem pur şi simplu surprinşi să constatăm că ţesătura epică îşi află paralelismul pe toate meridianele lumii. […]

Anton Pann a fost în sfârşit smuls acelei periferii literare în care îl închisese trecutul obtuz, insensibil la creaţiile străbătute de veridicitatea vieţii poporului. Poetul mahalalei nu mai face parte din mahalaua poeziei. Astăzi vedem bine că el aparţine fondului de aur al literaturii naţionale, înscriindu-se ca demn părtaş în acea familie spirituală plină de robusteţe şi cordialitate, de veselie şi exuberanţă vitală care cuprinde pe Negruzzi din Negru pe alb *şi* Au mai păţit-o şi alţii*, pe Alecsandri din* Doine*, pe incomparabilul Creangă, pe Caragiale din* Kir-Ianulea *şi* Hanul lui Mânjoală*, pe Sadoveanu din* Hanu Ancuţei*…*

În geografia noastră literară, bogată în aspecte felurite, Anton Pann deţine un loc al lui, specific. Este într-o regiune din care lipsesc reliefuri proeminente, unde trăiesc oameni

de rând, ce-şi câştigă pâinea cu sudoarea frunţii şi privesc viaţa ca un dar ce nu trebuie irosit; nici nu o consideră ca o vale a lacrimilor, nici ca un teren al ambiţiilor vane şi poftelor dezlănţuite; ei au durat, prin truda lor onestă, prin cântecelelor de petrecere sau de jale, prin vorbele şi pildele înţelepte ce şi le-au trecut din generaţie în generaţie, acea mare operă colectivă, căreia, pe altă treaptă a istoriei, într-o lume liberă şi drept orânduită, noi îi suntem urmaşi. Când ne apropiem de Anton Pann şi îndepărtăm aluviunile străine şi pulberea ce-i întunecă ici şi colo opera, încercăm un sentiment de mulţumire: ne întâmpină seducătoare verva unui spirit scânteietor, o artă clară, viguroasă, fără zorzoane. Şi din felul în care ne regăsim şi ne delectăm, simţim că e şi ea una din aromele acestui pământ, una din plăsmuirile în care s-a încorporat geniul poporului nostru.

Paul CORNEA, Prefaţă*, în vol. Anton Pann,* Opere, 1*, Colecţia „Scriitori români”, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1963.*

[…] Numărul paremiilor, al snoavelor şi fabulelor, al cuvintelor şi deci al noţiunilor, al trăsăturilor de moravuri şi de caracter, pe care Anton Pann le-a reţinut, este atât de mare încât în comparaţie cu el toţi scriitorii vremii par mai degrabă la un început de drum. Întreaga cultură transmisă prin oralitatea populară a fost însuşită de Anton Pann. Şi această cultură este atât de vastă, iar el o produce cu un debit atât de neistovit în construcţii obţinute prin acumulări atât de uriaşe încât pentru a găsi un alt scriitor pe măsura lui trebuie să-l căutăm printre vechii povestitori ai Renaşterii, un Boccaccio, un Rabelais, un Cervantes, scriitori care au reprodus în sinteze personale întreaga cultură populară a neamului din care făceau parte, sporită cu aluviunile depuse de înţelepciunea şi fantezia altor multe neamuri, unele foarte îndepărtate şi foarte vechi. […]

Este o împrejurare cu totul remarcabilă faptul că una din cele mai bune limbi româneşti ale secolului al XIX-lea,

limba lui Anton Pann, s-a format în afară de graniţele ţării străbune. Populaţia creştină a Peninsulei balcanice, adică oamenii aparţinând claselor exploatate, trăia în groaza semilunii. [...] Doi fraţi de-ai lui Pann cad în bătăliile din jurul Brăilei. Tomaida cu unicul ei fiu rămas în viaţă află adăpost la Chişinău. Anton găseşte aici un oraş mare, cu grădini întinse. Bisericile strălucesc cu clopotniţele lor aurite. Dinăuntru se aud cântări măreţe. Coruri pe mai multe voci şi preoţi înveşmântaţi în odăjdii fastuoase intonează axioane şi irmoase, tropare şi condace, cum nu se puteau auzi într-o mică biserică de sat. Anton este primit în corul bisericii catedrale. Este rânduit printre soprani. Are o voce limpede şi plăcută, pe care vârsta n-o va altera. Aici va pune el baza învăţăturii sale muzicale cu care se va mândri mai târziu şi-i va da un loc printre reformatorii muzicii bisericeşti în principate. Nu rămâne totuşi mult la Chişinău. După 1810 apare în Bucureşti. [...]

Anton Pann face parte din verigile marelui lanţ. Îl citim deci nu numai cu plăcere, dar, atunci când înţelegem lucrurile mai bine, şi cu emoţia de a stabili prin el contactul cu fantezia unică şi eternă a omenirii.

S-a spus uneori că Anton Pann este un folclorist. Nu încape îndoială că transcrierile sale au fost dintre cele mai întinse şi scrierile compuse de el alcătuiesc un izvor folcloric de cea mai mare însemnătate. Mai ales în materia proverbelor nimeni înainte de Zane, care de altfel l-a folosit din plin, n-a dat o colecţie mai bogată a maximelor populare. Un folclorist este totuşi un om de ştiinţă şi meritul său constă în întinderea investigaţiilor şi în exactitatea transcrierilor sale. Nu aceasta din urmă a fost însă preocuparea lui Anton Pann. Scriitorul nostru dispune cu libertate de materia populară. Nu pregetă să-i schimbe forma, dacă prin accentuarea contrastelor sau prin versificare poate să obţină un relief mai puternic al zicerii. Interesul culegerilor lui Pann, mai cu seamă în Povestea vorbii*, stă apoi în faptul că autorul surprinde apropierea dintre diferitele proverbe, auzite în împrejurările cele mai*

deosebite, şi le grupează după afinităţile lor, în capitolele unui adevărat tratat de morală practică […].

Dar este revelator faptul că scriitorul român care aminteşte în mod atât de surprinzător pe acei ai Renaşterii prin plăcerea lui de a povesti, prin adâncul lui contact cu întreaga fantezie a poporului, îi aminteşte şi prin tendinţa moralizatoare, inspirată de înţelepciunea vechimii. Trebuie să ţinem neapărat seamă de această trăsătură pentru a înţelege figura literară a lui Anton Pann. Folclorist? Desigur, până la un punct, dacă ne putem lipsi de rigoarea metodei ştiinţifice. Poet liric? Da, dar fără o conştiinţă lirică superioară în Spitalul amorului*, unde scriitorul sacrifică adesea pe altarul trivialului cântec de lume al epocii. Povestitor? În cea mai mare măsură. Unul din cei mai buni ai secolului al XIX-lea prin mulţimea şi ingeniozitatea episoadelor, prin ştiinţa gradaţiilor şi a rezolvărilor. Dar povestitorul a stat totdeauna în serviciul moralistului. Ceea ce a urmărit Anton Pann în toate scrierile sale de seamă a fost să transmită o învăţătură, o maximă de viaţă, o îndrumare pentru buna întocmire a unei existenţe omeneşti. Făcând aşa, continua linia filosofilor populari ai antichităţii, rămaşi multă vreme ca un tip viu în Orient, în întinsa arie a Bizanţului, şi care mai produce încă în veacul al XIX-lea românesc, alături de el, de Pann, figura până la un punct asemănătoarea unui Cilibi Moise, poate ultimul descendent al înţelepţilor rătăcitori profesând în târguri şi pe străzi ca cinicul Diogene altădată. Atât de puternică este însuşirea de moralist a lui Pann încât toate snoavele lui nu sunt debitate decât cu intenţia de a ilustra o maximă notată de el mai înainte sau rezultând din ea, ca tâlcul ei mai adânc. Făcând însă aşa, ce podoabă a cuminţeniei se desprinde din ea şi cât adevăr cuprind tablourile lumii prin care scriitorul a trecut?*

Morala lui Pann este a unui om din Orient care a cunoscut timp de veacuri opresiunea şi a învăţat să fie prudent, rezervat, răbdător, înţelegător al suferinţei străine

şi gata să-l ajute şi s-o uşureze. Este, desigur, aceea a unui om credincios. […]

Etica lui Pann rezumă şi reuneşte toate aceste însuşiri cărora le adaugă umorul care nu dă greş niciodată: cealaltă virtute cu care omul vremii se putea mântui. Umorul te face să depăşeşti un moment greu, mângâie o amărăciune şi reface curajul şi încrederea lui în viaţă. Aşa s-a format, din această frământare a vremurilor, arta de moralist şi de umorist a lui Anton Pann.

Nenumărate au fost roadele acestei arte în Povestea vorbii*, în* Nastratin Hogea*. […]*

O şezătoare la ţară *ca şi* Povestea vorbii *ocupă în literatura română locul pe care-l deţin* Decameronul*,* Till Ulenspiegel *sau* Simplicius Simplicisimus *în literaturile Apusului, şi merită săi se recunoască, asemenea acestora titlurile de universalitate pe care le merită prin atâtea însuşiri eminente. Valoarea operelor lui Anton Pann a fost rareori precizată şi limpede pusă în lumină. Critica şi istoria literară trebuie să-şi plătească încă datoria lor faţă de Anton Pann.*

Nu spunem că dacă Anton Pann va ajunge să fie cunoscut şi preţuit de oamenii altor ţări nimeni nu-l va înţelege totuşi mai bine ca noi. […] Multe s-au schimbat în ţara noastră într-o sută de ani, dar uneori regăseşti în firea oamenilor, în vorba, în umorul lor ceva care ni-l aminteşte. A fost un om din mulţime şi a întrupat acele virtuţi ale ei care l-au făcut să treacă biruitor prin vitregiile apăsărilor trecute. A avut multă minte, fineţe şi har. Popoarele durează şi cresc prin astfel de însuşiri. Ne putem mândri gândindu-ne că a fost înaintaşul nostru.

Tudor VIANU, în vol. Tudor Vianu, Scriitori români*, Colecţia „B.P.T.”, Editura Minerva, Bucureşti, 1970. P. 2–4, 14, 16–17, 20–21, 29–30.*

[…] Pann, fără a avea conştiinţa geniului său, „poezeşte” şi „româneşte” imensul tezaur paremiologic peninsular (rural şi urban), structurându-l în celebra Culegere de proverburi sau Povestea vorbii *(1847), precum şi în nu mai puţin cunoscutele* Fabule şi istorioare *(1839,1841),* O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu *(1851-1852) ş.a. Aflat la temelia balcanismului literar românesc, […] Pann este un adevărat Esop al literaturii noastre, chintesenţiind înţelepciunea milenarei umanităţi răsăritene.*

Încontestabil prin obârşie, balcanismul ce tipărea un Dialog în trei limbi *(1848) este definibil şi ca un punct de confluenţă istorică, anume trecerea de la secolul al XVIII-lea la secolul al XIX-lea. Întâlnirea Orientului anacronic cu Occidentul civilizator în nişte mixturi realizate, la altă amplitudine, şi de gândirea enciclopedică a lui Cantemir în multe direcţii prefiguratoare, este caracteristică versului antonpannesc. Coabilitatea rebuturilor fanariote cu noul climat ideologic duce la o tendinţă de nivelarea mentalităţii acelui timp. De altminteri, pornind de la slavo-bizantinismul pareneticii lui Neagoe Basarab şi trecând prin etapa greco-bizantino-slavă, de relativ echilibru, mai exact spus, de făţişă înfruntare a lui Cantemir, influenţa greacă ajunge, la apogeu — din raţiuni politice în primul rând— tocmai pe vremea lui Pann, coexistând cu idealurile paşoptiste. Situaţia aceasta paradoxală este expresia internă a „chestiunii orientale”, ce viza eliberarea sud-estului european de sub Semilună şi care ajunsese în sfârşit la o fază înaintată, contracarată însă de problema mai nouă, a „echilibrului european”. Contribuind la instituţionalizarea culturii, Pann este un adevărat iluminist, în ciuda conformismului său mic-burghez, a unei tipice „concepţii a supravieţuirii”. Dotat cu vocaţia sud-dunăreană a epicului, mai exact cu aceea a alegoricului centrat pe „tâlcul” moralizator, atât de răspândit în apologurile orientale, Pann surprinde trăsături morale şi îngroaşă cu bună ştiinţă, provocând râsul aproape rabelaisian. Hohotul este punctat cu ironia ce pregăteşte morala sau o justifică în cele mai*

multe din „istorioarele” legate între ele prin tehnica încadrării, regăsibilă în Halima, dar trecută printr-o autohtonă şcoală boccaccianã. Dimensiunea prezentului se adaugă firesc, vidând Orientul de nota fabulosului cultivat în speţă de către firile romantice şi exemplificând, în acelaşi timp, realismul cântăreţului aventurier. Pann înoată în realitatea palpabilă, materială. Animalele, păsările, oamenii mărunţi, împăraţii certifică — în comportament şi întâmplare — străvechi precepte morale. […]

Ca şi Ion Creangă, dar cu mai impură artă, Pann este un anonim. Continuând şcoala filosofilor populari antici, traducătorul şi autorul lui Archirie şi Anadan *lasă un inestimabil „tratat de morală practică”(Tudor Vianu). Dar, în timp ce Diogene şi Epictet apar în perioadele de amurg ale antichităţii, filosoful nostru — „nici prea econom, nici prea galanton” — punctează finalul evului de mijloc românesc, prea puţin glorios, ce echivalează de fapt cu răsăritul altei epoci, ce acordase deja lira lui Cârlova sau Alexandrescu. O dată cu cristalizarea vieţii noastre urbane, condeiul psaltului „ce la scris mereu şedea” reconstruieşte cu patima îndrăgostitului podoaba, îndelung şlefuită prin folosinţă seculară, a spiritualităţii răsăritene. Necunoscând nici melancolia, nici cizelura frazei lui Mateiu Cărăgiale, dar, întâlnindu-se pe linia unui realism nativ cu I. L. Caragiale (ce va servi o lecţie de genealogie orgoliosului său fiu), Pann anunţă, ca un veritabil „homo duplex”, specific ariei balcanice, dimensiunea tragică a „Greciei stătătoare” din* Isarlâkul *lui Ion Barbu.*

Mircea MUTHU, Anton Pann*, în vol. Colectiv* Scriitori români*, Seria* „Mic dicţionar*”, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1978, p. 346–347, 349.*

Anton Pann […] era din tagma psalţilor, pricepuţi în „ifose”şi „aghioase”, în „tereremuri” şi „neneale” sub semnul vestitului Cucuzeldela Durazzo. O mare parte din

cărţile lui sunt opere de specialitate: Axion*,* Cântări liturgice, Noul docsastar, Basul teoretic şi practic, Kalofonicul *etc. S-a ocupat însă, fiind şi tipograf, cu prelucrarea deopere de colportaj:* Cântări de stea*,* Înţeleptul Archir cu nepotul său Anadan*,* Năsdrăvăniile lui Nastratin Hogea, Istoria lui Bertoldin, Noulerotocrit *şi altele. Cu pretenţii de poet liric, Pann şi-a adunat poeziile în* Spitalul Amorului sau Cântătorul dorului*, amestecându-le cu producţii străine. Aceste cântece de lume sunt vulgare şi lamentoase: „Hotărât sunt or să mor, / Or ca să te am amor / Că din ceas ce te-am zidit /Minţile mi s-a smintit…”*

Povestea vorbei *e o falsă culegere folcloristică, întrucât Pann nu respectă autenticul ţărănesc, ci împestriţează graiul popular cu cel cult, obţinând adesea un efect cromatic uluitor. Limbuţia, darul său de a versifica, nu fără a căuta greutăţile, sunt extraordinare: „Eu nu îţi zic alta decât să ştii cum că/După cum eşti mare şi vrednic de muncă, /Când te tocmeşti cere să-ţi dea plată bună”.*

Un prim ton umoristic vine din uşurinţa cu totul mecanică cu o repeziciune aforistică de natura bufonadei: „Sarea când e umedoasă arată ploaie sau nor, / Iar când este uscăcioasă va fi timp dogoritor. / Când nu arde focul bine şi luminarea frumos / Să fiţi siguri că ne vine de undeva un nor gros”.

Orice copil ar râde azi cu hohote citind în Hristoitie *sfaturi ce presupun o stare de animalitate superlativă: „Când vei fi la adunare /Sau vorbeşti cu oarecare, / Te păzeşte foarte tare, /Că nu din vreo rea dedare, / Să-ţi fie mâinile ajunse / Spre părţile cele-ascunse. / Au să te scarpini cu ele / Spre locurile acele, / Că e lucru de ruşine / Şi a fi nu se cuvine”.*

Cumulul de elemente constituie procedeul pictural, ca în „Istoria poamelor”, răsturnare masivă de fructe într-o natură moartă […].

Pann făcea „metafore”, antropomorfozând, cum e cazul în portretul cepei […].

Metoda fundamentală este aglomerarea de sentinţe, grămădirea aproape monstruoasă de aforisme pe o idee iniţială şi printr-o asociaţie foarte largă, alinierea lor după un program ritmic, totdeauna cu efectburlesc […].

Arta e clasică, îndreptată spre observaţia morală, de altfel cu mari îndemnuri tehnice (rime interioare, armonizare a colorilor ţipătoare). O galerie de „caractere" este alcătuită numai dintr-o combinaţie obiectivă de proverbe şi zicători, pline de nuanţe invizibile, de o truculenţă genială. Iar tipul sintetic al indolentului […].

Pann are meşteşugul mişcării fine, al amestecului savuros de mirosuri lingvistice tari. Portretul feciorului de împărat, fiu de ţigancă, poate servi ca specimen […].

Toate maşinăriile comediei sunt folosite, bine înţeles, cu materie aforistică, monologul, dialogul cu replici simetrice, jocurile de a parte*, micile bufonerii de limbaj sau de mimică,* Povestea vorbei *fiind o comedie a cuvintelor pure şi o comedie umană, făcută din observaţii impersonale, surprinzătoare în totala lor lipsă de inedit.*

G. CĂLINESCU, Anton Pann*, în G. Călinescu,* Opere*, vol. 15,* Istoria literaturii române, Compendiu*, Editura Minerva, Bucureşti, 1979, p. 185–188.*

Există la noi o carte foarte preţioasă şi de o mare însemnătate, un adevărat tezaur de spiritul şi de înţelepciunea poporului român; şi însă acea carte, necunoscută de acei care ar trebui să o cunoască, zace lepădată în fundul librăriilor!

Ca şi dânsa, autorul ei, pierdut în umbră, a fost pe timpul lui victima superbiei ignorante, şi chiar astăzi, când societatea noastră s-a democratizat, astăzi, când oamenii literaţi şi-au dobândit un loc la soare, numele lui Anton Pann deşteaptă mai mult imaginea unui psalt de strană, decât suvenirul unui poet. […]

După aceste câteva exemple se poate cunoaşte natura simţirilor, precum şi stilul lui Anton Pann; iar din toate operele sale, cea mai importantă este Povestea vorbei*, la care el a trebuit să consacre mai mulţi ani de lucrare; căci pe lângă proverburi a adăugit multe anecdote poporale, scrise în versuri care se leagă strâns între ele. Trei volumuri formează acea minunată colecţie, ce se poate cu drept cuvânt numi* Filosofia poporului român*. Ele cuprind şiruri de zicale, unele, în mic număr, traduse din limbile străine, iar cele mai multe culese din gura poporului nostru, şi acele şiruri sunt coordonate cu inteligenţă; căci, deşi numărul lor e considerabil, nu există nici o confuzie între dânsele. Astfel, de pildă, într-un şir găsim toate proverburile relative la* frică *sau la* vitejie*, în altul acele ce se raportă la* nerozie*… etc. şi de fiecare sunt lipite anecdote originale, povestite cu destul talent.*

Să răsfoim acele trei volumuri ale lui Anton Pann, şi, de vom alege ce-i mai caracteristic în fiecare şir de proverburi, vom compune o comoară de cugetări, care ne va face mândri de profunda cuminţie a neamului românesc. […]

Aceste extrageri din Povestea vorbei *sunt de natură a convinge că, în adevăr, uvragiul lui Anton Pann este o operă naţională de un foarte mare preţ, atât pentru noi cât şi chiar pentru filologii străini; iar judecând după varietatea anecdotelor adăugite pe lângă proverburi, precum şi după felul celorlalte publicaţii, adică* Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea*,* Moş Albu sau O şezătoare la ţară*,* Spitalul amorului*,* Cântătorul beţiei*,* Cântece de stea *etc., venim a crede că Anton Pann cunoştea cu desăvârşire datinele naţionale, că el era vârât deplin în pielea românului, şi că mintea lui era o comoară de cântice, de cimilituri, de păcălituri şi de istorioare de tot soiul. El a fost negreşit un om ce ştia multe, şi care ştia a le spune; un tip de român vesel, glumeţ, spirituos, păcălitor, povestitor, o carte plină din scoarţă-n scoarţă, un Păcală literat, bun de gură, bunde petrecere, precum le plăcea părinţilor noştri.*

Asemenea oameni sunt cronici în picioare, ei cunosc pe de rost Alexandria *şi* Arghir*, cunosc sute de poveşti poporale pline de minciuni frumoase şi mii de anecdote asupra ţiganilor, asupra evreilor, asupra nemţilor, asupra ruşilor, asupra sârbilor, asupra ungurilor, asupra grecilor, într-un cuvânt, asupra tuturor neamurilor străine cu care a avut a face românul. Ei vorbesc de* Ileana Cosânzeana*, de* Făt-Frumos*, de* Sfarmă-Piatră*, de* Strâmbă-Lemne*, de* Statu-Palmă-Barbă-Cot*, de* zmei*,* de balauri*, de* pajuri*, de* cai năzdrăvani*, de* Sfânta Joe*, de* Sfânta miercuri*, de* Sfânta Vineri*, de* Mama pădurii*, de* stihii*, de* stajii*, de* strigoi*, de* moroi*, de* tricolici*, de* vârcolaci*, de* carul lui Sf. Ilie*, de* drăciile lui Pepelea*, ca şi când ar fi copilărit în acea lume fantastică creată de închipuirea poporului.*

Însă din nenorocire asemenea oameni devin din zi în zi mai rari; ei dispar sub nivelul uniform al civilizaţiei şi sub năvălirea preocupărilor timpului de faţă.

Dacă Anton Pann ar mai fi trăit, el singur ar fi fost în stare să scrie poemul naţional al lui Pepelea, acest tip poporal de spiritul glumeţ al românului; el singur ar fi putut să aştearnă în versuri uşoare nenumăratele pâcâlituri dintre Pâcală şi Tândală; însă el şi-a dus veselia pe ceea-lume, lăsând în urmă un monument nepieritor: Povestea vorbii*!*

În Panteonul literar al României, imaginea lui Anton Pann poartă un sigil caracteristic şi mult interesant! Ea ne apare cu înţelepciunea filosofică a strămoşilor pe frunte, şi cu râsul maliţios al lui Pepelea pe buze.

Vasile ALECSANDRI, Cântece de stea şi Povestea vorbii de Anton Pann*, în vol. V. Alecsandri,* Călătorie în Africa, Proză*, Colecţia BPT, Editura Minerva, Bucureşti, 1984, p. 319, 324–326.*

Anul 1831 pentru istoria mondială a literaturii a fost un an de pomină. Acum, în acest an, au văzut lumina tiparului unele dintre cele mai de seamă capodopere ale culturii umane. În anul 1831 Goethe tiparea partea a doua din Faust*, culminaţie a gândirii poetice moderne. Tot în anul de pomină1831 Poe îşi tipărea poemele, piatră de fundamenta sensibilităţii noi, prefigurând lumea sensibilă şi vizionară a secolului XX. Şi tot în anul de pomină1831 Stendhal dădu la iveală* Roşu şi negru*. Ce se petrecea în Valahia în anul 1831? Anton Pann tipărea în propria sa tiparniţă* Poezii deosebite sau cântece de lume. *[…]*

În anul 1831, când apăreau Poeziile deosebite sau cântece de lume*, Anton Pann nu numai că nu era asincron — nici n-ar fi avut de ce să fie —, ci era el însuşi un fondator, nu al curentului numit mai târziu balcanism, ci al spiritului intelectual şi de viaţă plutitor peste Balcanii seculari.*

Tată de cuvinte, mult a suferit Anton Pann de pe urma inimii sale care-i stârnea stihul. […]

Povestea vorbii*, spusă în cuvinte, constituie una dintre cele mai profunde revelaţii pe care le poate închide în sine un artist al cuvântului.*

Titlu de rară frumuseţe, atât de plin de sugestii, atât de creator, poate numai Divina comedie *să fi avut sau* Metamorfozele *lui Ovidiu.*

Întrebarea tulbure şi fundamentală nu este despre geneza cuvântului ca atare, ci despre sensul existenţial, al comunicării.

Care este sensul comunicării aşa cum se lasă el dedus din scrierea lui Anton Pann?

Să fie oare numai acel semn al comunicării prin loc comun, al transportului de sensuri şi de emoţii printr-un aer reciproc respirat? Da şi nu. Am răspunde hotărât da şi n-ar fi puţînă contribuţia lui Anton Pann la această misterioasă şi tulburătoare întrebare. Faptul că el îşi clădeşte opera poetică şi mai cu seamă Povestea vorbii *dintr-o înşiruire de proverbe („cel isteţ ca un proverb”, cum*

îl nemuri Eminescu), ritmate cu deosebită osârdie, dar şi vervă, faptul că proverbul reprezintă la urma urmelor un loc comun şi subtil al comunicării, o bătătorire de multe cuvinte în altele puţine şi fugoase, o descojire de lungi fraze, lăsând în miez o propoziţie — ne-ar face să credem că sensul vorbirii şi al comunicării, că însăşi Povestea vorbii *nu este altceva decât încoronarea locului comun. […]*

Dar, dacă pentru Anton Pann un proverb întreg are rolul unui singur cuvânt şi dacă pe bună dreptate considerăm înseşi cuvintele, mai ales pe cele care reprezintă noţiuni drept nişte semnificări tot ale locului comun, atunci vom constata că sensul comunicării prin loc comun nu constituie principalul mesaj al Povestii vorbii*. Care este acest prilej? Greu de răspuns în numai câteva aserţiuni. Totuşi, în mare nenuanţat, putem afirma că acest mesaj presupune o anume „joie de vivre", manifestată în domeniul esteticului.*

Povestea vorbii *se situează în scara dantescă spre sfârşitul* Purgatoriului *şi începutul îndepărtat al unui* Paradis *rubicond. […] Talentul vorbirii este colosal la Anton Pann. […] Vorbirea lui se aseamănă cu o sculptură cu barda în lemn. Dar imediat după aceasta lemnul sculptat se lasă vopsit cu şapte straturi de lac.*

Prozodia lui Anton Pann este una dintre cele mai originale întâlnite în literatura noastră. […]

Anton Pann anticipează prozodic poezia modernă. El se sustrage conştient sau nu formelor şi formulelor mecanice de poezie. Tensiunea versurilor lui, fluctuantă, îşi găseşte cu rare excepţii mai totdeauna expresia cea mai adecuată. […]

Anton Pann, bănuim din textele sale, nu a avut o permanentă dispoziţie către umor sau către starea hâtră. Umorul şi starea hâtră le bănuim a fi la el mai mult o reacţie împotriva poeziei lăutăreşti. Reacţie tipic adolescentină. Se ştie că adolescenţii refuză, din timiditate, orice formă de sentimentalism. Adolescentul preferă să glumească argotic decât să-şi declare sentimentele.

Forţa de a exprima cu sobrietate un sentiment liric este un dar al maturităţii. Tuturor adolescenţilor le place Topârceanu pentru că el poate exprima teribilist un sentiment grav. Mult mai uşor suporţi ca adolescent acea declaraţie topârcenistă: „Gânduri triste mâine seară/Vin în ciuda voastră/ Şi de-o fi zăvor la uşă/ Intru pe fereastră”, decât solemnul vers eminescian: „O rămâi, rămâi la mine, / Te iubesc atât demult, / Ale tale doruri toate / Numai eu ştiu să le-ascult”.

Dar Eminescu era un act de maturitate.

„A rebours”, Topârceanu reinventa o adolescenţă studentină. Anton Pann nu avea de inventat nimic. El era pur şi simplu adolescent ca şi adolescenţa culturii noastre. Reacţia lui la poezia lăutărească e uşor de înţeles. Rezolvarea ei în umor şi în grotesc este iarăşi uşor de înţeles. Poezia de meditaţie gravă avea să vină mai târziu, după ce mai întâi cititorul se va fi săturat de râs, se va fi umflat de râs până la plâns. Oricum, el a râs primul.

Şi, cine face primul o ispravă, el o împodobeşte cu numele său.

Nichita STĂNESCU, Temenea la Anton Pann*, în vol. Nichita Stănescu,* Amintiri din prezent*, Editura Sport–Turism, Bucureşti, 1985, p. 72–74.*

[…] El, care face haz de felul de vorbă al grecului şi al sasului, se fereşte a glumi pe seama bulgarilor, şi nu uită să spuie că e „străin”: dar se poate zice că niciun scriitor de atunci, afară de Eliade în scrierile lui în proză, n-a avut o sintaxă aşa de adevărată— mlădioasă, limpede, mirosind a flori de câmp şi a vâzdoage de psalt — ca dânsul; pe lângă el, atâţia mari scriitori din aceiaşi ani pare că scriu într-un jargon schilod, târându-se în cârje franţuzeşti!

Anton Pann a fost cântăreţ la mai multe biserici din Bucureşti, profesor de muzică — muzichie*! — la seminarul din Râmnic şi la cel din Bucureşti. Muzicant şi psalt a fost*

şi alt scriitor român din Bucureşti cu multe şi urâte biserici: Filimon. Dar Filimon a fost înainte de toate scriitor, critic, nuvelist, romancier, pe când Anton Pann era cântăreţ de strană înainte de toate. […] Marea lui dragoste şi marea lui mândrie au fost întotdeauna muzica. Întâi cea bisericească, în slujba căreia a stătut nu mai puţin de patruzeci şi patru de ani, cântând condace şi irmoase din copilărie până în cele din urmă timpuri ale vieţii sale, şi căreia i-a consacrat o mulţime de publicaţii teoretice lucrate şi prelucrate, întipărituri speciale, în Magazine*,* Antologii*,* Gramatici*. […]*

Ca un alcătuitor de melodii profane, Pann trebui să simtă nevoia dea da lumii şi cântece, care pornesc de la 1822 şi se încheie cu Spitalul amorului.

Scriitori ardeleni, pe care Pann i-a cunoscut desigur, treziseră gustul de citire în popor prin povestiri, luate tot de la popor sau prelucrate după deosebite cărţi. Astfel şi-au câştigat o faimă care ţine până în zilele noastre, Vasile Aaron şi Ioan Barac. Pann se luă pe urmele lor. El traduse în proză isprăvile lui Nastratin Hogea, după originalul turcesc. El puse în versuri lungi, presărate cu o mare bogăţie de proverbe (care, nu trebuie să uităm, se strângeau pe atunci şi de marele boier Iordache Golescu), fel de fel de snoave româneşti, de fabule (e vremea lui Donici şi a lui Grigore Alexandrescu), de apologuri orientale şi de închipuiri proprii, în cărticele în care au format la sfârşit Povestea vorbii *(1851-53). El apus în versuri de acelaşi fel câteva poveşti, ale noastre şi răsăritene, în cadrul unei şezători, intitulându-le* O şezătoare la ţară*(1851-52).*

În sfârşit, Pann, un om al bisericii, avea aplecări spre misiunea de moralist, şi-l vedem traducând odată o Hristoitie*, adică o carte a purtărilor bune. În* Povestea vorbii *şi în alte lucrări de acest fel, el înţelegea şi aceea ca să înveţe pe oameni a fi harnici, blânzi, fără vicii, fără superstiţii, primitori, darnici, foarte supuşi oricărei cârmuiri, fie a „Măriei sale Iorgu Bibescu”, fie a Revoluţiei de la 1848, pe care i-a cântat deopotrivită […].*

Care e acum valoarea scrierilor literare ale lui Anton Pann?

Foarte amestecată. Limba e totdeauna bună, spiritul vioi, naivitatea atrăgătoare, versul corect. Însă unele bucăţi din Povestea vorbii *sunt prea lungi, multe se mântuie stângaci; dar sunt câteva care întrec cu mult toate încercările de literatură populară făcute în urmă de un Speranţă sau un Dulfu; ele sunt adevărate mici capodopere, cum e* Vânătorul fără cap *sau* Căsătoria vulpii*. Sunt şi versuri cărturăreşti care ne miră, aşa sunt de bune […].*

Judecata strugurelui e plină de o noutate fermecătoare, şi lui Pann i-a trebuit o minte îndrăzneaţă ca să dea chip, înrudire şi acţiune tuturor buruienilor şi fructelor de pe lume — gândiţi-vă numai la jupâneasa Ceapă […].

Cea mai desăvârşită dintre lucrările lui — şi care ni se pare nouă până astăzi — e Şezătoarea*…; aici povestirea drumului, vorbele schimbate, tonul, basmele formează un tot armonic şi una din cele mai bune scrieri româneşti.*

El a fost astfel povestitor, popular, dar nu vulgar, vesel, dar nu batjocoritor, simplu, dar nu monoton. Versurile lirice, afară de cutare pomenire de plimbări: „Seara, pe lună, de mână… / Cu vorbă dulce şi lină”, sunt mai toate plicticoase, false, fără putere şi cu totul fără avânt. Melodiile lui, cine le mai cântă? Povestirile lui, acelea vor rămânea: pentru popor, dar nu numai pentru popor!

Nicolae IORGA, Anton Pann*, în vol.* Oameni care au fost*, Editura Cartea moldovenească, Chişinău, 1990, p. 81–84.*

Şi autorul Povestei vorbii*, finul Pepelei şi afinul lui Mumuleanu, a fost considerat o oglindă a epocii de tranziţie în care a trăit (Paul Cornea […]).În realitate, Anton Pann este poetul cel mai caracteristic pentru prelungirea vechiului spirit într-o vreme care-l abandona puţin câte puţin. El este conservatorul acestui spirit şi antologatorul producţiilor care-l ilustrau. […]*

Cum se vede, Pann n-are idee că literatura se schimba radical în acele decenii şi nici nu ştim să fi fost sensibil la ce se scria pe atunci, el mulţumindu-se s-o popularizeze pe aceea la modă înainte. El rămâne la Béranger, fără să înţeleagă pe Lamartine. Nu oglindeşte, deci, trecerea spre nou, ci supravieţuirea vechiului. Acest fenomen este curent şi în alte epoci. […] Anonimatul lui Pann are, vom vedea, alt sens, care merge, curios, împreună cu o anumită indecenţă a scriitorului, ce nu se dă înlături să-şi publice testamentul. […]

Poetul însuşi trebuie înţeles prin relaţie cu tipograful, antologatorul şi popularizatorul care este Pann. Însăşi originalitatea operei sale este în discuţie. […] Pann împărtăşeşte însă dezinteresul popular pentru numele creatorului. Contează textul, nu autorul. […] Ceea ce-i lipseşte lui Pann este lirismul. […] Două cărţi au făcut reputaţia de poet veritabil a lui Pann, şi anume Culegere de proverburi sau Povestea vorbii *şi* O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu*. Tot ce se ştie îndeobşte din Pann, tot ce a fost memorizat şi este repetat de către iubitorii umorului verbal muntenesc sau balcanic provine din acestea, inclusiv motto-ul la Povestea vorbii: „De prin lume adunate / Şi iarăşi la lume date”.*

Pann nu este neapărat aici altul decât în celelalte cărţi. N-a devenit un adevărat culegetar de folclor, deşi moda începuse şi, în O şezătoare *se apropie el însuşi de folclorul ţărănesc pe care nu-l băgase în seamă înainte, ba chiar ceea ce strânge acolo este mai „curat” ca niciodată. N-a devenit niciun scriitor pe de-a-ntregul cult, dacă putem spune aşa, cum seva întâmpla cu Ion Creangă peste trei decenii. Pann este mai curând un Ispirescu al poeziei, situat undeva la mijlocul drumului între prelucrarea simplă şi creaţia cultă originală. Talentul lui rămâne unul popular şi, oricât de savuros, nu trebuie scos din cadrele fireşti. Alăturat adesea de Creangă şi Caragiale, nu e însă cu adevărat comparabil cu niciunul dinei: povestitor îndemânatic, n-are geniul primului; „lingvist” miraculos,*

dar nu conştient, e departe de a avea arta celui de al doilea. Simpatia decare se bucură este însă uşor de înţeles şi, aş adăuga, perfect îndreptăţită. Pann rămâne unul dintre cei mai inventivi scriitori români sub raportul vocabularului, comediograf instinctiv al cuvântului. Povestea vorbii *e, în definitiv, o înlănţuire de expresii paremiologice, urmate de anecdote versificate, pe tema prostiei, beţiei, cusururilor, moravurilor şi aşa mai departe. […]*

Povestirile care completează această pură proverbialitate sunt, unele, pline de haz. […]

Este aici un Creangă al mahalalei bucureştene […].

Limba poeziei epice cunoaşte la Anton Pann primele veselii argheziene. […]

Nicolae MANOLESCU, Anton Pann*, în vol.* Istoria critică a literaturii române, 1, *Editura Minerva, Bucureşti, 1990, p. 114, 115, 116 – 117, 118.*

Dacă Povestea vorbii *ar fi doar o „culegere de proverburi", orice altă culegere de acest fel, completă, ar anula-o. […] Urmuz — anunţat oarecum de Pann — a intuit dispoziţia dintre alegoria, dintre anecdota, care ilustrează morala, şi morala mult prea comună. Mai mare daraua decât ocaua — cum ar fi spus Pann. Drept care, Urmuz a şi compus o fabulă pură, aparent fără sens, a cărei morală este: „Pelicanul sau babiţa". […]* Povestea vorbii *e compoziţional încă destul de rudimentară: de o parte proverburile — de altă parte anecdotele ilustrative, ceea ce duce la monotonie. Tot monotonă(monotonia* Decameronului*, a* Povestirilor din Canterbury*), dar mai rafinată este* O şezătoare la ţară*. Începutule de roman picaresc, foarte captivant, cu aventuri şi* quiproquo-uri*, dar repede abandonat, lui Pann ineditul neconvenindu-i. Urmează şezătoarea propriu-zisă, la care povestitorul asistă, ascuns într-un car, în calitate de martor auditiv. (Categoric, Pann e mai mult un auditiv şi mai puţin un*

vizual.) […] Pann, care e un clasic (viziune caracterologică, moralism), trebuie să se fi simţit admirabil la o atare ceremonie fără surprize. […]

Aşadar, Pann e clasic. Prin el se pot, de altfel, verifica mai toate locurile comune ale clasicismului. În epoca lui romantică, Pann e un anacronic. În definitiv, toţi clasicii sunt „anacronici” sau atemporali. Romanticii au sentimentul timpului, participă deci la istorie, complotează, răstoarnă guverne, ridică baricade, fac, ar zice conu Leonida, „revuluţii”. Clasicii, din contră, sunt prudenţi, se supun regulilor, legiferează Parnasul. […] Mare diferenţă între om şi scriitor nu e. Scriitorul e tot atât de plat, adesea trivial, dar de o platitudine genială, de o trivialitate care anunţă şi din care decurg rafinamentele, plasticităţile şi aromele tari, veseliile şi înăscările artiste, farmecele deşucheate şi savantele stiluri ale celor doi Caragiale, ale bonomului Minulescu, ale unui Arghezi sau Ion Barbu. Antiromantismul total — iată unicul inconformism al lui Pann. […]

În comparaţie cu contemporanii lui, cu poezia lor romantică şi cuarta lor junĕ, în comparaţie cu un Cârlova, cu un Bolintineanu, chiar şi cu Grigore Alexandrescu (clasic prin accident), cu toţi aceşti reprezentanţi ai zorilor unei literaturi, Anton Pann e neaşteptat de bătrân. De fapt, nici nu are vârstă. E dificil de crezut că Ion Creangă ar fi putut vedea lumina zilei altundeva decât la Humuleşti. Dar e o pură întâmplare că Pann s-a născut la Sliven, în Bulgaria, după cum întâmplare e că I.L. Caragiale a venit pe lume în satul Haimanale, lângă Ploieşti. Pann, Caragiale, cărora inutil li se comentează originea etnică, sunt balcanici. Ei aparţin unei arii întinse, amestecate şi pitoreşti, pe care Ion Barbu o numeşte „ultima Grecie”. Este acea Grecie alterată, încremenită într-o „slavă stătătoare”, peste care a căzut, „ca o miraculoasă zăpadă roşie, pestriţa, justiţiara turcime”. Grecie decăzută, caricatură de Grecie, surogat de Grecie, şi totuşi Grecie — prin permanenta vocaţie a disputelor verbale, a sofismelor, a agoralei, a gratuităţilor, a

inteligenţei înţeleasă ca facultate suficientă în sine, ineficace în plan practic. […] În Povestea vorbii *dăm peste un veritabil dialog platonician (dar să nu se spună că avem de-a face numai cu o adaptare) între Bogăţie, Desfătare, Virtute şi Sănătate, „disputându-se-ntre ele simplu, că cui a da-ntâietatea”. Nu ajung la niciun rezultat şi Virtutea propune să se înfăţişeze toate patru zeilor şi oamenilor, la „timpul d-adunanţă luptelor olimbicale”, unde îşi vor expune fiecare punctul de vedere, urmând ca învingătoarea să primească—precum Atena, Hera, sau Afrodita din mâinile lui Paris — mărul de aur şi „a premiei cunună”. Zis şi făcut. Bogăţia va susţine „că nemărginitul bine numai ea este în lume”. Desfătarea se crede „ în comuniune dorinţa cea centrală”. Sănătatea se întreabă ce s-ar întâmpla de „ar lipsi cu totul în natură şi în nume”.În fine, are cuvântul Virtutea, care convinge pe toţi că ei i se cuvine să”ia darul şi cununa şi titlul de-ntâietate”. Aerul grec (cu toate inerentele nostimade) e evident. În fond, ce altceva este Nastratin Hogea decât o reminiscenţă de filosof elen, poate sofist, oricum filosof popular, ca şi Pann, cu toată extracţia, mai exact spus, cu toată patima lui orientală. Şi numai ignoranţii au impresia că Ion Barbu l-a înnobilat prezentându-l nu în ipostaza lui senină şi jovială, dar în aceea, posibilă oricărui filosof, ascetică şi sumbră.*

Prin balcanism, Anton Pann e mai cosmopolit (nu mai universal) decât Creangă, mai pitoresc şi mai „poliglot” decât el, dar, desigur, mai puţin rafinat, mai imperfect.

Şerban FOARŢĂ, Prefaţă*, în vol. Anton Pann,* Povestea vorbii*, Editura Hyperion, Chişinău, 1992, p. 3–12.*

Un popularizator al cântecelor de lume care amestecă şi poeziile de ecou ale contemporanilor este profesorul de muzică bisericească Anton Pann […]. A tipărit el însuşi circa 40 de cărţi, în mai multe ediţii, de gramatică melodică […], colportaj […], multe culegeri în care partea sade

prelucrare sau organizare a materialului e atât de mare încât putem să-l socotim poet originală…].În totul originale sunt Memorabilul focului mare întâmplat în Bucureşti în 1847 *şi două testamente, unul din1849 (372 versuri) şi altul din 1845 (versuri şi proză, în parte reluarea primului).*

Mare iubitor al cântecului românesc („Cântă, măi frate române, pe graiul şi limba ta / Şi lasă cele streine ei de a şi le cânta”), bun cunoscător al notelor muzicale, Pann ironiza psalţii fără carte, pe cântăreţii după ureche […].

Printr-o ingenioasă aglomerare de proverbe, urmată de nimerite povestiri exemplificatoare în versuri, Anton Pann realizează în Povestea vorbii *[…] o adevărată comedie umană, asemeni moralistului clasic, preocupat de tipologie. Vorbind de cusururi, minciuni, flecării, năravuri rele, prostie, nerozie, beţie, hoţii […], autorul ne oferă adevărate portrete morale într-un limbaj pitoresc, amestecând observaţia cu aluzia fină, vorbirea pe şleau cu antiteza, gingăşia cu vulgaritatea […].*

Al. PIRU, Anton Pann, *în vol. Al. Piru,* Istoria literaturii române, *Editura „Grai şi suflet — cultura naţională”, Bucureşti, 1994, p. 50–51.*

---- Sfârşit ----